

Isti sunt tituli secundi libri qui est de virtutibus et viciis.

De voluntario et involuntario.	19
De bonitate et malicia actu humanorum in corde.	20
De bonitate et malicia interioris actus voluntatis.	21
De bonitate et malicia quantum ad actus exteriores.	22
De merito et demerito actus humane.	42
De viciis et peccatis in corde.	60
In qua potentia anime est peccatum.	40
De causa peccati secundum quod vult peccatum dei esse causa alterius.	80
De virtutibus in corde.	90
De prudentia et eius partibus et viciis oppositis.	100
De iusticia et iniusticia.	110
De speciebus iusticie que sunt iusticia distributiva et commutativa.	120
De acceptione personarum.	130
De oratione guida et imperio.	140
De detractioe et infamatioe.	160
De susurratioe.	160
De derisioe siue illusione et subornatioe.	170
De maledictioe.	180
De multiloquio et vobositate siue linguositate et tactuitate.	190
De partibus iusticie que sunt declinare a malo et facere bonum et de viciis oppositis.	20
De virtutibus annexis iusticie in corde.	21
De dulcia.	22
De obedientia.	23
De gratitudine et ingratitudine.	24
De vindictioe.	25
De veritate et veritate.	26
De ypocrisi et simulatioe.	27
De iactantia et yronia.	28
De amicitia et adulatioe et lingio.	29
De largitate avaricia et prodigalitate.	30
De epykeia.	31
De passioibus anime.	32
De fortitudine veritate et eius actu proprio salu martirio.	33
De timore in timidoitate et audacia.	34
De partibus fortitudinis in corde.	35
De magnanimitate et viciis oppositis.	36
De magnificencia et pusillitudo.	37
De patientia et loganimitate.	38
De perseverantia et constantia et viciis oppositis.	39
De tyantia et intyantia et sensualitate.	40
De partibus tyantie in corde.	41
De continencia et gula.	42
De sobrietate et ebrietate.	43
De castitate.	44
De ygmitate.	45
De luxuria et eius speciebus.	46
De adulterio et lenocinio.	47
De continencia et incontinencia.	48
De demencia et mansuetudo et viciis oppositis.	49
De modestia et eius speciebus in corde.	50
De humilitate et supbia.	51
De studiositate et curiositate.	52
De modestia in exterioribus motibus corporis.	53
De modestia in apparatu exteriori.	54

De fide et ardore eius.	44
De infidelitate et infidelibus coher.	45
De indeis et saracenis.	46
De hereticis.	47
De apostotis a fide.	48
De blasphemis.	49
De spe desperatione et presumptioe.	50
De caritate et odio.	51
De gaudio accidia et invidia.	52
De pace et viciis oppositis.	53
De misericordia.	54
De beneficentia.	55
De correctioe fraterna.	56
De offensione et scadalo.	57
De pplexitatibus scientie.	58

Incept' secundus liber. De voluntario et involuntario titulus primus.

Expositio per dei gratiam in li. precedenti his que pertinent ad divinum preceptum consideratioem consequenter dicendum est in li. 2° li. de his que pertinent ad considerationem virtutum et viciorum et primo in corde 20 in spali. Circa primum dicendum est de bonitate et malicia que considerantur in actibus humanis. Secundo de habitibus malis. s. viciis in corde. 3° de habitibus bonis. s. de virtutibus in corde. Et quia actus humani non dicuntur boni vel mali nisi in quantum sunt voluntarii. idcirco prius considerandum est de voluntario et involuntario et primo quid dicatur in homine voluntarium. 2° quid causet involuntarium. Circa primum sciendum quod illud dicitur in homine voluntarium cuius homo habet in se plenam dominium sic est de actu interiori qui est velle et aliis virtutibus imperare. si non habet dominium plenum de actu exteriori membrorum qui est facere. Et ex his patet quod non tantum est voluntarium cum actu sed etiam sine actu et quandoque sine actu exteriori est actu interiori ut est velle non agere. Nota tamen quod omittitur actus interioris exterioris non dicitur in homine voluntarium nisi quando scit per se et de se velle l' imperare. sic si natus peat propter abneciam eius que non per se nescit vel non de se regere. nisi dicitur submersio eius voluntaria in illo si in eo qui potest et scit et debet. hec Gual. Attende denique quod non velle dicitur dupliciter. primo modo put summe in vi vniuersalis dicitur scilicet nolle. unde si cut dicitur nolo legere. sensus est volo non legere. sic in hoc quod est non velle legere. significat velle non legere et sic non velle causat voluntarium. Alio modo in vi ordinis et tunc non affirmat actus voluntatis. et huiusmodi non velle causat involuntarium. **Ita. ii.** Circa 2° sciendum quod involuntarium causatur violentia et ignorantia. In plus. 3. ethi. c. 1. dicitur quod involuntarium est quod violentia l' ignorantia fecerit.

licet igitur violentia non possit inferri voluntati
quantum ad primum eius actum qui ab ipsa immediate elicitur
et scilicet velle per se quantum ad actum qui ab ea impane ut
ambulare et loqui in quantum per violentiam impeditur
per membra exteriora ne voluntatis impium ex
quantur. Causat igitur violentia involuntarium quia
directe opponitur voluntario cum voluntarium sit a
principio intussecu violentum vero ab extrinseco.
et sic est voluntas et per omnes involuntarium. Ignorantia
autem causa involuntarium. ea ratio quia prout co
gnitionem qui perigitur ad voluntarium. voluntarium est
secundum quod dicit philosophus. 3. ethicorum. et damianus. 2. li. est causa
principium est in se ipso agnoscere singula et qui optat
operari. cuius gratia oportet. Non tamen quelibet
ignorantia prout agnitionem huiusmodi. Ignoran
tia enim tripliciter se habet ad actum voluntatis. scilicet. primo
modo ante consequenter et antecedenter. concomitantem
quoniam ignorantia est de eo quod agitur et tamen etiam si scire
non ageret. et talis ignorantia non facit involuntarium
ut dicit philosophus. quia non causat aliquod repugnans
voluntati. sed facit non voluntarium. quia non potest
esse actu volitum quod est ignoratum. Consequenter
autem se habet ignorantia ad voluntatem in quan
tum ipsa est voluntaria. et hoc contingit dupliciter
uno modo quoniam actus voluntatis infertur in ignorantiam
ut habeat excusationem peccati. et non rebus a pec
cato et hoc dicitur ignorantia affectata. Alio modo dicitur
est ignorantia voluntaria eius quod scire potest et dicitur. sic
autem non agere et non velle dicitur voluntarium ut supradictum
est. hoc autem modo dicitur ignorantia dupliciter. uno modo
cum quis non considerat quod considerare dicitur quod est ignorantia ma
le electio ex passione vel habitu. pueriles. de quibus
potest intelligi illud prout. 3. ethicorum. errant qui operantur iniqui
tatem. Alio modo cum quis notitia quam dicitur habere non
curat acquirere. et sic ignorantia iuris quam quis scire
de voluntaria dicitur quasi ex negligentia pueriles. et de
hac intelligitur illud. 1. corinthios. 13. ignoras ignorabis
et his modis ignorantia non potest causare involun
tarium. causat enim quod involuntarium in quantum per
cedit motum voluntatis ad agendum. qui non esset scilicet per
existere. Antecedenter se habet ad voluntatem ignorantia
que non est voluntaria. et tamen est causa volendi hoc
quod aliter non vellet. sic cum homo ignorat aliquam
circumstantiam actus quam non tenebat scire et ex hoc
aliquid agit quod non ageret si eam sciret. ut cum
quis diligentia adhibita nesciens aliquem transire
per viam publicam sagittam qui infertur transeuntem
et talis ignorantia causat involuntarium simpliciter
hec ratio. Sed quod dicitur metu. cupia. ira. ebrietate
nihilquid hec causant involuntarium. Respondeo quod non. metus
enim non causat. imo ut dicitur. 3. ethicorum. c. 2. et idem
vult philosophus nazarenus. li. de homine. operationes que me
tu sunt prout sunt voluntarie prout involuntarie. 1.
mixte. magis tamen imo quasi simpliciter sunt voluntarie quod
patet sic. Unumquodque iudicandum est secundum illud quod est quoniam
est in actu. non secundum illud quod in apprehensione consideratur
est. que autem metu sunt cum sunt in actu volunta
rie sunt. quia voluntas movet organa ut dicitur ibi
dem. involuntaria autem sunt ex apprehensione damni.
ut patet in eo qui perdat merces in mare. et hec
est sententia philosophi. et ratio sua ibidem. Nec etiam cupiditas
causat involuntarium. ut vult philosophus. 3. ethi.

c. 2. quia cupia est principium movens intussecu non
extrinsecu non inferens violentiam sed alliciens per placet
am. Et multo magis causa involuntaria ira quia est passio
magis voluntaria cum sit motus a natura quam cupia.
Unum philosophus nazarenus. li. de homine. c. 29. irascitur et ebrius
malum voluntarie agunt. De ebrietate tamen distigue
quia si homo sit causa eius non facit involuntarium. si vero homo non sit
causa eius facit involuntarium. Alius enim interpretatur de ebrietate
vini volens id bibere si sciret eam non bibere. si tunc
bibit et ebrius. puto quod opus sequens huiusmodi ebri
etatem iudicandum sit involuntarium. hec
Gual.

De boitate et malicia actu humanorum
in cor. tit. 2.

Distinctione considerandum est de boitate et ma
licia actu humanorum et primo in cor. 2. in
speciali de boitate et malicia actu interiorum et ex
teriorum. 3. de boitate et malicia actu exteriorum. 2.
de his que consequuntur boitatem et maliciam actu
humanorum. Circa primum est videndum utrum bonum
et malum sint diffinitio et quales diffinitio actu humanorum
et utrum aliquis actus sit indifferens. sciendum igitur quod
actu ipsi bonis quidam sunt non morales ut illi qui
non procedunt ab homine per actum libere voluntatis et tali
um diffinitio essentialis non sunt bonum et malum quodammodo sunt
morales ut illi qui procedunt ab homine per actum libere
voluntatis. et isti prout dupliciter considerari. uno modo
quantum sunt quedam essentie vel nature. Alio modo
in quantum sunt morales. et hoc 2. modo primo di
viduntur per bonum et malum morale tamquam per diffinitio
essenciales et specificas. sic est artificialium in quan
tum sunt huiusmodi sunt aliquid diffinitio essentialis. que tamen ratio
materie dicitur quod se eis se accidentales. Est autem duplex dif
ferentia boni moralis et scilicet mali. quodammodo est bonum et malum
se ut diligere deum. Quodammodo est bonum ex circumstantia ut
occidere hominem prout iusticiam. Et bonum ex genere non quod
prout sit genus sed quia est conformis boni quia sit genus di
ens in potentia ad ens operativum. qui potentia complet et
specificat per actum diffinitio. sic actus transiens super ma
teriam debet esse bonum moris tamen imperfectum. quia est indifferens
ad hoc quod bonum fiat vel male. et cum per circumstantias determinatur
est quodammodo specificat et operativum ut cum aliquis dicit da
re etiam prout deum. Similiter est duplex malum moris. scilicet
malum secundum se ut occidere deum. malum ex circumstantia
ut dare etiam prout vanam gloriam. et malum ex genere
ut occidere hominem. In hoc autem omnia est repere me
diu. Nam inter bonum et malum secundum se sunt quia
si media illa que nec sunt bona secundum se nec mala
secundum se. ut sunt bona vel mala ex genere vel ex circ
stantia. Inter bonum et malum ex circumstantia sunt
media tam indifferencia tam bona quam mala
ex genere. que omnia indifferencia fieri prout bona
vel mala ex circumstantia. Inter bonum autem et ma
lum ex genere. cadit medium indifferens simpliciter
ut comedere vel festucam leuare qui non dicitur boitate
vel malicia moris. et sic patet quod divisio actus
per bonam et malam quantum ad genus operativum. siue actus
non est per immediata et in bonum et malum cor. oes. Ex po
ctis patet quod loquendo de actibus quantum ad genus operativum
seu actus. aliqui actus sunt indifferens. qui sunt medi
um tenet inter bonum et malum. unde non sunt morales
boni nec mali. Sed alio modo possumus loqui de actibus

quā tū .f. ad modū agēis .et hoc dup^o . qz qdā ē
actio hoīs n̄ vt rōlis . q̄ est actio nate ut nate .
vt bibere t̄ comedere t̄ huiōi . t̄ h̄ o se ē idifferē
t̄ p̄ esse indifns i agēte vt cū nec actu nec ha
bitu deliberat quare huiōi debent agi qz sūt acc^o
nate n̄ vt est deliberatā . Alia vō est actio hoīs
vt est rōlis t̄ deliberatū vt loqui disputare . fa
cta exteriora l̄ res ordiare . t̄ hi acc^o d̄ se i gñ ali
loquēdo sūt indifns . Dicūt tñ aliq̄ qz qñ sūt i
exerādo vel in hoīe actu agēte nō sūt indifns
operūt enī ei vt est deliberatū . t̄ iō si tales acc^o
sūt respectu obiecti debiti . t̄ cū debitis ecūstan
tis t̄ ad debitu finē relati . sūt moralit̄ boī . si aē
aliquid horū defuerit sūt moralit̄ mali . t̄ iō dic
oīs p̄ . 21 . qz de oī vbo odioso reddet hō ratiōz
in die iudicij t̄ p̄ oīs de oī ope odioso . sup̄ quo
vbo dic grego qz odiosum verbū est qd caret ra
tiōe iuste necessitatis l̄ pie vtilitatis . h̄ Gwal^o .
t̄ hec ē opio Gwal^o . t̄ cho . Et videt̄ rō bilior s̄
nich^o . Alij dicūt qz est aliq̄ opaco siue interior siue
exterior q̄ nec est moralit̄ bona nec mala . Nā
actio pcedens a volūtate deliberatua aut est ad
deū ordiata aut n̄ . t̄ hec est diuisio p̄ imediata
si sic est bona t̄ meritoria vite eterne . l̄ merito
p̄digni si fiat ex caritate . vel merito p̄grui si fi
at ex caritate . Si nō est ordiata ad deū . Aut h̄
est p̄ inordiata q̄ uersionē ad creaturā t̄ sic est
mala ex q̄ uersionē . Aut p̄ opantis negligentia
am t̄ sic est mala ex omiffione . Aut p̄ opan
tis infirmitatē t̄ misia . t̄ h̄ neutro mō est ma
la s̄ est indifns . De tñ ex sua pietate decreuit
p̄pter nostrā infirmitatē multas opacoēs nō i
putare nob̄ neqz ad meritū nec ad demeritū . et
ex p̄nti tales accōes respectu n̄r nō vidēt̄ bōe
moraliter nec male . vt cū q̄s loq̄t̄ alicui ex na
turali pietate vel aliū saluat ex vrbatitate vel
facit aliquid ex indigētia nate vt qz ābulat vt
recreet̄ l̄ comedat vt reficiat̄ nec tñ h̄ refert in
deū tales ei accōes n̄ sūt meritorie qz ad deū n̄ i
ferunt̄ . dicere vō qz esset demeritorie duz vide
ret̄ cū n̄ fiat p̄pter inordiata q̄ uersionem ad crea
turā . nec omittunt̄ ad deū referri p̄pter loquen
tis negligentia s̄ tñ p̄pter quādā infirmitatem
que est in nob̄ ex corpe corruptibili agguante
animā . hui^o finē est bonū . li . 2 . di . 21 . vbi optie
tractat q̄bz istā . h̄uic ē op̄ . p̄cordare videtur
hier^o in eplā qdā ad au^o . q̄ est in nūo eplārū
e^o . 16 . dices qz ābulare digerere alio stercora
p̄ticere . p̄ticere spūū nec bonū nec malū est .
Si obidat̄ illd . i . cor . 10 . siue māducatis siue
bibitis siue aliq̄ aliud faciatis oīa in gl̄az dei
facite . Dicūt qz illd est p̄siliū nō p̄ceptū . t̄ iō
illd ommittere nō est sp̄ peccatū . Ad i^o qd̄ dic
tur p̄ p̄ma op̄ . de vbo dñi p̄ dīc qz acc^o q̄ nō
refert̄ ad bonū finē est odiosus . s̄ nō sp̄ op̄z qz
refert̄ explicite ad finē q̄ est de^o ad h̄ qz n̄ sit od
os . s̄ suffiat qz i fēat̄ ad aliquē bō finē auilē l̄
corpis honestā recreationē nec tñ oīs talis acc^o
est remuneratōe dign^o . h̄c nich^o . S̄ nūquid
vn^o t̄ iō acc^o p̄ esse bon^o t̄ mal^o . Rñd^o Gwal^o
qz duplex est acc^o scz interior simplex t̄ iō iūsi
bil statū trāsiēs . et exterior statū t̄ diuisibilis

diu manēs . p̄m^o n̄ p̄t̄ fil̄ esse bon^o t̄ mal^o fm
mozē cū sit indiuisibilis . 2° aut̄ p̄t̄ qz in sui in
cio p̄t̄ esse bon^o t̄ in fine mal^o . h̄uioi tñ acc^o liq̄
sit vn^o fm naturā n̄ est tñ vn^o fm mozē . s̄ sē
due opacoēs morales vt cū q̄s icept^o p̄dicare p̄p̄
deū . t̄ p̄pter vanā gl̄az finit̄ .

De boitate t̄ malicia interioris actus
volūtatis titul^o . 3° .

Postea p̄siderandū est de boitate t̄ mali
cia interioris acc^o volūtatis . t̄ p̄mo in
se . 2° in opacoē ad p̄scia . 3° in opatione ad
volūtatem diuinā . Circa p̄mū pla querunt̄
scz quid facit volūtatem bonā . Rñ fm an^o . de
gratia t̄ libe . ar . c . 11 . t̄plex est volūtas . p̄ma est
m̄st̄m siue potētia aīe . t̄ hec est bona ex habitu
bono vel v̄tute . sic partes est albi albedie . bonū
ei est qd̄ h̄z q̄litate bonā vt dī p̄mo topicorū . Se
cūda est habitus t̄ dispositio siue affectio volū
tatis derelicta ex actu volūtatis siue vsu . t̄ hec
volūtas est bona ex bona accōe t̄ mala ex ma
la . qz quales sūt acc^o tales generant̄ habit^o vl̄
dispositōes . ex 3° ethi . c . 3 . Tercia est acc^o volū
tatis potēde . t̄ h̄ p̄ter nate alē boitatē quā h̄z eo
qz est quedā actio h̄z totā boitatē ex ei^o ordie suf
ficienti ad debitu finē . Ad huiōi aē ordiez alie^o
acc^o requirunt̄ quatuor . f . duo ex pte finis . p̄mū
est vt illd qd̄ quis appetit vl̄ vult vt finē sit i se
bonū . qz t̄ p̄pter finē opat̄ quis n̄ qz finis s̄ qz bō^o
et iō dī . 3 . phi . qz bō^o et finis sūt idēz . Scd^o m̄ ē
qz n̄ sit tñ in se bonū s̄ etiā meli^o h̄is q̄ appetū
tur p̄pter ip̄m . t̄ iō dīc̄ au^o . 6 . de dī . dei . c . 3 . qz
qui laudat deū p̄pter pecuniā nō h̄z bonū finem
neqz bonā volūtate . Tercū est ex pte eoz que
ordinant̄ in finē . f . qz sint fm rōz rectā ordina
bila t̄ apta ad talē finē assequēdū . Quartū est
ex pte ordinātis scz qz volūtas rōe regulata or
dinet vel velit bona in genere vel indifferētia
ad bonū finē . h̄is quatuor occurrētibz volūtas
q̄ est acc^o est bona . t̄ si aliq̄ horū defuerit nō ē bo
na qz vt dīc̄ d̄yo . 2 . c . de dīnis noībz bō^o est
ex tota sua causa . h̄c Gwal^o . t̄ bonū . Vtrum
vnius bone volūtatis sit vn^o sol^o finis . Rñ qz
sic scz finis p̄ncipalis . p̄pter qd̄ intelligendū qz
actū h̄re p̄les fines p̄t̄ ēē t̄p̄licat̄ . vno mō ita qz
vn^o sit sub altero t̄ p̄pter illū . Scd^o qz vn^o fi
nis sit p̄ncipalis t̄ alter nō p̄ncipalis . ita tñ qz
finis nō p̄ncipalis nō referē ad p̄ncipalē actū .
3° ita qz v̄eqz sit p̄ncipalis . Ex^o de eo qui vadit
a d̄ eccliam p̄ distributōibz . aut ei p̄ncipalit̄ in
tendit̄ dei honozē . et cū h̄ fil̄ intendit̄ h̄re pecuni
am . vt eā ad honozē dei paupibz distribuat vel
in alios vsus licētos quertat . aut intendit̄ dei ho
nozē et cū hoc fil̄ intendit̄ acq̄rere pecuniā . ita
tñ qz acq̄sitōez illā nō redegerit ad dei gl̄az . nec
tñ pecuniā illā finē p̄ncipalē statuit quia eā p̄
pter se nō diligit . Aut intendit̄ deo placere et
fil̄ etiā pecuniā acq̄rere . vt possit thesaurū su
um augere t̄ i eo delectari . diuersos fines statu
ere p̄mo mō p̄met ad bonā volūtate est e me
ritorū . 2° mō nō est bone volūtatis loquendo
formalit̄ . non tñ et sic repugnat qñ in ea stare
possit . est enī ibi peccatū v̄iale nō mortale . h̄

in scientia erronea qz dicitur qz phibitiones et p
cepta de qua. i. cor. 12. scribo vobis dñi mada
ta. si quis aut ignorat ignorabit glo. reprobabi
tur. et hec ignorantia adhuc mi⁹ excusat et pl⁹
aggravat. et id⁹ scientia erronea simpliciter nō ex
cusat. In alijs tñ magis aggravat scz quo ad
ceptū discendi et libidine delectandi. hec Gwal.
Verū pl⁹ liget pceptū dñi qz erronea scientia
dictans dñi. i. verū magis peccet facies dñi p
ceptū qz facies dñi scientia i hoc cau. **R**e qz sic. pl⁹
enī ligat scientia recta qz erronea qz ut dictū est
sup recta p se ligat et simp⁹. erronea vō p acci
dēs et fm quid scientia at recta est qñ dei pcepto
concordat. Simp⁹ ergo ligat dei pceptū pl⁹ qz cō
scientia erronea. **V**erū scientia erronea pl⁹ ligz qz
pceptū plati de infirmitatibz que pape pē. **R**ndet
Gwal. qz obediēs plato dñi scientia aut captivat
scientie iudiciū affectu vel effectu ut subdēs se p
cepto plati. Aut facit dñi scientia et affectu volun
tatis obediēs plato timore al⁹ amore deordi
nato. In pmo cau facies dñi scientia nō peccat si me
re. licet nō possit deponere scientia. vel nō depo
nat. sic nō potēs rñdere rōibz dñi fide. voluntatez
tñ captivās ille obediēs deo meref. 2. cor. 2. ca
ptivantes oēs intellectū i obsequium fidei. In 2°
cau peccat si mi⁹ qm si faceret dñi plati pceptū
pmo qz agēs dñi plati pceptū magis stēnerz deū
qz stēnerz plati. nō aut stēnnens scientiam erro
neā stēnnit deū. vñ bñ. dñi dispē. et pre. c. 9. de
coe quar et qdammodo reputat platorum re
uerentiā et contemptū. cōtestans eis. qui vos au
dit me audit. et qui vos sper. tē. Si dicat qz h
est verū qñ scientia subditi sat pceptū plati eē fm
deū. qd nescit errans. **R**ndet bñ. quidqz hō vi
ce dei pceptū qd nō sit certū deo displicere. haud
sec⁹ oīo accipiendū qm si de⁹ papperet. Scdo qz ta
lis plati imo totū collegiū magis offendit et
scandalizat qm si dñi scientia faciat. Tercio qz
se magis ad malū disposit. s. ad inobedientia
et ad rebellionē et ad sequendū ppiū sensū et
ad pueritū veritatis iudiciū. de qz ysa. 9. ve q
sapientes estis in oculis vris. hec Gwal. **Ar. 3.**
Area cau querit verū boitas voluntatis hu
mane dependeat ex conformitate voluntatis
dñi. **R**e qz sic. illō ei qd ē pmiū in quolibz gñe
est mēsurā et rō oīm qz sit illi⁹ gñis. vñ qd qz
aut rectū et bonū est inquātū accigit ad ppiā
mēsurā. et id ad hō qz voluntas hōis sit bona req
rit qz conformet voluntati dñi tanquā ppiē mē
sure cū ipa sit pma et sūma voluntas. Et hō con
formitas attendit in uolito scz ut hō velit illud
qd ipse facit deū velle qd ipse hoc velit. Sciendū aut
qz de⁹ quidquid vult sub rōe boni vult et p pñs
sciendū. qz ipse vult hōiez velle quidquid vult sū
rōe boni. et id qñqz vult aliquid sub qualicumqz
rōe boni hō voluntatē conformē dñi voluntati quā
tū ad rōz volū. **S**z in pñclari nescim⁹ quid de⁹
velit et quātū ad hō nō tenem⁹ conformare volū
tatē nřaz voluntati dñi. In statu tñ glē oēs sci
ent dei voluntatem non tñ in cōmuni sed etia
in particulari. et ideo conformabit voluntatem
suam voluntati dñi nō tñ in cōi s. eē in specia:

li. hec tho. Notandū vero qz fm aliquos. necē est
conformare voluntatem nřaz voluntati dñi solū
quātū ad illa volūta qz nob expmunt a deo sig⁹
pcepti explicite vel implicite. et hoc sufficit ad
salutē cū xpc dicat **Mat. 19.** si vis ad vitā igre
di serua mandata. quātū aut ad illa que nob
expmunt signo cōsili. est cōgruū non necessa
riū. et p hac opi. videt⁹ facere qd dñi au⁹ i eccl.
c. 60. aliqui bona voluntate vlt homo qd nō vlt
de⁹. sic bon⁹ homo vult patrē suū viuere quem
de⁹ nō vult viuere. **P.** de⁹ vult aliquos hoies
dñari. null⁹ at tē velle cōdēnari. Alij dicūt qz
volūtatē deliberatua tenemur velle absolute et
oibz pensatis quidqz sam⁹ deū velle voluntate
absolute oibz pensatis dñi tñ nob cōgruat id
velle. et dicūt hō implicari in radice decalogi q
est amor dei. et p hac opi. videt⁹ facere glo. sup
illō ps. non adhesit michi cor pñuū. i. cor tor
tū qd hō hō qz nō vult oīa qz de⁹ vult. **S**z qz vlt
pñā opi. tenere pē ad istā glo. rñdere qz loquit⁹
de voluntate pcepti et nō signi. Qui vero vlt te
nere scdaz opi. rñdere pē ad autoritatē aug⁹. qz
loquit⁹ de his qz velle nob nō cōgruit. Ad id⁹ vō
qd dñi qz null⁹ tenet velle dñationem potest di
ci qz hō est verū. qz hoc velle nō cōgruit hōi. Qui
dñi tñ dicūt qz licz nō teneat velle hñdo respē
ad suā naturā et absolute. tenet tñ hō velle sū
ditōe hac. s. si decedat in mōzli. hō pē. Vel pē di
ci fm tho. qz de⁹ nō vult alie⁹ dñi atōz vlt mor
tē nō sub rōe iusti. vñ sufficit in talibz qz hō ve
lit iusticiā dei et ordinē nāte suari. **S**z nunqz
tenemur conformare voluntatē nostrā voluntati
dñi in forma volēdi. s. in caritate. Ad hō respō
det alex. lomb. qz hō nō tenet ad hō absolute. qz
si hō diligat nō ex caritate s. ex benivolētia na
turali nō peccat. sed tenet conditionaliter scz
si vult mereri vitam eternā et cōsimiliē rñdet
pē.

De boitate et malicia quantū ad act⁹
exteriores. ti. 2.

Deinde considerandū est de boitate et mal
icia quātū ad act⁹ exteriores. arca qd
siderandū est verū bonitas et malicia per prius
sit in actu voluntatis interiori qm in actu
exteriori. Ad id⁹ enidētā sciendū qz aliqz actus
exteriores pñt dñi boi vel mali dup⁹. vno mō
ex ordine eoz ad finē. ut dare el'am ppter deū dñ
esse bo⁹. et dare el'am ppter vanā gloriā dñ esse
malū. et hec boitas vel malicia p pñs inueniē
in actu interiori voluntatis e⁹ pñm obiectū ē fis
et ex eo deriuat ad actū exteriorē. hō at boitas et
malicia actus exterioris tota dependet ex volū
tate. Est eē oīo eadē circūstantia act⁹ voluntatis i
terioris et act⁹ exterioris qñ dñ bon⁹ vel mal⁹ so
lū ex ordine ad finē. sic potio amara ex hō solo ē
bona qd est sanatiua. vñ eadē est bonitas
sanitatis et potionis. vñ aug⁹ dicit li. reera.
qz voluntas est qua peccatur et qua recte vuit.
Alia bonitas vel malicia actū exteriorum est
quam habet scdaz se scilicet p⁹ genus suū. et fm
circūstantias in ipis consideratas ut dare ele
mosinam seruatis debitis circūstantiis dicit⁹

esse bonum. et hec bonitas vel malicia nō diuaf
nec dependet a volūtate s; a rōe. ex qua etiam
dependet boitas volūtatis s; m qd in ipam rferē
vñ si s; dretē boitas exterioris act⁹ s; m qd est in
ordiatōe et apprehēsiōe rōis. est pōz qm boitas
act⁹ volūtatis. s; m tñ qd est in executōe op⁹is se
quē boitatē volūtatis que est pñcipiū eius. et
hāc boitatē vel maliciā qñ est act⁹ exterior h; z
tūc alia est boitas act⁹ exterioris. et alia est boi-
tas volūtatis qd est ex fine. ita qd boitas finis
ex volūtate redūdat in actū exteriorē. et boitas
actus exterioris s; m se redūdat in actu volūta-
tis. vt dictū est. et idē est de maliciā. sic medicīa
saporosa pter h qd est sanatia h; z rōz delectabil
si ergo volūtas est bona ex obiecto et ex fine ex-
terior act⁹ est bon⁹. s; si volūtas sit mala ex in-
teritōe finis vel ex actu volūto. act⁹ exterior erit
mal⁹. qz vt dicit d; yō de dñis noib; bonum ē
ex tota cā. malū ex defectu pñs. hec tho. Scēdū
aut qd h; z qñq; sit alia et alia boitas vl maliciā
interioris act⁹ volūtatis et actus exterioris vñq;
tñ actus put s; dretē in genere moris sūt vñ⁹
actus. vñde actus exterior mal⁹ est vñū et idē
peccatū formalitē cū illo actu volūtatis interiori
a quo causat qz act⁹ exterior nō est moralis n p
compatōz ad actū volūtatis et rōis. si ei pfecte
furios⁹ cū pfecte furiosa carnalit copulē ille
actus non erit in gñe moris. vñde n erit mo-
raliter bon⁹ nec mal⁹. hec rich. ¶ Sed nūquid
exterior actus addit in boitate et maliciā super
actū interiorē. R; qd n loquēdo de boitate et ma-
liciā exterioris actus quā h; z ex volūtate finis.
Et hoc dico n s; dretē ipaz volūtate s; m se fieri
meliorē in bois vel peiorē in malis. qd videtur
posse s; dretē triplicat. vno mō s; m nūm vt ē
qd vlt facē aliqd bono fine l malo et tē n facē.
postea vero vlt et facē. duplicat actus volūtate
et sic sit duplex bonū vel duplex malū. Alio
quantum ad extentionem vt cū quis aliqd facē
vlt bono fine vel malo et ppter aliqd impedimē-
tum desistit. alius aut volūtatis motum cōti-
nuat quousq; ope pñciat. manifestū est qd volū-
tas hui⁹ est diuēsiō in bono vel malo et s; m h
peior vel melior. tērd⁹ quantū ad intensionē
sūt em quidā act⁹ exteriores qui inquantū sūt
delectabiles vel penales nate sūt intēdere vl re-
mittere volūtate. s; dretē at qd quāto volūtas
intēsi⁹ tēdit in bonū vel malū tāto ē peior l me-
lior. loquēdo at de boitate vel maliciā act⁹ exte-
rioris quā habet s; m materiā et circūstātiā sic
opat ad volūtate vt tñi⁹ et finis. et sic addit
ad boitatē et maliciā volūtatis. qz ois inclinatio
vel mot⁹ pñciat in hoc qd sequit finē vel attigit
terminū. Vñde nō est pfecta volūtas n sit tal
q oportunitate hēta opet. si vero possibilitas de-
sit volūtate existēte pfecta ita q oparet si poss;
defect⁹ pfectōis que est ex actu exteriori est sim-
plicat qd inuolūtariū. Inuolūtariū at sic n me-
ret penā vel pñmū i opādo bonū et malū. ita
etiā n tollit aliquid de pñmō vel pena si deficiat
simp; inuolūtariē ad faciendū bonū l malū. h
pho. Vñ nō s; dretē. ¶ Gual. i. 2. et alex. an. in 3. et

sumūt ab aug⁹ sup genēb. et s; dretē cū pñmissi
qd duplex est volūtas mala s; z icōpleta l semi-
plena que nō exit in op⁹ malū ē si habeat facti-
tatē t; p; et loc oportunitatē. et opleta siue ple-
na que exit in op⁹ malū si t; p; hēat et locum
Ad pñmā addit op⁹ malū qz augēt consensū et
s; dretē. Ad scdā addit op⁹ malū qz augēt li-
bidinem quantū ad gen⁹ peccati carnaliter. et
qñq; etiam inferē nocumentum maxie quātū
ad peccatū qd s; dretē in pñi⁹. talis em n mō
s; dretē dñi intensiue sola volūtate qm volū-
tate et ope. s; extēsiue. Intēsiue tñ ē libido ma-
ior executōe. De volūtate pñmō mō dicta itellē-
git glo. sup illō pñ. Appone iniquitatē s; iniqui-
eoz. qui opus addit volūtati. iniquitatē addit i-
iqtatē. Sed de volūtate 2. mō dicta intelligitur
glo. sup illō pñ. etiam in corde iniquitates opa. i
terra. si vis inqt et nō potes de reputat s; m.
hec Gual. de h bon. optime loquit. h. 2. d. 2. q.
2. Nūquid euent⁹ sequēs addit ad boitatē
et maliciā act⁹ exterioris. R; euentus sequens
aut est p; cogitat⁹ aut nō. si sic addit. cū ei quis
cogitat qd ex ope suo multa mala sequi pñt.
nec ppter hoc dimittit ex hoc appar; qd volū-
tas est deordinata. si vero nō sit p; cogitat⁹ aut
p se sequit et vt in plib; et tūc addit. constat
em actum esse meliorē ex genere suo ex quo seq
possūt plā bona. et peiorē ex quo sūt nata seq
plā mala. Aut sequit p accidens et vt in paue-
oribus et tē nō addit. non em iudicat de re ali;
q s; i. qd ē p accidēs s; tñ s; i. qd est p se. hec
tho.

De merito et demerito actōis hūane. ¶
¶ Osta cōsiderandū est de his q s; dretē
actus hūanos rōe boitatis vl malicie
¶ Circa qd breuē tenendū qd actus bon⁹
vel mal⁹ habet rationē culpabilis et laudabilis
s; m qd est in pñate volūtatis rōz vero rectitudi-
nis et peccati s; m ordinē ad finē. qñ em act⁹ bo-
minis itendit in finē debitū s; ordēz rōis et le-
gis eterne. tūc est rect⁹. qñ vero deuiat ab illo
ordie tē hē rōz peccati. h; z ē act⁹ bon⁹ vel mal⁹
rōz meriti vel demeriti. et h s; m rōz iusticie i s; p-
tiōe ad altez. s; ad deū. Aliē seqret qd nō hēc
curā de actib; hūanis. His igit pñsuppositis qñ
ē plā de actib; bois et malis p pñationē ad me-
ritū et demeritū. s; vtz act⁹ exterior bona inten-
tione facit meritorī. R; intentio potest esse
morus siue motiū volūtatis ordināis actus
exteriorē in finē. Et sic ois actus exterior bōa
intentione facit meritorī qz ille mor⁹ nun-
quā est bon⁹ n sit ordo rē. Et ad h q sit ordo
rect⁹ requit q sit actus ordinabilis et q volūtas
sit ordinans et q sit finis bon⁹ et in se et in rōe si-
niendi. hoc est q sit melior his que sūt ad finē
et talis ad quē act⁹ deb; dirigi s; m rectū iudiciū
rōis. Alio intentio pñ dicē finē intentum et sic
nō ois actus extior bona itentōe facit meri-
torī. s; tñ ille act⁹ q sūt d gñe bōz l illi q d se
sūt idēntes q qñq; pñt eē mitom rōe finis iei-
ti. Vñ dicit pñs. i. et h; cōz. c. 6. q. quēdā mor-
nomiata conuoluta sunt cum maliciā et pñt

subdit n̄ est igit̄ eā h̄ dirigere s; sp̄ peccare. h̄c
rich. 7 boni. **V**tz agēs tñ mereat̄ quātū in
tendit mereri p̄ boītatē suā act⁹. **R**e agentē tñ
mereri quātū intendit dupl̄ p̄t̄ intelligi. **V**no
ita q̄ act⁹ tñ valeat ad meritū q̄ntū agēs cre
dit valere ip̄m. 7 sic nō est vez. **A**lio q̄ q̄nta
est boītas act⁹ intendit tñ act⁹ exterior vale
at ad meritū. 7 h̄ est vez. **I**ta aut̄ intentio sepe
maior est i boītate i eo q̄ suū actū nō tñ credit
valere quātū in illo qui suū actū magis credit
valere. **S**i ergo obidat̄ glo. sup̄ illō q̄. 12. bō
hō de bono tñ. s. tē. que dicit tñ boni q̄s facit
quātū intendit dicendū q̄ sic d; intelligi fm̄
q̄ bon⁹ est act⁹ intendendi tñ est bon⁹ act⁹ ex
terior elicit⁹ ex illa intentione quā p̄ intentionē
est boītas moralis in eo. h̄c rich. **I**n sup̄ nota
q̄ quātitas intentionis ēpliat̄ p̄t̄ intendi. vno
mō q̄n⁹ ad q̄ntitatē vel feruorē affect⁹ intēdē
tis. **E**t sic quātitas intentionis mēsurat meri
tū. q̄ ex quāto affectu caritatis op⁹ bō facit tā
tū mereris q̄ meritū p̄lat̄ penes caritatē. **A**lio
mō q̄ntū ad quātitatē opis intēdē. 7 sic n̄ men
surat. q̄ tūc diues auar⁹ dās denariū pl⁹ mere
ret q̄ liberalis h̄ns caritatē dās centum dena.
3⁹ quātū ad quātitatē finis sic eē n̄ mensurat.
q̄ d; est oīm merentū finis vltim⁹ q̄ n̄ est ali
qñ maior aliqñ mior. **S**cōm at̄ boni. h̄c glo. s.
quātū q̄s intendit tñ facit est duplex ex eo q̄
li tñ 7 quātū p̄t̄ esse adibia l̄ noīa. si ei sit
adibia dicit̄ quātitatē act⁹ intendendi 7 fa
cendi. 7 tūc est locutio gñaliter vā siue resp̄u
bonorū siue malorū. q̄ quātū actus intēdēdi est
intens⁹ i boītate vel malicia tñ opatio exterior
est bona vel mala. **O**m̄e ei meritū l̄ demeritum
reduat̄ ad actū volūtatis liz aliquo mō arētā
ne exteriores faciant ad maiorē volūtatis dan
nationē. **S**i aut̄ sint noīa dicit̄ quātitatē ex
p̄e intentū 7 opati. et tūc nō est generalit̄ vera.
q̄ op⁹ exteri⁹ factum non sp̄ omēsurat̄ intēto
sepe ei intēdit homo facere bonū magnū 7 fa
ciū q̄ puā h̄ caritatē. **E**st tamē aliquo modo
vera in mal. s. intēdendo n̄ diminuēdo. 7 scōm
q̄ tñ 7 quātū dicit̄ quādā opationē p̄por
tionalitatis n̄ omēsurat̄ equalitatis. vñ q̄ in
tendit multū peccare multū peccat qualecunq;
opus faciat n̄ tñ q̄ p̄z intendit p̄z peccat.
maxie si op⁹ multū deforme fuerit. **E**x p̄dictis
patz q̄o intelligit̄ glo. sup̄ illō lūc. 12. bon⁹ hō
de bono tñ. s. quātū inquit bonū intendis tñ
facis. **V**tz vlt̄a bone intēdōis meritū ad
dat aliq̄ meritū exterior actus. **R**e ad p̄ns pos
sum⁹ loqui de merito dupl̄. s. respectu p̄mij s̄b
stācial l̄ accūl. **R**espectu p̄mij accūl exterior
act⁹ aliquā rōz meritū addit̄ int̄iori intēdōi vñ
glo. sup̄ illō ad gal. 6. tpe suo metem⁹. dicit̄ q̄
quātū semiam⁹ i opibz tñ metem⁹ in fructibz
Respectu at̄ p̄mij substācialis vñ q̄ act⁹ exteri
ores nō addāt aliquā rōz meritū n̄ dispositiōe. s.
iquātū eē multiplicat̄ ineffiores p̄ dāte thob.
12. dā a morte liberat 7 p̄. 13. redēptō aīe diuī
ns diuine et⁹. **E**t m̄qntū extiores actus excitat̄
actū volūtatis int̄iorē ad bonū 7 p̄ns valēt

ad gr̄e radicātōz 7 s̄uatōz quibz. f. gratie ha
bitui 7 interioribz actibz eius p̄mij substācialē
debet. h̄c rich. **D**e hac materia optie 7 copiose
ēctat boni in 2⁹ suo di. 20. in t̄bz q̄oibz vltis.

Vtz peccans pl⁹ demereat̄ p̄ actū volūtatis
int̄iorē inordinatū 7 p̄ actū exteriorē sil̄ q̄m per
actū interiorē tñ. **R**e si volūtatis actus int̄ior
sit eque int̄sus in deordinatōe sua sine actu exte
riori sic cū ip̄o. n̄ magis demereat̄ peccās p̄ vt⁹
q̄z eoz sil̄ q̄z p̄ interiorē tñ quem ope s̄plere n̄
p̄t̄. **E**t hoc dico loquēdo de d̄merito int̄sue q̄a
tūc nō est maior s̄tēpt⁹ in vtroq; sil̄ q̄m in i
teriori p̄ se. **D**icunt tñ aliq̄ q̄ mal⁹ act⁹ extior
addit̄ demeritū malo actui interiori respectu
alicui⁹ pene accūlis saltē loquēdo de actu extior
ri q̄ est mal⁹ ex genere p̄t̄ transitū ei⁹ sup̄ obm
indebitū. **V**n̄ in dānat̄ pl⁹ remurmurabit cō
scia s̄ eū qui voluit innocentē occidere 7 occidit
q̄z s̄ eū qui voluit innocentē occidere 7 nō potu
it sup̄posito q̄ fuerit pares in mala volūtate.
Si at̄ loquam⁹ d̄ d̄merito ext̄sue pl⁹ demereat̄
hō p̄ vtrūq; sil̄ q̄z p̄ int̄iorē tñ q̄z pl̄bz nocet.
et pl̄a mala ifert 7 plus delectat peccātem. h̄c
rich. **V**tz sola intentio recta sine ope extio
ri sufficiat ad meritū. **R**e aut̄ hō h̄ facultatē
faciēdi opus exterius q̄ p̄ceptū est aut n̄ si sic
plena volūtatis p̄t̄ effectū si assit facultas al
si n̄ p̄t̄ cū possit nō vlt̄ plene s; semiplene 7
pigre sic piger qui vlt̄ 7 non vlt̄. **E**t dicit̄ ḡg.
m quādā omel. q̄ nemo de bona volūtate sibi
blandiat̄ imo de dilectōe dei mēs lingua 7 mā
regrat̄. **D**istingue tñ quia a ei occurrit t̄pus 7
loc⁹ necessano implēdi p̄ceptū puta q̄z vlt̄ ele
mosinā dare 7 occurrit ei aliquis cui videt ne
cessitatē extremā p̄babilē imminere n̄ subuei
at ei. 7 tūc sola intentio n̄ sufficit ad meritum
imo eē talis trāsgrediē mādātū. **A**ut non oc
cit ei t̄pus necessitatis s; indigentie rōbilis et
s̄gruicatis. 7 tūc eē iten⁹ sola ei n̄ valz ad meri
tū. liberat tñ eū a trāsgressiōe quia p̄cepta affir
matua non obligant n̄ p̄ t̄pe n̄citat̄. **S**i at̄
hō nō habeat facultatem opandi tūc sola bona
intentio sine ope exteriori sufficit ad meritū s̄b
stācialis p̄mij nō at̄ accūl. d; ei nemiez obli
gat ad impossibile 7 de tali potest intelligi illō
greg. in quādā omel. nō est man⁹ vacua a mu
nere si cordis archa repleta fuerit bona volūta
te. h̄c rich. **V**tz ad meritū sufficiat int̄tio
s̄b h̄itū. **R**e itē s̄b h̄itū p̄t̄ intelligi ēpliat̄.
vno ita q̄ s̄sistat i solo hitu r̄sp̄u p̄ncipij opa
tōis 7 s̄tūatois ei⁹ vsq; i finē. **E**t h̄ n̄ sufficit ad
meritū q̄z n̄ est ip̄i⁹ opationis p̄ncipiū. **A**lio
ita q̄ illa int̄tio sit actualis respectu p̄ncipij
opationis nō tñ respectu tot⁹ s̄tūatiois eius
vsq; i finē. **E**t sic dicit̄ quidā q̄ tō opatio est
meritoria in virtute act⁹ ip̄i⁹ intentionis per
quā illa opatio fuī incepta. 3⁹ mō ita q̄ sit in
actu r̄sp̄u p̄ncipij opationis explicite ita q̄
explicite intendat opationē inapere 7 s̄plere. **S**i
r̄sp̄u tot⁹ s̄tūationis nō manz intentio in
actu explicite s; implicite. sic hō i volendo q̄dō
est ad finem actualit̄ implicite tam vlt̄ ipsum

finē et sic dicitur quidā esse necessariū ad h. q. tota opatio sit meritoria q. illa intentio sit i actu, expliare l. ipliare p. totā opationē a pñā. vsq. ad fi. h. ec. rich. Scd. aē bon. ad h. q. aliq. opatio sit meritoria sufficit relatio ei. h. tualis i deum. Et pē dīcā h. ec. relatio h. tual. dup. vno q. q. opationē aliquā rēfert ad deū actualē i pñāpio illi. opationi s. l. eē alē. ad quā illa osequenter se h. Si aē opationē alteri. generis inaper op. ter. q. itationē renouar. ad h. q. ess. mitoria. Alio. dī h. rlatio siue itatio h. tual. q. n. p. cogi to aliquid d. deo ut ē ex sola o. sideratōe bōi op. is ipa caritas p. mpta l. aliq. alia v. caritate i for. mata ad illō op. i. clinat ut ē vir religios. obe. dit plato sibi p. p. i. et si nichil cogit. de deo s. tū o. siderat obediētē bonū esse bō. h. bon.

De vicijs et peccis i cōi. ti. 6. *Ser. ti. 9*
 Eūde o. siderand. ē de h. tual. malis h. de vicijs et peccis i cōi. et est h. t. put. d. eo h. loq. mur qualitas difficile mobilis. Est aē aliquis h. t. bon. aliquis mal. h. t. bō. dīcā qui dispoit ad actū ouēientē nāte sic act. v. tutum h. uane nāte ouēiūt q. sūt fm. ratiōz. Actus vero viciōz h. uane nāte disouēiūt. quia sūt p. tra rationē. Dicend. aē est p. mo h. ec. de vicijs et peccatis in cōi. in sp. d. ali. vero o. s. de. rabit. de eis infra cū ēctabit. de v. t. t. b. in sp. d. ali. h. bi in x. vnamquāq. v. t. t. em sp. d. ali. agē de sp. d. ali. officio sibi o. p. o. i. to p. eo q. o. p. o. i. ta in x. ta se posita magis elucescūt. Circa viciā aē et peccata in cōi. o. s. d. erand. p. mo de ipis. 2. de s. bō. peccati. 3. de cā eius. Circa p. mū p. mo v. d. end. dī est quid sit peccatum. 2. de diuisione pec. cati. 3. de opatione peccator. ad inuicem. Quā tū ad p. mū s. d. end. q. b. aug. 22. li. 5. faustum peccatū est dēm l. factū l. o. cupitū s. legē dī. Et sic h. ec. diffinitio est p. c. i. actual. mōd. q. ē p. c. i. actualis dī ibi qd est dēm l. fēm v. o. cupitū fm. actū ēplid. potē. s. inēptatē opatē et affecti ue. q. vero est mōd. dī ibi q. est s. legē dī. pecca tū ēi v. e. tale dī p. c. i. fm. rōz. i. p. f. e. c. t. ā et i. ordiē ad peccatū ad mōd. n. ēi est s. legē dī. q. v. e. l. i. t. er peccans n. facit qd lex p. h. i. b. e. t. nec ēē p. r. m. i. t. t. e. t. illō ad qd lex obligat p. p. c. e. p. t. ū s. facit p. r. e. l. e. gem. quia nō ob. s. u. a. t. modū rōis quem lex in tendit. Tenet aē ibi li. vel dī s. i. n. u. n. c. t. ē. s. mēbrū v. l. a. m. ū intelligit p. a. s. e. reliqua vero minime. Vnde sens. est q. omne peccatū aut ē dīctū aut o. cupitū. aut factū aut fēm et o. cupitū ā o. cupi tū tū. Intelligit aē dīctā diffinitio de peccato o. m. i. s. s. i. o. i. s. nō de peccato o. m. i. s. s. i. o. i. s. v. l. s. u. m. i. t. u. r. ibi factū cōi. r. put. extēdit ad opationē et ad cel. sationē ab ope fm. quē mod. hō nichil opans r. quisi. quid faciat. r. ūd. e. t. se q. e. s. c. e. r. e. h. ec. rich.

Pē aē hīc q. r. v. t. ū omne peccatū sit volūtariū. R. q. sic. v. n. aug. 2. li. 1. r. e. r. a. c. c. 12. li. d. vera reli. peccatū inquit est adeo volūtariū q. si nō sit volūtariū nō est peccatū. h. ec. aug. 2. Nā peccatū origmale est volūtariū volūtate aliena scz ade. peccatū vero actuale mortale est volun tatiū volūtate p. p. r. i. a. scz peccātis Veniale vero qdā est volūtariū volūtate p. p. r. i. a. et simpliater

ut illō qd fit ex deliberatōe. sic mēdāti iocosi. Quoddā est volūtariū medio mō scz p. m. volū tate. s. a. d. e. qui illud deliberatue voluit ex quo corruptio secuta ē ex qua in nob. oriūtur mor. i. o. d. i. a. t. i. q. dīcunt esse peccata v. e. l. i. a. p. m. v. o. l. ū. t. a. t. e. p. p. r. i. a. v. t. illō quod o. s. i. r. g. i. t. ex repugnā tia carnis ad sp. i. n. l. corruptionis v. i. t. ū aīe tale ēi p. c. i. m. et si n. sit a volūtate p. p. r. i. a. ā. t. e. c. e. d. e. n. t. e. o. r. i. ē. t. ū a volūtate o. c. o. m. i. t. a. n. t. e. et nō p. h. i. b. e. n. t. e. v. l. n. p. c. a. u. e. n. t. e. cū possit cauere vel p. h. i. b. e. r. e. h. ec. tū sit status aliquis in q. necesse est aliquē i aliq. peccatū determinatū cadere. potuit tū illū statu p. c. a. u. e. r. e. et iō si nō p. c. a. u. i. t. i. p. u. t. a. t. e. u. s. volūtati h. ec. illō tē p. h. i. b. e. r. e. nō possit iō dī volūtati qd āmōdo siue inēptatue. Et b. aug. 2. qdāmodo tenet rōz. culpe. qdāmo pene. v. n. dīc. q. q. homo peccatū vitare non voluit dī potuit infligē ē ei ut cū v. l. e. vitare nō possit. Si obidā qd sup. illō p. m. 2. s. e. p. d. e. s. in die cadit iust. dīc. glo. singl. s. dieb. p. necessitatem vel fragilita tem carnis vel volentes vel inuiti peccamus. Dicend. q. ibi dī inuit. aliquis peccare nō p. o. s. s. o. dam volūtatis p. u. a. t. i. o. n. ē. s. p. u. a. t. i. o. n. ē. volūta tis plene siue o. p. l. a. c. ē. t. i. e. s. e. p. e. n. d. i. s. p. l. i. c. e. t. nob. q. sic i. o. r. d. i. n. a. t. e. m. o. u. e. m. u. r. loquē ē de n. c. i. t. a. te v. e. l. i. a. l. i. ū g. n. a. l. i. t. e. q. u. a. t. ū ad oīa venialia n. quā tū ad h. vel illō dēmāte l. eē ad aliq. gen. v. e. l. i. a. lis v. t. m. inuene forti qui n. p. e. o. i. o. vitare mor. carnis. licet vitare poss. hac hora vel illa t. h. i. e. motum vel illū. h. ec. bon. in 2. suo. dī. q. i. Et hui. est in nāte existēte in mari p. f. o. r. a. t. a. i. p. l. u. rib. locis cui. quidē nauta p. e. q. l. i. b. e. t. f. o. r. a. m. ē. s. i. bi demonstratum o. b. e. u. r. a. r. e. non omnia simul et iō l. i. z. poss. p. h. i. b. e. t. i. t. r. o. i. t. ū aq. p. v. n. ū f. o. r. a. m. ē. n. tū omēz aque introitū. quia dū v. n. ū o. b. e. u. r. a. t. aqua p. aliud intrat. Dī aē omne peccatū volū tatiū. q. c. ā. l. r. sol. act. volūtatis qui est velle ē peccatum. formaliter tū et quasi essentialiter est peccatū nō tū act. volūtatis s. etā aliāz. v. i. t. ū m. aīe q. p. ū t. e. l. i. c. e. r. e. p. h. i. t. ū v. i. c. i. j. in se exū ē actū viciōsū. Instal. r. v. o. et m. a. t. i. a. l. i. t. e. a. c. t. o. r. g. a. m. o. z. et actus in m. a. t. i. a. r. e. c. e. p. t. i. v. t. h. o. i. d. i. ū. f. o. r. m. i. c. a. t. ū s. e. peccata. Ratio hui. est q. peccatū est auersio a deo et ouersio deordinata ad creaturā. v. n. aug. 2. dīc. li. de libe. ar. q. peccatū est sp. r. e. t. o. i. c. o. m. m. u. e. a. b. i. l. i. b. o. n. o. m. u. t. a. b. i. l. i. b. u. s. r. e. b. o. a. d. h. e. r. e. r. e. Nō solū aē volūtas s. et intellectus p. actum suū puta dī s. c. r. e. d. e. n. d. o. a. u. e. r. t. i. t. s. e. a. d. e. o. et ouertit se ad crea turā m. o. r. d. i. n. a. t. e. s. i. l. r. i. r. a. s. c. i. b. i. l. i. s. et o. c. u. p. i. s. c. i. b. i. l. i. s. licet fm. se non auertant se a deo. q. dēi fm. qd sūt vires sensitue nō attingūt. tū inquantū a volūtate mouent et inquantū aliquid d. dī p. c. e. p. t. ū attingūt quasi in alio et per aliud se a deo auertūt. h. Gual. Ad h. nota q. assignari pē dīa iter viciū. peccatū culpā. et dēmāti h. ec. s. e. p. v. n. ū p. a. l. i. o. s. u. m. a. t. e. viciū em est carentia habitu alis dī s. p. o. s. i. c. i. o. i. s. ouēiētis nāte rei. v. n. d. aug. 2. 3. de li. ar. qd p. f. e. c. t. e. nāte de ēē p. s. p. e. x. i. s. v. o. c. a. v. i. t. a. u. m. Peccatum vero est carentia actus debiti quo ad peccatum o. m. i. s. s. i. o. n. i. s. vel carentia recti tudinis in actu ex eo q. dēclinat a regnla sua. Cūpa aē ē i actu n. rēo i. q. u. a. n. t. u. m. ē. i. n. p. e. c. c. a. t. e.

voluntatis. demeritū vō est culpa p̄ opationem
ad retributionē.

ar. 11.

Sequitur videre de scdo. s. de diuisione peccati
Circa qd est sciendū qd m̄gr sm̄ay li. 2. di.
92. inuit vi diuisiones peccati fm̄ ei⁹ opatōez
septeplīce. p̄ ei⁹ opati peccatū p̄mo ad cām ex q̄
habet ortū et sic diuidit in originale et actuale
Scdo ad penā ad quā terminat. et sic diuidit in
mortale et veniale. qm̄ ei⁹ quis peccat ab ultimo
fine auertit quātū est ex natura peccati et virtute
peccatis irrepabiliē labit qz p̄ncipiū vite subē
hit. et iō ille dī peccare mortalit̄ eternalit̄ pū
ed⁹. qui vero peccat atra auersionē a deo ex ipa
rōe peccati repabiliē deordinat. qz p̄ncipiū vite
saluat. iō dī peccare venialit̄. quia. s. non ita
peccat qd penā intermīabilē mereat. Vnde au⁹
sup jo. crimen est qd dānationē meret veniale aē
est qd non meret dānationē. crimē noiāt p̄ctm̄
mortale. Opponunt igit̄ mortale et veniale sic ē
pabile et irrepabile. hoc dico p̄ p̄ncipiū interi
us non aē p̄ opationē ad dīnam v̄tutem que ē
pare potest omnē infirmitatem. terdo opat̄ pec
catū ad motuū et sic diuidit in peccatū ex amo
re male inflamante et peccatū ex timore male
hūilante. que diuisio ponit̄ ab aug⁹ sup illud
ps̄. incensa igni et suffossa. vtrūqz tū hōz rōu
at̄ ad amorē sui. Deo enī homo vel bona appetit
vel mala refugit quia se diligit. Vnde dī aug⁹
12. de ci. di. c. vltio qd ciuitatem babilonis fa
amor sui vsqz in contemptū dī. 2o opat̄ ad actū
substratum et sic diuidit in peccatum cordis
oris et op̄is fm̄ hiero. sup eccl. 4o opat̄ ad p̄sonā
offēsa et sic est diuisio peccati i deum in se et i p̄
ximū vt habet̄ et ab ysid. in li. de sū. bo. 6o opat̄
ad p̄ceptū cui opponit̄ et sic diuidit in delictum
et omīssū siue in peccatum omīssiois et omīss
ionis. p̄mū est dī p̄ceptū affirmatiū. 2o dī nega
tiū. Et est delictū carentia act⁹ debiti. Omīssū
vero est carentia boni debiti in aliquo actu vo
luntatis. vnde non op̄tet qd delictū materialit̄
p̄sistat in aliquo actu. quia nō op̄tet qd carētia
actus debiti p̄sistat in aliquo actu substrato il
li carentie. Nec ē fm̄ rich. delictū p̄suppoit̄ ne
cessario vel icludit̄ aliquē actū tanqz sui cām l
occasione. Sed obiat̄ qd hoc qd delictū est pecca
tum actuale. 3o p̄sistit in aliquo actu. p̄. omne
peccatū est voluntariū. 4o p̄sistit in aliquo actu
voluntatē. 5o peccatū actuale fm̄ qd diuidit̄ con
tra originale nō est tū act⁹ deformatiois s; ē
omīssio actus debiti p̄ tpe quo debet̄. Voluntari
um ē nī tū dī act⁹ voluntatis s; ē illd qd est in
potētia n̄ra vt fiat vel nō fiat. ex 3o ethi. c. 3.
Vnde ipm̄ velle dī p̄ voluntariū inquātū ē in
p̄tate voluntatis velle et nō velle. 6o opat̄ pecca
tū ad viciā que oriūtur ex ipō et sic diuidit̄ in
septe viciā capitalia. de qbz req̄re ifra vbi agē
de cā peccati fm̄ qd vnū peccatū est cā alteri⁹.

Inueniūt etiā et alie dīones q̄tū ad hāc p̄tē
reduc vt illa qua diuidit̄. 1. jo. can. Inocupi
scentiā carnis. occupiāz oculoz et supbiā vite.
reducit̄ ad illā q̄ est ex p̄te motuū. Silr illa q̄
ysid. diuidit peccatū i peccatū ex maliciā. ex in

firmitate. et ex pigrīda de quibz infra diceē. Il
la vō diuisio qua grego. 21. moralū diuidit̄ pec
catū i p̄cta carnalia et spūalia reducit̄ ad illā q̄
sūt penes act⁹ substratos. Et 6o qd dīc̄ iō gre
septe capitaliū viciōz qm̄qz sūt spūalia et duo
carnalia. peccata quōd spūalia dicunt̄ que p̄f
ciūt̄ in delectatōe spūali. carnalia vero que in
carnali vt gula et luxuria. Vñ. 1. cor. 4. munde
m⁹ nos ab oī inq̄namēto carnis et spūs. Silr
ad gal. 4. vbi dī manifesta sūt opa carnis et c.
Caro fm̄ glo. ibid sumit̄ p̄ hōie carnalit̄ v̄uen
te et iō illa dīcūt̄ opa carnis qz sūt a carna
li hōie. Dī at̄ spūaliter de luxuria. 1. cor. 6. q̄ for
nicat̄ in corp⁹ suū peccat. quia etiam in hoc pec
cato quedam iniuriā fit corp⁹ dū inordinatē ma
culat̄. Auariciā vero que cū peccatis carnalibz
numerat̄ ad eph. 4. acapiē inq̄netū res in q̄ de
lectat̄ auar⁹ ē corporalis. s; ipa delectatō p̄t̄z ad
sp̄m. et iō fm̄ grego. est spūale peccatū.

Sequitur videre de 3o. s. de opatōe p̄ctoꝝ ad i
uicē Cirē qd nō qd vnū peccatū dī mai⁹ l̄ g
m⁹ alio. 12. modis. p̄mo cāitate vt peccatū dy
aboli cui⁹ inuidia mors introiuit in orbem terre
2o gñalitate vt peccatū ade qd in oēs homines se
diffudit. 3o enormitate vt peccatū iude. 4o m̄g
titudine vt peccatū ei⁹ qui plā ḡraz dona r̄cep
4o p̄iculositate vt peccatū ignorantie. 6o in se
pabilitate vt auariciā que vicijs alijs cū hōie
senescit̄ sola iuuenescit̄. 7o impozuitate vt
supbia que etiā qm̄qz ex boīs opibz surgit. 8o
p̄nitate vt luxuria. 9o maiori gratie impug
natōe vt peccatū in sp̄m sc̄m. 10. offēse magni
tudine vt ydolatria. 11. maiori resistēdi faculta
te vt peccatū ade. 12o maiori impbitate et libi
dine et sic peccatū cui⁹libet gñis fieri potest alce
ro mai⁹. Et hi modi cōsueuerūt a doctoribz as
signari vt dīc̄t bon. p̄t̄ etiā addi p̄dictis qd v
peccatū dī graui⁹ alio ceteris pibz. Vno mō rōe
obiecti p̄ncipalioris. Inueniūt̄ tū et alij mōi
s; isti sufficiūt ad p̄ns cāquā magis cōsueti ḡra
breuitatis. Obiat̄ at̄ qd h qd dēm ē i s⁹ mō. s.
q̄ luxuria est peccatū ḡm⁹. p̄nitate qz ḡgo. dīc̄
in moza. qd peccata carnalia sūt minoris culpe
qm̄ spūalia. nō ergo luxuria ē graui⁹ peccatum
qz peccata spūalia. Ad h dīcendū qd vñ ḡg. nō
dī intelligi qm̄ qdlibet peccatū spūale sit maioris
culpe quolibz peccato carnali. s; qz cōsiderata so
la dīra spūalitatis et carnalit̄ grauiora sūt pec
cata spūalia ceteris pibz c⁹ rō est qz q̄nto est ve
hemēt⁹ impulsuū tāto hō mī⁹ peccat. peccatū
aut̄ carnale h; veltēmēt⁹ impulsuū. 1. occupiam
carnis nobis innatā. et iō in quantū hūidi est
minoris culpe. qd at̄ dēm est qd luxuria est gra
ui⁹ peccatū p̄nitate itelligit̄ nī qd offēsa sit gra
uior s; qz p̄t̄ maiorē p̄nitatē ē ibi pugna ma
ior et p̄ oīs culpa mīor vt dēm est. Qd vō dī
3. ethi. qd peccata icp̄t̄e sūt maxie ex p̄rabī
lia puta gula et luxuria. h p̄ cāto dī qz sūt cā
delectatōes illas q̄ sūt om̄nes nobis et brutis
vñ qdāmodo hō p̄ h peccata reddiē brutalis et i
de est qd sicut dīc̄t gregorius sunt maioris in
famic.

In qua potentia aie est peccatū ti. A.

Prostea considerandū est de subiecto peccati. Circa qd sciendū qd in peccato tria pnt considerari. pmi est ipse actus vel ommissio eius. Scdm est ipse actus vel ommissiois deordinatio. Terciu est culpabilitas ipsius deordinatiois rō hic enī accipim⁹ peccatū p culpa. Quantū ad pmi hōz triū ille potēte sūt subiectū peccati. p quas elicit ille actus qui est pētm. quātū ad se cundū id est dicendū hō excepto qd actus deordinat⁹ ē in illa potētia a qua elicit sic in sbo immediato et mediāte ipso actu est i potētia sic in sbo. quātū ad 2° omne peccatū est in sola volūtate ut i sbo. Et sic dicitur au⁹ in li. de duabz aīabz qd non h volūtate peccat. habet tñ mal⁹ act⁹ rōz culpe non inquantū est in volūtate. s; inquantū est a volūtate. vñ au⁹ 1. de li. ar. culpa est malū qd faci⁹ pena vero malū qd patim⁹. hēc rich. Quid de deordinato motu sensualitatis. nūquid est in sensualitate sic in sbo. Rō sensualitas pē duplicē considerari. vno mō fm se et sic non est subiectū peccati. quia sic est cōis nob et brutis. Alio mō in ordinatōe ad rōz scz inquantū est a ratiōe p suasibilibz. et sic pē esse peccatū i ea. Sciendū at qd inordinatio sensualitatis qñq; est sine oī culpa cū ē qñq; vitari nō possit ut qñ volūtate non est cā illi deordinatōis nec omittere nec omittendo nec antecedenter nec omittere. Qñq; at est culpa vealis materialiter in sensualitate. formalit⁹ at nūquā s; in volūtate. Et hoc est qñ insurgit inordinatio in sensualitate p negligētiā volūtatis tē ei imputat volūtati p dpa veala. pē difficultatē refrenādi sensualitatē et regēdi. Et sic dicit mag⁹ sen. li. 2. di. 28. qd si in motu sensualitatis tñ illecebra peccati teneat veniale ac leuissimū peccatū est. Qñq; ē deordinatio sensualitatis imputat volūtati p dpa mortali. qñ scz est 3 actū pibitū. ut insurgēs ex volūtatis impio deliberato. p ei deordinatō volūtatis in nobis est viaū et pētm fm qd pētm distim. gunt 3 dpa et demeritū. Et fm h dicit au⁹ li. d. li. be. ar. sūt qdā facta de necessitate impbāda ut vlt hō facere recte et n pē. Qūo at dīant peccatū et dpa dēm est sup t. pcedēti in fi. pmi arti. hēc rich. vñ aliq breuē sic distinguūt. s. q. mo. 2° carnis stringere pē vel ex calefactōe corporis si ne aliqua apprehēsiōe mētis sic stringit in dormiēdo. et sic n est culpa. vel ex apprehēsiōe mētis et sic est dpa. hēc pe. Sciendū at qd peccatū taz spūale qm carnale pē esse in rōe absq; h q oīa tur a sensualitate. vñ au⁹ 12. de a. dei. c. 1. dicit qd qōia aīe mala putat ex corpe accidisse sūt i errore. hēc au⁹ pē ei hō eligere actū gule et luxurie nō inatatus aliqua passione. frequēter tñ pēta carnalia oriūtur ex sensualitate. vñ cū au. 12. de tri. c. 12. in pgressu pēti opat sensualitatē spūali. inferiorē rōz mulieri. et supiorē rōez viro non loquit n de peccato qd oīe ex passiōe. Illa vero glo. que dicit sup illō ps. altaria tu a do. vir. nullo mō ori pē aliqua mala suasio i te i carnis tue desiderū omouerit. intelligit de peccato carnali et de suo modo oriendi ut i plu

ribus. Supior et portio rōis pē sine inferiori peccare tā mortaliter qm vealiter. tā pēto carnali qm spūali. Et sumit h rō putat pphēdit intellectū et volūtatem. hēc oīa rich. S; nūquid pē esse peccatū mortale in inferiori portio rōis sū sēsū supior. Rō qd nō sū sēsū in quā exps sol i interpretatio. vñ au⁹ 12. de tri. c. 1. dicit qd si illecebra peccati sola cogitatiois delectatōe teneat supioris rōis autē siliū mēbra retineat et n exhibeat arma iniquitatis peccato sic habendū est ut velut abum veritum mulier sola ome. dat. Ex his patet qd nūquā p solam opatiōez portiois inferioris exhibent mēbra iniquitatis arma peccato. qd facit quis cum mortalit⁹ peccat. h aut sic declarat fm boni. peccatū mortale dicit deordinatōne a deo que est cū sēsū et sēsū talis enī deordinatio est p auersionē. Et hēc est p. tis supioris. et enī est auerti cui⁹ est sēsū. sēsū vero eius est. cui⁹ est iudicare et regē. h at ē p. tis etiā supioris. Et ideo n pē aliqd peccatum mortale ē i nob qd n supior pti iputet et i q ipa n deordiet pē tñ inferior portio sine supiori sicut mulier sine viro omedere. i. delectari. Et h patet in pgressu rēptatōis et delectatōis carnalis qñ inapit a sensualitate. tūc enī pmo delectabile offeret siue papit. Secū delectatio aduertitur 3° in id ad qd delectatio ibit sēsū. Delectabile pape ē sensualitatis. delectatō aduertit est in feroris partis ratiōis que habet diiudicare fecerides mot⁹ qd non est p. tis sensitiue. Diffinire aut an delectatio sit amplexāda vel refutāda ē supioris portiois. Contingit igit delectari ad apprehēsiōne delectabil ante aduersionem delectatōis et hoc est sensualitatis et est peccatū veniale. Contingit itē delectari post aduersionem delectationis ante tñ plenū consensum deliberatōis. Et h ē inferioris p. tis. Et aliqñ est veale a liqñ mōale et tē dicit omedere sola mulier. Cōgit itē delectari post aduersionem delectatōis et post plenū consensum deliberatōis. Et tūc dicit omedere vir et est peccatū mortale in his peccatis quoz actus est in pibitione. vñe satis difficile videt discernere quando sit huius delectatio mortalis quando vealis. potest tñ sic discerni. Quia aut illa delectatio stat i repellit et tūc est veale peccatū aut retinet et hoc potest esse tripliciter. quia aut placet ipa delectatio et o peris sēsūatio si facultas adesset et tūc omedetam vir qm mulier et tūc est plen⁹ sēsūatio ratiōis superioris. et est peccatum mortale. hoc dico in his generibus peccatoz que sunt ex genere suo mortalia. Aut placet delectatio s; displicet peccati consummatio et tūc est consensul semiplenus et tūc dicit fm boni. et alex. an. sola mulier manducasse. est tamen ibi peccatum mortale. quia nō tñ rō inferior s; etiā supior sēsūit in illā delectationē. Aut virūq; displicet s; ipa interior delectatō et opis sēsūatio. Et tūc nō aduertit piculū delectatōis nec repellit eā et tūc peccat s; nō mōlter. graui⁹ tñ peccat qd si statim virilit⁹ repulisset. Aut piculū aduertit nec illā delectatōz repellit s; reuolui mentem in

huiusmodi cogitationibus finit. Et tunc si magis peccat mortaliter quod licet ibi non sit sensus expressus est tamen interpretatum et omne sit sola mulier secundum bonum. Peccatum tamen illud imputatur viro. et superiori portioni. quod cum ea sperare tenere non speravit. Aliqui tamen negant in illa sperandi negligentia esse mortale peccatum quantumvis quis adulterat velum. Quidam tamen sic de hoc via tutior est tenenda. Et si alicui hoc contingat sanum est consilium quod ipso sit de mortali peccato. Non loquimur autem hoc de delectatione quantumvis ut de illa qua delectatur cogitatio de delectatione mulieris. sed de illa que consurgit ex cogitatione carnalis operis. Ex predictis patet quod mulier omne peccatum per se sine viro quod vir dicit tamen omne peccatum plenius adest sensus. Et tunc dicitur arma iniquitatis per se peccatum quod totum hoc ibi incurva. Et ad peccatum siue sit peccatum carnis siue spiritus. Peccare tamen non potest mortaliter sine viro quod non potest esse peccatum sine sensu viri vero vel interpretatum. Patet etiam quod sensus in delectatione attribuitur mulieri quod est sensus semiplenus. Sensus vero in opere attribuitur viro quod est sensus plenus. Si autem peccatum esset in sola delectatione tunc sensus in delectatione potest esse plenus sensus. Nec tamen est superioris potest tamen si etiam inferioris. Unde non tamen dicitur vir consilium re quia movet exteriora membra sed quod movet voluntate plenaria. Et hanc archiloque augustinus per hoc quod dicitur vir omne peccatum cum iniquitatis arma per se tur peccatum. hoc bonum. Ad hoc non solum nichil. quod si voluntas tandem movetur in delectatione cogitate delectationis inordinatae quod eque per illam morositate deordinatae ac si statim sensus in actu tamen portio superior sentit interpretatur quia tanta negligentia equaliter tunc sensui expresso si autem portio superior sentiat quod delectatur in opere fornicationis cogitata tunc sentit expressum. Illa ergo inordinatio cogitata autem est de genere suo venialis ut est verbum iocosi et huiusmodi. Et tunc siue portio superior sentiat interpretatur siue expresse non propter hoc peccat mortaliter. Autem est de genere suo mortalis ut est fornicari occidere etiam videtur et huiusmodi. Et tunc siue sentiat ex delectatione interpretatur siue expresse est peccatum mortale quod taliter et tantum delectatur in illa cogitatione quod anima tamen deordinatur per illam quantum deordinatur sentiendo ex delectatione si aliquid dicitur in se preceptis. Complacencia vero illa atque ratio superior sentiat expresse vel interpretatur est peccatum inferioris portio siue se et est veniale. Et quod augustinus. 12. de civitate dei. 12. vult quod si sola mulier. et portio inferior comedit de re illicita. totum homo damnatur. Intelligit quod mulier omne peccatum cum sensu viri interpretatur. hoc nichil. Ex predictis patet quod sensus in delectatione aliter accipitur qui ex genere suo sit peccatum mortale est peccatum mortale secundum bonum. Et idem vult nichil. et alexander. Thoma autem dicit quod circa hoc aliqui sunt diversimode operati. quodam dicitur de sensu in delectatione est tamen peccatum veniale. Alii vero quod est peccatum mortale. Et hoc opinio ut ipse dicit est color et verior. Concordare autem vult dicit quod aliquis cogitans de fornicatione potest delectari de duobus scilicet vel de ipsa cogitatione vel de fornicatione cogitata. delectatur

autem de ipsa cogitatione sequitur inclinationem affectus in ipsam cogitationem. quod si quis secundum se non est peccatum mortale sed quantumvis est tamen veniale. ut cum quis inutiliter cogitat de ea. Quantumvis autem sine peccato opinio ut cum quis valde cogitat de ea ut cum vult de ea predicare vel disputare. Et idem per omnes affectus de delectatione quod est de cogitatione fornicationis non est de genere mortalis peccati sed quantumvis est veniale quantumvis nullus vult nec sensus in talis delectatione est peccatum mortale. Et secundum hoc est vera opinio prima. Quod autem aliquis cogitans de fornicatione delectetur in ipsa vel in ipso actu cogitato hoc contingit ex hoc quod affectio eius est inclinata in hunc actum. Unde quod aliquis sentiat in huiusmodi delectationem si nichil aliud est quam eius sentire in hoc. sed quod eius affectus sit inclinatus in fornicationem nullus enim delectatur in eo quod est conformis eius appetitui. quod autem aliquis deliberat eligat quod eius affectus conformetur his quod secundum se sunt peccata mortalia est peccatum mortale. vult talis sensus in delectationem peccati mortale est peccatum mortale ut secunda opinio. posuit. Et his concordat augustinus. 12. de civitate dei. dicitur totum hoc damnabile si hoc si voluntate operatur. tamen est voluntate talibus animis oblectandi soli cogitationis sentiuntur esse peccata per mediatoris gratiam remittantur. Ex his patet quod bonum et bonum. Quod est in ipsa delectatione sit habitus super de inordinato motu sensualitatis potest hic queri de primis motibus qui sunt inordinati motus ut sint peccata. Ad cuius maiorem evidenciam primo videndum est quid sit primus motus. Est autem secundum alexander. an. motus sensualitatis secundum impulsus fornicis impetiose tendens ad fructum creature delectabilis. per hoc quod dicitur sensualitatis tangit secundum in quo est primus motus. Non tamen quod sensualitas movetur aliquam secundum regimen rationis ad suam fructuationem nate. et talis motus non est inordinatus. Alii quod secundum impulsus fornicis et ille est primus motus de quo nunc loquimur. et est inordinatus. Et idem addit secundum impulsus fornicis. et intelligit quod sic se habet sensus ad rationem secundum viam agnitivam. ita se habet sensualitas ad voluntatem secundum viam motuam. vult sic cognitio secundum sensum precedit agnitionem secundum rationem. sic motus sensualitatis est prior motu voluntatis. et idem bonum dicit quod primus motus est motus sensualitatis. Ad quod vero ponitur. respondet aliquod distinguendo inter motum primo primum et ille est qui primo insurgit et non est peccatum. et inter motum secundum primum quod. postea per occurrit. et ille est peccatum. quod debet reprimi ex quo sentit primo primum. Alii dicunt quod omnis motus primus est peccatum. sed non dicitur primus motus quousque voluntatem attingit. vult melius posset dici scilicet quod delectatio inordinata siue libitumosa quod precedit a sensualitate in quantum est per peccatum originale corrupta de primo primus motus et est peccatum. quia deberet esse subdita rationi. et movetur in debito modo per rationem. Et attingit aliquo modo a ratione non faciente sed permittente vel eius radicem non operante. Et obicit quod super illud per primum et nolite peccare dicitur glo. quod primus motus non est in peccato nostra sed nullus peccat in eo quod vitare non potest ut dicit augustinus. li. de cor. et gratia. ergo primus motus non est peccatum. Respondetur quod bonum est in potestate nostra vitare istum motum et illum. sed non omnes

si esset grē specialis. Et nota qd si quelibet vis motua aīe peccet aliquā fm surreptō; vel alter rōe corruptionis. p̄m tñ mot⁹ pprie b⁹ qd de eo hic loqmur est tñ i sēualitate sic p̄t ex ei⁹ descriptōe sup̄dca. hēc alex. an. in 2°.

De cā p̄t b⁹ qd vñū p̄t dī eē cā alēi⁹ ti. 8°

Dicēde qd dīdā dū est de cā p̄t. s. fm qd vñū p̄t dī esse cā alteri⁹ p̄t inqūā tñ dīspōit⁹ t inclinat ad ip̄; qz vt dīc

aug⁹. p̄t qd p̄māz n̄ dīlūit mox suo ponde re ad aliud trahit. hūiōi aīe sūt cupiditas sup̄bia capitalia vīdā ignozātia infirmitas t malicia. De his igit vīdendū est t p̄mo dī cupidita te. 2° de sup̄bia. 3° dī vīdīs capitalib⁹. 4° de igno rātia infirmitate t malicia. Dicēdū est inqūāz de oīb⁹ p̄dictis ad p̄ns p̄ut sūt cāe alioz p̄tōz.

Circa p̄mū igit scēdūm est qd cupiditas vt dī p̄ma tbi. vlt. est radix oīm maloz. Dīcē aīe multiplicat fm aliquos. vno modo dīcē ior dinat⁹ appetit⁹ diuiciāz t sic ē spāle p̄t. Alio mō dī inordinat⁹ appetit⁹ cui⁹libet boni tpal. et sic est gen⁹ oīs p̄t. qz in oī peccato est inordinā ta ouersio ad omutabile bonū vt dīcē est sup̄.

Tercio dī qdā iclinatio nāte corrupte ad bona corruptibilia inordinate appetēda. t sic dīcē aīe lūcupiditate esse radicē oīm p̄tōz. qz sic ra dīcē arboris ex terra trahit alimētū. sic ex amo re rez tpalū. p̄cedit oīe p̄t. hēc aīe sūt vera fm Gual. t cho. nō fm intētiōe aplī qd manī feste loquūt ibid⁹ de cupiditate b⁹ qd est appetit⁹ inordinat⁹ diuiciāz. t fm hī cupiditas dī ra dīcē oīm peccatoz ad silitudinē radicis qd p̄bet toti arbori alimētū. qz p diuicias p̄t omitteri qd libet p̄t mēcē. 10. pecunie obediūt oīa. Scēdū aīe b⁹ bonū. qz radix aliqñ sumi⁹ gñalissime sic dī libido siue cupiditas esse radicē oīm maloz qñqz gñalīe sic dī eē duplex radix. s. amor ma le accēdens respēu boī t timor male hūiliās re spēu mali qñqz mī⁹ gñalīe sic dī qd ēplex ē radix. s. oēcupia carnis oēcupia oēloz t sēbia vite p̄o patōz ad ēplex boī. s. mferi⁹ iteri⁹ t exteri⁹.

Sequē vīdē de 2°. s. de sup̄bia vbi scēdū qd ip̄a est inīciū oīs p̄t vt dī ecē. 10. Dīcē aīe sup̄bia quatuor modis. vno mō dī stēpē societatis aliquoz nō p̄t nāfāz s; p̄t vitā vel mores. vñ hīero⁹ ad eustochiū. dīcē scēam sup̄ biā sato te illis meliorē. 2° dī inordinat⁹ excellen tie pprie appetit⁹ t sic est spāle p̄t. 3° dī actua lis stēmpē dei. nō velle subesse p̄cepto dei. Et sic est gñalīe oīo oīs mōal⁹ p̄t. 4° dī iclinatō ex corruptōe ad hūiōi stēmpē t sic dī inīciū oīs p̄t. Et dīcē sic a cupiditate. qz illa est in peccato ex pte ouersiois. t id dī radix p̄t. qz ex delectatione habita in ouersione ad omuta bile bonū fouet t nutrit peccatū. Sup̄bia vero est ex pte auersiois t id dī oīs p̄t inīciū. qz in auersione a deo inīciat oīe malū. Licet aīe hēc sint vera qz tñ ecclēstīcī ibī loquūt de sup̄bia scōo mō dicta. vñ sequit ibid⁹. sedes dūcū sup̄bo rī subuertit. p̄t dīcē qd sic est inīciū oīs p̄t. hēc Gual. Nota ē qd inīciū peccati triplīcē p̄t sumi. s. aut p̄t dīcē recessū a lege maiestatis

Et sic dī sup̄bia siue stēmpē. Aut a lege veri tatis sic dī error. Aut a lege boītatīs sic dī inī pientia qz stērariāe sapie. Et sic dīcē crisō. sup̄ il lud p̄s. a face inīpīentē mee. qz inīciū oīs p̄t est inīpientia. hēc bonū.

Acti. iij.

Sequē vīdē de terdo. s. de capitalib⁹ vīdīs. ēca qd scēdū qd hēc sūt septē. s. inanis glā. inuidia. ira. accidia siue estidia. qz fm dī mālē. h. 2. c. 13. accidia est estidia aggrauans. Auaricia. Vētris igluuies siue gula siue castē margia qī castitatē mergēs. Et luxuria. Et dī cūcē capitalia qz sic caput influit motū i alia mēbra. Ita ip̄a qdāmō influit motū i alia vī dā dū. s. dūcūt t mouēt ad ea. Et hī p̄ illa ad q nāfā hūana est p̄na ex sūi corruptōe p̄maria t id mltiplicat fm ea. Oīs aīe p̄ntas est r̄spe ctu apparentis boī. Illō ergo boī a respīcē spm fm se aut spm in carne. p̄mo mō p̄t esse q̄pū plicat fm q̄tuor oīdēs ad quas est p̄n⁹ appē tit⁹ nī. Appetit⁹ ei⁹ qd boī sū rōe dīgtatis. t hēc p sup̄biā. s. sū rōe p̄petatis t hī p inuidiā. s. sū rōe securitatis t hī p irā. s. sū rōe q̄etis t hī p ac cidia. Si vō sit respēu boī qd respīcē spm i car ne hī p̄t esse ēphat fm tres oīdēs sū q̄b⁹ spūs carnal⁹ appetit boī. s. sufficiēs t sic ē auaricia. s. mulcēs sic ē luxuria. s. sufficiēs sic ē gula. hī bonū. Scēdū aīe qd fm bonū. inanis glā vno mō dīcē appetitū dignitatis t excellentie. et sic est idē cum sup̄bia t est vīciū capitale quia anim⁹ dī recte mouet ad dignitatē t excellentiā appētem dam. Alio dīcē appetitū laudis t sic est filia su p̄bie.

Acti. iij.

Sequē vīdē de quarto. s. de ignozātia i fir mitate t malicia. **C**irca qd scēdū qd sūt aliqñ mō p̄tā t qdāmō cāe p̄tōz. p̄t qd de q p̄t est ēplex. s. p̄t ex ignozātia p̄t ex in firmitate t p̄t ex malicia. Est igit ignozātia cā accēdētalis peccati sic remotio p̄hibētis quia est p̄uatio scīe p̄ficientis rationem que p̄hibet actū peccati iquātū dīngit accē hūanof. In fir mitas vero hic intelligit passio appetit⁹ sēntiū vnde tullī li. 9. de tuscūl. q. passioēs aīe vocat egrediendines. vñ cū dī peccatū ex infirmitate hēc magis referē ad infirmitatē aīe qm corporis. Dīcē tñ t ip̄a infirmitas aīe infirmitas car nis iquātū ex oīdē carnis passiones aīe iur gūt in nobis. eo qd appetit⁹ sēntiū ē vñ vēs organo corpali. Dī aīe hūiōi passio infirmitas qd sicut infirmitas corporalis impedit corp⁹ hoīs in executione p̄t opatōis. Ita passio aīe debilitat vel impedit aīaz in ppria opatōe oī. s. appetit⁹ sēntiū aliqua passione affect⁹ est rebellis or dīni rationis. licz enī appetit⁹ sēntiū idē qz volūtātē sine qd peccatū n̄ p̄t ē tñ nōcā sario t sufficiēs quia in potestātē volūtatis ē p̄sentare l dīstēre his ad q iclinat. Et id dī ge nēs. 2. Sub te erit appetit⁹ tu⁹ t tu dīabis illū. Dī igit p̄t ex infirmitate i p̄t ad qd icliat appetit⁹ sēntiū affect⁹ aliqua passione. Palida aut ex qua dī quis peccare p̄t intelligi malicia hītuālis. t sic dī quis peccare ex malicia quia peccat ex inclinatione hītus. potest etiā intelligi

malicia actualis siue ipsa mali electio dicat malicia et sic dicit aliquis peccare ex malicia inquitur peccat ex electioe mali. siue etiam malicia dicatur aliquis peccat ex culpa ex qua omnes sequens culpa. ut cum aliquis ipugnat fraternam gratiam ex inuidia. et tunc actus interior est causa actus exterioris. Peccat autem grauius qui peccat ex certa malicia ceteris peccatis quoniam qui peccat ex passione. quod ibi mouetur volumus eas in malum ex seipsa. hic autem ex passione quasi ex quodam intermisco impulsu. Grauius etiam peccat qui peccat ex passione quam qui peccat ex ignorantia. quod ignorantia dimittit de ratione voluntatis non autem passio ut dicitur fuit super. Sciendum est quod licet omne peccatum sit contra totam unitatem loquendo tamen appropriate peccatum ex infirmitate dicitur esse contra preceptum peccatum ex ignorantia contra filium. peccatum ex certa malicia contra spiritum sanctum. Sicut autem sex peccata proprie in spiritum sanctum. scilicet desperatio per seipsum obliuio inuidia sine gratia. ipugnatio ventris agnitione. et finalis impunitas.

De virtutibus in coram. c. 9.

Postea considerandum est de habitibus bonis. scilicet de virtutibus. Et primo in coram ubi primo dicitur quod est quid sit virtus et in quas partes diuiditur. 2. de virtutibus moralibus in coram. Circa primum sciendum quod virtus est bona qualitas mentis quae recte vivit quod dicitur in nobis non nobis operatur. Et colligitur haec definitio ex verbis augustinus. et papae in 2. de li. ar. et quoniam virtutibus infusis. Si vero auferatur haec clausula virtutibus infusis. quod dicitur in nobis non nobis operatur dicitur de virtutibus infusis et acquisitis. De autem virtute bona quod ea est aliquid bonum. Et sumitur ibi bonum non per bonum coram quod dicitur cum ente et est in parte quod dicitur quod per bonum rationis secundum quod dicitur dicitur. c. de di. no. quod bonum aie est secundum rationem esse. Tunc tamen vero quod aliquis male potest uti virtute sicut obis ut cum male sentit de ea loquitur ea vel superbia de ea. Non autem male potest uti virtute sicut principio usus ita. scilicet quod virtutes acquiruntur sit malum. Diuiditur autem virtus secundum quod de ea nunc intenditur in virtutes morales et theologicas quod distinguuntur ab invicem per obiectum. quod obiectum moralium est creatum. obiectum autem theologiarum est ens increatum sub aliqua ratione secundum quam est super nostram naturalem facultatem. Moralibus ordinatur homo ad seipsum et ad proximum. Theologicis ad deum ut videtur infra. Dicitur est autem primo de moralibus postea de theologis. Et sic peccatur gradatim ascendendo de virtutibus inferioribus ad virtutes superiores et digniores. Et de moralibus primo in coram postea in speciali.

De 11.

Sequitur ergo videre de secundo scilicet de virtutibus moralibus in coram. Et primo de duplici genere ipsarum. secundo de subiecto ipsarum. tertio de numero. quarto de notatione. Circa primum sciendum quod virtutes morales sunt in duplici genere. quedam enim nos ordinant ad civitatem supernam secundum illud epistolae. 2. estis ciues sanctorum. ordinant inquam eleuando ad opera meritoria ciuitatis superne. et haec sunt tamen a dei gratia et ideo dicuntur et sunt gratuite. quedam vero habilitant ad opera tamen moralia. non autem ad meritoria. et ille radicaliter sunt a natura. Et sic dicitur damianus. li. 3. c. 12. quod virtutes sunt naturales. Complectuntur vero sunt ab

opum frequentia ut videtur philosophus. 2. ethi. c. 2. Et hoc modo sunt politice. De moralibus gratuitis tractat et intendit theologus de politis philosophus. Sicut autem virtutes morales acquiruntur et infunduntur secundum aliquos diuersos in specie cum ordinantur ad diuersa ut visum est et huiusmodi sunt etiam. et nichil secundum aliquos vero sunt eadem visum si in homine persistat habitus virtutis moralium autem gratia illi non dicitur aduentu gratie gratificantem. et hoc sine fuit bonum. Circa 2. sciendum quod omnes virtutes morales sunt in parte rationali aie ut ostenditur et intellectu et voluntate. hoc est videtur augustinus. 12. de c. c. 12. Oportet etiam dicere per experientiam aliquos habere esse in appetitu irascibili. per quos facile obediunt rationi quos oportet dicere habere qualemque rationem virtutis. quia dicitur philosophus. 3. ethi. c. 12. de fortitudine et tyrantia quod videtur esse irrationabilius paucis. scilicet irascibilis et occupabilis. et hoc in quantum principat aliquis modo rationem per hoc quod nate sunt ei obediunt. Circa 3. sciendum quod virtutes morales sunt quatuor ut habetur sapientia. 8. per virtutes enim morales ordinatur et regulatur homo respectu patris et sui. respectu patris per iustitiam respectu sui regulatur per prudentiam in actibus rationis per tyrantiam in actibus siue passionibus occupabilis per fortitudinem in actibus siue passionibus irascibilis.

Circa 4. sciendum quod dicuntur virtutes dicuntur virtutes morales quod habilitant ad mores bonos ratione convenientes. Dicuntur etiam consuetudinales. quia acquiruntur ex frequentia bene agere. Dicitur etiam politice. quia reddunt hominem bene ordinatum inter homines. a polis quod est pluralitas. Dicuntur etiam principales. quod omnes alie virtutes ad has reducuntur. Dicuntur cardinales a cardine. quod sicut omnis motus hostis est circa cardinem sic etiam tota vita actiua hominis vivens secundum rationem rectam circa has virtutes versatur. Dicuntur etiam generales scilicet ad omnes virtutes morales. quod in qualibet alia virtute moralis est aliquid quod principat alicuius eorum.

De prudentia et eius partibus et vicibus oppositis titulus 2. damianus.

Deinde considerandum est de unaquaque virtute moralium in speciali et primo de prudentia que sicut dicitur bene. ad eugeniū non tamen est virtus sed est auriga virtutum. 2. de iustitia. 3. de fortitudine. 4. de tyrantia. Dicens autem de prudentia sicut dicemus de vicibus sibi oppositis. dicitur autem augustinus. 2. de iustitia quod omnibus virtutibus non tamen sunt vicia manifesta dicitur secretio contra ut prudentie temeritas. sed etiam vicia non in veritate sed quodammodo fallente similia ut prudentie astutia. Circa prudentiam 6. dicitur sciendum est primo de ipsa. 2. de partibus eius. 3. de vicibus 4. de negligentia que opponitur sollicitudini que pertinet ad prudentiam. 4. de vicibus que falsam habent similitudinem cum prudentia. Circa primum sciendum quod prudentia secundum quod dicitur philosophus. 6. ethi. est ratio agibilium. Augustinus autem dicit li. de moribus ecclesie. quod prudentia est amor circa ea quibus adiuvantur ab eis quibus impediuntur sagaciter eligens sed hoc non intelligitur essentialiter sed caliter. scilicet in quantum amor mouet ad actum prudentie. Accipitur autem prudentie est triplex. scilicet consilium de consiliis et inuentis iudicare. consilium ata et iudicata ad opus applicari papae. Et iste est actus actus est principalis actus prudentie. quia alij duo

ordinant ad istū. **¶** In p̄his dicitur 6. ethi. q̄ p̄uidentia est p̄ceptua. Illa autē applicatō facere non p̄t intellectus p̄ p̄uidentia n̄ motus a voluntate recta. **¶** In hac applicatio est ip̄s recte voluntatis ut mouentis. Et est rōis p̄ p̄uidentia ut formantē itellectualiter p̄ceptū de faciendo applicatōne p̄dī: etā. unde q̄ p̄p̄u ac̄ p̄uidentie est circa agendā de p̄cōsiliatīs et iudicatis p̄ape. ideo ad eam p̄p̄ie p̄tinet sollicitudo. quia ut dicit p̄s̄. ethi. li. sollicitus dicitur quasi solers dicitur. s. inquit aliq̄s ex quadā ai solertia est velox ad p̄sequendū ea q̄ s̄t agenda. **¶** In p̄his 6. ethi. dicitur. oportet opari velocitē p̄siliata. p̄siliari autē tarde. Est autē p̄uidentia q̄: tuita in oib̄ hūitib̄ gratiā q̄ quicūq̄ h̄z gratiā habet caritatem et p̄ oīs oīs alias v̄tutes p̄p̄e p̄nexionē eaz. Dicit et gregorius. 2. mo. q̄ ceterē v̄tutes n̄ ea que appetūt p̄uidentē agāt v̄tutes esse nō possūt. Notandū tñ q̄ duplex est idūsca vna q̄ est sufficiens ad ea q̄ s̄t de necessitate salutis. Et hoc est i oib̄ gratiā hūitib̄ et etiā in indigentib̄ regi p̄silio alieno q̄ saltē scit hoc p̄siliē sibi ut aliquos p̄siliat. et bona p̄silia a malis discernat. Est et in p̄ueris baptisatis s̄m habitu; s̄ non s̄m actū. Alia est industria plenior per quā aliquis sibi et alijs scit p̄uidere non tñ de necessarijs ad salutē s̄ et de quibuscūq̄ ad hūmanā vitam p̄tinentib̄. Et h̄ non est in oib̄ hūitib̄ grām. In p̄cōrib̄ autē nō est vera et p̄fca p̄uidentia que. s. ad bonū finē tota rē vite p̄siliat aut iudicat et p̄p̄it q̄ sola dicit p̄uidentia simp̄. et siq̄ i eis ē v̄deat p̄uidentia l' f̄la l' saltē ē ip̄fca vñ p̄his dicit 6. ethi. impossibile est p̄uidentē eē et nō entē bonū.

¶ Articulus ii.

¶ Circa secundū sciendū q̄ p̄es p̄uidentie pōt tres tūlī in rethō. sua. s. memoriā itelligentiā et p̄uidentia. Macrobius autē s̄m s̄māz plo: tñi attribuit p̄uidentie sex p̄es. s. rōis itellectu; arcūsp̄ectionē. p̄uidentia. doctitatē. et cautionē. Aristoteli autē 6. ethi. dicit ad p̄uidentia p̄tinet eubulia. synesis et gnomi. facit et n̄tione circa p̄uidentia de eudoxia siue eustochia solertia sensu itellectu. Quidā autē p̄his grecis dicit q̄ ad p̄uidentiam p̄tinet. x. s. eubulia. solertia. p̄uidentia. regnatura. militaris. politica. yconomica. rethorica. phica. s̄ ille tres v̄tutes s̄t p̄es p̄uidentie sumēdo p̄p̄e p̄uidentia p̄ scia. **¶** In p̄ de eis nichil ad p̄his. **¶** Predictay autē v̄tutū q̄dā s̄t p̄es quasi integrales p̄uidentie. quedam s̄t p̄es subiectiue. quedā s̄t p̄es potentiōles. Illa dicuntur eē quasi p̄es integrales alie v̄tutis que oportet cōcurrere ad p̄fctū actū ei. Et t̄les p̄es p̄uidentie s̄ octo quaz quicūq̄ p̄tinet ad eā s̄m q̄d est cognitio et tres s̄ q̄d est p̄ceptia. **¶** Circa v̄o cognitioē p̄siderantē tria. p̄mo ip̄a cognitio q̄ si sit p̄tentez ē memoriā. si p̄tentiū est itellectus siue itelligen: gencia siue s̄f̄. q̄z sensus p̄uidentie quē pōt p̄his 6. ethi. idem est cū itellectu. **¶** In dicit ibid̄ hōz igit h̄se oportet itellectū. h̄ oīo est sensus. 2. ag: tionis acq̄sicio que si fiat p̄ disciplinā dicit doctitas. si p̄ inuentionē dicit eustochia ab eu q̄d ē bonū et stochos q̄d est directio rō q̄si bona directio. hūiusmodi autē p̄s ut dicit 6. ethi. est solertia q̄ ē ve

ra mediū directio ut dicit 1. posterior. 3. v̄sus cognitiois. s. s̄m q̄d ex cognitiois aliq̄s p̄cedit ad alia cognoscenda et h̄ p̄tinet ad rationē. **¶** Rō autē ad hoc q̄ rē p̄apiat tria dicit h̄se. p̄mo ut ordiet aliquid accōmodū ad finē q̄d p̄tinet ad p̄uidentia. 2. ut attendat arcūstantias negocij q̄d p̄tinet ad arcūsp̄ectōz. 3. ut vitet impedimenta q̄d p̄tinet ad cautōz. **¶** Illa v̄o dicunt p̄es sibi etie alie v̄tutis q̄ s̄t ei sp̄s diuise. Et sic p̄es p̄uidentie s̄t q̄nq̄. s. mōstica p̄ quā q̄s regit sap̄. p̄conomica p̄ quā q̄s regit vñā domū l' failiā. militaris p̄ quā q̄s regit exercitū. politica architectoica siue regnatura l' legis positia p̄ quā q̄s regit ciuitatē l' regnū. politica. s. simp̄ dēa subditoz p̄ quā bñ se h̄nt ad p̄suatōz p̄tē bñ ordinate. **¶** He autē p̄uidentie differūt specie s̄m s̄t: tendā p̄hi. 6. ethi. c. 9. et 3. p̄hi. c. 2. **¶** Partes autē potentiōles alie v̄tutis dicuntur v̄tutes ad iūcte que ordinant ad aliquos scōarios ac̄. vel materias quasi non habentes totam potentia; principalis v̄tutis. Et s̄m hoc ponunt partes p̄uidentie. Eubulia que salicet est bene p̄siliatura. Synesis que est de inuentis p̄ consiliū bene iudicatura s̄m ea que cōiter accidunt. Et gnomim que salicet est bene iudicatura eoz in quibus oportet aliquando a cōmuni lege recedere. **¶** Prudentia vero est circa principālē actū q̄d est p̄apere.

¶ Articulus iii.

¶ Equis videre de 3. s. de vicijs que maifeste s̄t straria p̄uidentie que s̄t imprudentia et vicia sub ea p̄tenta. Sciendū igit q̄ imprudentia p̄t sumi p̄uatiue et contrarie. negatiue eñ n̄ dicit p̄p̄ie ita. s. q̄ dicat tñ carentia p̄uidentie que potest esse sine peccato hoc tñ carentia p̄uidentie et cuiuslibet v̄tutis includit in carentia iusticie originalis que totam p̄fidebat aīaz et s̄m h̄ oēs alij defectus v̄tutum reuad p̄nt ad originale peccatū. p̄uatiue autē dicit ip̄udentia iquā tñ aliq̄s caret p̄uidentia quā nat̄ est et dicit h̄se. Et sic est peccatū rōe negligentie quā n̄ habet studiū ad p̄uidentia; hūitay. **¶** Cōtrarie vero sumit ip̄udentia s̄ q̄d rō strario mō mouet l' agit p̄uidentie. ut si recta rō p̄siliando agit et imprudens p̄siliū spernat. et sic de alijs fūdiis in actu p̄uidentis. et sic est peccatum scōdum primā rōz p̄uidentie p̄hi. 21. et h̄saur̄ desiderabilē sc̄z gr̄e et oleū in h̄taculo iusti. et h̄o imprudens dissipabit illō. **¶** Nō eñ h̄o straria p̄uidentia agit n̄ diuertens se a regulis quibus rō p̄uidentie iustificat. Et si hoc p̄tingat p̄ auersionem a regulis dimis est peccatū mortale. Si vero p̄ter eas agit sine p̄tempe et detrimento eozum que s̄nt de necessitate salutis est veniale. **¶** Licet autē ip̄udentia sit speciale peccatum sic et p̄uidentia cui opponit̄ est v̄tutis specialis. est tñ peccatum generale quodāmodo sc̄z p̄ p̄ticipationem inquantum salicet in quolibet peccato est defectus in aliquo actu rōis dirigentis quod p̄tinet ad p̄uidentia sic et p̄uidentia p̄ticipat i oib̄ v̄tutib̄ aliq̄ mō iquātū ē eaz directia. Est autē ip̄udentia generale peccatum respectu quozundam peccatoz que s̄nt species ei quaz q̄dam sumuntur

fm ptes ei⁹ potētiōles. et hoc fm tres act⁹ rōis
quantū em̄ ad defectū sili⁹ arca qd est eubū :
lia est pāpitatio siue temeritas. Dicit em̄ hec p
apitatio in etate qua. s. aliquis p impetū volū
tatis vel passionis ferē ad aliqd agendum per
erālis gradib⁹ medijs per quos oportet ordiā :
te descendere recte siliādo. hi aut grad⁹ sē me
morā pteritoz. intelligentia ptesentū. soler :
cia in siliādo fuos euent⁹. rō sferēs vni ē
alio. et doctitas p quā quis acquiescat sententijs
alioz. **S**i pāpitatio atē pānef temeritas. dicit⁹
em̄ illa temere fieri que rōe nō regunt qd quid
dupliciter stringere potest. vno modo ex impetu
volūtatis vel passiois. Alio mō ex ptemptu re
gule dirigentis. Et hoc 2⁹ pte importat teme
ritas. pāpitatio autē se habet ad utrūq⁹ hez ma
gis respiciat pmiū. Quantū vero ad defectum
indicij arca qd sūt synesis et gnomō. est icōsi :
deratio qua. s. in recte iudicādo deficiat ex h⁹ qd
stemnit vel negligit attendere ea ex quib⁹ rēm
indiciū pcedit. Quantū atē ad ipm pceptū qd ē
pmus act⁹ prudentie est incōstācia et negligen
tia. Ex hoc em̄ aliquis dī esse inconstans et ne
gligens q ratio deficiat in pceptiōe ea que
sūt siliata et iudicata. **S**i dīnt qz incōstās defi
at in pāpitatio qsi ab alio ipedit⁹. Negligēs atē
p defectū pmpre volūtatis. Item negligentia o
sistit in defectu alic⁹ act⁹ interioris ad quem p
tinet electio. Dicit em̄ negligēs quasi nec eli :
gens. **U**t dīc⁹ ysid⁹. ethi. **D**igridia vero et corpor
magis ptenet ad executionē. ita tñ qz pigri
da dicit tarditatem ad exequendum corpor ve
ro remissionē in executione. et sili⁹ deficiā. v⁹ de
silia dīc⁹ cessationē ab executione. vnde dicitur
a definēdo. **Q**uedā vero spēs imprudentie su
munē p oppositionem ad ptes quasi integrales
prudentie sed qz omēs ille ordinant ad dirigend⁹
tres pōictos actus rōis. hinc est q omēs defē
oppositi reduciūt ad qtuor pōictas ptes vt i cau
tela et incūspectio ad insidiationem. defē
autē doctitatē memorie vel rōis ad pāpitatiōē
defectus vero puidētie intelligentie et solerāe.
ad negligentia et incōstāciam. **O**riūt⁹ autē pōi
cta vicia ex luxuria vt dicit greg⁹. 21. mo.
Sequit⁹ videre de. 2. s. de negligentia arca
quā sciend⁹ q negligentia pteit ex quadā
remissione volūtatis p quā contingit q ratio
non solidat⁹ vt pāpiat que debet vel quō debet
h⁹ autē pē stringere duplicat⁹. vno mō ex pte eius
qd p negligentia ptermittit⁹. qd si sit de necessi :
tate salutis erit peccatū mortale. Alio modo
ex parte cause si em̄ volūtas sit intm̄ rmissa
arca ea que sūt dei qz totalit⁹ a dī caritate defici
at. talis negligentia est mortalis. Et h⁹ maxie
pēgit qn negligentia ē ex ptemptu. **S**i vō negligē
tia siliat in ptermissione alicui⁹ actus v⁹ ar :
cūstantie que non sit de necessitate salutis. n⁹
hoc fiat ex ptemptu s⁹ ex aliquo defectu feruoris
q quādoqz impedit⁹ p aliquod veniale tūc est
negligentia venialis. **A**d h⁹ nō q magna ne :
gligentia est culpa. **U**t dīc⁹ ysid⁹. magna. Et dis
soluta negligentia ppe doli est. ff. mandati. si fi :

deuissor rñ⁹. 1. Et similiter negligentia crassa
est ppe doli. ff. dpositi qz verna. Et hec negligen
tia crassa scientie comparatur. ff. de re. dubi. cum
sex. **S**ecuritas parit negligentiam et negligē
tia parit offensam. de pe. di. 1. s. si ex his oībz.
ppter negligentiam remouend⁹ est p⁹lat⁹. ex. d.
offi. custo. c. 1. qd intellige de negligentia crassa
fm glo. ibid⁹. **N**otabilia n⁹ spēcialiter notent⁹
neglecta esse vident⁹. ff. de iniurijs. **I**cē apud
labiōz. Item negligentia que in ppijs rebus ē
culpanda. in alienis est vituperanda. C. māda
ti in re mandata. **U**nt⁹ v.

Sequitur videre de quinto scilicet de vicijs
que siliudinem hnt cū prudentia. s. pru
dentia carnis. astutia doli et fraus. **S**ciendū igit⁹
q arca prudentia carnis prudens dicit⁹ aliq⁹
dup⁹. vno mō simp⁹. s. in ordie ad finem totū
hūane vite. Alio mō fm quid. s. in ordine ad
finem aliquē pē clare. sic dicit⁹ prudēs aliq⁹ in
negociatōe vel alio hūid⁹. **S**i ergo prudentia car
nis sumat⁹ fm ratōez absolutam prudentie ita
scz q in cura carnis siliuat⁹ finis totū vite sic
est pēim mortale. quia p hoc auertit⁹ homo a deo
cū impossibile sit esse ples vltimos fines. Et sic
dicit⁹ Ro. 8. prudentia carnis est inimica deo. **S**i
vero sumat⁹ fm rōem picularis prudentie sic ē
peccatū veniale. contingit em̄ aliqū aliquē affi
ci morumate ad aliquod delectabile carnis
sine auers⁹ de a deo. vnde nō siliuit finē totius
vite i delectatōe carnis. Et sic adhibē studiū ad
illā delectationem nudā est peccatū veniale. **S**i
vero aliquis actū carnis referat in finem hone
stum vt cū qz studet siliuētiō. pte siliuētiōez
corporis nō dī prudentia carnis. quia sic homo
vūc cura carnis ad sustentationē corporis vt ad si
nem. **S**ciendū atē q aliqd peccatū pē hēc flāz
siliudinem cū prudentia duplicat⁹. vno mō iqn
tū studiū rōis ordiat⁹ ad finem q n⁹ est vere bo
n⁹ s⁹ apparens. Et hoc ptenet ad prudentia car
nis. Alio mō inquantum aliquis ad siliuētiōē
aliquem finem bonū vel malū vūc vūc nō ve
ris s⁹ simulatis et apparentib⁹. Et hoc ptenet ad
astutia doli et fraudē. s⁹ ad astutiam pte quo
ad excogitationē hūid⁹ viay. **A**d doli aut et
fraudem pte quo ad executionem opis s⁹ do :
l⁹ siliuit in verbis et factis. fraus pte in fāf.
Sicut tamen vt dicit au⁹. 2. cōtra iulianum.
prudentia quandoqz sumitur i malo abusive
Ita et astutia qnqz i bono. Et h⁹ pte siliuētiōē
vni⁹ ad alterū. pte tñ accipiūt i malo. **A**ccipiūt
ēc doli abusive i bono sensu. **S**i qd de sollicitu
dine rerū et pāliū. nūquid est licita. **R**e sollici
tudo hec pē esse triplex. prima est anxietatis et
auaricie et h⁹ est mala. scōa ē nēitatis et pui
dentie et h⁹ ē bona tōa est dubietatis et diffiden
tie et h⁹ etiā est mala. **P**rima ē suffocans. scōa
ad bonū ordiā. tērdia i pēdiēs. dñs g⁹. **U**t. 6.
dicens. nolite solidari cē in crastinū non pbi :
bet soliditudinem secundam sed pmiā et tērdiam
Et qz homo non confidat plus de se qm de deo
vnde dicit glo. interlinearis non labor et prudē
cia damnat⁹. sed soliditudo mentem suffocans.

Oritur autem poietia vicia ex auaricia. vii gre.
21. mora. poiet fraudem esse filiam auaricie.

De iusticia et iniusticia ti. 112.

Consequenter considerandum est de iusticia.
Et primo de ipsa in se. 2º de pñibz eiº. Cir-
ca pñm pñm dicendum est quot modis dñ
iusticia. 2º quid est iusticia. 3º de actu eiº. 4º dñ vi-
cio sibi opposito. Circa pñm sciendum qd iusticia
tripliciter potest accipi. pñmo p ipso iure. vnde
qñqz dicitur hoies de suo iure qd est sua iusticia.
2º p actu reddendi unicuiqz qd suu est. 3º p ha-
bitu inclinante de mñate voluntate ad reddendu;
unicuiqz qd suu est. et ad gaudendu de ope iusti.
qz vt dñ phs. 1. ethi. c. 11. neqz iustū aliqñ dice-
r3 n̄ gaudentē opatōe iusta. pñmo mō iusticia n̄
est virtus s; est obiectū iusticie vtutis. 2º ē actº
vtutis. 3º modo est virtus. Nota tñ qd iusticia
fm qd est hñtus vtutis pñ accipi qñqz mōis fm
rich. vno modo cōstīe. s. p qualibet rectitudine
aī. et sic quilibet virtus est iusticia quedā. Et sic
forte sumit āf. li. de veritate dicēs. c. 12. iusticia
est rectitudo voluntatis ppter se suata. Alio mō
p rectitudine p quā homo iustificat in aspectu
dei et sic sumit p caritate. et sic sumit au. li. 83.
q. 9. 61. dicēs. qd iusticia que p cetera diffūdit
est dilectio dei et pñi. 3º p qualibet vtute ordi-
ta p iusticiā legalē ad bonū cōe. et sic est id cū q
libet vtute dñs tñ fm rōz. 4º p hñtu dñmian-
te voluntate ad firmiter volendū suare rectitudi-
debitam in opatōibz que sūt ad altez. Et hñ pñ
esse tripliciter. Vno modo ad altez que est pso-
na singlari. et sic est iusticia pñculari disticta
p essentia a virtutibz alijs nec dñ dñā vtus ge-
neralis. Alio mō ad altez qd est cōitas. Et sic
est iusticia legalis. Et hñ est oī vtuti gñalis in
quantū papit oia exteriora cuiuslibet vtutis ad
bonū cōe referri fm qd vlt phs. 4. ethi. c. 9. Est
tñ vna vtus spēciali disticta i essentia a vtutibz
alijs. vñ n̄ ē gñalis alijs p pñcatōz s; p vtutē
Equiē videre de 2º. s. qd est iusticia. Diffi-
nīe at iusticia fm qd pñstīe i opatōibz ad
altez. sic enī pñrie sumit. sic ē hñ de ea intēdi-
mº a iustis pñtis sic. Iusticia est cōstās et ppetua
volūtas ius suū unicuiqz tribuēs. Volūtas
ibi nōiat actū non potentia. solēt enī hñe dif-
finiri p actº. ppetua designat ibi qd ad rōz iusti-
cie requirit qd hñ habeat pñstīe ppetuo et i oibz iu-
sticiā obfūādi. Cōstās vō dñstīe qd opz qd i hñdi
pñstīe firmi ter pñstīe. Ius suū unicuiqz tri-
buens designat actū iusticie p opationē ad pñri-
am materiā et obm. aliqñ enī ponit nomē actº
p habitū qui p actū spēficat. habitº enī dñstīe
ad actū. obm enī iusticie est ibi dñstīe enī pñstīe. li.
ethi. ius dñctū est quia est iustū. Iustū autē est
obiectū iusticie vñ phs. 4. ethi. omēs talē ha-
bitū volūt dñctū iusticiā a quo sūt opatī iustoz.
Sciendū at qd hoc nomē ius est pº ipostitū ad si-
gñicāō rē iustā dñctū ē dñctū ad sciāz qñgnoscē
qd iustū. dñctū ad sigñicāō loci i qñ ius rōdñt vt ē
dñ qñ opere in iure. Vltē illd ius dñ qd reddi-
tur ab eo ad quē pñnet facere iusticiā. In diffini-
tione vō pñca sumit ius p re iusta. Siquis at

pñca diffinitionē veller rōdñt in debet fōmā
dicere poss; qd iusticia est hñe fm quē aliqñ cō-
stāt et ppetua volūtas ius suū unicuiqz tribu-
it. Et qñ est eadē illa quā pñt phs. 4. ethi.
dicēs qd iusticia est hñe fm quē dñ aliqñ opatī
fm electōz iusti. li. 3. at iusticia pñ dñā n̄ sit nisi
vñiº hois ad altez. methaphorice tñ dñ iusticia
esse in vno et eod hoie fm qd rō impat irasabi-
li et scupisabili et ille obediūt rōi. et vlt phs. qd
unicuiqz pñ hois atēbuit qd sibi oueit. vñ phs.
4. ethi. hñc iusticiā dñ methaphoricā. **De m.**

Sequiē videre de 3º. s. dñ actu iusticie. dñ qd
nō qd pñ accº iusticie vt dñm ē ē rōdñt vñi-
cuiqz qd suū est. Et hñ etiā dñ ambº. li. 1. dñ offi.
Est ē accº iusticie indiº siue iudicare. et pñm
pñrie pñnet ad iusticiā i exequēdo. 2º in iusticiā
adu. Iudicº ei pñrie nōiat actū iudicis iquāt;
est index. index at dñ qñ ius dicēs. Ius at ē obm
iusticie. Et iō iudiciū fm pñm nōis ipostitōz i
portat rectā diffōz iusti siue iuris. qd aliqñ be-
ne diffiniat aliqñ i opibz vtutis pñctit ex hñtu
vtutis et iō iudiciū pñrie pñz ad iusticiā vñd
phs. 4. ethi. dñ qd hoies pfugit ad iudicē siue
ad qñdā iusticiā aīatā. Vltē est iudiciū nomē
āpliatū ad significandū rēz dñmiationē i qñbus
cūqz. In oibz at ad rēm iudiciū duo requirunt.
vñū est vtº pñrēs iudiciū. et sic iudiciū est ac-
tus rōis. 2º est dispō iudicantis. ex qñ est vtutis
ad rē iudicandū. et sic in his q pñnet ad iusticiā
pñctit iudiciū ex iusticia. Sic ergo iudiciū ē q
dñ accº iusticie sic inclinātis ad recte iudicandū
pñctit vō sic iudiciū pñrētis spūal at iu-
dicat oia. 1. cor. 2. qz ex habitū caritatis inclina-
tur ad iudicandū recte de oibz fm rēgulas dñas
ex quibus pñndat iudiciū p sapie donū sic iu-
stus p vtutē pñctit. iudiciū pñndat fm rē-
gulas iuris. hñc tho. Accipit at nomen iudici
multiplicat. pñmo p caū fortuito vt cū dñ hñe
nit dñmo indiº. iudiciº. 1. caū fortuito. 2º p dñ-
seretōe at vt cū dñ qd in pñctis nō est iudiciū.
p vltima volūtas testatoris. 3º p accide. vñ
iudiciū failie hereditate. 4º p instantia
siue ordinatōe cause facte corā iudice inē acco-
rē et reū. Et fm hñ iudiciū est accº hñanus enū
pñctit. s. actoris rei et iudicis. Et fm hñc accpet
onē iudiciū aº est auile vt iº qd pñctit dñ pñ-
nia l re alia. Aliud cñiale vt illd qd agit de cri-
mibz pñctit siue pñctit iudiciū. 6º suū iudiciū
pñctit iudiciū et sic est accº iusticie vt dñm ē.
Sequiē de 4º. s. de vicio opposito iusticie. s.
de iniusticia. Circa qd sciendū qd duplex ē
iniusticia vna illegalis opposita iusticie legali.
Et hñ fm essēciā ē viciū spēdale inquantū rñpiat
obm spāle. s. boº cōe qd pñctit s; qd ad occōz ē vi-
ciū gñale qz p pñctit boi cōis pñ hñ ad oia pñca
dñctīe. sic ē oia vicia iqnº s; dñ boº cōe rōz hñe
iusticie qñ ab iusticia dñctīe sic ē dñm ē dñ in-
stida. Alio dñ iniusticia s; ieqñitātē qñdā ad alte-
rū put. s. hñ vt hñe plº dñctīe vt dñ dñctīe et hñ
nōtibz et mīº dñ mal vt dñ laboribz et dñctīe. Et
hñ mām spāle et ē viciū spāle sū pñctit are opñctīe
pñctit are iusticie. Est at facē iusticiā ex gñe suo pe-
catū mōle qz ifet nocuñctīe alēi qd dñ rapuñt

caritati. qui autem facit iniustum ignorans non facit iniustum nisi per accidens quia facit propter intentionem et ideo meretur veniam. Et hoc dico loquendo de ignorantia facti non autem de ignorantia iuris. quia illa non excusat. Unde plus de agentibus iniusta loquens. 4. et hi. dicit quodammodo propter ignorantiam peccant venialia sunt. Ille etiam qui iniustitiam facit in parvis deficit a perfecta ratione eius quod est iniustum facere. in quantum reputari potest non esse obo contra voluntatem eius qui hoc patitur ut si quis auferat alicui pomum unum vel aliquod tale de quo sit probabile quod inde non ledaat nec displiceat sibi. hoc tunc.

De speciebus iusticie que sunt iusticia distributiva et commutativa. 12.

Deinde considerandum est de partibus iusticie. Et primo de partibus eius subiectivis. 2. quasi de partibus integralibus. 3. de partibus quasi potestativis. Circa primum primo de istis partibus. 2. de vicibus oppositis. Circa primum sciendum quod partes subiective siue species iusticie sunt due ut videtur philosopho. 4. et hi. f. iusticia distributiva et commutativa. Est enim ordo unus prout partes persone ad aliam quem dirigit commutativa iusticia que consistit in his que mutuo sunt inter duas personas ad invicem. Et est ordo eius quod est eodem ad singulas personas quem dirigit iusticia distributiva eodem secundum proportionalitatem.

De acceptione personarum. 13.

Deinde considerandum est de vicibus oppositis partibus speciebus iusticie. Et primo de vicio quod opponitur iusticie distributive scilicet de personarum acceptione. Secundo de vicibus oppositis iusticie commutative. Circa primum queritur per philosophum. 1. utrum personarum acceptio sit peccatum. Respondetur quod sic deus. 1. non accipietis personam cuiusquam. personarum autem acceptio opponitur iusticie distributive cuius quidem equalitas consistit in hoc quod personis diversis tribuuntur secundum proportionem ad dignitates personarum. si ergo aliquis consideret illam personarum et personarum illud quod offert ei et ei debitum non erit acceptio persone sed cause. unde glossa super illud epistolam. 6. non est personarum acceptio apud deum dicit quod iustus iudex discernit causas non personarum ut si quis promoveat aliquem ad magistratum propter sufficientiam scientie hic attendit debitam causam non personam. Si vero consideret tamen hoc quod est ille homo. f. petrus. vel contrarium erit acceptio persone. Ad personam enim fertur quilibet consideratio non faciens ad causam propter quam sit dignus hoc dono. ut si quis promoveat aliquem ad prebendam vel magistratum quia est dives vel ei sanguis. Sic igitur patet quod acceptio personarum est peccatum cum iusticie distributive opponatur in hoc quod propter proportionem agit. Nichil enim in peccatum vult opponitur unde acceptio persone secundum alexandrum. an. est iniusticia quia prefertur persona persone propter modum causam. Sed obicitur quia deus videtur personarum acceptorem. quia quicquid de nullo duorum hominum unum additio nis unum per gratiam assumit et alterum in peccato relinquit secundum illud apostolum. 28. duo erunt in lecto unus assumet et alter relinquetur. 9. tunc. Respondetur duplex est datus una pertinet ad iusticiam qua

scilicet aliquis dat alicui quod debet ei et circa tales dationes attenditur acceptio personarum. Alia est pertinet ad liberalitatem qua. f. gratis alicui datur quod sibi non debet et talis est collatio munerum gratis. per que peccatores a deo assumuntur. Et in hac datione non habet locum acceptio personarum quia quilibet potest sine iniusticia de suo dare quantum vult et cui vult secundum illud apostolum. 10. an non licet michi quod volo facere tolle quod tuum est tunc hoc tunc. et venit cum eo alexandrum. an. Ut acceptio personarum habeat locum in dispensatione spiritualium. Respondetur quod sic. unde iacobus. 2. nolite in personarum acceptione habere fidem domini nostri ihesu christi dicit glossa. autem. quis ferat si quis divitem eligat ad sedem honoris ecclesie: sic contempto paupere instructione et sanctione sic ei dicitur est acceptio personarum in quantum talis contraria est iusticie quanto autem aliquis in maiori boni iusticia transgreditur tanto gravius peccat unde cum spiritualia sunt temporalibus potiora gravius est peccatum accipere personas in dispensatione spiritualium quam temporalium. Quia vero personarum acceptio est cum aliquo attribuitur persone propter proportionem dignitatis. ideo considerandum est quod dignitas alicuius persone dupliciter potest attendi. uno modo simpliciter et secundum se et sic maioris dignitatis est qui magis abundat in spiritualibus donis gratis. Alio modo per comparisonem ad bonum commune. Contingit enim quicquid quod ille qui est minus sciens magis offerre potest ad bonum commune propter potentiam vel industriam secularem vel propter aliquod aliud huiusmodi. Et quod huiusmodi dispensationes spiritualium ordinantur principaliter ad utilitatem communem secundum illud. 1. cor. 12. unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem. ideo quicquid sine acceptione personarum in dispensatione spiritualium illi qui sunt simpliciter minus boni melioribus preferuntur. sicut etiam gratias gratis datas deus quicquid minus bonis accedit. unde quilibet eligere tenetur quantum ad scientiam eligentis meliores vel simpliciter vel in operatione ad bonum commune. Et quia ille qui de gremio ecclesie assumitur ut in prebendis esse solet utilior quantum ad bonum commune quod magis diligit ecclesiam in qua est nutritus. Ideo si stantia ecclesie est aliquis de gremio ecclesie eligendus quantum ad hoc quod electio impugnari non possit. In foro iudiciali sufficit eligere bonum nec oportet eligere meliorem quia sic omnis electio calumniari potest. Sed obicitur quia prelati ecclesie solent ad ecclesiasticas dignitates siue beneficias papue sanguineos promovere quod videtur ad acceptiorem personarum pertinere. Respondetur circa sanguineos prelati distinguendum est quod quicquid sunt minus digni et simpliciter et per respectum ad bonum commune. Et si tales dignioribus preferuntur est peccatum acceptiorem personarum in dispensatione spiritualium quorum prelati non est dominus ut ea dare possit per libitum sed dispensator secundum illud. 1. cor. 9. sic nos existimamus ut in christi et dispensamus in christi. Quicquid vero sanguineis prelati sunt eque digni sicut alii. Et sic licite potest sine acceptiorem personarum aliquis suos consanguineos preferre quia saltem in hoc preminet quod de ipsis magis confidere potest scilicet quod secum unanimiter ecclesie negocia tractant. si tamen esset propter scandalum dimittendum

si ex hoc aliqui assumerent exemplū dādi bona ec-
clesie sanguineis et indignis. **O**biectū itē qd
facilius dispensat cū diuitibus et potentibus qd con-
trahat mīi in gradu phibito qm cū alijs g-
rē. **R**ē qd dispensatio matrimonij contrahendi
pncipaliter fieri consuevit ppter fedus pacis suā
dū qd quid est magis necessariū cōi unitati et
ca psonas excellentes. **I**deo facilius cū eis dispen-
sat sine peccato acceptōis psonarū. **H**ec tho. et cō-
uenit cū eo in oibz pōictis i solutio pntis qsti-
onis alex. an. in 2° li. sūme sue. **N**o h breuius
nota sūm alex. an. ibid qd beneficiū si sit pure
tpale licet offerre sanguineo si sit bonus ex intē-
tione sanguinitatis. **S**i vero sit annexū spūali
licet ei offerre ex intentione sanguinitatis non
quidē pncipaliter sed scōario vt. s. nō egeat sed
non ita vt luxuriet. **S**i vero sit spūale dī tātū
atten di ratio spūalis. **I**te solet distingui qd ali-
ud est in maiori dignitate aliud i minoribz bñ-
ficijs. **E**t aliud cū eligat aliquis de gremio illi
ecclesie. **E**t aliud cū eligat de gremio alteri ecc-
lesie siue postulat. **C**ū ergo epus eligat requirit
qd sūm psciam velior eligat. in minori vero bñfi-
cio sufficit qd bonus. **S**i vero postulatio fiat ma-
ior diligentia requirit. **V**n si nō sūm psciaz vel
credulitatem eligat meliorem et veliorē pecca-
re videt. **H**ec alex. an. **V**tz acceptio psonarū
habeat locū in exhibitione honoz. **R**ē honor
nichil aliud esse videt qm quedā reuerentia in
testimoniū virtutis alicui exhibita. **V**t patet p
plm. i. ethi. **E**t id virtus sola est honoris debi-
ta cā. **A**liquis tñ honozari potest nō tñ ppter v-
tutē ppiā s; etiā ppter virtutē alci s; pnceps
et plati. honozant etiā si sint mali inquantum
gerūt psonam dei et cōitatis cui psciaur et in
quantū a deo hnt pcatē sūm alex. an. **E**t filiter
parentes et dñi si sint mali ppter pccationes
dñe dignitatis qui est oīm pat et dñs. **V**n exo-
di. 20. honora pa. et ma. et. i. ethi. 6. dicit qui
cūq; sūt sub iugo serui dños suos oī honore
dignos arbitrent. **S**enes autē honozandi sunt
ppter signū virtutis qd ē senectus. **V**n leui. 29. **C**o-
rā cano capite surge et honora psonā seīs. hoc
tñ signū qñq; deficit. **V**n sapie. 8. senectus enim
honozabilis est nō diuina neq; numero. ānoy
computata. canī enī sūt sensus hoīs et etas se-
nectutis vita immaculata. **D**iuites etiā sunt
honozandi p eo qd in cōitatis maiorē obtinēt
locū. si vero solo intuitu diuitiaz honozant. s.
vt credant meliores quia ditiores vel etiā hono-
ribz ecclesiasticis digniores sūm an. est pecca-
tum acceptiois psonarū. **V**nde dicit i glo. ja-
co. 2. quicūq; diuitē ppter diuitias honozat pec-
cat. **H**ec tho. et alex. an. **S**ec^o ē si diues honozet
vt scandalū eius et alioy euicet. ita tñ qd paup
non cōtemnat nec diues in pccō suo foueatur
Vtz peccatū acceptiois psonarū beat i iu-
dicio locū. **R**ē qd sic. **V**nd pū. 18. dī. **A**ccepe psoz
in iudicio nō est bonū. **I**ntantum enim est act^o
iusticie prout iudex ad equalitatem iusticie re-
ducit ea que inequalitatem oppositam facere
possunt. **A**cceptio enī psonarū quandam ineq-

litate habet inquantum aliquid attribuitur
alicui persone ppter suam proportionem in q
equalitas iusticie consistit. **E**t ideo manifestū
est qd p acceptioem personarū corrumpitur
iudiciū. **S**ed obicitur quia eccl. 8. dicit in iu-
dicio pupillis esto misericors. **S**ed hic videtur
accipere personam pauperis. ergo acceptio psoe
in iudicio non est peccatum. **R**ē qd homo i iu-
dicio debet pauperi subuenire quātū potest fieri
tamen sine lesione iudici. alioqn locum habet
illō exo. 23. pauperis non miseraberis in iudicio
hec tho. sic ergo equitas in iudicio debet esse vt
a veritate nō declinet occasione huius vel illius p-
sone. **N**ec obstat illō eccl. 8. esto. 7. qd intelli-
git qd iudex debet tueri miserabiles psonas ab
oppressionē diuitū et potentū. **E**t si amore vel ti-
more eoz vel sola rōne paupertatis deficiat psoe
que sūt necesse ad instructionē cōe pauperis vt
psoe miserabilis iudex ex officio subuenire te-
neat i veritate at sine neut pti dī pccare. **H**ec alex.
an.

De contumelia iudicio et impio ti-
tul. 12.

Postea considerandū est de vicijs opposit in
iusticie gmutatiue. **H**oz autem quedam
omittunt circa gmutationes inuolun-
tarias puta p hoc qd aliqd nocumentum infer-
rimus ostra volūtatē eius. qd quidem fieri p-
duplicat. s. verbo et facto. **F**acto cū primū ledit
in psona vel in rebus. **E**t de his que sic omi-
tunt dictum est sup li. i. de pceptis. **V**erbo autē
ledit primū et ex iudiciū et in iudicio. **E**t quid
de pmi lesione i vbo et in iudicio hitum est s
li. i. vbi agit de octauo pcepto. **D**e illa vero qd
ex iudiciū hic dicendum est. **E**t pmo de contu-
melia. **2°** de detractōe. **3°** de susurratiōe. **4°** de deri-
one. **5°** de maledictione. **6°** gratia huius matene
de multiloquio. **7°** quia ore non tantū peccatur
in loquendo sed etiā in tacendo dicendum est d
tacturnitate. **C**irca primū querunt pla. s.
quid sit contumelia et verū consistat in verbis
Rē qd sic ppe loquendo importat dehonozatiōē
alicui. s. illā que consistit in hoc qd aliquis illi
qd est contra honorem alicuius adducit in noni-
am eius et alioy qd quidem fit p aliqua signa.
verba aut vt dicit au. 2. de doc. xpiana. inter
hoies obtinent primapatum significandi. **E**t id
contumelia ppe loquendo consistit in verbo. vnde
ysid. li. ethi. contumeliosus inquit dicit aliquis
quia velox est. et tunc verbis iniure. vnde cō-
tumelia sūm alex. an. est peccatum ex impio
smonis manifesto tendens ad nocumentū ppi
Quia tamē etiā p facta aliqua significat aliquis
id exten^o noie contumelia etiā in factis dicit esse
Vnde super illud ro. i. contumeliosos super-
bos dicit glo. qd cōtumeliosi sūt qui dicis vt fa-
ctis contumelias et turpia inferūt. **E**st autē contu-
melia maior si quis alicui dicat eius defectum
coram multis qm si dicat sibi soli. h enī cōte
in detrimentū honoris sui vel reuerentie sibi ab
alijs exhibēde. **E**t tñ etiā si sibi soli dicat cōtu-
melia est inquantū facit d reuerentiaz audientis

hec fm tho. et alex. an. Quo ueniunt et differre
 hec tria . s. uiciu imppriu et contumelia . **R**e i h
 ueniunt q m vbi pnapali consistit quia p
 illa oia representat aliquis defectus alicui in detri
 mentu honoris ei . huius aut defectus est triplex
 scz defectus culpe qui representat p uiciu . quia
 conuiciu dici consuevit non tantum aie sed et
 corpus . unde si quis iniuriose dicat alicui eu ee
 cecum suu cu dicit . s. non contumelia . **S**i aut
 dicat q sit fur n tñ suu s; ee contumelia ifert .
 Secundus defectus est minoracionis siue indige
 tie qui etia derogat honori quacuq; excellentiam
 consequenti . et hic representat p verbu imppriu
 qd pprie est quando aliquis iniuriose reducat a
 licui ad memoria auxiliu qd contulit ei necessi
 tatem patienti . **U**nd eccl . 20 . exigua dabit et ml
 ta impprabit . quandoq; tñ vnu istoz ponitur
 p alio fm tho. et alex. an . **P**otest etia 3° dici q
 uiciu di rōe materie . s. eo q conuiciu vel qua
 si uiciu imponit . contumelia vero rōe moti eo
 q cum quodam eumore pgrreditur fm alexā .
Vtz contumelia vel conuiciu sit peccatum
 mortale . **R**e verba fm essentiam . id est . in qua
 tū sunt quidam soni audibiles nulli inferunt
 nocumentum nisi forte grauando auditum .
 ut cum quis nimis alte loquitur . Inquantu ve
 ro sūt signa representantia aliquid in noticiā
 alioz multa dāna pnt inferre inter que ē vnu
 q homo dānificat quātū ad detrimētū sui ho
 noris vel reuerentie sibi exhibende ab alijs . **H**ec
 aut significatio ex interiori pcedit affectu . **E**t
 ideo in peccatis verbor maxie considerand videtur
 ex quo affectu aliquis pferat verba . **C**ū igit cō
 uiciu siue contumelia de sui rōe importat quāda
 debonorationē . si intentio pferentis ad hoc fe
 rat . **V**t p verba que pferat honorem alteri au
 ferat . hoc pprie et p se est dicē uiciu et contumeli
 am . **E**t hoc est peccatū mortale nō min⁹ qz fur
 tū vel rapina . nō enī hō min⁹ amat honore su
 um qm rē possessā . **U**n meret penā inferni fm
 illō qd . 4 . qui dixerit fratri suo fatue re⁹ erit
 gehenne ignis . **S**i vero aliquis verbu uicij vl
 contumelie dixerit alteri nō tñ aīo debonozādi s;
 forte ppter correctionē vel ppter aliquid huius .
 nō dicit uiciu vel contumeliā formalit p se s; p ac
 cūs et materialiter . inquantu . s. dicit id qd
 potest esse uiciu et contumelia . **U**nde hoc pē quā
 doq; esse absq; oī peccato . **U**nde dñs dixit aplis
 luc . 3 . **O** stulti et tardi corde tē . quandoq; vero
 potest esse cū peccato veiali ut si sit leue uiciu;
 nō multū boiez debonestās et pferat ex aliqua
 leuitate aī vel ex ira leui sine firmo pposito ali
 quē debonozādi . **V**t cum aliquis intendit p hu
 iusmodi verbu aliq; leuiter stristare . vñ requit
 discretio . ut homo modeste vtaī huius verbis .
 quia posset esse ita graue uiciu q p icantela;
 platum honore eius oīa quem diceret aufer
 rē . et tūc homo mortaliter peccare posset etiam
 si debonorationem alteri non intenderet . sicut
 etiam si quis aliquem incaute ex ludo pcutiens
 grauer ledat culpa non caret . ideo dicit au⁹ .
 de ser . do . in mō . raro et ex magna necessitate .

obiurgationes sunt adhibende in quibus non
 nobis s; vt dñs seruiaī instem⁹ . **S**ed obiaī
 quia uiciu fm plim . g . ethi . est accūs virtut
 is scz eutrapelie non ergo est peccatum . **R**e ad
 eutrapeliam pntet dicere aliquod conuiciu leue
 non ad debonorationem vel contristationem
 eius oīa quem dicitur s; magis ad iocum et d
 lectionem . **E**t hoc sine peccato potest esse si ser
 uent debite circumstantie . **S**i vō aliquis non
 formidet stristare eum oīa quem pfer ē huius
 conuiciu iocosum vt exatet in alijs risum hoc
 est viciu vt patet ibi dem . **H**ec tho . et queit
 cum eo alex . an . **V**tz aliquis debeat cōtume
 lias sibi illatas sustinere . **R**e q sic quandoq;
 tenemur enī habere paratum aīm ad contumelias
 tolerandas si expediens fuerit . **N**on tamen te
 nemur hoc semper accū facere vt haberi potest
 ex verbis au⁹ . li . de ser . dñi in mō . quandoq;
 oportet iniuriā illatā repellere . cum pp bonū
 contumeliantis . s. vt eius audacia repmaī et d
 cetero huius non attemptz fm illō pū . 26 . rñ de
 stulto iux stulticiā . s. ne sibi . sa . ui . tū . ppter bo
 nū multoz quoz pfectus impedit p contumeli
 as nobis illatas . quā rationē tangit grego⁹ .
 sup ex . omel . 9 . **E**t oportet repellere moderate
 . s. ex officio caritatis non ex cupiditate puati
 honoris . **U**nde pū . 26 . ne rñdas stulto iux stul
 ticiā su . ne ei filis effi . **H**ec tho . **A**tendende eti
 am sūt oīdōnes uiciantis et uiciati . et fm h
 optet uiciu sustinere vel nō sustinere . **S**i ei uici
 u dicit a puocato . psonē pari vel inferiori l
 etiā supiori vbi nō est iniuria officij et psumitur
 de mediana morbi siue intpantie p sustinentia
 sustinend est et est meritorium . **S**i vero dicat su
 piori i iniuriā officij l aliū corā ipō et de rñedio
 tptantie nichil psumat si sustineat nō ē sustinē
 dū . **H**oc aut difficile est agnoscere cū inferē uici
 u pari . **Q**uando aut inferē a supiori siue delin
 quens sit inferior siue non sustinere est oportu
 nū . **P**aliud est arguere vel corripere tempore q
 conuicians est in furore quia tūc non competit
 nō ei est tunc aptus ad recipiendum . **E**t aliud
 est iam sedato aliquantulū furore quia tūc est
 sibi pficiu . fm illō eccl . 20 . qm bonū arguere qz
 irasci tē . de pmo dicit eccl . 8 . non icendas car
 bones peccatoz arguens eos scz tempore quo
 ira eis dominat . **H**ec alex . an . **V**tz contu
 melia oriā ex ira . **R**e q sic vt dicit grego⁹ . 31 .
 mo . contumelia enī magnam habet ppinquitatē
 ad finem ire qui est vindicta . **N**ulla enī vindi
 cta est irato magis in pmpu qm inferre cōtu
 meliā . **E**t ideo contumelia maxie oritur ex ira
 tanquā ex principio proximo . **N**ichilominus
 tamen nasci potest ex superbia propter disposi
 tionem ocomitantem . qui ei supbi sūt estimāt
 alios inferiores se . vñ ex indignatione contu
 melias infligunt . **S**ic ergo motuū contumelie
 potest esse vel appetitus vindicte scz cum se p h
 estimat vindicari . et sic reducit ad iram . vl
 oīe pferē i inferiori q i inferiori et sic ad supbiā . **H**ec alex
 an . **V**tz meli⁹ fiat vindicta vel satisfactio
 silendo vel conuicianti respondendo . **R**e si fiat

spatio in genere meli⁹ est filere q^u rñdere ad vi-
ctoriam obtinendam. pl⁹ enī est vincere viam⁹
q^u psonam. fm illō puer. 16. melior est sapiēs
viro forti t qui dominat aīo suo expug. vrbū
Si vero fiat spatio fm conditiones psonae me-
lius potest esse in cau rñdere q^u filere. In iudice
enī est laudabile q^u imponat stulto silēum tol-
lit enī sibi aliqū pūptō sapie p responsionem
vt. s. suā stulticiā recognoscat. hec alex. an. **S**i
quis tñ hoc aīo tacerz vt stumeliancē puocarz
ad iracundiā hoc ad vindictam pmerz s; si
quis taceat vt det locū ire h est laudabile. vñde
ecē. s. non litiges cū hoīe linguato et non stru-
es in ignem illi⁹ ligna. hec tho. **V**tz aliquis
vinci possit in quicq^u ab alio n pri⁹ vince a se
ipō. **R**e⁹ fm⁹ q^u nō vince ei quis a se mltiplicat
pmo cū delinquit t p h est cā quicq^u. 2° si delin-
qt tñ dolz d quicq^u ppter se n ppter quidāntē. 3°
cū impotentem estimat se ad vincendū. si vero
nullo hōz modoz a se vince nō pē ab alio vīa
licet victus estime⁹. vñ criso⁹. sic aliq^u vir mi-
rabilis et magn⁹ t omēs vocent eū furez t hu-
ius mōi. ille vō n moleste⁹ nec sit sibi p⁹ ali-
cui⁹ talis licet multi de eo talē habuerit opidz.
nō est quicq^u pass⁹ s; illi se p⁹ p⁹uderūt ille autē
non est p⁹us. hec alex. an. **V**tz cōtumelia
sit grauior adulatōe. **R**e⁹ quātū ad h q^u contu-
melia dicit bonū malū est grauior. quātū vero
ad hoc q^u stumelia magis ordiat cognitiūā in
bonū faciendū vel ad malū declinandū. est mī⁹ g⁹
uis. adulatio ei claudit oculū cordis ne malū
videat. stumelia vero occōnalit apit vt videat
malū t caueat. hec alex. an. **V**tz stumelia
sit grauior detractōe. **R**e⁹ grauior ē qñtū ad hoc
q^u plib⁹ in ea publicat malū. qñtū vero ad h
est mī⁹ grauis q^u magis cauē pē malū q^u ac-
cidit ex cōtumelia qm q^u accidit ex detractōe
hec alex. an. **Q**ua pena puniri d⁹ quidator
f⁹is. **R**e⁹ pena pecuniaria facta estimatōe iniurie
arbitrio iudicis fm quālitatē t qñtitatē iniurie
t hoc si quiliē agat. si atē cōmialiter exordinaia
pena officio iudicis iferē insti. de iniuri. s. i. sū.
Siquis atē stumeliā aut quicq^u mulerit episcop⁹
po mox deposite⁹ curie tradat. 11. q. 1. si quis sac-
dotū. **I**ō est fm hosti. si epm dñm suū publice d⁹
negauerit vt ibidē videt. vel si ei auxiliū nō p-
buerit t occidi pmissit l i enī mā⁹ violētas t
iecerit. ff. de re iū. omne delictū. s. 1. t h. h. ho. ti.
de cle. maledico.

De detractōe t infamatōe ti. 14°.
Einde considerandū est de detractōe. Et
p⁹mo de ipa. 2° de ei⁹ pena. **C**irca p⁹-
mū qñmē plā. s. q^u est detractio. **R**e⁹
detractio est aliene fame p oclēta vba demig⁹io
q^u ei pferit vba s aliqūē in oclēto quātū i se est
audientes fact hīe malā op⁹oez de eo s quē lo-
quē. hoc enī intendere videt et ad hoc conat deē
hens vt verbis ei⁹ credat. vñde d⁹ detraxere qñ
subtrahē. s. de fama ei⁹. q^u sit qñq^u directe vt ē
quis flm alij impoit l pēz augz verb. l. i. uelut
occltū. l. i⁹ q^u ē bo⁹ d⁹ itētōe mala factū. quā
doq^u vero idirē. s. cū bo⁹ alteri⁹ negat l. malis

dose tacet. vñde patz q^u detractio differt a cōtu-
melia. quia stumelios⁹ loquē s aliqūē maife-
ste detractor occulte. Et quātū ad finē intēti
siue nocumētū illatū q^u ille derogat honori de-
tractor fame. hec tho. et alex. an. plen⁹. **V**tz
detractio sit peccatū mortale. **R**e⁹ vt dē est s
peccata verboz maxime sūt ex intentione dicē-
tis iudicanda. detractio autē fm sui rōem ordia-
tur ad demigrandū famā alicui⁹. vñde ille p se
loquendo detrabit qui ad h de aliquo obloquē
eo absente vt denigret famā eius auferre autē
alicui famam est valde graue quia inter res tē-
porales videt fama p⁹osior esse p cui⁹ defectuz
homo impediē a multis bene agendis. ppter q^u
dicē ecē. 2. curā habe de noīe bono hoc enī ma-
gis p⁹ anebit tibi qm mille thesauri magni t
p⁹osio. et ideo detractō p se loquendo est peccatū
mortale vñde ad ro. 1. d⁹ detractores deo oib⁹
les. q^u ideo dicē vt dicē glo. ne leue putetur
ppter hoc q^u p⁹sistit in verbis. Contingit tñ qñq^u
q^u aliquis dicē aliqua verba p que diminuitur
fama alicui⁹ non intendens h sed aliquid aliud
hoc autem non est detraxere p se et formale lo-
qñdo. s; tñ materialiter t q^u p accidens. Et si q^u
dem verba p que fama alicui⁹ diminuit pferat
propter aliquod bonū vel necessariū. debitis or-
cūstantis suatis non peccat nec potest d⁹ dē
ctio. si atē pferat ex aī leuitate vel propter aliq^u
aliud non necessariū non peccat mortaliter n
forte verbū quod dicit notabiliter famam alicui⁹
ledat. t p⁹capue in honestate vite. quia hoc ex
ipō genere verboz rationem habet peccati mor-
talis et tene⁹ aliquis ad restitutionem faciendā
sic ad restitutionem cui⁹libet rei sūctē. hec tho.
Nota fm alex. an. q^u reuelare malū pri⁹ a
qui potest et vlt. pdesse et eo ordme quo debet t
quo fine oportet cum alijs arcūstantis debitis
ad eius correctionem vel nocumētū q^u ibidē po-
test addere vitatōē est bonū. si vero debite cō-
ditiones desint est malū. Et siquidē dicat ex le-
uitate nec sit volūtas nocendi nec aggrauetur
ex arcūstantis est peccatū veniale. si autē ex delibe-
ratōe in nocumētū pri⁹ est mortale. Ad hētiā
nota glo. sup i⁹ puer. 22. cū detractorib⁹ ne cō-
misceris. h inquit specialiter vidē p⁹dictat fē-
totū gñ⁹ hūanū. h iō d⁹. tñ q^u pauc p vīa sa-
lutis ābulat. tñ q^u pauc vel nulli sūt qñ alij
ex aī leuitate aliquid dicant vñde in aliquo vt
leuiter fama alteri⁹ minozat. vñde hiero⁹ d⁹
raro inueies qui ita irrephensibiles vltē exbi-
bere vitā suā vt non libenter rephendat aliē.
Icē nota fm ray. q^u detractio siue infamatio
quādoq^u sit verbis planis. quādoq^u verbis arti-
ficialis. i. artificialē excoigatis siue cantilomis.
qñq^u nutib⁹ t signis. qñq^u etiā scriptis q^u dicit
libelli famosi vt cū qñs scribit cartā i iniuriā t i
ifamiā alteri⁹ t p⁹ide occulte i ecclesia vel i pla-
tea vel domo vt inuenta et lecta ali⁹ infamē
et talis mortaliter peccat. Et oīa effectores ta-
liū libelloz. nec non et contra inuenientes eos
et non statim destruentes s; dolose maistantes
pene grauiissime sūt institute tā fm leges q^u p⁹

canones ut flagellatio et excoicatio fm can. 4. q. 1. qui in altero et c. hi qui. **E**t si ostet quis fecerit potest accusari et deponi cu sit graue peccatu et accusatio digni simu et cōdenatio. di. 24. nūc aut. **E**t de capitatioe fm leges. C. d. famo. libellis. l. vna. et 4. q. 1. si quis famosu. In foro autē penitentie tenet ad restitucōz dāni dati soliz si alias absqz huius infamiatione non incurrit set illud damnu. Tenet eē ad restitutionem fame si forte ppter hoc alius est infamatus qd fiet h modo. s. ut vbi publice dixit verbis vl cantilenis p se vel p aliū. vel etiam vbi pscat libellū famosu necnō et alijs locis vbi intelligit illuz gra quē hec acta sūt infamatum h est occasioe sui dī l' fci l' signi. plice silr rēgnoscat errozē suū et culpam. p se si audeat. vel p aliū si nō audeat p se. **E**t p posse remoueat vel saltem alleuiet infamiam. tenetur etiā secum sponere et de iniuria humiliter veniam postulare in ppria psona si audeat. vel p aliū si non audeat p se tacto noie. **P**robant h. 12. q. 6. si tes. et 4. q. 2. quidā hec rīd. fm tñ hosti. si ille qui diffamauit ex recognitione erroris sui magis infamaret infamatum non dicat ego de tali facto infamaueram s; dicat sic. ego infamaueram talem de eo de quo est inter nos infamatus bene scitis qd ē illud. scitis q ego tanquā maliciōs et malus adinueni. et mendaciū est quiddō dixi. et nō dicat falsum s; mendaciū. quia contra mentes dicebat pximū infamando. et tñ vtz potest eē qd dicebat. **S**i qd si diuersis infamat et a diuersis. Nam tūc necesse est vt specificet sic vteris. **R**ūdet hosti. q faciat hoc ad arbitriū infamati. vl si grauer arbitres. ad arbitriū iudicē deberet se purgare ar. ex. de iureiurā. veniens. et c. quicquid. et de arbitris. c. 2. De hac etiā materia. s. de restitucōe fame vide infra li. 4. ti. de restitucōe. art. 2. q. 3. **Q**d est grauius peccatū. s. contumelia vel detractio. **R**e q. contumelia in quantum habet maiorem pximi lesionem sic et rapina est grauius peccatum qm furtum vt dicitur est sup. **E**x quo vido papue oritē detractio. **R**e ex inuidia quia nūc qualitercūqz minuire gloriā pximi. **V**tz audies tolerans detractentem grauer peccet. **R**e q sic videt eū sponere detractori. vnde sic pnceps peccati eius **E**t si inducat eum ad detractendū vl saltē placeat ei detractio ppter odiū eius cui detrabit nō min⁹ peccat qm detrabēs. et quandoqz magis. **V**n bñ. detrabere aut detractentem audire qd hō iū dānabili⁹ sit non facile dixerim. **E**t hiero⁹ h min⁹ auribus qm lingua fugias detractōes si vero non placeat ei peccatū s; ex timore vel negligentia vel etiā verecūdiā adā omittat repellere detractentē peccat quid s; multominus qm detrabens et plerūqz vialiter. qnqz etiā hoc pē esse peccatū mortale vl ppter hoc q alicui ex officio incumbit corrigere detractentes vel ppe aliqō pēdm ssequēs. vel ppter radicē qua timor human⁹ potest esse qnqz peccatū mortale vt habet infra. **N**ō tñ d; aliquis resistere detractori ar. quando cū de falso maxime si sciat esse verum.

qd dicit sed debet eum verbis redarguere de hoc q peccat fratri detrabendo. vl saltē ostendere q ei detractio displiceat p tristitiam faciei quia vt dicitur puer. 21. ventus aquilo dissipat pluuias et facies tristi s linguam detractentem **E**t hiero⁹. si in nobis esset diligentia ne passim obrectatoribz crederē iā oēs detrabere tmerent. hec tho. et cū eo oueit alex.

Sequit videri de scdo. s. de pena detractōis. **C**irca qd sciendū q detractō fm qd notat gof. fit infamis. et ab ecclia pūct. 6. q. 1. deterior res. **I**tē pūct vt hōicta vt ibid. et d. pe. di. 1. hōictōz. **N**on q detrabere sit crimen ita graue sic occidere. s; quia pūct pena eterna sic occidere sic d; qd. 4. q. dixerit. f. f. racha. re⁹ ene gehēne ignis.

De susurratioe titul. 16.

Postea considerandū est de susurratioe. arē quā qrunē pla. s. vtz sit peccatū distinctum a detractōe. **R**e q ouenit cū detractōe in matia et mō loquēdi qz vtz dicit de pximo malū oclte ppe qd alū vnū pōit p alio. **V**n eccl. 4. nō appelleris susurro. susurrones vō amicitia nituntē separe. **V**n sup id ro. 1. susurroes dēctōes. glo. susurroes int aicos discor diā semiantes. dēctōes at alioz bōa negāt l' minuit. **C**rimiator at dīc ab vtroqz qz cūfatō ē q publice cūia alijs ipōit. s. accusādo l' iudiciā do qd nō pūct ad illos. **B**ilinguis aut ppe dicit susurro. susurro eū nitē amicos ab inuicē separe. ideo ad eos duabus vtz linguis dices vni malū de alio. ideo dicit puer. 20. susurro et bilī. maledictus. mltos eū turbauit pacē habentes. **V**tz susurratio sit graui⁹ peccatū detractōe. **R**e q sic. qz aic⁹ pūct inter exteriora bona eccl. 6. aico fideli nulla est opatō. qz et optima fama q p detractōe tollit ad hoc maxime necessaria est vt hō idone⁹ ad aicidā habeatur. **E**t etiā maior peccatū qm contumelia quia melior est amice qm honor et amari qm honorari. vt dicit. 8. ethi. **V**nde bene ostendit grauitas hui⁹ peccati puer. 6. vbi dicitur sex sūt q odit de et septimū detestat aia eius. et hoc vltimū ponit eū qui seminat discordiam int fratres.

De derisione siue illusione et sublanatio ne. titul. 14.

Deinde considerandū est de derisione. **E**t circa hoc querūtur pla. s. verū derisio sit speciale peccatū distinctū ab alijs peccatis quibz p verba pxim⁹ ledit. **R**e q sic. quia finis eius ē distinct⁹ ab alijs qui. s. ē cōfusio et erubescencia illi⁹ qui deridet. sic ei quidā intendit dēssionē et detrabēs infamiā. et susurroas discordiā sic deridēs erubescencia. **I**n hāc. s. fine oueit. s. cū sublanatioe s; dīc i modo qz irrisio fit ore. i. verbo cachino. sublanatio at naso rugato vt dicit glo. sup illō ps. q habitat i cel' iridebit eos. **T**al' ei dīa nō diuersificat specie vtzqz eū dīc a contumelia sic erubescencia a derisionē ē ei erubescencia timor debonozatōis vt dicit dān. **V**tz derisio sit aliqū peccatum

mortale. **R**e q sic. cū enī aliquis malū vel defe-
ctum pōit in ludū vel risū qui sū se ē puū ma-
lū. est veiale et leue peccatū sū genus suū sū
tho. Potest etiā eē veniale peccatū cū quis deri-
det aliquē ex leuitate nec veller ei? malū sū a-
lex. an. Cū at acapit qī puū rōe psonē sic defe-
ce? puerorū et stultorū pāz pondare solem? ali-
quē sic illudere vel deridē est eū oīo pūpendē et
eū tā vilē estimare vt n sit de ei? malo curand.
s; qī p ludo hū dūm. et sic est peccm mōale et est
grau? qm stūelia. qz stūelios? videt acapē
serio se. illusor at i ludū et ita videt esse maior
stēpt? et dhonoratō. Est at illusio siue derisio
peccm tāto gūi? qnto maior reuerentia debet p-
sōe q irridet. Vñ gūe peccatū est deridē iustos qz
hoc mltos retrahit a bono job. 12. deridēt iusti
simplicitas. Et gūi? ē deridē pētes puer. 20. ocu-
lū qui subānat pēz et despiciat pū mīs sue ef-
fodiāt eū corui de torrenb. Et gūi sū? ē irridē
deū et q sē dei. sū i pfa. 21. Cui expbati et seq-
tur ad sēm isrl. s. deū. hēc tho.

De maledictōe ti. 18.

Postea considerandū est de maledictōe. Et ē
ca h qm p la. s. vtz maledicere sic
sp malū. **R**e maledictio fieri pē vel re-
spectu ei? qui dign? est benedictōe vel cui spe-
tit benedictō. pē etiā fieri zelo iusticie l vōdicte.
Ab illo eē fieri pē cui ouit ex officio vel non cō-
petit. Si ergo fiat maledictō respē ei? q meret
maledictionē cū alijs debitis circūstātijs. erit
maledictio bo? licet sit malū ei qui male didit
si vero fiat illi qui non meret maledictionem
vel desint aliquē debite circūstantie erit maledi-
ctio malū. **R**e alex. an. **V**tz maledictio sit
idem q blasphēmia. **R**e maledictio creature i
quātū creatura est redūdat in deū et sic p acūs
h; rōz blasphemie. Et sic i canōica iude acapit
blasphemia p maledictione vt dic glo. ē inqte
michahel archāgel? ē dyabolo disputās alēcare
tur de moyfi corpe n est aus? in deū inferre blas-
phemie. Et eadē ratio est de detractore. hēc tho.
et ouit cū eo alex. an. **V**tz liceat aliquem
maledicere. **R**e q sic qnq; si enī aliquis impre-
cet vel optet malū alie? sub rōe mali h est iqn
tū est malū intendens ipm malū. et sic n licet.
Et h est maledicere ppe loquendo. et sic papit
apl's Ro. A benedicite et nolite maledicere. Si
aut sub ratione boni intendendo. s. bo? sic licet.
Nec est maledicere ppe loquēdo s; p acūs qā
pnapalis intentio dicētis n ferē ad malū. s; ad
bonū. B at stingit duplicē qnq; s; rōe iusti et s;
iudex licet maledicē illū cui papit iustā penāz
inferri. sic etiā ecclesia maledicē anathematizan-
do. sic etiā ppete impcabant mala peccatorib;
quasi sformantes volūtatem suam dīne iusti-
cie. licet huiōi impcationes possint intelligi per
modū pūciatōis. Qnq; vero dī aliqō malū s;
ratione vtil? vt cū qz optat aliquē peccatorē pa-
ti aliqō impedimētū l vt ipe melior efficiat l vt
saltem ab alioz nocumēto cessz. Dicere at ma-
lū alteri? p modū enūciatōis sic aliquis ex p mi

tur modo indicatio pmet ad detractōne. hēc
tho. et ouit cū eo alex. an. **V**tz liceat crea-
turā irrationalē maledicere. **R**e maledictio ad
illō ppe pmet cui pē aliqō l bñ vel male con-
tingere. s. rōh create. Alijs at dicit bonū l ma-
lū stingere in ordine ad creaturaz rationalem.
Ordīat at aliqō ad eā triplicē. pmo p modum
subueientis. et sic gen. 3. dixit de? hōi maledicta
terra in ope tuo. vt. s. p ei? sterilitatē pūmiret
homo. 2o p modū pmetis. s. rps l loc. Et sic
iob maledixit diei natiuitatis sue ppter d'paz
originalē quā nascendo straxit. et ppter cōtra-
tas penatitates. et vtroq; modo pē intelligi da-
tū maledixi sse mōtibz gelboe. 2. reg. 1. 3. p
modū significatōis et sic dñs maledixit fūcū;
nec i significatōe iudeoz. maledicē vero eis sū
se sūdatū est odosū et vanū et pūis illidēt. hēc
tho. et alex. an. **V**tz maledicere sit peccm mō-
tale. **R**e q sic ex genere suo cū sū se caritati re-
pugnet quā diligim? pxi? vñ. 1. cor. 6. neq;
maledicā neq; rapaces regnū dei possidebūt. et
est peccatū tāto graui? quāto psonā cui male-
dici? magis amare et reuereri debem? vñ leui.
20. q maledixerit pxi suo et mfi morte moriat
Cōtingit tñ verbū maledictōis plati esse pecca-
tū veiale. l ppe mali puitatē qd qz alteri imp-
cat. l etiā ppe affēm pferētis maledictōis vo-
ba dū ex leui motu vel ludo. l ex surreptione
aliqua talia pferit. qz peccā vboz maxie ex affe-
ctu pēsanē vt supōem est. Et sic aug? i omē.
de p'gatorio pōit inē alia peccā facile l temerarie
maledicē. **R**e tñ alex. an. q si talia ducant i cō-
suetudinē pnt esse mortalia ppe stēptū. hēc tho.
et alex. an. **V**tz maledictio sit graui? peccm
qz detractio. **R**e q non dicere enī malū culpe
p modū enūciatōis qd pmet ad quatuor vicia
pmissa est peccm. inquātū ex h pxiō inferē ali-
qō nocumētū. graui? at peccm est nocumētū;
inferre qm desiderare ceteris parib;. Vñ detractō
sū cōem rōz est graui? peccm qz maledictio sūm?
desideriū expmēs. Maledictio vō q fit p modū i
perij cū hēat rationē cāe pē esse detractōe graui-
or si mai? nocumētū iferat qz sit demigratō fa-
me l eē leuior si mī. Et h acapi debet sū p-
nētia p se ad hec vicia. Pnt eē et alia p acūs cō-
siderari q dicta vicia augēt l minuūt. hēc tho.
De hac matia hosti. ti. d. elico maledico notat
q maledicoz aliq maledicē siue blasphemare
psumit deū. aliq hoies. aliq facta hoim Et dicit
maledia qī maledicētes. Ghalit eē pē did ma-
ledic? is q obloqutur de aliq hoie et detraxendo l
eū de pmedo. ex. e. c. 1. **I**te siqz maledixerit eccle-
siastico pnapī dicendo publice aliqua verba in
deplōne sui officij l beneficij si sit cleric? qz ar-
bitrarie p iudicē suū pūmri ita q ex? ei? cēti-
tertiū s romanā ecclīaz n pūpāt. ex. e. c. 1. **E**t
id credit hosti. de layco. vt. 23. q. 1. tñ vt nocet
gof. e. ti. papa id dicere potest sic dīc impator d
eo q maledicē sibi. s. q si hoc ex leuitate pcellit
pstemendū est. ff. ad l. iulī. maie. famosi. si ex
infamia. mī fandum. si ex iniuria remittendum
C. siqz male. ipe l. vna. **I**te de pena maledicoz

quare infra .li. 4. ti. de cmoibz pñalibz.

De multiloquio et vobisitate siue linguo-
sitate et tacēnitare .ti. 19.

Deinde considerandū est d multiloquio si-
mul et tacēnitare. Et pmo de multi-
loquio. arca qd sciendū fm alex an. q multiloquū
dicitur ut est multitudine locutiois cū supfluitate
vel pter utilitatē vel necessitatē. Et fm b in
multiloquio est peccatū. **¶** In puer. 10. in multilo-
quio peccatū n deest. Non aē accipit b in sua
gnalitate i qua pē fieri bñ et male oportet ei mlti-
tis sñmoibz ut in di fñalibz declarādis. Sciendū
aut q aliud est ppe loquēdo mltiloquū et aliud v-
bositatis siue linguositatis. Vbositatis ei sōat in con-
tempnū pueientē ex sñuetudine supflue et iordi-
nate locutiois. mltiloquū vero n determinat tñ
quantū linguositas sñstat in gñe. Et ideo licet
mltiloquū sit aliqñ veiale peccatū. s. put est d-
tr a linguositate ppe qd au. loquēs de minutis
peccatis inē alia poit i dñens loquē quis pl-
qm oportet. Nichilomin⁹ aē vobisitas siue lin-
guositas pē eē mortale pētm. **¶** In job. 11. nun-
qd vir vobisus iustificabit qd dicat nō. **¶** **¶**

Sequit̃ videre de tacēnitare. Circa qd scē-
dū q tacē alū est acc⁹ vntē. **¶** In grego. dicit̃
os discretū et sgruo tpe vox apit. et rursū con-
gruo tpe tacēnitatis claudic. **¶** Alū vō ē nomen
vicij. **¶** In grego. immodatū silētiū si culpa n esset
ppha nō dixisset ve michi qz tacui. Si vō qraē
in quo gñe pēti sit. s. delicti l omīssi. dicendū q
in gñe delicti. tacē ei nichil aliud est qz n loqui
in eo q pē loqui p tpe et loco et alijs arcūstātijs
In cū tenet loqui et nō loquit̃ peccat peccato de-
licti. sic si tenet loqui p loco et tpe et alijs arcum-
stantijs et n loquit̃ trāsgrediet̃. Et aē tacēnitatis
aliquādo peccatū veiale aliqñ mortale. in his
enī q tenet hō loqui tacere est peccatū mortale
verbi grā cū tenet hō ppm peccatū sñteri p tē-
pore debito et alijs arcūstātijs. et mederi pxiō
fmone medicinali p tpe debito et alijs arcūstan-
tijs in his ē pētm mortale. cū aē n tenet sñ expe-
dit vel decet est veiale. Qñ aē h est qñ n deter-
minare de singulis est difficile. s. ipa vntio do-
cet que non pmitit hōiem sibi adherentem de
facili errare. Qd aē dicit grego. qui corrigere n
valet increpare n definat ne se pñapem delinqñ
aū ex sñsensu tacēnitatis addicat. Intelligit̃ de
illo qui tenet ex officio corrigere et mederi alijs
in verbo correctionis. in talibz enī si fiat omīf-
sio p tpe debito est peccatū mortale. **¶** S. pē qñ
ppter illd ecē. 20. homo sapiēs tacebit vsqz ad
tē. qd sit illd tpus. **¶** S. q illd tē ē qñ ē optūi-
tas ex pte audientū quādo. s. aliqui ex eis liben-
ter audiūt. sic enī dicit apl's. 2. thi. vltio. pñica
verbū in sta. opoz. ipoz. glo. optune quantum
ad eos quibus placet. importune quātū ad eos
quibus non placet. Et hoc dico qd et si nō pla-
cet aliquibus dum audiūt. pdesse nichilomin⁹
imposterū potest. si aut non assint auditores a-
liqñ quibus audire placeat. aut crediet̃ tales
esse corrigibiles et tūc etiā instare d. pñicator
optune. si aē credant oio esse incorrigibiles d. a

pñicator cessare fm i d. **¶** A. nolite sñm dare
canibz nec marga. pi. an porcos.

¶ De pñibus iusticie q sūt declinare a ma-
lo et facere bonū et de vicijs oppositis
ti. 20.

Distca considerandū est de pñibus quasi inte-
gralibus iusticie q sūt facere bonū et d-
clinare a malo. Et de vicijs eis oppositis. s. de
transgressiōe et omissione. **¶** Circa pñū scēn-
dū q duo pñicta sūt ptes iusticie. vnde au. de
cor. et gra. poit ad iusticiā legis illa duo pñē.
si enī loquamur de bono et malo in cōi pñicta
duo pñent ad omnē vntem. Et fm b non
pñt pñ ptes iusticie n forte iusticia accipiat̃ p
ut est ois vntē licet iusticia sic accepta respiciat
quandā specialē rōz boi put. s. est debiti in or-
dine ad dñm vel hūmā legē. s. iusticia fm qd ē
vntis specialis respiciat bonū sub rōe debiti ad p-
ximū. Et fm hoc ad iusticiā specialē pñet fa-
cere bonū sub rōe debiti in opatōe ad pxi. et vi-
tare malū oppositū. s. qd est pxiō nociuū. Ad
iusticiā vero generalē pñet facere bonū debiti
in ordie ad pxi. vel ad dñm et vitare malū op-
positū. Dicunt̃ aē hēc duo opres iusticie gñalis
vel spālis quasi itegrales. qz vtrūqz eoz reqñit̃
ad pfectū actum iusticie. Ad iusticiā enī pñet
equalitatē sñstituere et sñstitutā sñuare. Cōstitu-
it aē aliquis equalitatē iusticie faciendo bonum
i. reddendo alteri qd debet sibi. Conseruat autē
equalitatē iusticie iam sñstitute declinando a ma-
lo. i. nullū nocūmentū inferendo pxiō. **¶** Ad
h nota q h duo ponūt ptes iusticie fm aliquā
ppriā rōz boni et mali ut dicit̃ ē. **¶** Ad aut ponū-
tur ptes alic⁹ alteri. vntis moralis. qz alie v-
tutes morales sñstūt arca passides in quibz bo-
nū facere est ad mediū venire qd est ab extreīs
quasi a malis declinare. Et sic redit in idē i
alijs vntibz bonū facere et a malo declinare. s.
iusticia sñstīt arca opatōes et res exteriores in
quibus aliud est equalitatē facere et aliud fa-
cē aē n corruppe. **¶** Ad ecē q facē bo. ē acc⁹ cō-
pleti⁹ iusticie et quasi ps ei⁹ pñapal. declinare
vō a malo ē acc⁹ ipfēs et scđaria ps ei⁹. Et ideo
ē qñ ps ei⁹ material sñ qua n pē eē ps formal
sñpletua. **¶** S. obiect qz sñ i d. pñ. diuerse a ma-
lo et fac bo. dicit̃ glo. i d. vitat culpā hoc meret̃
vitā et palmā. Sed qñbet ps vntis meretur vi-
tam et palmā g. tē. **¶** S. q declinare a malo sñ
qd poit ps iusticie nō iporat negatōz purā qd
nō est facē malū. h ei n meret̃ palmā s. tñ vi-
tat penā. Importat aē motū volūtatis ipudi-
ātis malū ut eē nomē declinatōis oñdit. Et h
ē meritoniū papue cū aliqñ ipugnat̃ ut malū
faciat et resistit. hēc tñ. **¶**

Circa 2⁹ qñtur pl'a. s. vtrū trāsgressiō sit
spāle peccatū. **¶** S. q sic nomē enī trāsgf-
sionis deriuatū est a motibz corporalibz ad acc⁹
morales. dicit̃ aut aliqñ fm motū corpālē trāf-
gredi qz gradit̃ vltra pñixū terminū sibi. Mora-
liter vō qz gradit̃ vltra terminū qui sibi pñigit̃
p pceptū negatū. Et ideo trāsgressiō pprie dī-
qñ aliqñ agit p pceptū negatū q dē m aliter

p^re esse cōe oīb⁹ specieb⁹ p^ret^roy. q² p^r quālib⁹ spēm
peccatū trāsgredi ē hō p^rceptū aliq^o dīnū. Si vero
sumat^r formalit^r. s. fm istā rōz spālē q² ē facē s^o
p^rceptū negatīū sic est spēale p^ret^rz dup^r. vno^o
fm q^o opponit^r g^ruīb⁹ p^ret^roy alijs v^rutib⁹ oppo
sitis. sic enī ad p^rriā rōem iusticiē p^rinet attē
dere debitū p^rcepti ita ad p^rriā rōez trāsgressio
nis p^rinet attēdere stemptū p^rcepti. Alio modo
fm q^o distinguit^r ab omīssioē que s^riat p^rece
pto affirmatiō. Est at^r scēdū q² sic iusticia lega
lis est oīs v^rit⁹ subiectiē τ quasi materialit^r
ita ē iusticia legal^r est materialit^rōē p^ret^rm. Et
sic diffinit^r amb⁹. p^ret^rm fm. s. rōz iusticiē legal^r
dicēs p^ret^rm est trāsgressio legis dīne. **hec tho.**
Vtrū omīssio sit spēale p^ret^rz. **R²** q² sic. i^o portat
enī p^rermissionem debitū boī q^o q^odem p^ret^rinet
ad iusticiā p^rrie. Ad g^ralē q^oē si sumat^r debitū
in ordīe ad legē dīnā vel hūanā. Ad spēalē ve
ro si in ordīe ad p^ri⁹. vñ eo mō quo iusticia
est v^rit⁹ spēalis vt sup^r dē m^o est. est τ omīssio spe
dale distinctū peccatū a peccatis oppositis v^ritu
tib⁹ alijs. Eo vero mō q² facē bo⁹ cui opponi ē
omīssio est q^oā spālīs p^rs iusticiē distincta a decli
natōē mali cui opponit^r trāsgressio. distinguit^r
ē omīssio a transgressiōē. Est aut^r omīssio pec
catū actuale p^rut negatō act⁹ rōduct^r ad g^rū acc⁹
Ad h^o nota q² q² null⁹ tenet^r ad impossibīle iō
null⁹ omittit^r n^o faciēdo q^o non potest. Et h^o di
co si sit impotens p^rter suā culpā. si vero sit im
potēs p^rter eius culpam p^recedentem vt cū quis
inebriauit se de sero et non potest surgē ad ma
tutinas vt debet. est p^ret^rm omīssiois. q^o q^oē in
cipit ei imputari ad culpā q^{uā} est t^rypus opandi
p^rter cāz t^rū p^recedentē ex qua volūtaria reodit^r
oīssio h^o tho. **T^ro h^o alex. an.** q² tūc dī oīssio
p^retrari cū quis applicat se ad actum illicitum.
impossibīle cū illo actu ad quē tenet^r vt si iste
tenet^r ire ad matutinas et se inebriet vel i sero
in colloquio infructuoso stet vl^r hūidī. p^rter q^o
non surgit ad matutinas tūc omittit^r. Si vero
se applicet alicui opī bono ad q^o tenetur. et ex h^o
lassus dormiat. p^rter q^o non surgit non omit
tit. Si vero sit acc⁹ indifferens tū impedītū s
e⁹ ad q^o tenet^r omittit^r. Sed quid si n^o surgat
nō p^ret^r aliquā cāz in ipso s^o tū q² uis sēhibīl^r est
in eo ligata. nūquid omittit^r dormiēdo. **R²** q² n^o
tenet^r enī surgere cū audierit signū. Sed si non
surrexerit ex cā que fuerit in eo omittit^r cū p^re
trat cām illā. **Ad h^o addi potest de oīo q^o oīū**
potest dīd^r multipliciter. p^rmo mō dī oīū fm g^o
go. q^o carz rōe iuste nēcītatis l^r intētiōē p^rie vtili
tatis τ sic est p^ret^rm l^r dīspōitio ad ipz. Et sic dī
q^o 12. de oī verbo oīoso q^o locū. fu. ho. red. rōz
in die iudicij. **Sēdo dī oīū vacatiō ab his q² sūt**
p^rrie vite actiue fm **l^r luc. 10.** **Q^{uarta} optima**
p^rtem ele. Et fm h^o est oīū strēpl^roīs. τ h^o mō est
bo⁹ q^{uā} sit iusta de cā. **Tercio^o dī indīns fm q²**
vacare ab his q² sūt p^rrie vite actiue fieri p^r bo
no fine vel non bono. Et quid oīū fm q^o dī i
pba volūtas q^oescedī ab opē iuste nēcītatis vel
p^rie vtilitatis est peccatū vēiale si q^oes sit ifra de
um. Si vero p^rponat^r deo est mortale. **Vtrūq²**

transgressio sit graui⁹ peccatū omīssio. **R.** q
sic simp⁹ ⁊ absolute loquēdo licet aliq̄ omīssio
possit esse grauior aliq̄ transgressio. p̄c̄m enī in
tū est graue inq̄atū distat a v̄tute. **Cōtrari-**
tas aē est maxia distantia vt dī. 4. mecha. vñ
ōrū magis distat a ōro q̄ simplex et⁹ negatio
sic nigz magis distat ab albo q̄m simplex non
albū. oē enī nigz est nō albū s; nō ouertur.
Transgressio aut̄ ōriat̄ alicui v̄tuti omīssio vō
importat negationē et⁹. vñ peccatū omīssiois
est siq̄s reuerentiā debitam pentib; nō exhibeat.
peccatū vō transgressiois ē si iniuriā eis iferat.
et sic patet. p̄positū. **A**d h̄ nota q̄ delictū cōr
sūptū significat quācūq; omīssionē. q̄nq; vero
strictē sumit̄ p̄ eo q̄ omittit̄ fieri aliq̄ de his q̄
p̄tinent ad deū. l. q̄n scīent̄ t̄q̄i cū quodā deam
p̄tu derelinq̄t hō id qd̄ facere dī. Et sic h̄ quan
dam grauitatē rōe c⁹ idig; expiatiōe maiori vt
p̄leuit. 4. h̄ tho. **V**tz vtzq; sit p̄c̄z mortale.
R. sic omīssio opponitur p̄cepto affirmatiuo.
Ita transgressio p̄ceptis negatiuis. Et id vtzq;
p̄p̄te sumēdo importat rōz peccati mortal. **Po-**
test etiā vtrūq; cōr sumi ex eo q̄ aliq̄ sit p̄r
p̄cepta affirmatiua l. negatiua disponēs ad oppo
sitū ip̄oz. Et sic vtzq; eoz p̄ eē v̄iale p̄c̄m. h̄
tho.

De virtutibus annexis iusticie i cōi. ii. 21.
 Et de considerandū est de p̄b̄is iusticie po-
 tētiālibz. i. de v̄tutibz ei annexis. Et p̄-
 mo q̄ v̄tutes annexantur iusticie. 2° de
 singulis ip̄arū. Circa p̄mū sciendū q̄ p̄tes potē-
 tiāles iusticie sūt multe. q̄z. 6. assignat tullius
 i scōdō retho. sue q̄ sē religio. pietas. gr̄a. v̄dici-
 obsequia. veritas. Et iō p̄tes potētiāles pie-
 tatis qz i aliquo cū iusticia ducuntur et ad plenā
 rōez iusticie non attingūt. Cū iusticia q̄dē duc-
 nūt in h̄ q̄ sūt ēca op̄atōes ad aliey. A p̄fecta
 autē rōe eius deficiūt in h̄ q̄ p̄fecta rō iusticie in
 h̄ cōsistit. s. q̄ alteri reddat q̄d ei debet ex legis
 necessitate et s̄m equalitatē p̄dictarū autē vir-
 tutū q̄dam deficiūt a rōe equalis qz p̄ eas nō red-
 dit equale. q̄dam autē a ratione debiti qz t̄i p̄
 eas reddat aliquo modo debitū illō tū non est
 debitū ex legis necessitate q̄d est debitū p̄fecte
 s; ex quadam moy honestate. p̄me sūt religio
 pietas et obsequia. p̄ religionem ei reddit hō
 debitū ex legis necessitate. s; non p̄ rōdē equa-
 le. In quo ēē scōrdat p̄b̄s. s. ethi. vi. finem. Et
 tullius dicit in 2° retho. q̄ religio est q̄ sup̄ioris
 dam nate quam dīmaz vocant curam certiorē
 amq; vel cultū affert. p̄ pietatē vero reddit hō
 parentibz et patē q̄ est aliquo mō p̄cipiū gr̄a-
 tioris debitū ex legis necessitate s; non reddit e-
 quale qz s̄m p̄b̄m vbi sup̄ his honoribz qui ad
 deos et p̄ntes p̄tinēt null^o s̄m dignitatē aliq̄m
 tribuet. Et de hac dicit tullius vbi sup̄. pietas est p̄
 quam sanguis iūctis patrieq; benivolentia et
 diligens cultus tribuit. Per obsequia ēē rō
 dicit hō v̄tuosis dignitate sup̄ eū s̄stitutus et ip̄s
 inducentibz ad v̄tutē misterio et ex^o debiti ex le-
 gis necessitate. s; non reddit equale vt ēē vlt
 p̄b̄us. g. ethi. c. 9. De hac dicit tullius vbi supra.

q̄ obseruancia est p̄ quā hoīes aliqua dignitate
antecedentes cl̄u quodā t̄ honore dignantur.
Tres at̄ alie sūt. s. gr̄a. veritas. t̄ vīdica^o. per
veritatē hō se talē exhibet p̄xio in v̄bis t̄ f̄cis
q̄l̄ ē q̄d n̄ d̄; p̄xio ex aliq̄ legis n̄citate s̄; ex q̄dā
moȳ hōstare vt h̄et ex v̄bis p̄h̄i. g. ethi. c. 12.
Et de hac dīc tullī⁹ vbi s̄ q̄ veritas est p̄ quā i
mutata ea q̄ fuerit aut sūt aut erūt d̄n̄r. Per
gratiā at̄ aliq̄s op̄f̄at alicui bona s̄m ea q̄ rece
cepit ab eo. de hac tullī⁹ vbi s̄. gr̄a est i q̄ aīdā
az et offīdoȳ alteri⁹ memoria alteri⁹ remune
randi volūtas p̄tinet. p̄ vīdicationē vero defē
dendo t̄ vīdīcēdo p̄pulsat violētā t̄ iniuriā
moderate. nō iēdēdo malū iniuriātis s̄; eius ē
mēdationē l̄ cōhibitionē l̄ alioȳ q̄etē ad iustīdē
p̄fuationē t̄ dei hon̄rē. Et de hac dīc tullīus
vbi s̄. vīdicaō est p̄ quā uis t̄ iniuriā t̄ oē q̄d
offutur est defēdendo l̄ vīdīcēdo p̄pulsat. Laudo
vero debitū est n̄cīm s̄ic p̄f̄erēs ad maiore hōne
statē sine quo tū hōstas fuari p̄t. q̄d q̄dē obīcū
at̄rēdūt liberalitas t̄ aīdā t̄ alia huiōi q̄ tullī
us p̄tēmittit i nūatōe p̄oīctā q̄ p̄az h̄n̄t de obī
t̄ rōe. Obediētia vō quā aliq̄ ponūt i n̄t p̄f̄es iū
stīdē icludit i obīfūāta quā tullī⁹ p̄oīct q̄ pre
cellētibz p̄f̄ois debet t̄ reuerentiā honoz t̄ obīa.
Epīkeya vero quā p̄oīct p̄h̄us. 4. ethi. iustīdē
adiūtā p̄tēmittit a tullīo q̄ n̄ adiūgit iustīdē
p̄ticulari s̄; legali. Aliq̄ at̄ ponūt q̄nqz p̄tes iū
stīdē. s. obīaz resp̄cū sup̄ioȳ. dīsciplīnā resp̄cū i
ferioȳ equalitatē resp̄cū equalitū. fidē t̄ verita
tē resp̄cū oīm. De q̄bz aliq̄ n̄ ponūt a tullīo n̄
veritas. Circa q̄d scēdō q̄ obīa icludit i ob
īfūāta quā tullī⁹ p̄oīct. p̄f̄ois enī excellētibz de
betur t̄ honoz reuerentiā t̄ obīa vt p̄oīm ē. fides
at̄ p̄ quā dēa sūt icludit iū veritate q̄ntū ad
obīfūāta p̄missi. veritas at̄ iū pl̄ se h̄z vt. 7.
parebit. Dīsciplīna vō n̄ debet ex debito n̄cī
tatis q̄ inferiori inquantū est inferior non est
aliquis obligat⁹. p̄t enī sup̄ior obligari vt p̄uide
at inferioribz s̄m i d̄. 22. fidelis sū⁹ t̄ p̄u.
q̄ cō. dō. n̄cī t̄ iō p̄tēmittit a tullīo. Equalitas
vō sub epīkeya s̄ue aīdā p̄tinet. Nūatōes
aliaȳ p̄nū ānexaȳ iustīdē q̄ a q̄busdā ponūt
omīto gr̄a breuitatis.

De dubia ti. 22.

D Ostea cōsiderandū est de singulis p̄oīay
ventū. Est at̄ sup̄ior tractatū de p̄ceptis
Et dictū de religiōe iū p̄mo p̄cepto et
de pietate iū 2° p̄cepto. Vñ nūc restat dicere de
obīfūāta. gr̄a vīdicaōe veritate aīdā. libera
litate t̄ epīkeya. De istis igī septē dicen dū est
s̄m ordīnē s̄m quē sūt p̄numerate. Circa igī
ē obīfūāta. scēdō q̄ p̄ ea cult⁹ t̄ honoz exhibe
tur p̄sonis iū dignitate p̄stitutis. huiōi enī p̄
f̄ois rōe excellentie debet honoz qui est quedā r̄
p̄gno excellentie alie. rōe vō offīci gubnatōis d̄
bet cl̄t⁹ qui iū quodā obīfūo p̄stitit. dū. s. aliq̄s
eoȳ ip̄io obed⁹. t̄ vicē bñfīciȳ eoȳ r̄p̄ndit. Et
iō obīfūāta due sūt p̄tes. s. dubia que exhibz
sup̄ioribz honozē t̄ obediētia p̄ quam imp̄rio
eoȳ obedī⁹. p̄mo aut̄ dicen dū est d̄ dubia postea d̄
obediētia quō aut̄ dubia sumī⁹ multipliciter t̄

quō d̄t a lat̄ia h̄icūm est sup̄ li. i. ti. de lat̄ia.
Quantū aut̄ ad p̄ns cū dubia exhibeat honozē
sup̄ioribz querit̄ v̄t honoz sit aliquid corpale l̄
spūale. R̄ honoz quāndā testificatiōē impor
tat de excellētia alicui⁹ vñ volentes honozari
testimoniū sue excellentie querūt vt vlt p̄h̄us
s. ethi. Testimoniū at̄ reddīt vel corā deo l̄ co
rā hoībz. coram deo suffiat testimoniū p̄f̄ctie
Et ideo honoz quō ad deū p̄sistere p̄t iū solo iū
teriori motu cordis dū. s. aliquis recogitat vel
d̄ excellētiaz vel eē alteri⁹ homīnis coram dō
Quantū aut̄ ad hoīes non p̄t aliquis testifica
rī n̄ aliquibus signis exterioribz. l̄ v̄boz. s. ex
cellentia alie⁹ p̄nūcādo. l̄ factoȳ. s. se iūclinā
do obuiando vel huiōi. l̄ oblonū exteriorȳ rerū
s. exenīoȳ vel munez aut eē iūstīcū d̄is ima
gīnū vel alioȳ huiōi. Et s̄m h̄ honoz p̄sistit iū
exterioribus signis corpālibz. Differt at̄ ho
noz a laude dupliciter. p̄mo q̄ laus tū p̄sistit
iū signis v̄boz. honoz at̄ iū quibuscūqz exteri
oribus signis t̄ s̄m h̄ laus iūcludit iū hono
re. Scōdo q̄ p̄ exhibitionē honozis testificatiōē de
excellētia homīnis alie⁹ absolute. p̄ laudez vō
iū ordīne ad finem. laudam⁹ enī bene op̄antem
p̄pter finē. honoz at̄ est optimoȳ q̄ nō ordīnant
ad finem. s̄; iam sūt iū fī. vt vlt p̄h̄us. i. ethi.
Gla aut̄ est effectus honozis et laudis q̄ ex h̄
q̄ testificamur de bonitate alie⁹ clarescat ei⁹ bōi
tas iū notīdā p̄limoȳ. Vñ gla d̄t q̄ clara vnde
ad ro. i. dīc glo. ambro. gla est clara cū laude
notīdā. Differt aut̄ honoz a reuerentiā. q̄ ex
vna p̄te reuerentiā est p̄ncipiū motūū honoz
inquantū. s. aliquis ex reuerentiā quā habz ad
aliquē honozat eū. Ex alia vō p̄te est finis ho
noris iūquantū. s. aliquis ad hoc honozat vt ab
alijs iū reuerentiā h̄eat. h̄ec tho. Ad h̄ nō q̄
dubia p̄t sumi dup⁹. p̄mo cōir s̄m q̄d exhibet i
uerentiā cuiusqz hoī rōe cui⁹ q̄ excellētie. Et
sic p̄tinet sub se pietatē t̄ obīfūāta t̄ q̄cūqz
huiōi v̄tutez q̄ exhibet homīni reuerentiā et
sic habet p̄tes specīe diuersas. Alio⁹ dubia sūt
strictē p̄t. s. s̄m eā sū⁹ exhibet iūverentiā d̄no
t̄ sic non diuiditur iū diuersas sp̄es s̄; est vna
sp̄ez obīfūāta quā tullī⁹ p̄oīct eo q̄ alia rōe sū⁹
reuerēt d̄m. miles ducē dīscipl⁹ m̄grz t̄ sic de
alijs. h̄ec tho.

De obediētia ti. 23.

D Ostea cōsiderandū est de obīa t̄ vīdō sibi
oppoīto. s. iū obīa. Erīt aut̄ hic cōsidā
tio de obīa iū cōi. Nam iūfra li. 6. 9
siderabit̄ iū sp̄ali de obīa q̄ debet p̄lati ecclesia
stīcis. Et eē de obīa religiōsoȳ. p̄mo aut̄ hic cō
siderandū est de obediētia. 2° de iūobediētia.
Circa vero obediētiā q̄runt̄ p̄la. s. verum
vñ⁹ hō teneat̄ alteri obedire. R̄ q̄ sic. vnde ad
heb. vlt. p̄pīt obedite p̄positis v̄ris t̄ subiace
te eis. s̄ic enī ex ordīne n̄tali rez d̄mīt̄ iūsti
tuto. inferiora iū rebus naturalibz necesse ha
bēt subīa motōi sup̄ioȳ ita eē iū rebus h̄ūanis
ex ordīne iuris naturalis t̄ d̄mī tenent̄ inferio
res suis sup̄ioribz obedire. Sed obīat̄ q̄ bō
op⁹ si ex debito obediētie fieret vīdēt̄ eē mī⁹

gratuitū et p' p'ns esset minus acceptabile. **R**e
aliquid p' indicari gratuitū dupl'. Vno mō ex
p' op'is. q'z. s. hō ad i' n' obligat. Alio modo
ex p' opantis. q'z. s. libera volūtatē operatur.
Opus autē reddi' venosū et laudabile et merito
enū papue fm q' a volūtatē pcedit. Et iō licet
obedire sit debitum si tñ p'p'ia volūtatē q's
obediāt nō p'pter h' minuit' eius meritū maxie
apud deū qui non tñ op' exten' s; etiam volū
tatem interiorē attendit. **V**erū obia sit v'e
spālis. **R**e q' sic. vñ a quibusdā ponit' pars in
stide vt dictū est sup'. Nā h'z obm spāle. s. p'ce
ptū tactum l' exp'ssū. volūtas ei supioris quo
cūqz modo imotescat est q'dā pceptum tactūz
Et tanto p'p'ior videt' obia q'nto pceptū exp's
sū pueit et volūtatē supioris intellectā. **S**i iōbe
dicta ē gñale p'ctm. q'z fm ābro. p'ctz ē inobīa
legis dīne. g' obia q' ei opponit' est gñalis virt'
Re obia p' dupl' accipi. vno modo p'p'ie s' q'
respicit p' intentionē formālē rationē pcepti. Et
sic est spālis v'tus et inobīa ei oppoita est spāle
peccatū et s' h' r'p'it' ad obiaz q' aliq's impleat
actū iusticie vel alteri' v'tutis intendens imple
pceptum. Alio modo large p' executionē e'cūqz.
q' potest cadere sub pcepto. Et inobīa p' omī
sione eiusd' ex quacūqz intentione. et sic obediē
tia est gñalis v'tus. et inobīa gñale peccatū. **N**ota
ē q' licet obediētia p' se cōsiderata put re
spicit rōz pcepti sit spālis v'tus vt dictū est Inqz
tū tñ pcedit ex reuerētia q' cultū exhibet supio
ri sub diuersis v'tutibz etmet. Inqz tū ei pcedit
ex reuerētia platoz etmet q'dā sub obfua
tia. Inqz tū vero ex reuerētia dei sub religione
et p'net ad deuotionē. **V**erū obia sit maxia
v'tus. **R**e v'tutes rheologice sūt potiores v'tutibz
moralibz. vñ sūt potiores obia q' ē ps iusticie
vñ g'go. dīc v'lē. mora. q' obia n' sūit metu
s; caritatis affectu est suanda. nō timore pene.
s; amore iusticie. Et sic patz q' obia laudat' ex
eo q' pcedit ex caritate. ex quo sequitur q' ca
ritas est p'or obia. Inter v'tutes autē inozales tan
to v'tuos est potior q'nto aliquid mai' stemnit
vt deo inlxreat et p'pter deū. Inter v'o oīa bona
hūana papuū est volūtas vt supponit' ad p'ns
Et iō laudabilior est obia q' p'pter deū stemnit
p'p'ia volūtatē q' alie v'tutes inozales q' p'p' de
um stemnūt aliqua alia bōa. vñ g'go. dīc q'
obīa iure victimis pponit' q'z p' viciās aliena
caro. p' obediētiā v'o p'p'ia volūtas mactatur.
Est ei obediētia vt d' p'grin' li. de speculis vir
ginū spe mercedis abnegō p'p'ie volūtatē.
Verū in oībz sit deo obediend'. **R**e sic nāli ne
cessitate oīa nāalia motōi dīne subdunt'. ita
etiā quādā nēitate iusticie oēs volūtates obe
dire pcepto dīno tenent'. p'pter q' dixerunt filij
isrl'. oīa q' loquit' est dñs faciem' et erim' deo o
bedientes. **V**erū subditi teneant' suis supiori
bus in oībz obedire. **R**e q' et hoc p'p'ie p' ex du
obz. vno mō p'p' pceptū p'ctis maior'. vñ sup
illō **R**o. 13. q' p'cti i'stūt ipi sibi dānatiōz acq
rūt dīc glo. si a' iubeat p' p'sul a' ipator. nūq'
dubitaf illo p'cepto isti esse sūiend'. g' si a' iube

at ipator a' de' p'cepto illo obediend' est deo fm
i' actū. s. obedire a' mag' op'z deo q' hōibz.
Distiguend' tñ h' fm bōn. ēca s' s'cōi q' aut po
testas i'ferior fluit totalē a supiori vt p'ctas epī
a p'ctate pape. et tūc est mag' obediend' p'p'e. Aut
p'ctas supior et i'ferior fluit ab alia p'ctate supi
ori vt p'ctas epī et archiepī a p'pa. et tūc n' ē gñ
lit' v'ez q' mag' sit obediend' supiori q' i'feriori
vt archiepō q'z epō. q'z ep's est p'lat' immediat'
archiep's mediat'. Alio n' tē i'ferior obedire
supiori. s. q' p'p'it et aliq' in q' n' s'boit sibi vt
ei dīc seneca de bñ. corpa s' cōnoxia dñis. mēs
a' sūi iur' est. Et iō in his q' p'net ad i'ntioz
motū volūtatē n' tē hō obedire hōi. **N**ā tñ fm
ea que p'net ad dñm corpi s; tñ deo q' omēs
hōies nāa sūt pares vt sūt ea q' p'net ad sustē
tationē corpi s; gñatōz p'is. vñ n' tenent' sūi
dominis nec filij parentibz obedire d' mātmo
s'lxendo l' v'ginitate suanda aut alia hūid'. Sed
in his que p'net ad dispositionē actū et rōz
hūmaz tenet' subdit' obedire suo supiori s'
rōz sue supioritatis vt miles dūc exorat' i' h'f
q' p'net ad bellū. seru' dñō in his q' p'net ad
op'a seruiliā exequenda. fili' patri in his que p
tinent ad vite dīsciplinā et domesticā curā et sic
d' alijs. **N**ec ob i' apli ad col'. 3. filij obedite p'c
tibz p' omnia. et postea s'boit serui obedite p'ola
dñis. q'z p' li omnia intelligit omnia q' p'net ad
ius patrie v'l dñatue p'ctis. **V**erū xpiāni te
neant' p'ctibz s'cl'aribz obedire. **R**e q' sic. vñ de
apls ad e'cū. **A**dmonet illos p'ncipibz et p'ctā
bus subditi eos esse. **N**am ex corruptione pecca
ti p'mi p'mi sum' ad p'turband' ordinē iusticie. et
iō op'uit q' aliq' h'rent p'ctatē vt sic ordo iusticie
seruaret'. **N**ec p'fidem xpi ordo iusticie tollit'. s;
magis firmat' q'z fides xpi est p'ncipiū et cā iust
icie fm i' **R**o. 3. **I**usticia dei p'fidem i'x'u xpi. et
ideo p'p' fidei xpiāni nō eximunt' ab obediē
tia p'ncipiū s'cl'arū. **T**enent' autē obedire subditi
xpiāni p'ctatem h'ntibz iusticie tā r'p'alibz q' spi
ritualibz. In his ad q' se extendit p'ctas eoz. nō
aut in alijs de necessitate n' forte in casū vbi p
pter vitandū scandalū vel piculū esset obedi
re necessariū fm t'ho. et rich. li. 2. di. v'lē. Et
fm p'e. ibid' si sit p'ctas v'surpata nō tenent' obe
dire et n' ē p'p' scandalū l' mai' malū vitandū
obediēdo tñ in h'ctis n' peccat. **A**t 11.

Sequit' videre de 2. s. de inobediētia. Et tē
h' q'runē pla. s. v'ez inobīa sit p'ctm mor
tale. **R**e q' sic **R**o. 1. et 2. t'bi. 3. p'ctibz n' obe
dientes int' p'ctā mortalia numerant'. p'ctm ei
mortale est q'd dñat' caritati p' quā est vita spi
ritualis. caritate autē diligit' de' et p'xi'. dilectō
autē dei ē vt ei' mādatis obediāt dī enī s'cōa jo.
2. q' dīc se nosse deū et mandata ei' nō custodit'
mēdax est. qui autē seruat verba eius vere in h'
caritas dei p'fecta est. Et ideo inobediētiā ei' p
ceptis dñis est p'ctm mortale q'si dilectōi dei cō
trariū. Et eadē rō est de hoc q'd est iobediētiā
esse pceptis supiorz. quia etiā in pceptis dñis
tinet' q' supioribz obediāt fm i' **R**o. 13. qui po
testati resistit dei ordiatōi resistit. Et vlcetus

obedientem esse superiori dicitur dilectio. pxi iqn
tū subtrahit ei obedientia debitā sibi. **¶** Vt
inobis sit grauiſſimū peccm. **¶** Re q. nō graui
enī peccm est exēnere papiētē qz pceptū. **¶** Vnde
grauiora sūt peccā qz sūt psonā papiētis vt blas
phemia et hōicidiū qz inobis. **¶** Et si obidatur il
lud. **¶** Re. q. quasi scel⁹ ydolatre est nolle acq̃e
scere. ydolatra at est peccatū grauiſſimū. **¶** g^o tē
dicendū qz i li quasi nō ē eq̃litas s; similitudis. qz i
obis redūdat i oēptū dei sic ydolatra s; ydola
tra magis.

¶ De gratitudie et ingratitudie ti. 22.

Deinde considerandū est de gra siue gratitu
tudine et postea de ingratitudie. **¶** Scind
igit qz gratitudo vt pz ex pōis est vt
qz bñfactoribz grām rēpēlat s; religio est qdaz
percellēs gratitudo. **¶** Vñ qz grāz actio ad deū est
poica sup inter pñetia ad religionē. **¶** Si qz aut
bñficiū dedit nō ut debuit. nō d; oīo recipiēs a
grāz actōe cessare. **¶** Vñ tū tē qz si nō debito de
dit qz et bñficiū est mī⁹. qz vt dicit seneca. 2. d. be
nef. mī⁹ celeritas fac. **¶** D; aut hō bñficiū rēcō
pēlare statū qntū ad affm s; tū optmū bñfa
ctori d; expectare quātū ad donū. **¶** Vt enī dicit
seneca. 2. de bñfi. qz festiat rēdere nō h; aim gra
ti hōis s; debito. **¶** D; et attēde magis affm qm
donū vel sēm vt vlt seneca. 1. de bñfi. **¶** D; etiā
aliqz magis retribuere fm suū posse vt vlt phuf
4. ebi.

¶ Item 11.

Sequit videre de 2°. s. de ingratitudie de q
grit pla. s. vtz sp sit pēz. **¶** Re qz sic. **¶** Vñ.
2. ebi. 3. enumerat alijs pēis cū d; ingratū sceler
li. **¶** Ex h; ei aliqz est pēz qz repugnat vñtū. sic
at dcm est s. debitū gratitudis est qdā debitū
hōstatis quā vñtū requirit. vñ pz qz ingratitudo
do est sp pēz. **¶** Vt ingratitudo sit pēz spāle
Re qz sic sit grātudo est vt spālis cui opponitur
fm defectū. h; enī diuersos grad⁹ fm ordiez eo
rū qz ad grātudine rēgritū quoz p^o est qz hō ac
ceptū bñficiū recognoscat. **¶** 2° est qz laudes et gra
tias agat. **¶** 3° est qz p loco et tpe s⁹ facultatē su
am retribuat. **¶** 4° qz qd est vlti⁹ i grātōe ē p^o in
resolone iō p^o grad⁹ ingratitudis ē vt hō be
neficiū retribuat. **¶** 2° est vt dissilet quasi nō de
mōstrās se bñficiū accepisse. **¶** 3° et grauiſſim⁹ ē
qz nō recognoscat siue p obliuionē siue quocūq;
qz alio mō quos tres grad⁹ pōit seneca. 3. de be.
Et qz in affirmatōe opposita intelligit negatīa
iō ad p^o ingratitudis gradū pmet qz aliqz
tribuat mala p hōis. ad 2° qz bñfactorē vitu
perz. ad 3° qz bñficiū quasi malefactū reputer.

¶ Ad h; nō qz in qlibet pēto est materialis in
gratitudo ad deū put. s. hō aliqz fac qd pē ad i
gratitudinē pmet. formalr at ingratitudo est
qz actualit bñficiū exēniē. **¶** Et h; est spāle peccm.
hec tho. **¶** Vt ingratitudo sit pēz mortale.
Re vt patz ex dictis aliqz d; ingrat⁹ duplicat.
vno mō p solā omissionē vt qz nō recognoscat.
l nō laudat vel nō retribuit p bñficiū suscepto. et
h; nō est sp mortale peccm. qz vt s dictū est debi
tū gratitudis est vt hō aliqz et liberalit tribuat
ad qd nō tenet. **¶** Et iō si pmetit i⁹ nō peccat

mortalit. **¶** Est tū veiale peccatū. qz h; pueit ex q
dā negligentia vel idispōe aliqua hōis ad vñ
tē. **¶** Pē ē otingē qz tal ingratitudo sit mōl vel
pē interiorē oēptū vl pē additionē ei⁹. s. qz s; b
trahit qd ex nēcitate debet beneficio siue simpl⁹
siue in aliq cau nēcitate. **¶** Alio⁹ d; aliqz ingrat⁹
qz nō tū pmetit gratitudis implere debitū
s; etiam agit strariū. **¶** Et hoc etiam fm additōe
ei⁹ qd agit qnqz est veiale. qnqz mortale. ingra
titudo tū que pueit ex mortali h; pfectā ingra
titudis rōez qz vō ex veiali ipfcaz. hec tho.

¶ Ad h; nota qz dicit seneca. 2. de bñfi. h; lex benefi
ci ē qz alē statim d; obliuiscā dat. alē ēē memō
accepti. **¶** Obluiscā. 1. non iactare. vt iō exponit
vñ. de bñfi. **¶** Vt ingratitudo sint bñficiā s; bñtra
benda. **¶** Re circa ingratū duo sūt considerāda. **¶** 1°
quid sit dign⁹ pati et sic merē subtractionem
benefici. **¶** 2° quid optet facē bñficiū. **¶** 1° ei nō d; ēē
facilis ad iudicandū ingratitudinē quia sepe vt
dicit seneca qui non reddidit grat⁹ est. qz forte
non occurrit ei facultas aut debita oportunitas
reddēdi. **¶** Scdo debet ad hoc tendere qz de ingrato
faciat gratū. qd si non pē p^o bñfi⁹ forte fac
et 2°. si vero ex bñficijs mltiplicatis ingratitu
dinē augeat et pēior fiat a beneficijs cessare debz.
hec tho.

¶ De vindicatōe ti. 24.

Deinde considerandū est de vindicatōe. **¶** De
qua querit vtz sit licita. **¶** Re qz nō s;
pot⁹ est a deo expectanda d; eū leui.
18. deus nō faciet vindictā electoz suoz clamā
tū ad se. q. d. imo faciet. **¶** Non est inquam li
cta puate psonē leui. 19. nō qres vltionē nec
memor eris iniurie cuiū tuoz. **¶** Est aut licita p
sone publice. s. iudicā et h; ex caritate et zelo iu
sticie nō ex odio et libidine vindicē. **¶** Ex desiderio cor
rectōis nō ex desiderio afflictōis. et hoc est qd dicit
au⁹. sup. **¶** 4. non phibet vindicta q sit ad
correctionē. s; etiā non excedit nō ei cui pēas ex
ordine data est et sū ira vt patri in filiū. **¶** Ad c^o
euidentiā considerandū qz vindicatio sit p aliqō ma
lū penale inflatū peccantī. **¶** Est ergo in vindica
tione attendendus ai⁹ vindicantis si enī inten
tio ei⁹ ferat ad malū eius de qz vindictā fuit. et
ibi qescat est oīo illicitū. qz repugnat caritati.
Si vero pnapalit ferat ad eius emendationē l
saltem cohibitionē et alioz qetē et iusticie oser
uationē et dei honozē. pē esse vindicatō licita a
lijs arcūstantijs debitis obſuatis. **¶** Sed obidē
qz crisost⁹. dicit sup. **¶** 4. discam⁹ ex xpi iniurias
nīas magnanimitē sustinere. dei aut iurias nec
vsqz ad auditū sufferre. g^o tē. **¶** Re qz iniuria q
infertur alicui psonē qnqz redūdat in deum et
ecclesiā et tūc debet vlti⁹ ppiā iniuriā. **¶** Vñ heli
seus maledixit pueris irridantibz eū. 2. Re. 2.
Et silvester papa excoicauit eos qui miserunt
eū i exiliū vt habet. 23. q. 2. inquitū vō iniuria
illata alicui pmet ad eius psonā. d; si expedi
at tolerare eā patient. huiōi ei pcepta patientie
abēt intelligi fm pparationē ai⁹ vt dicit au⁹ i li.
de f. do. in mō. **¶** Obidē itez qz sup. i⁹ d. 13.
finite vtraqz crescere vsqz ad mēse tē. d. glo.

q multitudine nō est excōicanda nec pnceps ergo
nec alia vōdicatio est licita. **R**e qñ tota multi-
tudo peccat qñq sumēda est de ea vōdēa l' quo
ad totā multitudinē sic sodomite vlr perierūt.
vel quo ad magnā multitudinis pte vt patet ex
odi. 23. in pena eoz q vitulū adorauerūt. Qñq
vō si sequat correctio mltōz exerceri d; seueri-
tas i aliquos paucos pñcipaliores qbz pñtis
ceteri tēant sic dñs numeri. 24. mādāt suspēdi
pñcipes ppli p pēto multitudine. Si aut ps ml-
titudinis peccauit tūc si male separi possit a boīs
d; i eos exerceri vōdēa. si tñ h fieri possit sine
scādalo alioz. Alioqn pēnd est multitudine et de
trahend seueritati. Et ead rō est de pñcipe quem
sequit multitudine. Tolerand enī est pēz si sñ scā-
dalo multitudine pñiri n possit n fōte pēz eēt tle
q mag noceret multitudine vel spūaliē vel tpaliē
q; scādalu qd ex idē timere. **O**bidē itēz qd
vindicta pñet ad dēu fm illō dēu. 2. fm aliaz
literā mīchī vindictā t ego ret. 7c. **R**e ille qui
fm gradu ordīs sui vindictam in malos exercz
n vīrpat sibi illō qd est dēi s; vīr potestate dī
uinitus sibi gēssa. si aē aliq; pter ordinem in
stutōis dīne vindictā exerceat. sibi qd est dēi
vīrpat. t id peccat. s; de h est bītū s. ti. de hoīd
dio. **H**ostī. aut rñdet ad pñcipalē questioē tē
īpe nō credit q aliq; debeat iniuriā suā vīdēa.
etiā si supiorem non habet. **V**n grego. sup i d; 10
s. ego glāz in n. q. est q qrat t iudi. d. illatas
grumēdas pñis iudicō resuat vt pfecto nob i
finu et quātū patientes eē debem? dñ se adhuc
vīdēa nō vlt īpe q iudicat. h id dīc qz sic ibid p
cepit pñ onie iudiciū dēit filio. q. d. grego. cō-
sidera miser hō q iudex iudiciū est t tñ non vlt
in facto pñio iudicare. ergo nec alius hoc debz
pñumere quantū est de stricco iure n aliquis eē
suppōa t mādatis suis. in quo cau si aliqd imo-
deratū pñiat redigē d; ad arbitriū boī vīr ex
de iniuriā. vīdēa. Et licet pñceps sit solutus
legibz. c. d. le. digna. īpe tñ delegat. eē. d. iudi-
c. 1. licz iniuriā gmissā i se pñire possit. **C**ui
vīdēa opponit vīdicatō. **R**e q opponit duobus
quoz vñū opponit sibi p excessū. s. crudelitas
l' seuidia q mēsurā excedit i pñiendo. alēz p d
fectū vt cū quis nimis est remiss? i pñiendo p-
uer. 13. q pñt vge odit filiū suū. **V**ir? aē vīdi-
catōis gñstie in hoc q hō fm cōstāntias debitā
mēsurā i vīdicatō obfuit.

De veritate et vīrute ti. 26.

Deinde gñderand est de vīrute. Et pñmo
de ipa t postea de vīcīs ei oppositis. **C**irca
aē vīrute qrunē plā. s. vīr sit v-
tus. **R**e q sic vñ plis pñt eā mē vīrutes. 2. t.
3. ethi. circa qd sciend q veritas duplicat pē sui
vñō modo fm q veritate d; aliquid vīr t sic n
est vīr s; obm l' finis vīrūtis sic ei veritas nō
est habit? s; qualitas qdā intellect? vī signi ad
rem intellectā vel signatā vel rei ad sui ydeam
Alio mō pē dīc veritas qua aliquis dīc veruz
fm qd p eam aliquis dīcē verax. t sic est vīr
quia hoc ipm qd est dicere vīr est act? bon? vīr
aut est q hōiez bo? facit t op? ei? bonum reddīt

Si obidē qz dī. g. ethi. q ad veritatē pñt q
aliquis gñstie existētia circa se t neq; maiora
neq; minora s; hoc n est spūandabile. neq; i bo-
nis puer. vī. laudet te alien? nō os tuū. **N**ec
in malis quia s quosdā dī ysa. 3. peccatū suū q
si sodomā pñi. g. veritas non est vīrute. **R**e
gñstie illō qd est circa se iquātū gñstie vīr. est
bonū ex gñe s; h n sufficit ad hoc q sit act? vīr-
tis s; reqñit q vīrū? debīt arcūstāntis vīrta-
tē q si n obfuent erit act? vīdēa. **E**t fm h vīdē-
osū est q aliquis sine cā debita se laudet eē d vō
Et etiā q aliquis pñm suū publicz ex h se lau-
dando vel qualitercūq; inuititer manifestando.

Vīr veritas de qua loquimur hic dīc a
veritate vīr iusticie t docēne. **R**e q sic. hē enī
veritas est fm quā aliqd dī vīr. **V**eritas aē vī-
te est fm quā aliquid est vīr. dī aē vā vīrta sic
t qñbz res alia ex h q attingit suā regulam et
mēsurā. s. legem dīnā p c? gñstie tēz rēu-
tudmē t talis veritas siue rēitudo est cōis cui
libz vīruti. **V**eritas aē iusticie dī dup? vñō pñ
qd iusticia est qdā rēitudo reglata fm reglam
legis dīne. **E**t fm h iusticia dīc a veritate vīr-
qz vīrta vīrte est fm quā aliquis rēe vīrte in se
īpō. vīrta aē iusticie fm quā aliquis fuit rēu-
tudmē i iudicijs q sūt ad alēz. s; fm h veritas
iusticie n pñet ad veritatē de q nūc loqmur sic
nec veritas vīrte. **A**lio pñ intelgī veritas iustī-
cie fm qd aliq; ex iusticia veritatē manifestat
vt cū quis gñstie i iudicō vīr. aut dīc vīrte rēu-
tudmē. **E**t h vīrta est qdā pñdāntis act? iustī-
cie. **N**ec dīcēte pñet ad veritatē d q nūc loqm-
mur. qz. s. in hac māifestatōe vīrta hō pñ al-
teri reddere ius suū itēdit. **V**īrta vō docēne gñ-
stie i qdā māifestatōe eoz de qbz ē scia. vñ n pñ-
net dīcēte ad veritatē de q nūc loqm. s; tñ vīr-
tas q aliq; t vīrta t vīr se talē quā ē dēmon-
strat vt n alia q; circa ipm sūt nec maiora n
minora de se dīcāt. **Q**uia tñ vā gñstie obilia t
quantū sūt a nob gñstie cā nos sūt t ad nob
pñet p h veritas docēne pē ad hanc vīrtem p-
tūne. t quecūq; veritas alia qua quis māife-
stat verbo vel facto ea que gñstie. **V**īr h
vīr declinet in mī. **R**e q sic. vt dī. g. ethi. hō
dū aut q declinare in mī? dup? gñstie. vñō
affirmando vt cū quis non manifestat corū bo-
nū qd est in eo. vt scia; vel sanctitatē vel aliqd
huiōi. **E**t hoc fit sñ pñdicio veritatē qz mī? i ma-
iori gñstie t s? h vīr h declinat ad mī? h tñ vt
dī ibid vīdēa esse prudenti? ppter onerosas sup-
abūdāntias esse. hōies enī qui maiora de se dī-
cūt qz sūt alijs onerosi sūt quā si alijs excellere
volentes. q aut minora dīcūt de se alijs gñstie
quasi p quāndā moderāntiam alijs gñstie dēdēt
Alio modo negando. s. inesse sibi qd inest t sic
non pñet ad hanc vīrte qz p hoc incurret ali-
quis flm qd qdē mī? repugnaret vīruti non q
dē fm pñiam rōz vīrūtis s; fm rōz prudentie
quā in omnibus vīrtribus oportet saluam
qm si se iactat habere quod nō habet. **P**agis aī
repugnat prudentie. quia periculofius et oner-
osius est alijs q aliquis se estimet vel iactet

habere qd non habet qz q n estimet l n dicat se
hbe qd hz. hxc tho.

De ypocrisi et filatioe ti. 2. 4.

Postea considerand est de vicis oppositis ve
ritati q sunt medaui simulatio siue ypo
crisis iactantia et vicu sibi oppositu. s.
ypocria. De mendacio aut dictu est sup li. 1. n
restat hic considerare de reliquis et pmo de fil'one
siue ypocrisi. Et circa hanc querunt pla. s. vtz
ypocrisis sit idem q simulatio. R. q sic. n ysi
dor. li. ethi. dicit q ypocrita grece dicit simu
latoz latine qui e intus malus sit se bo. palam
ostendit. ypo eni flm. crisis iudiciu. Est g. ypo
crisis simulatio s; non ois simulatio sed tantu
illa qua quis simulat psonam alteri. vt cu si
mulat psonam iusti. vnde sup illd q. 4. sicut
facit ypocrite d. glo. ypocrita est q simulat qd
non est representator alteri. psonae. h est cu vlt
videri bonus et non est. Et nascit ypocrisis vt
dicit grego. 31. moza. ex inani gloria cum ad
eam vt ad finem ordinet. Vtru gerens ha
bitum sanctitatis vel religionis non tamen ha
bens meritum pfectionis sit ypocrita. R. q n
na habet sanctitatis vt religionis vel clerica
tus significat statu quo quis obligat ad opa p
fectionis. Et ideo cu quis hitu sanctitatis assu
mit intendens ad statu pfectionis se trāsferre si
p infirmitate deficiat non est simulator. l. ypo
crita. quia non tenet manifestare suu peccatu
sanctitatis habitum deponendo. vnde grego. 31.
moza. sūt aliqui qui et sanctitatis habitum te
nent et pfectionis meritum exequi non valēt.
quos non est credendū in numero ypocritarū
currere. quia aliud est infirmitas aliud malicia
Si aut sanctitatis habitū quis assumeret vt se
iustum ostendat ypocrita esset. Et simile si bo
na opa ex grāe ad dei suau pmentia ad inanē
gloriā faceret vt etiā habet ex verbis grego. ibi
dem. Vtz aliquis possit se simulare malū
R. qdā dicit q n qz facit aut opa bona p q nul
lū simulat se malū. aut opa mala et tūc est ma
lū. Et huius positionis fuit alex. an. in suo 2. s.
fm aliquos hxc rō n cogit. Potest eni aliquis se
simulare malū p opera que non sūt in se ma
la. habent tū quādam speciem mali. s; tamē
ipā simulatio est mala. cum ratione mendaci
tum ratione scandali. Et licet p hoc fiat malū.
non tū sit malus illa malicia qua simulat. Et
qz ipā simulatio est fm se mala non ratione
eius de quo est siue sit de bono siue de malo pec
catū est et h est positio tho. Vtz ypocrisis op
ponat vtuū veritatis. R. q sic. cum eni ypo
crisis sit quedam simulatio qua quis se simlat ha
bere psonam quam non habet vt dictum est s
sequens est vt formaliter et directe opponit ve
ritati qua quis exhibet se talē vica et fmone q
lis est vt dicit. g. ethi. Vtz omnis simula
tio sit peccatū. R. q sic. Simulatio eni pprie. ē
mendaciū quoddam in signis factorum extero
rū consistens. Non refert at vtz quis mentiat
verbo vel facto vt supra dictum est. vnde cum
omne mendaciū sit peccatum vt habitum est s

li. 1. consequens est q omnis simulatio est pec
catū. Sed obicit quia nullū peccatum ē vti
le. sed vt dicit hiero. vtilē simulationem et in
tempore esse assumendam hyeu nos docet exem
plū q sacerdotes baal interfecit se fingēs ydola
velle colere. g. Re. 10. Et dauid immutauit fa
ciem coram rege geth. 1. Re. 21. Non ergo ois
simulatio est peccatum. R. hiero. large vitur
nomine simulationis p quacūqz fictione. imu
tatio aut dauid fuit fictio figuralis vt exponit
glo. in ps. benedicam dñm in oī tempore. Simu
lationem vero hyeu non oportet excusare a pecca
to vel mendacio quia fuit malū vt pote ab ydo
latria ieroboam non recedens. laudat tū et re
munerat a deo tyaliter nō p simlatōe s; p zelo
q baal cultū destruxit. Ad h nota q sic dicit
aug. in qōibz euāgelij qn fingim. i. qd nichil
significat est mendaciū. cū aut fictio nra aliqd
significat nō est mendaciū s; aliq figura veritatis
sic dñs finxit se lōgi. ire luc. vlt. ad significan
dū q ipse longe erat ab eoz fide. vt dicit grego.
Abraam et gen. 22. dicens famulo postqz adora
uerim. reuertemur ad vos vt dicit amb. applie
tauit qd ignorabat qz dñs p eū locut. fuit.
Nota et fm bon. in 3. suo. et alex. an. q est tri
plex simulatio. pma ē cautele et hxc fuit i hyeu
et dauid. scda est instructōis hxc fuit in xpo cu
finxit se longi. ire in quo erudiuit exhibendu
officiū hospitii q coegerūt eū apud se manere
p qd meruerūt eē eū cognoscere. Tercia est du
plicatōis et h est i ypocritis. Et hxc terda tenz
rōz mendaciū nō aut pma et scda. Et addit alex
g. mēbz. s. q est simulatio significatōis vt cum
jacob simlauit se esse esau. Vtz ypocrisis sit
peccatū mortale. R. in ypocrisi sūt duo. s. dfe
ceus sctitatis et filatio eius. si ergo ypocrita di
cat ille cui. intentio ferē ad vtrūqz. s. vt nō cu
ret sctitatem habere s; tū sct. apparere sic sumi
solet in sacra scriptura sic est peccatū mortale.
Et sic dicit job. 13. nō veiet in spū ei. ois ypocri
ta. Si aut dicat ypocrita ille q intendit sctitatem
simulare a qua deficiat p pccm mortale. tūc licet
sit in pccō mortali ex quo puaē sctitate vite
nō tū ipā simulatio est sp ei peccatū mortale. s;
qūqz est veiale. h aut est discernend ex fine qui
si repugnat caritati dei vel pxi erit pccm mor
tale vt cū filat sctitatem vt dissemiet falsā docē
nā vel ssequat indign. dignitatē ecclesiasticā
vel quēcūqz alia tyalia bona in quibz cōstituit
finē. Si vero finis intent. nō repugnet carita
ti erit peccatū veiale. vt cū quis in ipā fictione
delectat. de quo dicit. g. ethi. q magis videt vā
qm mal. Eadē eni rō est de mendacio et filatioe
Contingit qūqz q aliquis simulat pfectionem
sctitatis que est de necessitate salutis et tal. si
mulatio nec sp est peccatū mortale nec sp est cū
peccato mortali. hxc tho. Quid si aliquis si
mulz sctitatem ad dei honozē et pximoz edificā
tionē. R. si faciat hoc tū pōicta intentione nō
peccat s; meret si sit in caritate. vt cum aliquis
religiosus m aīozē religiositatē ostendit coraz
scl'aribz qz corā suis frīb. ut magis edificent.

Quare dñs tñ et totiens ypocritum detestat
Re ppter tria. pmo qz illa pbea t scribe qbz dñs
 loquebat plimū erat ypocrite. 2º qz ypocrita ē
 dñus opi dmo. vt ei dñc au. in encl. dominus
 ordinat malū in bonū. ypocrita aut ouertit bo-
 nū in malū. 3º qz est dñs totū tñitatu. s. patri
 vsurpat em glāz qz attribuit patri. t filio qz ē vi-
 tas t vita. qd em est ypocritus n falsa vita ap-
 parens bona t existens mala. t spūi scto cui
 boitas attribuit qz boīs opibus abutit. h alex.
Qui sūt fructe ypocritarū p qd agnoscunt
 de quibus. **A**. dñs a fructibus eoz agnoscetis
 eos. **R**e duplex est arbor siue intentio vel volū-
 tas. et fm hoc est duplex fructus. vna est inten-
 tio gñalis faciendi bonū in gñe. Et h fructus sē
 opa bōa i gñe. Et ab his n pē agnoscā malicia
 ei. **A**lia est spālis qz vlt videri bonū. ppe hūanū
 fauorē vel laudē hūanā l qstū tpalē. que quidez
 tria sūt eius fructe quia istis pñcipaliter inten-
 dit frui. Et ab eis agnoscā malicia ei. qz p qz
 hēc psecut fuerit l pseq non posse vident. vel
 ea habere ostiterit ab opibz exterioribz cessabit
 vt habet sñaliter ex vbis an. ibid. t sic tē ap-
 parere incipit verum lupus vl ouis fuerit. hēc
 alex.

De iactantia t yronia ti. 28º.

Deinde considerandū est de iactantia t yro-
 nia sibi opposita. t pmo de iactantia.
 Circa quā querunt pla. s. vtz iactā-
 tia opponat vti vitaris. **R**e qz sic fm plm.
 2. t. g. ethi. Iactantia ei ppe videt ipotare qz hō
 se verbis extollat. que em vlt hō longe iacta-
 re eleuat in altum. tñc aut ppe se extollit quā
 do de se s se aliqō dñc. h ac ptingit dupl. Qñqz
 em aliqz loquit d se sup id qd ē i opide hominū
 qd apl's refugiens dñc. 2. cor. 12. pco nequis ex-
 istimet me sup id qd videt in me aut audiuit
 aliquid ex me. qñqz vero sup illd quod est i se
 quia magis est iudicandū aliqō fm qd est in se
 ideo magis ppe dñc iactantia qñ aliqz effere
 se sup illd qd est in se lūz vtroqz mō iactantia dñc
 possit. Et id iactantia ppe dñc p mod excessus
 oppo it veritati. hēc tho. Quid sit iactantia sa-
 tis patet ex pñctis. pē tñ sic subscribi iactan-
 tia est ostentatio ppe laudis ē vitas n subit.
 Et hoc alio noie dñ arrogancia cū quis attribu-
 it sibi qd nō hz. Qñqz tñ extenso noie dñc ostē-
 tatio vana ppe laudis etiam cū veritas sbeft.
 vt dñc grego. fm id si accepisti quid gl'aris qñ
 nō acceperis. tñ t hoc pē dñc iactantia de eo qz n
 est licet em habeat bo. a se tñ nō hz. hēc alex.
Vtz iactantia oriat ex supbia. **R**e sic frequēti-
 us. Ex hoc em qz aliquis p arrogantia iteri ele-
 uat sup se. qz spēs supbie. seqt plerūqz qz exte-
 riº de se iactet qdā maiora. licz qñqz qz se iactet
 non ex arrogantia s ex quadā vanitate t in h
 delectet quia est fm habitū talis. Et id grego.
 21. moza. poit iactantia in ē spēs supbie. Inten-
 dit aut iactator sepe vt p suā iactantia psequa-
 tur glāz. Et id sº ggo. 31. moza. orit ex mani-
 glā fm rōz finis. **O**rit ē qñqz ex diuicijs occa-
 sionalit dñ. s. aliqz de eis supbit. Et ideo signā

ter pner. s. opes dñr supbe. **O**rit ē ex eis qñqz
 p mod finis. dñ. s. aliqz de se iactat ea ex qbus
 lucrari pē vt qz ē sapiēs l medic. l dñm vt dñ.
 g. ethi. **V**tz iactantia sit pē mōle. **R**e iac-
 tantia pē dupl. sui. vnoº pte est qdā mēdaci-
 um. t sic qñqz est mōle pē m vt qñ aliqz ia-
 ctat d se pfert aliqō qd ē d glāz dei. sic dñc. 28.
 cito dixisti de ego sū. vel aliquid qd est d carita-
 tem pñmi vt cum quis se iactando pñprie in-
 stumelas alioz vt plens luc. 14. dicebat n sū
 sic ceteri hōim rap. mñsti. adul. velut ē h pu-
 blican. quādoqz est veiale vt cū aliqz de se ta-
 lia iactat q non sūt dñi nec d pñi. **A**lio mō
 pē pñderari fm cām suā. Et sic si pcedat ex su-
 ybia vel inani glā mortali erit mōlis. aliqñ
 erit veialis. si vero ex appetitu luci iā pñe vi-
 det ad pñi deceptionē t dñm id magis ē mor-
 tal. hñ plūs. g. ethi. d. qz pñor est qz se iactat
 cā luci qz qui cā glē l honoris. Non tñ erit sp
 hoc modo mortalis. quia pē esse tale luci ex q
 non erit alteri dñm. hēc tho. **A**d h nota ē
 fm tho. qz si quis se iactet d caritatē dei l pñi.
 aut fm se aut fm cām suā est mēdaciū pñm
 sū. si vero iactet se quasi h ipo delectat. redou-
 tur ad mēdaciū iocosi. n forsan h dilectōi dñ
 pponeret in quo solo mens nra qescere debet vt
 in vltio fine. Si aut se iactet grā vane glē vl
 luci videt pñere ad mēdaciū officiosū dñ tñ
 hoc sit fine pñi dñno quia tñc pñeret ad pñi-
 osū. **S**edm aut alex. an. aliqz se iactat aut dñ
 no qd nō habet t h l ex surreptōe et sic est veia-
 le. l ex delibatoe rōis t tñc videt esse mortale si
 hoc sit cū intencōe dñificadi aliū mñste. **A**ut
 iactat se de bono qd habz. t h l leuē sū alterius
 depñsione t sic est veiale. vel ita qz pñit laudē
 suā laudē dñe t sic est mortale. **V**tz pfecto-
 rū tñ sit vitare iactantia siue ostentationem.
Re licet oēs declinare possit opis ostentationē
 p fmonē ē tñ ē ostentatō opis p fmonē n tñ ē
 quozlibet s pfectoz vitare vane glē motum.
Vñ ggo. valde pfectoz ē sic ostenso ope autōi
 glām qñere. vt de illata laude puata nesciant
 exultatione gaudere. Et id opa studio occulten-
 tur necessitate publicenē. vt eoz occultatio sit
 custodia pñia. t eoz publicatio vitas aliena.
 Et sic pñ qz oēs pñt t tenet vitare motū iactā-
 tiē cū ē mōlis. n hñt nēcitātē ad motū iactā-
 tiē veial. licz sit aliq. pñitas pñprie ad ostentatō-
 fmois. hēc alex.

Alit. 11

Orit 2º. s. yronia qñrunt ēē pla. s. vtz yro-
 nia p quā qz de se fingit mōza sit pē m.
Re qz aliqz de se mōza figat dupl. origē pē.
 vnoº salua vitate dñ. s. maiora qz sūt i se iactet
 t qdā mōza deregat qz tñ i se esse agnoscat. t hñ
 ē yronia nec est pēz sº gñ suū n p alie. cūstā-
 tiē corruptionē. **A**lioº declinādo a veritate vt cū
 de se asserit aliqō qd vile de se n agnoscat. aut cū
 negat de se magnū aliqō qd tamē i se esse pñi-
 pit t sic est yronia et est sp peccatum. **V**ñ gre-
 go. meante se hñliat qui mentiendo se illa qz
 ant. **A**d h nō qz amos. 4. n mentē dicens n
 sum pñia. hoc em dñc quia non erat de genere

phetaz. Nec sal'on puer. 20. vbi a deo sfortea
tus cōfiteat se esse stultissimū hoc em dicit fm
humanam reputationem quia scilicet munda
na que hoim sapiētia querit premitte. **V**trū
pronia sit min⁹ peccatū qm iactantia. **R**e⁹ vñ
qz mentē vel verbis vel quibuscūqz exteriori
bz signis circa id. s. circa additiōē psonē. **V**nde
ratione materie siue obiecti circa qd sit. s. ēqlia
peccata s; vt plimū iactantia pcedit ex turpio
ri motuo. s. ex appetitu lucri vel honoris. yroia
vero ex hoc qz fugit licet mordiate p elationē et
quo ad illd est grauius. **E**t fm hoc dī. g. ethi.
qz iactantia est graui⁹ peccatū yronia. **C**ontin
git tñ quandoqz qz bec mīora de se fingit ex alio
motuo puta vt dolose decipiat. et tñc yronia
est grauior. **E**t sic dī ecē. 12. est qui nequiter se
humiliat. interiora autem eius plena sunt do
lo.

De amīcīa et adulatōe et litigio tūtu
lus. 29.

Postea considerandū est de amīcīa et
vicijs sibi oppositis. **E**t primo de ipsa
amīcīa. 2° de adulatione. 3° de litigio. **H**ec ei duo
opponunt vtrū amīcīe. **C**irca pīmū sciendū
qz p vtrū amīcīe ordinat hō ad alios hoīes in
cōi uersatione tam in factis qm in dictis. s.
vt ad quēlibet se habeat fm qd decet. **D**icitur
etiam hec virtus affabilitas cui⁹ etiam acc⁹ pē
pī ecē. g. gregationi pauperum affabilem te
fac. loquitur aut phus. 6. ethi. de duplici amīcī
da quāz quēlibet consistit principaliter in affe
ctu quo vnus diligit aliū. **E**t hec psequi pē qz
cūqz virtutem quia quēlibet vtrū est cā aīcīe.
quia bonum oībus est amabile. vt dīcī dīo⁹.
g. c. de di. noībus. **E**t fm hī dīcī phus. 8. ethi.
qz amīcīa pfecta ē que est ppter virtutē. que
autem pteant ad hanc amīcīā infra dīcē
cum de caritate agitur. **A**lia vero pstitit i solis
exterioribz verbis vel factis. **E**t hī non habet p
fectam amīcīe rationē. s; quāda eius simili
tudinem inquantū. s. quis decet et delecta
biliter se habet ad eos cum quibus conuersat.
Non quidem conuersationem lasciuam quam
virtus cauet s; honestā fm i^o ps. ecce qz bo⁹ et
qz io. habi. fra. in vnū. **Q**ūqz tñ ppter aliqd bo
nū psequens vel aliquod malū excludens non
refugiet virtuosus eos quibus conuīuit contē
stare vt dīcī. g. ethi. ne. s. videat eoz peccato
psequere et peccādī audaciā mīstrare. **V**n ecē. A. fi
lie tibi sit sua corp⁹ illaz et nō oīdas faciem
tuā hilarem ad illas.

Ar. ij.

Sequitū videre de 2°. s. de adulatōe. **C**irca
quā querunt plā. s. quid est adulatio. **R**e⁹
fm alex. an. adulatio est peccatū ex fmone va
ne laudis alicui exhibite intentiōe placendi. **S**e
cū autē qz dīfferentiē ei⁹. vna est que bo⁹ nū hitū
attribuit. **S**ecūda est que bonū habitū extollit pl⁹
qm sit. **T**ercia est que malū nutrit laudando
et dicendo malū bonum. **Q**uarta est que ma
lum nutrit diminuendo ipm. **H**ec alex. angli.
Per adulatio sit peccatū. **R**e⁹ qz sic aīcīa
em vbi oportet ppter aliquod bonū psequendū

vel malū vitandū non verecōtristare vt su
pra dīcū est si ergo aliquis in oībus velit ad
lectatiōē alteri loqui excedit modū in delectā
do. et ideo peccat p excessum. **E**t si facit hoc ex i
tentione tantum delectandi dīcī placidus fm
plm. si autem intentione alie⁹ lucri dīcī blan
ditoz siue adulator. **C**ōmuniter tñ nomē adu
lationis attribui solet oībus qui sup modū v
tutis volūt alios verbis vel factis delectari i cō
muni conuersatione. **A**d hī nota qz contm
git aliquem laudare et bene et male scz put obī
te circumstantie vel seruāte vel ptermittuntē.
si em aliquis velit aliquem delectare laudando
vt ex hoc eum consolet ne in tribulatione dīfici
at vel etiam vt in bono pficere studeat alijs de
bitis circumstantijs seruatis hoc pertinebit ad
virtutem amīcīe. pertinebit autem ad adula
tionem si velit aliquem laudare in quibz non
est laudand⁹ quia forte sūt mala fm illd ps.
laudatur peccator in desi. ani. s. rē. vel quia nō
sūt certa fm illd ecē. 24. ante sermonē ne lau
des vtrū. vel etiam si tūmeri possit ne humana
laus ad vanam glām eum puocet fm illd ecē.
11. ante mortem ne laudes hoīem. **S**imilit⁹ vel
le placere hoībus ppter caritatē nutriendam
et vt in eis spūaliter pficere possit est laudabile
qz aut aliquis hoībus velit placere ppter vanā
gloriā vel ppter lucy vel etiā in malis hī esset
peccatū fm i^o ps. dñs dissipauit ossa eoz qz ho.
placēt. **H**ec cho. **V**trū adulatio sit peccatum
mortale. **R**e⁹ fm alex. an. multiplex est adulat
onis gen⁹. vnū est qd dīcī malū bonū fouendo
scz peccatorem in peccato. et hoc est peccatū mor
tale. **A**lias vero aliquis adulat aut intendens
alicui pdesse et nulli obesse. et tunc est veniale.
Aut alicui obesse licet alteri pfit. et tunc ē mor
tale. videtur aut hoc fieri ex libidine mortali.
Si autem non obest nec pdest sed dei generat
temptum ppter assiduitatem tunc est mortale.
Si vero fiat ex libidine vīali vt cum quis lau
dat ex surreptione aliquem in bono aut quez d
bet nec intentione placēdi ppter se. tūc est vīa
le. **E**t de tali adulatione loquūt au⁹. in can. nu
merans eaz inter peccata minuta. **E**st qz ali
quis p adulationē impetraverit beneficiū nun
quid resignare tenet ipm. **R**e⁹ sup hī diuersi dī
uersimode rñdent. videt tñ fm alex. an. qz adu
latio debeat ad mun⁹ ab obsequio reduci. vnde
si et in alio non fuiret indigne reciperet et res
gnare deberet sicut ille qui seruit de officio tur
pi. **O**fficiū turpe dīcī ppter cui est peccatū āne
xū. **E**t ad hoc facere videt qd dīcī yfīd⁹. s. qz tria
sūt munera quibus puerit homo. s. fauor aīcī
de. adulatio laudis. et mun⁹ rei corporalis.
Ad hī nota tria remedia contra adulationem
vnum intra nos. s. testimoniū bone consciētie
que semper de se minus estimat. **E**t in agendis
suis timet nequid reprehensibile inueniatur.
Reliqua duo sūt extra nos. vnum ex parte ho
minis mali. s. detractio ne in bonis extollam.
s; magis hūiliemur. **A**lterū est arguitio boī no
stri neqd i boīs nris repēnsibile inueniat. pīmū

et tertiū remediū ponunt sup illō ps. oleū autē peccatoris tē. 2° vero poit ggo. h. tho. alex.

Sequitur videre de tercio. s. de litigio. Et de h. querunt pla. s. vtz opponat vtiū aīa : de siue affabilitatis. **R**e q. sic vt vlt plus. g. ethi. litigū em ppe in verbis sūstī cū salicet vñ alteri contradicat. In hac autē contradicōne duo possunt attēdi. qñqz ei ptingit cōtra did ppter psonam dicentis cui ptradicēs consentire recusat ppter defectum amoris animos vniēntis. Et hoc videt ad discordiam pūere caritati pstratā. Qñqz rōe pōe quam aliquis tristare non veret. et sic fit litigū quod oppoīe amīcīe ad quam pertinet delectabiliter alijs cōuiuere. **H**ñ plus dīc. g. ethi. q. qui ad oīa cōtrarianē cā eius qd est cōtristare neqz qdēqz curantes. discoli et litigiosi vocant. **V**tz litigūm sic min⁹ peccatū qm adulatio. **R**e de his duobz possum⁹ dup⁹ loq. vno modo sīderando specē verusqz. Et fm h. cāto graui⁹ est aliqd viciū quātomagis repugnat oppositē virtutī. Nīdā aē tēdit pīapali⁹ ad delectandū qz ad cōtristandū. et iō litigios⁹ qui supabūdat in cōtēstando graui⁹ peccat qm adulator qui supabūdat i delectādo. Alio⁹ fm aliq extēora motua. Et fm h. adulatio est qñqz grauior. vt qñ iten⁹ dīc p deceptōnē indebite lucz l. honozē acq̄rere. Qñqz litigū ē gūi⁹ vt cū qñ itēdit l. vitatem i pugnare l. dicentē in pceptū adducē.

De largitate auaricia et pōigalitate titul⁹ 30°.

Deinde sīderandū est de liberalitate siue largitate et vicijs oppositis. et pmo de ipa largitate. 2° de auaricia. 3° de pōigalitate. hec enim duo opponunt largitati. Circa pmo sīdendū q largitas est virtus habitans eum in quo est ad vtendū bñ et queiēter bonis ab eo possessis tā in supabz respectu sui qm in datōibz respectu pxi. vñ dīc. ph. g. ethi. q largitas videt esse quedā mediocritas arcē pecunias. p pecunias intelligens oīa quoz dignitas nūmismate mensurat vt patet ibidem dīctur em ibidem q consistit circa dationes et sumptus. Quia tamen ad virtuosum pertinet non tantum queiēter vtī materia sua vel i strumēto. s. etiā oportunitates pparare ad bñ vtēdū. ideo ad liberalitatē pmet non tñ vt pecunia sed etiā eam pparare et conseruare ad ydoneum ysum.

Titul⁹ 31°.

Sequit⁹ videre de 2°. s. de auaricia de hac q. runē pla. s. vtz sic peccatum. **R**e q. sic. pto q vlt diuitias retinere vel acq̄rere sup debitum modum. vñdē tull⁹ dīc q auaricia est immoderatus amor habendi. Ideo dīc ad heb. vlt. sint mores siue auaricia. Sed obidē quia ea que naturalit⁹ adueiunt non sūt peccata. s. auaricia naturalit⁹ ssequit senectutem vt dīcitur. g. ethi. ergo tē. **R**e inclinacōnes naturales sūt regulandē fm rationem. Et iō licet senes ppter defectum nature auidius subsidia rerū extēiorū requirant non tñ a peccato excusantur si circa diuitias debitam rationis mēsuram

excedant. **V**tz auaricia sic speciale peccatum **R**e q. sic. s. scdm qd est immoderatus amor habendi possessiones que noīe pecunie designant. ex qua sumit⁹ auaricie nomen. vñdē fm ysid. ethimo. l. auarus dīctur quasi auidus cris. i. pecunie. vñdē Ro. i. cōnumerat inter peccata specialia vbi dīcē repletos oī iniquitate et malicia for. auaricia tē. **V**tz quia verbū habendi qd fm pma impositionem ad possessiones pūere videtur deriuat ad alia multa sic hō dīcē habere sanitatem vxorem vestes et huiōi. vt pē in pōicamētis et pōis ē nomē auaricie āpha. cum est ad omnē immoderatū appetitū habendi quācūqz rem. vñdē dīc grego. in qdā omē. q auaricia est non tñ pecunie s. etiam scien. tie et alitudo cui⁹ sublimitas sup modū ambitur. Et sic auaricia non est peccatū speciale. et sic dīcē au⁹. g. de li. ar. auaricia que dī phylargia. i. amor argenti non tñ in argento vlt nūmis s. in oībus rebz que immoderate cupiūt i telligenda est. **V**tz auaricia opponat liberalitati. **R**e auaricia importat quādam immoderantiam circa diuitias triplacē. vno modo circa ipam acceptionem et sūuationem eay. s. inquitū aliqz acq̄rit pecuniā vltra debitū aliena surripiendo l. retinēdo et sic opponit iusticie. Alio⁹ circa affectiōes diuitiaz vt cū quis nimis amat vel desiderat diuitias aut in eis nimis delectat⁹ et si nolit rape aliena. et sic opponit liberalitati que moderat⁹ affectiōē huiōi vt dēm est. **S**cdm dū aē q auaricia fm qd opponit iusticie nō habz viciū oppositū quia auaricia sūstī in plus habendo qz debeat fm iusticiam. Cui oppositū m⁹ habere. quod non habet rationem culpe sed pene. Ideo plus vlt. g. ethi. q auaricia non habz viciū oppositū. scdm autem q opponit liberalitati habet viciū pōigalitatis oppositū q liberalitas est virtus media inter duo viciā vt patz ex 2° et 3° ethi. **V**tz auaricia sp sic peccatū mortale. **R**e q. sic. s. de gñe suo. et hoc fm qd opponit iusticie sic em ad auariciā pūz in iuste alienū acq̄rere l. retinē. Alio mō pē sui auaricia fm qd opponit liberalitati. Et sic dīc immoderatū amorem diuitiaz q si crescat tñ q pē ipz nō vereat⁹ qz facē s amorē dei et pxi erit mortalis si aē ifra h. sūstiat ē vetal. Ad h. nota vbi basilij. Est inq̄t pāis famelia quē tenes. Tu di vestis quā suas Egent argentū qd possides quo circa tot iniurias facis quot exhibere vale res. Loq̄tur aē in cāu quo aliquis tenet ex debito legali bona sua paupibus erogare l. ppter necessitatis piculū vel ppter supfluitatem bonoz. **V**tz epus mltā sgregare possit ad tūicqz sue ecclesie. sic rex ad tūtionem sui regni. **R**e spondet alex. an. in 2° suo m. ca. de auaricia q nō est sile qz rex ad h. est sūstut⁹ vt subditos i pace teneat et ab aduersarijs defendat. Et ideo pē ad h. res regni sgregare et sūuare. s. epus qz uertere res ecclie in vsū ecclie qd facit paupibus dando. vñ non dī sgregare. **V**tz auaricia sit pēcm spūale. **R**e q. sic vt dīc ggo. 3. mō. nō em qrit cā suū obm delectatōz corpālē seq

spūalem put. s. homo delectat in h. q. se diuida-
rū considerat possessorē rōe tñ obiecti qd est corpa-
le est mediū iter pēta pure spūalia et pure car-
nalia quia illa querūt delectationem spūalē
circa obiectū spūale. vt supbia circa excellenti-
am. et intpantia delectationem pure corporalez
circa obiectū corpale. **Vt** auaricia sit viciū
capitale. **R.** q. sic vt hīcū est s. ti. s. Et filie ei?
sūt septē vt dīc ggo. 31. moza. s. pōitio. fraus
fallacia. pūritiū. inquietudo. violentia. et obdu-
ratio contra misericordiā. Auaricia enī exce-
dit in retinendo et sic ex ea oritur obduratio.
Et in acqrendo scdm qd est in affectu. et sic ori-
tur inquietudo mentis. vel scdm qd est in effe-
ctu et sic quandoq; vtiē violentia. quandoq; do-
lo qui si fiat in verbo simpliciter erit fallacia. Si aē
includat iurationē erit pūritiū. Si vero fiat do-
lus in ope quātū ad res erit fraus. si quātū
ad psonas erit pōitio. **Ad** h. nō q. sic liberali-
tas est circa mediocres pecūias ita et illibalitas
Et iō trāni qui magna p violentiā auferunt
non dicunt illiberales s; iniusti ppter qd dī. g.
ethi. q. trānos ciuitates. desolantes et sacra p-
dantes non dicimus illiberales sed auaros.

Nota insup q. auaricia fm aplm eph. 4. ē ydo-
loz seruitus qd dīc p tanto quia veraq; subī-
dīe quis creature exteriori non tamen eod mor-
do. quia p ydolatriā ei subīdī exhibendo cultū
dīnū. p auariciā vero eā immoderate cupi-
scendo ad vsum.

De auaricia.

Sequit vidē de tercio. s. de pōigalitate de
qua querunt plā. s. vtz opponat auari-
de. **R.** q. sic vt patz ex 2. ethi. In moralibus
enī attendit oppositio viciōz ad inuicē et ad vī-
tutes fm supabūdantiā et defectū. sic aut dīffe-
rūt pōigalitas et auaricia. quia auar? in affec-
tione diuinay supabūdat eas pl? debito dili-
gendo. pōigus aut deficiat min? debite solictu-
dinem eaz gerendo. Circa vero exteriora pōi-
gus excedit in dando et deficiat in retinendo et ac-
qrendo. Auar? vero ecōtrario dīcīd in dando et
excedit in acqrendo et sic patet q. opponuntur.
Vt pōigalitas sit peccatū. **R.** q. sic. cum
mediū liberalitatis corrumpat. Est aut minus
peccatū qz auaricia. vt vlt plūs. 2. ethico. qd
etiam patet p hoc q. auaricia magis differt a li-
beralitate. magis ei pūnz ad largū dare in quo
excedit pōigus. qm reape l. retinē i quo exce-
dit auarus.

De epikēya.

Postea considerandū est de epikēya de q
querunt plā. s. vtz sit vītus. **R.** acc?
humai de quibus leges danē in cōtin-
gentibus singularibus dīstunt que modis in-
finitis variari possūt. **Et** ideo nō potest aliqua
lex institui que i nullo casū deficiat. s; legislato-
res ad illd qd in pluribus accidit attendunt et
fm hoc legem ferūt. quam tñ in aliquibus ca-
sibus seruare est contra equitatem iusticie et s
bonum gūmne qd lex intendit sicut lex institui-
t de positum. reddi et tamē gladius a furioso
depositus non est ei dū est in furia reddendus.

et ad hoc ordinat epikēya que dīcīd apud nos
equitas. vnde patet q. ē vīt? vt vlt plūs. 4. ethi.

Vt epikēya sit ps iusticie. **R.** q. sic. vt ei
dīc plūs ibi aut est ps subiectia iusticie cōir-
dicte et ppter correspōdet iusticie legali. et qdā
modo continet sub ea et qdāmō excedit eā. Si
ei iusticia legal dīcīd quia obtemperat legi sine
quantū ad verba legis sine quantū ad intenti-
onē latoris que est potior. sic epikēya est pars
potior iusticie legalis. Si vero iusticia legal dī-
cīd tantum que obedit verbis legis sic epikēya
non est ps eius s; est ps iusticie cōir dīcē ptra iu-
sticiā legalē diuisa sic excedens ipam. vnde p
prius dīctur iusticia de ea qm de iusticia legali
quia iusticia legalis dīrigit fm epikēyam. vñ
epikēya ē qī supior reglā accū humanorum

De passioibz aīe ti. 32.

Consequentē dīcīd and ē de fortitudīe et
tēpantia. he aut vītutes et eaz ptes hūt
esse circa passiones aīe. **Et** iō pmitten-
da sūt breuīe quedā de passionibz aīe magis ne-
cessaria. **Et** pmo quot et q sūt passiōes aīe. **S**d
endū igit q. in vi occupabili aīe sūt tres cōiu-
gatiōes passiōnū. s. amor et odiū desiderū et fu-
ga gaudiū et tristitia. Similiter in irascibili sē-
tres sūt spes et desperatio timor et audacia et ira
cui nulla passio opponit. Sūt ergo omēs passi-
ones aīe. 11. sex in occupabili et qnq; i irasci-
bili sub quibus omēs passiōes anime continē-
tur. Passiones tñ pncipales cōir dicunt esse q.
tuor. s. gaudiū et tristitia. spes et timor. vt vlt
boet? in fi. 1. l. de consolatione. Quaz prime
due dicunt pncipales quia sūt completue
et finales simpliciter respectu oīm passionum.
vnde sequūtur ad omēs passiones. Timor aut
et spes sūt pncipales n quidem quasi cōpletue
et vltime simpliciter sed tantū in genere mot?
appetitui ad aliquid. vnde sūt aliquo modo ter-
mini passiōnū occupabilis que dīstunt in mo-
tu. Nā respectu boī inapit mot? in amore et
pcedit in desiderū et terminat in spe. respectu
vero mali inapit in odio et pcedit ad fugā et
tēminat i timore. Inter passiōes aīe irascibilis spes
est pma respectu boī. timor respectu mali. spes
enī p se ē respectu boī. desperatio aut p accidēs. et
ppter aliquid annexū in ratione mali apprehēsi.
Similiter et timor est p se respectu mali. auda-
cia aut p accidēs. s. ppter victoriā vel aliquid
aliud apprehēsi in ratione boni. Ira aut ē res-
pectu boni et mali simul. Obiectū aut ei? est vici-
cta de iniuriatione. appetit enī iratus vindictā
vt bonum et hoc de iniuriante quem apprehen-
dit vt sibi malū. psupponit aut audaciā et spē
vindictē cū null? irascat ppter iniuriā illatā
n sperans vindictā et audens iniurianti resistē.
vt dīc auic. 6. de naturalibus. Cū igit qd est p
accidēs non possit dīcī pncipale sed potius illd
qd est p se desperatio et audacia non possunt dī-
ci passiōes pncipales nec etiam ira que est
quidam effectus audacie. vnde restat q. int pas-
siones irascibilis spes et timor sūt pncipales

passiones irascibilis. Potest igitur numerus quatuor passionum sumi secundum dictionem presentis et futuri motus enim respicit futurum sed quies est in alio quo presenti de bono igitur presentis est gaudium de malo presentis tristitia de bono autem futuro est spes de malo autem futuro timor. Omnes autem alie passionis que sunt de bono vel de malo presentis vel futuro ad has complectuntur reducuntur. unde et a quibusdam dicitur quatuor passionis dicuntur principales que sunt generales quod est verum si spes et timor designent motum appetituum contrarium tendentem ad aliquid sperandum vel fugiendum. autem. 12. de d. loco spei potest cupiditate. quia utraque est in spectu futuri boni. Potest autem hic queri utrum aliqua passio secundum speciem suam sit moraliter bona vel mala. Res passio considerari potest dupliciter vel ut est in genere nature vel in quantum est in genere moris. primo nulli passioi que sit secundum speciem suam esse moraliter bona vel mala. secundum naturam. sic enim illa passio secundum speciem suam est bona que motui vitali que sit ut gaudium et illa mala que ei repugnat ut tristitia. de enim. 3. ethi. c. ult. quod tristitia stupefacit et corrumpit naturam hominis. Et sic dicitur. 2. ethi. c. 4. quod secundum passiones non dicitur studio si vel prout nec secundum eas laudantur vel vituperantur. Secundo vero modo. secundum in quantum est in genere moris quod que sit ex ordine eius ad rationem et voluntatem. sic aliqua passio est moraliter bona secundum suam speciem ut illa que est respectu debiti obli in operatione ad ordinem rationis. Et quod per operationem ad ordinem rationis malum prout est obli debitum tristitie. id passio misere que est tristitia de malo prout est moraliter bona secundum suam speciem. quod est ex peccatu quicquid est obli debitum timor in ordine ad rationem id erubescencia que secundum dicitur. li. 2. c. 28. est timor ex peccatu quicquid est moraliter bona. Unde dicit ibidem quod est optima passio. quod est bonum prout est debitum obli tristitie per operationem ad ordinem rationis. id iudicia que est tristitia de bono prout est secundum suam speciem moraliter mala. hec rich.

De fortitudine virtute et eius actu per apud salicet martirio tit. 33.

Postea considerandum est de fortitudine et temperantia. et primo de fortitudine circa quam primo considerandum est de ipsa. 2. de vicijs oppositis. 3. de pabus eius. Circa primum primo dicendum est de ipsa fortitudine. 2. de populo eius actu. secundum martirio. Circa primum sciendum quod vera fortitudo est vera virtus. Est autem vera fortitudo ut habet ex. 3. ethi. c. 9. per quam quis mediocriter timet et audet ad hoc inclinatur ex habitu prout bonum finem que est sua boni consilii in periculis mortis. Aliquis autem agens licet fortiter agere videatur non tamen secundum virtutem fortiter agit. unde fortitudo eius non est vera sed apparens. Potest autem fortitudo dupliciter sumi. primo modo secundum quod dicitur quoad firmitatem et sic est definitio philosophi licet virtutis. quia ut dicitur. 2. ethi. ad virtutem requiritur firmiter operari. Alio modo secundum quod dicitur firmitatem ad in sustinendis et repellendis gravibus periculis. unde tullius in sua rethorica dicit quod fortitudo est considerata periculis susceptio et laborum pressio. secundum est specialis virtus non habens determinatam materiam. Item hec virtus perficit animam ad su-

stinendum quicquid pericula et non sufficit dare fiduciam euadendi quicquid pericula sed hanc spiritus sanctus infundit contrarium timorem excludens. et huiusmodi fiducia pertinet ad fortitudinem que est donum spiritus sancti. Ad hoc nota quod secundum philosophum de ce. et in. nomen virtutis refertur ad ultimam potentie. Dicit autem uno modo potentia naturalis secundum quam aliquid resistere potest corruptentibus. Alio secundum quod est principium agendi ut dicitur. 4. metha. Et quod si fiducia acceptio est color. id nomen virtutis secundum quod dicitur ultimum potentie talis est color. Virtus enim color si per se nichil aliud est quam habitus quo quis bene potest operari. Secundum autem quod dicitur ultimum potentie primo modo dicitur quod modus est magis specialis attribuitur virtuti magis speciali. secundum fortitudinem ad quam pertinet firmiter stare quod est quicquid repugnancia. Unde sapientia. ubi dicitur quod sapientia sobrietate et prout docet in. et virtutem ponit virtutem per fortitudinem. Est autem fortitudo ut dicitur. 2. ethi. c. ca timores et audacias quasi cohibita timor et moderata audacia. Et quidem circa timores periculis mortis est fortitudo simpliciter ut videtur andronicus. circa vero alia est fortitudo secundum quod actus autem fortitudinis principalior est sustinere et immobiliter sistere in periculis quam aggredi. ut dicitur. 3. ethi. in sustinendo tristitia maxime dicitur aliquid fortes.

Aut. 11.

Sequitur videre de 2. secundum de martirio. circa quod philosophus dicitur. secundum utrum martirium sit actus fortitudinis. Respondeo quod est elicitive actus fortitudinis. secundum gratuite. quia in martirio confirmatur homo in bono virtutis. unde secundum fidem et iusticiam non deserit propter imminencia pericula mortis. Ideo de ipsis martiribus dicitur. 11. fortes facti sunt in bello. Est etiam actus iusticie in quantum in causa necessitate sustinetur ut quod oportet fieri pro iudicio veritatis iusticie que est per fidem vel per sustinentiam martirii per dicitur veritati testis. ferre tunc ei sustinentiam martirii est ex necessitate legis divine. Et per iusticiam que est per fidem intelligo omnes veram iusticiam. quod obsequio omnis talis iusticie mediatel' immediate refertur ad deformatam. Et per fidem diriguntur ad tal' iusticie obsequium. Per igitur dicitur quod martirium operatur ad fidem ut ad finem quo aliquis operatur. Ad fortitudinem vero vel ad iusticiam vel ad utramque sit ut ad habitum elicentem. Ad caritatem vero ut ad impantem. ex qua etiam habet quod sit misericordia. hec rich. Utrum martirium sit in precepto. Respondeo martirium dicitur secundum affirmationem. Et ideo per locum et tempus est in precepto ut est quod impugnat ut faciat aliquid contra fidem vel iusticiam vel cum quis videt quod per mortem suam potest fides iusticie obsequium al' periret. Est etiam quicquid in consilio ut quod est impugnatio personalis non vult nec timere de subuersione fidei iusticie si corpus non exponat mortem. Si tamen placet ecclesie videtur ex hoc quod fugat vel ex eo quod se non opponet contra dispensationem ecclesie contra fidei iusticie. tunc tenetur se opponere et mortem se exponere non pastor sed mercenarius habere. sic fecit beatus thomas catuariensis. Quandoque autem nec est in consilio nec in precepto ut quod homo non videt quod ex sua morte fidei vel iusticie fructus accrescat secundum illud psalmi. que veritas in sanguine meo dicitur. Quot et que sunt necessaria ad perfectionem martirii

Re q tria sūt sic ex descriptōe quā cōir ponūt
magistri ostendit. s. q martiriū est volūtaria
sustinentia mortis p xpo. s. beat bñ. dīc. p veri
tate et sumit ex glo. sup illō ps. qm̄ pp̄ te mō
ti. tota die. hēc aut tria sūt volūtas patiendi.
hanc in paruulis innocentibus xpc p quo pas
si sūt opletit. Actualis sustinentia mortis. Et
debita cā. Mora tñ q martiriū dī tripliciter. p
mo modo largissime. s. patientia in passionibz
quas patit oīs qui pie viuūt in xpo. Et sic dīc
au. in sermone de beato laurentio. oīs vita cri
stiani hoīs si bñ euāgelii viuūt crux atqz mar
tiriū est. 2. large. s. actualis volūtatē pparatō
ad suscipiend p xpo mortem siue p veritate. sc
acapiē in illa anth. o sanctissima aīa quā et si
gladus psecutoris non abstulit palmam tam
martiriū non amisit. 3. terdo stricte et pprie. s. vo
lūtaria sustinentia mortis p xpo siue p verita
te fm qd veritas distinguitur in veritatem vi
te iusticie et doctrine. sic sumitur apoc. 1. A. vidī
mulierē ebriā de sanguine sanctorū et de sāguis
ne martiriū xpi ihesu. **V**tz tempore legis na
ture et tpe legis scripte fuerūt aliqui martires
Re vt dīc bñ. in quadā eplā tam hi qui secuti
sūt passionem xpi. qm̄ hi qui pcesserūt. si pro
veritate mortui sunt martires fuerūt s. differē
ter vt em̄ dīc bñ. ibid martiriū tempus cā ge
nūsqz discernūt. Nam cū martir sit idē q te
stis et testis non dicat pprie ni si testificet de re
que fuit. ideo non fuerūt ita opetentes marti
res veteris testamenti sicut noui. Genus etiam
siue forma discernit iter ipa quia martires ve
teris testamenti passi sūt. vel ppter inuidiā vt
abel. vel ppter doctrinā. quia redarguebāt opa
tirānoy. vt ysa. hiere. et alij ples. Sed martires
nouī testamenti passi sūt quia fidem negare no
luerūt. Et quia quidā martires veteris testam
ti ouenūt in forma cū martiribus nouī testa
menti vt s. i. machabei qui passi sūt qz deum
celi et legē suā noluerūt negare et puaricari id
de eis ecclesia solēnisat. **V**tz defensio rei tpa
lis sit iusta cā martiriū. **R**e circa huiōi tpa
lia pnt considerari. s. iusticia possidendi et vt
fruendi. Et actus possidendi et vt fruendi. Et
iusticia vtrūqz ipugnādi. Et quidē iusticia ē
quia spūale. Injusticia vero est defectus ei. **A**c
aut tpaalis est singulariū personarum. Dicend
ergo q legitima causa exponendi se martirio ē
defensio iusticie ex pte sustinentis. Et obuiatio
iniusticie ex pte inferentis referendo in deū fm
illō eccl. 2. vsqz ad mortē certa p iusticia. hoc ē
vtx pape quando iusticia pmet ad ecclesiam
vel rem publicam vel misabilē psonam sic op
posuit se bñ thomas iniusticie regis. Actus vō
vt fruendi put respicit singularē psonam q
victum altūde potest habere nō est ita iusta cau
sa exponēdi corpālē vitā. **V**tz aliqz possit
esse martir occidendo se. **R**e aliqz pē sibi mortē
inferre eplā motuo. pmo ex desperatōe vt cu
z imaginat aliqz terribile sibi supuenire qd putat
p mortē enadere 2. ex verecūdia alic. fame quā
vlt p mortē purgare. Et vtroqz modo nō mar

ariū s. magis supplicū dī dīc. 3. ex vicij detesta
tione. Et qz talis mors pē fieri aliqñ mīstinctu
spirituālī. aliqñ ex illusiōe dyaboli. ideo du
bitat de ipa si tñ facta sit ex mīstinctu spūssan
cti est martiriū. vt patet in sampsonē iudic. 12
Si aut ex illusiōe dyaboli eternū est supplicium
et hēc sententia habet ex verbis augu. pmo de
ci. de.

De timore intimiditate et auda
cia ti. 32.

Deinde considerand est de vicijs oppositis
fortitudi. et p. de timore. 2. de intimi
ditate. 3. de audacia. **C**ir p. s. timo
re querunt pla. s. vtz timor sit peccatū. **R**e ti
mor iordinat est peccatū vt qñ appetit p timo
re fugit ea que ratio dicat esse sustinenda siue
psequenda vel desistit ab his que psequi debet
vñ q. 2. nolite timere eos qui occidūt corpus
Qui vero refugit illō qd est fm rōz fugiendū
non est inordinatus nec est peccatum. **V**trū
peccatū timoris opponat fortitudi. **R**e timor
inordinatus includit i quolibet peccato vt aua
ritia timet amissionē pecunie et inepat aīssionez
voluptatis. et sic de alijs. s. timor papu est mor
tis. vt pbat. 3. ethi. et ideo inordinatio talis ti
moris opponit fortitudi q est cā pīcula mor
tis pp̄ qd etiam anethonomatice dīcitur timidi
tas opponi fortitudi vt etiam vlt phus. 2. q. 3.
ethi. **V**tz timor sit peccatū mortale. **R**e in
ordinatio timoris quandoqz consistit tñ i appe
titu sensituo et sic est tñ venialis. quandoqz at
tingit appetitū rationalē qui dīcē volūtas et tē
qñqz est mortalis vt cum quis ppter timorem
sic est dispositus vt faciat contra dei pcepta. vñ
et timidis debet pena inferni fm illō apo. 21. ti
midis ps erit in stagno ignis et. Qñqz est vel
alis vt cū quis timore retrahit a bono qd est de
pfectiōe oīli. Qñqz vero nō est peccatū vt cum
quis habet rationabilem cām timoris p. cho.
et alex. an. **V**tz timor excuset a peccato. **R**e
si quis ppter timorē vt fugiat mala fm ratioz
magis fugienda non refugit mala minus fu
gienda non est peccatū siē mors corpālis mag
est fugienda qm̄ amissio rez. Si quis aut ppter
timorem eccltrario faceret totaliter excusari a
peccato nō possz. qz tal amor inordinat est. pec
catum tñ ei. dīminuit qz min est volūtariū qd
ex timore agit. bñ. 2. ethi. phus dīc huiōi q si
unt ex timore sūt ex volūtario et inuolūtario
mixta. pñ. 1. q. 1. cōstat. dīcē q vim passus et
inuit ab hereticis ordinatus colorem excusati
onis habet. **V**trū ad pleniorē euidentā hui
materie notandū q duplex est metus siue ti
mor. vn est timor iust siue pbabil. alē ē n. p
babil. sū leuis. pbabil est q caput i virū pstatē
et aīosū et hic excusat vt metus grauis dāni
rez. Et fm gof. graue dānum rerum dīcitur
dammum oīm rez vel maioris pīs. ar. ff. d. ex
cusa. tu. l. ppter letem. Et metus mortis. scri
pte seruitutis. crudat corporis. minarum qñ
scz pīda potens immaē magnum malum et ve
risimile est q implebit illō. **V**ñ tamen dīcē

q̄ relinquit arbitrio iudicis an mine vel poten-
tia hois sit iusta cā timoris. ff. ex q̄bo cau. ma.
l. 3. Et met⁹ excōicatiois. ex. de resti. spo. olim
iter. s. hosti. Gof. vō dicit q̄ met⁹ excōicatiois
non excusat. aut enī est iniusta ⁊ sic non ligat
apud deū. aut est iusta ⁊ tūc impuet sibi q̄ sic
meruit excōicari. Leuis met⁹ est qui cadit i vi-
rū pusillanimē. ⁊ hic non excusat in maemo-
nio. ex. de spon. veniens. Nec in voto ex q̄ cle-
ric. c. ultimo. In electioe tū excusaret et eā vid-
at. hēc gof. et bñ. ex. de his que ui. c. penul. et
ex. qui clia c. vlt. **I**te nota fm gof. 4. q. 6. c.
1. q̄ metus dāni excusat in dato quia repetit.
Et in pmissio quia non soluit. Et in remisso
quia peti. s. non excusat in cōmisso. quia ob
metū damni non debet mortale cōmitti q̄ po-
tius debet mala oīa tolerari. 32. q. 4. itane. In
sup nota q̄ cum quis incidit metū sine culpa
subuenit sibi. Et ea que p metū facta sūt si sūt
pfecta resandunt p actionem qd me. ca. quia
pbaro metu restituit qd dedit. Si vō sint imp-
fecta resandunt p exceptionē qz absoluet a p-
misso. ff. qd me. ca. l. metū. Si atq̄ dicit ex clpa
sua sic nō subuenit sibi nī in casib⁹ de q̄bo dcm ē
s. h. 1. ti. de iuramēto. ar. A. q. 8. circa fi.

Sequit vidē de 2. s. d. timoritate d. qua q̄
runt plā. s. vey sit peccatū. **R**e q̄ eē ipau-
dū est viciōsū siue causē ex defectu amoris. vt
cū q̄s mī dūto amat viciā p̄paz ⁊ ea q̄ ordinat
ad eā siue causē ex elatōe aī de se p̄sumētis et
alios p̄tinentis siue causē ex stoliditate q̄ tñ si
sit inuincibilis excusat a peccato. **V**ey inimi-
ditas opponat fortitudi. **R**e q̄ sic vt dī. 2. ethi.
co. ⁊ h. ppter defectū timoris inquantū non tī-
met qd timare optet sic timiditas opponit forti-
tudi p excessū timoris inquantū. s. amet vbi nō
oportet.

Actus iij.

Sequit vidē de 3. s. d. audacia. Circa quā
scidē q̄ audacia est viciōsa fm qd dīc ex
cessū passiois q̄ dī audacia. vñ ecē. s. audads so-
detas dissuadet. cū audace inq̄t n̄ eas in via.
vnde patet q̄ opponit fortitudi q̄ est circa timo-
res ⁊ audadas vt dcm est supra.

De pabus fortitudis in cōi. ti. 34.

Postea considerandū est de pabus fortitu-
dis. Et pmo i cōi. 2. in spālī. Circa p-
mū scidē q̄ tull⁹ in sua rethorica po-
nit quatuor pres fortitudis. s. magnificentiā
patientiā fidentia ⁊ p̄seuerantiā. Ad cui⁹ euidē
tā scidē q̄ fortitudi fm qd est vt spālīs non
possūt assignari pres subiectie qz n̄ diuidit in
multas vtutes spē dīntes qz est arc materia
valde spālē. Assignant aut ei pres q̄si integra-
les ⁊ potentiales. Integrales qdē fm ea q̄ optet
currere ad actū fortitudis. potēdales vō fm
ea q̄ fortitudo obstat circa difficillima. s. mor-
tis pīcula. Aliq̄ aut alie vtutes obstat arc q̄s:
dā alias materias mī⁹ difficiles q̄ qdē vtutes ad
iūgū fortitudi sic scdane pīcipali. Si aut dī-
ctū est d. duplex est act⁹ fortitudis. s. aggredi ⁊
sustinere. Ad p̄mū duo requirunt quoz vnū p-
met ad p̄parationē. vt. s. aliq̄s p̄mptū habeat

animū ad aggrediendū. Scd ad opis executionē
scz ne deficiat in executōe eoz que fiduciale in-
choant. quantū ad p̄mū pōit tull⁹ fidentia qn-
tū ad 2. magnificentiā. **H**ec igit duo si coarctati
ē ad pīcula mortis erūt q̄si pres integrales for-
titudis. Si aut referant ad aliq̄s materias mī⁹
difficiles adiungent ei sic scdane pīcipali siue
magnificentiā. 2. ethi. ponit circa magnos su-
perus. Magnanimitas aut q̄ videt id ē fidentia
circa magnos honores. Ad actū etiā sustinēdi
duo requirunt. vnū est qd p̄ difficultate nō deficiat.
Alter est ne ex diuinitate distat. quantū
ad p̄mū pōit pacia. qn⁹ ad 2. p̄seuerantiā. **H**
etiā duo si coarctant ad p̄pā materiā fortitu-
dis erūt quasi pres integrales ei⁹. si atq̄ q̄si
qz materias mī⁹ difficiles referant est vtutes a
fortitudie distictē ⁊ tñ adiungent ei sic scdane
pīcipali. Ad has ēē pōcas q̄ntoz pres fortitudi-
nis reducunt alie ab alijs posite.

De magnanimitate ⁊ vicijs oppo-
sitis ti. 36.

Deinde considerandū est de pibus fortitudis
in spālī. Et pmo de magnanimitate
quā p̄bus pōit in loco fidentie. Et p-
de ipa. 2. de p̄sūptione. 3. de abito. 2. de in i-
glā. 4. d. pusillanimitate. hēi. 2. opponuntur
magnanimitati. Circa p̄ scidē q̄ h. vey
habet. 3. ethi. est circa magnos honores. Est atq̄
⁊ alia vt⁹ circa honores mediocres q̄ inoiata.
Notat aut ex suis extremis q̄ sūt philobolia.
id est amor honoz ⁊ aphilotomia. s. sine amore
honoz. laudat enī qnq̄ q̄ amat honorem. qnq̄
aut qui n̄ curat d. honore. put. s. vey qz moda-
te fieri p̄. **P**ertinet aut ad magnanimitatē
dētia quā tull⁹ pōit. qz magnanimitas ē p̄rie
circa spē alie ardui. **F**iducia aut importat qdā
robur spē p̄uēns ex aliqua consideratōe q̄ facit
vehementē opionē de bono aliquo assequendo.
Securitas vero que dīc p̄fectā hēet aī a timore i
mediate p̄tinet ad fortitudinē. Considerandū enī
est q̄ sic spes est cā audade ita timor est cā despe-
ratōis. ⁊ id sic fiducia ex p̄sequenti ad fortitu-
dinē p̄tinet inquantū vñ audada. **H**ec ⁊ securi-
tas ex p̄sequenti p̄tinet ad magnanimitatē in-
quantū repellit desperationem.

Sequit vidē de 2. s. d. p̄sūptione. Circa
quā scidē q̄ opponit magnanimitati p-
excessū. vñ. 2. ⁊. 2. ethi. dī q̄ magnanimitati
p̄ excessū opponit caym⁹ l. ventosus que dīc
p̄sūptuosū. vt enī dictū est sup magnanimitatē
distat in medio fm p̄portionē ad p̄pā facul-
tatē. nō enī in maiora tendit qm ouesant sibi
p̄sūptuos⁹ aut fm p̄portionē sue facultatis ex-
cedit. **V**iciōsū aut ē ⁊ peccatū quasi existens d.
naturalē ordinē q̄ aliquis assumat ad agendū
ea q̄ p̄ferunt sue vtuti qd p̄tinet ad rationē p̄e-
sūptionis sicut ⁊ ipm nomē manifestat vnde
patet q̄ est peccatū. Si obiat q̄ p̄sūptio ponit
spēs peccati in sp̄m factū qd non opponit mag-
nimitati s. magis caritati g. 7. c. **R**e nō q̄libet
p̄sūptio ponit peccatū in sp̄m sc̄m. sed illa qua
quis diuinā iusticiā cōtēnit ex inordinata

offidentia dñe misericordie. Et talis psumptio ratione materie. s. iquantu p eam stemnitur aliquid dñi opponit caritati vel poti⁹ dono ti⁹ moris cui⁹ est deū reuereri. Inquantu tñ tal cōtempus excedit pportionem pprie facultatis potest opponi magnanimitati. **Nō** tñ q non multu solet dici qd psumptuos⁹ si i aliq modico ppas vires excedat si tñ dicat. tal psumptio non opponit magnanimitati s; illi vtrū qē ēca me; dioces honores. **Art. iii.**

Sequitur videre de 3°. s. de abitudine. circa qua sciendo q ambitio opponit magnanimitati p excessu. Importat enī inordinatū appetitum honoris. hoc autē gungit tpicid. vno modo per hoc q appetit testimoniū de excellentia qua non habet. Alio modo p h q sibi cupit fieri honores non referendo in deum. tercio mō p hoc q appetit⁹ ei⁹ in honore qdēd nō referens eū ad alioz utilitatē. in tñ enī debet testimoniū alioz d ei⁹ excellentia placere inquantu alijs ex h pē prodesse. vñ patet q abitio est sp pēem qd eē patet ex h q repugnat caritati fm i^o. 1. cor. 13. caritas nō est ambiciosa. **Art. v.**

Sequitur videre de 2°. s. de inani gl'a. Et circa hāc querunt pl'a. s. vtz appetit⁹ gl'e sit peccatū. **Rē** appetitus glorie d se nō noiat aliqd viciōsū vt enī dicit tullius in sua rethorica. gl'a est frequens de aliquo fama cum laude. Et ambro. dicit q gloria est clara cum laude notida. Appetere autē laudabilem famam non est peccatū quimo videt esse laudabile fm illō eccl. 11. curam habe de bono noie. 7 Ro. 12. puidentes bona non solū corā deo sed etiā corā hoibz. Sciendo autē q ad pfectionē hois ptingit q ipse se cognoscat sed non q recognoscat ab alijs. Et ideo p se non est appetenda. potest tñ appeti inquantum est aliquid vtile. s. vel ad h q alij pficiant ex bono qd agnoscunt in alio. vel ad h q ipse homo in bonis que in se cognoscat p te; testimoniū alioz studeat pseuerare et ad meliora pficere. Et fm hoc laudabile est q curam habeat de bono noie non tñ delectetur maniter in hoim laude. sic enī dicit aug. 4. de ci. sam. vidz qui laudis amorem viciū esse cognoscat. Appetitus autē inanis gl'e viciū importat. Nā qdlibet vanū appetere viciōsū est p illō psal. vt qd diligitis vanū. 7 qri. mē. Potest autē dici vana gloria triplidter. vno modo ex pte rei de qua qd gloria qrit vt de eo qd nō est gl'a dignū sicut de aliqua re fragili et caduca. Alio modo ex parte ei⁹ a quo gloriam querit vt hominis cuius iudicium non est certum. Terco modo ex parte eius qui gloriam appetit. qui. s. appetitū gl'e sue non refert in debitum finem vt ad honore dei vel salutē pxi. hec tho. 7 gñeic ē eo alex. an. **Vtz** inanis gl'a opponat magnanimitati. **Rē** q sic. vt enī dictū est. gl'a est quidā effectus honoris 7 laudis. Ex hoc enī q aliquis laudat vlt ei reuerentia exhibet clar⁹ in notida alioz redit. Et quia magnanimitas est circa honores. psequens est q sit circa gl'am vt. s. sic honore ita 7 gl'a moderate vtaē. 7 iō iordiat⁹ appetit⁹

glorie opponitur magnanimitati directe. **Vtz** inanis gl'a sit peccatū mortale. **Rē** ex h aliquod peccatū est mortale q contrariat caritati. hoc autē peccatū fm se non videt cōtrariari dilectōi pxi sed potest strariari dilectōi dei dupliciter. vno modo ratioe ei⁹ de quo quis gloriat⁹ vt de aliquo qd dñat dñe reuerentie fm i^o. 1. cor. 2. qd gl'aris quasi nō accepis. Alio ex pte gl'antis qui. s. in gl'a tanquā in vltio si ne quiescat p quo etiā psequendo nō ptermittit facere etiā ea q sūt dñi. 7 vtroq; mō est peccatū mortale. Si autē amor hūane gl'e licet sit inanis neutro pdictoz modoz repugnet caritati est viciōsū. vñ crisost. dicit sup qd. q inanis gl'a etiā locū habet in suis xpi. in qbz tñ nullū ē peccatū mortale. hec tho. Ite fm alex. an. inanis gl'a erit viciōsū. tñ ppter surreptionē. tñ ppter maximā acupie puitatē. signat enī p puluerē de quo dicit p. 10. apl'is. excutite pul. de pe. ve. vnde dicit greg. predicatio vix sine aliq mixture pulueris transit. pducans enī aut ad iōgnationē trahit si stemnit. aut ad inanē gl'am si ab auditoribz honoret. Constat autē q apl'i a pfectōe ppter huiōi inanē gl'am non cadebāt.

Quot 7 q sūt filie inanis gl'e cū sit viciū capitale. vt habitū est sup. **Rē** q sūt septē fm greg. 31. moza. s. inobedientia. iactantia ypocritis ostentio. pertinacia. s. pprie sime. discordia scz volūtatis ab alijs. 7 nouitātū psumptio. **No**ta q iactantia vt dicitū est sup ponit inter species supbie. quo ad interiore eius cām que est arrogancia. Iactantia vero exterior vt dicit. 2. ethi. ordinat qñq; ad lucz. sed sepius ad honorem vel gloriam. Et sic oritur ex inani gloria.

Sequitur videre de 4°. s. de pusillanimitate. dñ quā scied q directe opponit magnanimitati fm defectū quia sicut magnanimitas ex animi magnitudine ad magna tendit. ita pusillanimitas a magnis ex ai puitate retrahit. Sic autē p psumptionē aliquis excedit pportionē sue potentie dñi nitiē ad maiora qz possit. Ita etiā pusillanimitas deficit a pportionē sue potentie dñi recusat in illud tendere qd est gñesurātū sue potentie. Et iō sic psumptio est peccatū ita 7 pusillanimitas.

De magnificētia 7 pūificētia. ti. 34°.

Ostea pferendū est de magnificētia 7 pūificētia. Cirē qd sciendo q materia magnificētie sūt magni sūpt⁹ vt vlt phis. 2. ethi. qz intēdit ad aliqd mag⁹ op⁹ faciendū 7 reqrit pportionatos sūpt⁹. **Pē** ec dicit materia magnificēde ipa pecunia q vitur ad faciendū magnos sūpt⁹ 7 amor pecunie qua magnific⁹ moderat ne magni sūptus impediātur. **O**pponit autē ei pūificētia fm plm 2° 7 2° ethi. magnific⁹ enī vt habet ex 2° ethi. pnapaliter intēdit magnitudinē opis. et scdario magnitudinē sūpt⁹ quam vitat vt magnū faciat opus. pūificus autē ecōnverso pnapaliter intēdit ad puitatem sūptus 7 p psequens paruitatem operis 7 sic deficit a pportionē que debet esse fm rationem inter sūptus et opus. 7 ita ē

videt. **P**aruitentia autem opponit viciū q̄
quis expendit ultra debitū modū. Et dicitur
grece bonafia a furno dicta. qz. s. ad modū
ignis q̄ ē ī furno sūit oīa. Vñ latie p̄ sūptio
dīa.

De pacia et lōganimitate ti. 38.

Deinde considerandū est de patientia. Circa
quā sciendū q̄ patientia quātū ad habi-
tū ponit vītus p̄ quā mala equo aīo
toleram? ut dīc au. li. de patientia. Quātū ad d̄
lectationē quā habet ī actu ponit inter fructū
Gal. 4. Et p̄cipue quantū ad hoc q̄ aīo p̄ pati-
entia p̄suat ne esticia obzuaē. p̄ hoc autem qd̄
dīcē iac. 1. patientia op̄ p̄fectū habz. habet q̄ pa-
tientia est p̄fectior s̄m qd̄ alijs vītutibz. s. quātū
ad tolerantia aduersoz. nō aē q̄ sit p̄fectior s̄-
pliciē. Causat aē patia s̄m qd̄ est vīt a caritate
s̄m illō. 1. coz. 13. caritas paties est. h̄ aē haberi
nō p̄t ī p̄ gratia s̄m illō. Ro. 4. caritas dei dīf-
fu. est ī cor. nostris p̄ sp̄m s̄m qui dat. est nob̄
vñ patz q̄ patia sine auxilio gratie nō habetur.
Nō est aē patientia id̄ q̄ lōganimitas. Sic eīn
magnanim? tēdit ī magna sic et lōganimis
tēdit ī aliq̄o qd̄ distat ī lōginquū. Et ideo sic
magnanimitas maḡ respicit spem tēdē ī bo-
qz audaciā l̄ timorē l̄ esticia q̄ sp̄iat malū. ita
et lōganimitas. Vñ magis videt enuēire cum
magnanimitate qz cū patientia. Scōz tñ q̄ sub rōe
malū estātis resp̄cū ē est patia. p̄t s̄phēdi et dī-
latio boī speratqz p̄tinz ad lōganimitatē. Et la-
bor quē sustinet hō ī p̄mutata executōe op̄is boī.
q̄ p̄tiet ad stantia tā lōganitas qz estātia s̄phē-
dunt sub patia.

**De pseuerantia et stantia et vicijs
oppositis ti. 39.**

Postea considerandū est de pseuerantia. Et
p̄ de ipa. 2. de vicijs oppositis. Cirē p̄
sciendū q̄ pseuerantia est quedā vīt spāl
ad quā p̄tinet ī op̄ibz vītutis diuturnitatez
sustinere. put est necē. Vñ dīc tull. ī rethorica
sua q̄ pseuerantia est ī rōe bene considerata sta-
bilis et p̄tētia p̄mansio. Qñ autē dīc au. li. de
pseuerantia q̄ null? potest dīc pseuerantia ha-
bere dū vīuit n̄ pseueret vsqz ad mortē. sumit
pseuerantia p̄ actu eius consummato. Conueni-
unt autē stantia et pseuerantia ī fine. qz ad
vītū p̄tinz ī aliquo bono firmē p̄sistere. Dif-
ferūt autē qz pseuerantia p̄prie fac̄ p̄sistere oīra
difficultatē q̄ p̄ueit ex diuēnitāte accē. stan-
tia vero oīra difficultatē que p̄uenit ex alijs ī
p̄dimentis exterioribz. **Q**uerit autē vīt pse-
uerantia indigeat auxilio gratie. Rē q̄ sic. vñ
au. li. de pseuerantia dīcē asserim? eē donū dei
pseuerantia quā vsqz ī finē pseuerat ī xpo.
Vt eīn patet ex p̄dictis pseuerantia dī duplici-
ter. vno modo p̄ hitu pseuerantie s̄m qd̄ est vīt-
tus et sic indiget dono hitualis gratie sic et cetē
vītutes ifuse. Alio mō p̄ actu pseuerantie vsqz
ad mortē duratē. Et s̄m hoc indiget n̄ tantū
gratia habituali. s̄ etiā gratuito dei auxilio s̄-
uantis homīem ī bono vsqz ad finē vite. quia
cū libez arbitriū d̄ se sit vertibile et hoc n̄ tolla-

tur ei p̄ gratia hitualē p̄ntē vite n̄ subest p̄tati
liberi arbitrij eē p̄ ḡfāz iformati ut se īmobiliē
ī bono statuāt. hēz ī ei? p̄tate sit q̄ hō elīgat.
plerūqz ei est ī p̄tate n̄ra electio n̄ aē executio.
hec r̄ho.

Sequit̄ videre de 2. s. de vicijs oppositis p̄
seuerantē. s. de mollitie et p̄nadia. De mol-
līe igit̄ sciendū q̄ opponitur pseuerantie ut vlt
phus. 4. ethi. dī aē p̄p̄ s̄m p̄m mollis qui f-
cedit a bono p̄pter tristitias causatas ex defectu
electionū quasi cedens debili mouēt. S̄ obz
qz sup̄ illō. 1. coz. 6. nec adulteri nec molles d̄-
glo. 1. mulieba padētes. s̄ hoc opponit castitati.
g. 1. Rē p̄dicta mollīdes dupliciter causat.
vno mō ex s̄uetudinē cū eīn aliquis consuevit
voluptatibz frui dīffidū potest eis carere. Alio
modo ex natāli dispositōe qz. s̄ habz aīm minus
stantem p̄tēplexiōis fragilitatē et sic s̄ p̄f-
femina ad masculos ut dī. 4. ethi. Et id̄ illa q̄
muliebria patūtur dicunt̄ molles quasi effecti
muliebres. p̄mo mō mollīdes opponit pseuerā-
tie. 2. mō castitati. De p̄nadia aē sciendū q̄ op-
ponit pseuerantie ut vult tull. ī rethorica. s̄-
sic eīn dīc p̄sō. li. ethi. p̄max dī q̄ est imprudent
tenēs q̄s oīo tenax. et id̄ dī p̄max. quia ī suo
p̄posito ad victoriā pseuerat. pseuerat ei ī p̄p̄a
s̄m a p̄l qz optz. mollis min? qz optz. pseueras
aū quantū optet.

De tyantia et ityantia et sēualitate ti. 40.

Onssequent̄ considerandū est de tyantia. Et
p̄ de ipa. postea de vicijs eius. Cirē p̄
mū p̄mo dicendū est de tyantia. 2. de vi-
cijs oppositis. Cirē p̄ sciendū qd̄ nomē tyantie du-
pliciter sūi p̄t. vno mō s̄m coitātē sue significati-
onis et sic ē vītus ḡnalis qz significat quā dā ē
p̄tē. 1. moderatōz quā rō p̄tē ī hūanis op̄i-
bz et passioibz qd̄ ē cōe ī oī morali vītute. Alio
anthonomatice s̄m qd̄ refrenat appetitū ab his
q̄ maxie alliciūt ipm et sic est spālīs vīt. vepore
hūis materiā spālē. Est ei ēca delectatōes man-
mas eē mōi sūt delectatōes tactus. s. aboy et po-
tūū et venereoz. n̄ ē aē ēca delectatōes aliōz s̄sū-
um p̄ncipalē s̄ ex ḡnti. s. īquātū referit̄ ad dē-
lectationes tactus.

Tit. 11.

Sequit̄ videre de 2. s. de vicijs oppositis ē
p̄tē ēca qd̄ sciendū q̄ opponit ei ityantia
s̄m excessū et ē viciū maxie exp̄rabile. ut vlt
phus. 3. ethi. p̄eo q̄ est ēca delectatōes cōes no-
bis et brutis et p̄t aliqñ esse p̄tīm mōle aliqñ
vītale ut p̄ se patz. Opponit etiā ei īsēbilitas
s̄m defectū ut vlt phus. 2. et 3. ethi. s̄qz ei itm
delectatōz refugēt q̄ necia ad s̄uatiōnē natē ī
diuidiū l̄ speciei p̄mitteret peccaret q̄s repu-
gnans ordi natāli et h̄ p̄tinet ad viciū īsēbilita-
tatis. Sciendū tñ q̄ ab hūdi delectatōibz s̄sequē-
tibz hūdi opatōes qñqz est laudabile vel ē ne-
cessariū abstīnere p̄pter aliqñ finē ut p̄t s̄nta
tē corpālē. l̄ p̄t aliē offīciū executōez. l̄ p̄t aīe
apiēdā salutē l̄ p̄t dīnoy s̄replatōz n̄ aliqñ p̄-
dēoz p̄tinz ad īsēbilitatē qz sūt s̄ rēaz rōem.

De p̄abo tyantie ī cōi. ti. 41.

Deinde considerand est de vitiis et pantiis et primo in cōi. 2° in speciali. Circa primum sciendū qd tullius in rhetorica posuit tres virtutes et pantiis. scilicet continentiam clementiam et modestiam. Macrobius vero super somnium sapientis posuit multo plures. scilicet modestiam verecundiam abstinentiam castitatem honestatem moderationem paritatem sobrietatem et pudiciam. Andronicus autem dicit qd famulantes et pantiis sunt austeritas continentia humilitas simplicitas ornat et bona ordinatio et per se sufficientia. hanc autem virtutem dicitur esse presens integrale et pantiis. scilicet verecundia per quam aliquis refugit turpitudinem et pantiis etiam. ut sumat verecundia non per passivum sed per habitum. Et honestas per quam aliquis amat pulcritudinem et pantiis. presens vero est et pantiis subiectie sunt quatuor et pantiis enim est circa delectationes tactus quare quedam ordinant ad nutrimentum et in his quantum ad cibum est abstinentia quantum ad potum est proprie sobrietas quedam vero ordinant ad generationem et in his quantum ad delectationem principaliter ipsius coitus est castitas quantum vero ad delectationes circumstantes quod scilicet sunt in oculis tactibus et amplexibus accendi tur pudicia. Partes vero et pantiis potestales quodam refrenant appetitum in interioribus membris anime quodam in exterioribus membris corporis quodam in rebus exterioribus. Presens motus autem occupat quem moderat et refrenat et pantiis tres motus inveniunt in anima cōdentes in aliquo. primus quidem est motus voluntatis a motu ex se respectu passionis et hunc refrenat continentia ne scilicet homo nimis vincat. Alius est motus spiritus et audacie que sequitur ipsam quem refrenat humilitas. tertius est motus ire tendentis in vindictam quem refrenat mansuetudo siue clementia. Quartus autem et actus corporis refrenat modestia quam andronicus dividit in tria. ad quod primum pertinet quod et quo ordine sit agendum et quod dimittendum et quo ad hoc posuit bonam ordinatorem. Aliud est quod homo in his quod agit decentiam suam et sic posuit ornatum. tertium est in colloquiis amicorum vel quibuscumque alijs et sic ponit austeritatem. Circa vero exteriora duplex est moderatio adhibenda primo superflua et sic ponit pietas vel per se sufficientia. 2° si nimis exquirit et sic ponit modicatio vel simplicitas.

De continentia et gula. tit. xli.

Postea considerand est de singulis vitiis et pantiis et primo de pantiis et quod de pantiis est integralibus scilicet verecundia et honestate sufficientem dicitur in tit. precedenti. Unde dicens est de pantiis eius subiectivis et primo de abstinentia. 2° de sobrietate. 3° de castitate. Circa primum primo dicens dū est de abstinentia. 2° de vicio sibi opposito. scilicet de gula. De ieiunio vero quod est actus eius agens. tractatu de prima. Circa primum sciendū qd nomen abstinentie importat subtractionem ciborum. hanc autem secundum quod cōsiderat absolute significat quodam modum secundum autem quod est ratio regularis sicut virtutis habitum et actum et hanc signat. 2° per. 1. ubi dicit ministrare in scientia abstinentia. hanc etiam ostendit ut homo a cibus abstineat prout oportet ut secundum quod dicit augustinus. hanc faciat per congruentiam hominum cuius quibus vivit et persone sue et per utilitatem sue ne

cessitate.

Sequitur videre de 2°. scilicet de gula. Et circa hanc querunt plures. scilicet utrum gula sit peccatum. Respondeo sic quia reddit appetitum edendi et bibendi inordinatum secundum quod ab ordine rationis recedit ut dicit gregorius. 20. mo. quod ad afflictum spiritualis agonis non assurgit nisi prius hostis intra nos positus scilicet gula deumcat. Vtrum sit peccatum mortale. Respondeo si sit tanta inordinatio eius quod homo sit paratus facere contra dei preceptum propter huiusmodi delectationem erit peccatum mortale. Et sic dicit gregorius. 30. mo. quod quodammodo ante gula omne quod homines fortiter egerunt possunt. Si vero eius inordinatio sit infra deum ut quod licet nimis occupet quod ab omni delectatione non tamen propter hoc aliquid faciat contra dei legem est peccatum veniale. Et sic dicit augustinus. in sermone de purgatorio. quotiens aliquis in cibo et potu plene accipit quod necesse sit ad peccata minuta noviter punire. Quod notandum et que sunt species gule. Respondeo quod sunt quatuor ut dicit gregorius. 30. mo. et habet de secreta. di. 4. et dicitur nomen in his vitiis. perperere laute nimis ardere studeose. perperere. 1. ante debitam horam. laute. id est quantum ad prediositatem cibi. nimis. id est in quantitate. ardere. 1. nimis audere et gulose. studeose. scilicet quantum ad nimiam curam preparatio nis. Et hec additiones immoderationis attenduntur cōi in cibo et in potu. Sed quoniam in dōis speciebus gula est peccatum veniale et quando mortale. Respondeo in prima specie. scilicet perperere non est peccatum nisi voluptas cibi sit in causa. si enim sit ex aliqua necessitate infirmitatis vel itineris vel huiusmodi nullum est peccatum. Et etiam quando voluptas est in causa adhuc non est peccatum mortale nisi appetitus esset adeo immoderatus quod homo sequeretur eum et si esset contra dei vel ecclesie preceptum. In secunda specie. scilicet laute preparatio si fiat ex necessitate infirmitatis vel pristina consuetudinis non est peccatum. cum hoc augustinus. in regula sua cōcedat. alias peccatum esset. Sed si immoderantia appetitus esset causa et esset peccatum non tamen mortale. nisi appetitus adeo esset effrenatus ut etiam contra dei vel ecclesie preceptum abis illicitis sine necessitate vel dispensatione tunc ieiunij vesceretur. In tertia specie non est peccatum si non sumat scienter ultra proportionem sumentis. In quarta specie si sit ex sola natura nullum est peccatum si vero tali delectationi ratione pleneque operetur inhereat est peccatum veniale. si autem talis delectatio omnibus alijs proponatur sicut esca appetitum escam vendidit promissa propter quod reprobatus fuit hebreus. 12. est peccatum mortale. In quinta vero specie est peccatum mortale quoniam contra animam est deicitus tali cure. Cura vero hec est peccatum veniale vel et nullum peccatum cum scilicet hoc requirit infirmitas vel consuetudo vel honestas sine dignitas alicui. Vtrum gula sit vitium capitale. Respondeo sic quod est si sit sicut. 4. ut videtur gregorius. 31. mo. scilicet in peccata leticia scurrilitas. 1. iocularitas quedam pueriles ex defectu rationis. Inmundicia que potest accendi in inordinatam emissionem quarelibet superfluitate. tamen vel specialiter quantum ad emissionem seminis. unde super illud ephesios. 4. fornicatio autem et omnis immundicia. 7. glo. 1. incontinentia pertinet ad libidinem quicquid modo. multiloquum et hebetudo mentis

circa intelligentiā. f. pp̄t fumositates aboy p̄tur
bantes caput.

De sobrietate ⁊ ebrietate ti. 93.

Deinde considerandū est de sobrietate. Et pmo dī ipa. 2° dī vīdū sibi opposito. s. ebrietate. Cirā p̄mū nota q̄ oīa que ad tēperantiā p̄prie p̄tinent sūt necēia vite p̄nti et ex cess^o eorū nocēt et iō in oībus necessariū est h̄re mensurā; q̄d p̄tinet ad sobrietatem. Vn de didicē sobri^o quasi brīam. i. mensuram suās. iō noīe sobrietatis t̄pantiā significat. Sed modic^o excess^o in potu. s. qui potest inebriare pl^o nocet q̄z in alijs. et ideo ebrietas est spālē arca potum.

Regrie aut̃ hec virtus ī aliquibz duplīd ra
tione. vno mō qz sūt p̃niores ad scupiscētiās
vt iuuenes. ppter feruorē etatis. ⁊ mulieres p
pter fragilitatē mētis. Vñ s̃m maxīm valentiū
mulieres apud romanos nō bibebāt antiq̃tus
vinū. Alio mō qz est magis nēcia eis ad p̃p̃riā
opationē ip̃oz. Vinū aut̃ imoderate sūptū p̃ci
pue impedit ratōis vsū. Et ideo in senibz in q
bus ratio vīgere debet ad eruditiōē alioz. ⁊ ī
epis. ⁊ in alijs ecclēsie mīstris qui deuota men
te debent insistere sp̃ualibz officijs. ⁊ regibz q p
sapientiā debent subditos gubernare. sp̃aliē d̃z
in eis sobrietas esse. Idō d̃z ad tytū. 2. exhorta
re senes vt sint sobrii. ⁊. 1. thīm. 3. optz ep̃z so
brū esse. ⁊ puer. 31. noli regibz dare vinum.

Sequit̃ videre de 2°. s. de ebrietate circa qđ
sciendo qđ ebetas dupl^r pē sui vno^o p dñcē
qui puenit ex nimia vini potatōe. et sic est pe-
na ssequēs ex culpa. Alio mō p actu quo quis
incidit in illū defectū. et ille act⁹ dīdī cāre du-
pliciter ebrietatē. Vno mō ex vini fortitudīe p-
ter opionē bibentis et sic pē esse sine pēto. Alio
modo ex inordinata scupia et vsu vini et sic ē pec-
catū. Est aut qñq; peccatū mortale vt cū quis
bene aduertit qđ pot⁹ est potens inebriare et talis
appriet̃ ebri⁹. qñ vō nō aduertit tūc pē esse aīz
peccato veniali. Nota tñ qđ cū aliq; multū
medit et bibit fm medicame giliū ad vomitū
puocandū. nō est reputand⁹ supflū pot⁹ vel
abso. pot⁹ tñ aque etiā tepide causat vomitum
et id ppter illā non excusaret̃ ab ebrietate.

Querit vtz ebrietas excuset a peccato. **R**es in ebrietate duo attendunt. s. defectus sequens et actus precedens. Primum excusat peccatum inquantum involuntarium datur per ignoranciam. Circa secundum vero distingue. quia ex actu illo secuta sit ebrietas sine peccato. tunc peccatum sequens a culpa totaliter excusat ut forte accidit in loth. qui excusat ab incestu propter ebrietatem eo quod non discrete quod essent filie sue. ut dicitur Gen. 22. h. 5. faustum est. Si autem actus precedens fuit culpabilis sic excusat non a toto peccato sequens per eo quod reddiit voluntarium ex voluntate actus precedentis. sed a tanto quod diminuit ibi ratio voluntarii. Quia tamen ex ebrietate res publica multum dānificat. Ideo etiam secundum aliquas leges positas faciētes aliqua turpia ex ebrietate puniuntur. Et quia tales omni peccato se exponunt. ideo alicubi magis puniuntur quam si non essent ebrii ut magis solidate ab ebrietate ca-

ueant. et credit rich. qd ebzi⁹ occidens hoīem est
irregularis.

De castitate ti. 99.

Ostea considerand est de castitate. 1° de ipsa. 2° de vrginitate que est p^o castitatis. 3° de luxuria que opponit sibi.

Circa p^mū scdēd q^d nomē castitatis sumitur
ex h^o q^d p^r rationē occupā castigat^r que est ad mo
dū pueri refrenanda vt pat^r p^r p^m 3. ebrico.
¶ n^o castitas inquantū est fm^o rōē opantis est v^o
tus. Inquantū vero habet delectationē in accen
suo enumerat^r iter fruct^o Gal. 4. P^ot^r at^r casti
tas sumi dup^r. s. p^rpe^r et sic ē spūalis v^o b^ois spe
cialē materiā. s. delectatōes venereas. et metha
phorice et sic est castitas spūal^{is} q^d est q^d mēs hōis
delecta bilit^r iungit^r deo fm^o i^o 2. cor. 11. despo
di vos vni viro vgi. ca. exhi. x^o. Si at^r delecta
bilit^r ē debitū ordīs dīni iungat^r quibuslibet re
bus alijs dicet^r fornicatio spūalis. fm^o i^o hiero.
3. tu autē fornicata es cū ama. ml^o. Scdō mō ac
apiendo castitatē est virtus generalis quia per
quālibet v^oritem mens retrahit^r ne rebus illuci
tis delectabili^r iungat^r p^rncipalit^r tñ hūiōi casti
tatis rō consistit in v^oritib^o theologicis q^bo mēs
iungit^r deo. ¶ S^o q^d se habet pudicitia ad ca
stitatē. R^o pudicitia dicit^r a pudore in quo ve
recūdia significat^r. Et iō oportet q^d pudicitia p^r
prie sit ēca illa de quibus hōies mag^o verecūdiat^r
vt de venereis. Intñ eē vt dic^r au^o. q^d verecūdia
nō careat scubie^o iungalis. Et h^o q^d mot^o illoz
mēbroz nō s^obiē impio rōis. Verecūdia at^r hō
nō tñ de mixtiōe venerea s^o eē de q^buslibet figis
ei^o vt dic^r p^rbus in 2° r^ohetorice. vt sūt aspectus
ipudic^o. tact^o. oscula. Et q^d h^o solēt magis rōp
hendi. iō pudicitia magis respiciat hūiōi signa
exteriora. castitas at^r magis ipaz omixtiōē. et
iō pudicitia ad castitatē ordiat^r nō q^dsi v^o ab ea
distincta s^o sic q^dā circūstantia ei^o. q^dq^o tñ vni
p^r alio ponit^r.

De v̄ginitate t̄i. 84°.

Postea dicendū est de v̄ginitate. 1. p̄i-
mo de eius essētia et q̄oditate. s. q̄p̄ ē
vñ dī. 2. de ei⁹ amissioe. 3. de p̄mio au-
reole v̄ginitati debite. 4. de v̄ginitate s̄cra-
tōe. **¶** Cū
p̄o sciendū q̄ s̄m rich. v̄ginitas p̄t dupl̄ sumi.
vno mō i p̄p̄e p̄ itēgrate carnis. 7 sic q̄libet mu-
lier nascit̄ v̄go. 7 sic n̄ est v̄r q̄ tota essētia est
bet v̄tutis ē i aīa s̄c̄ au. 1. de d. dei c. 11. **¶** Alio
mō p̄ v̄ginitas sui p̄ hīcū q̄n rōnabil̄ nēctas
assit vacādi copl̄e carnali. dēmiat̄ volūtas ad
respūendū p̄mptē 7 faciliē oīz delectationē vane
reā ēē liatā vt mēs liberi spūalibz vacet q̄ vt
dī. 1. cor. 7. **¶** V̄go cogitat q̄ dñi sūt vt sic s̄c̄ cor
p̄e 7 spū. **¶** Et sic d̄t au. 2. h. de nupais 7 s̄c̄. q̄ v̄-
ginitas est i carne corruptibili i corruptibz p̄petua
meditatio. p̄ meditatioz itelligit̄ p̄positū rōis q̄
dī ēē p̄petua qz ad h̄ q̄ sit v̄r v̄go dī h̄ gerēi p̄po-
sito vt i h̄ p̄seuerz p̄petuo. 7 h̄ mō v̄ginitas est
v̄r. **¶** Ex p̄dictis p̄z q̄ v̄ginitas carnis n̄ est de esse-
tia v̄tutis v̄ginitatis s; est quidā eius decor aci-
dentalis extrinsec⁹ existēs p̄pter q̄d p̄di potest fi-
ne diminutione virtutis v̄ginitatis vt patz in

virginibus violenter oppressis fm au. 1. de d. del. c. 14. r. 19. Vbi dicit expresse qsi in uiolente op. pressis pudicia paret. ai vtus non esset. Sil. ter habet. 2. q. 4. in principio r. c. tolerabili. hec rich. Adde aut vgnitas sup castitatem coniu. galem statum pfectionis. Et fm aliquos non distinguit ab ea p essentiam s; differunt sic vir. tus pfecta et impfecta. Et huius sime fuit rich. Scdm vero alios est virtus specialis distincta ab ipa p essentiam ppter specialem difficultatem quam habet r huius sime fuit tho. in scda scde.

Sed obid extra pdicta quia nulla virtus p. ditur sine peccato sed vgnitas p dicitur s; pec. caro p matrimoniu. ergo non est virtus. Ad hoc r dicit tho. q licet sine peccato p dicitur possit integri. tas carnis non tamen vgnitas s; qd est v. tus. quia importat ppositu voto firmatum in. regnitate ppetuo seruande. dicit eni aug. 2. li. de vgnitate q p vgnitatem integritas carnis deo vouet consecrari et seruari. et sic patet q nō p dicitur sine peccato. hec tho. Aliqui tñ dicit q sta. tus pfectus quem dicit ultra castitatem con. iugalem p dicitur potest sine peccato. Potest etiam did r melius qsi modo necessitas immineret vacandi copule carnali ex precepto dei. si vir. go ppter hoc tantum carnaliter copularetur fir. miter pponens q hac necessitate cessante oio. de contineret. in ea vgnitatis habitus nō mi. nueret r adhuc vere vgo esset mēte licet non fm cōm vsu fm quem dicit virgo que copule carnali nunquā cōsensit. hec rich. Non solū aē vgnitas est virtus sed est maxima virtutum in genere castitatis. Et q castitati attribuitur decor. ideo psequens attribuit vgnitati ex. cellētissima pulcritudo. vnde ambro. li. de vgi. nitate. pulcritudinem maiorem quis estimare potest decore virginis que amat a rege pbat a iudice dedicat dño. consecrat a deo. Et ideo b. hiero. attribuit vgnitati fructus centesimus viduitati sexagesim. r matrimonio tricesim. sc; ppter excellentiā vgnitatis ad illa duo. Qd aut dicit au. de bono iugali q vgnitas iohānis non pferet merito coniugio abrae in. telligit respectu pmiū substantialis non accōde. talis. Vnde aut nomen vgnitatis sumptu; a virore. quia sicut illd dicit virens in suo vi. rore p sistere qd non est excessu caloris adustuz. Ita etiā vgnitas importat q psona cui inest sit immunis a cōcupiscentie adustione que videt esse in cōsumatione delectationis venere. vnde ambro. dicit li. de vgnitate q vgnitas ē expers cogitationis de carnali delectamento in. tegras.

De vgnitate secundus.

Sequit videre d. 2. s. de amissione vgniti. tatis circa qd sciend q tūc solū vgnitas p dicitur fm aliquos qn volūtaria r pcurata dele. ctatio carnalis in actu pollutionis cōple. r tūc etiam corpus corrumpi dicit. Corruptione in. quam viq; siue passiois. s. ex laxatiōe venaz r viay p quas reat volūtatis exple. Requirit aut q talis delectatio sit volūtaria. s. ex volun. tate opante vel cōsentiente vel non dissentiē.

te vel non quantum potest retinente. s. vt rñi. corpy non potest defendere saltē nō cōsentiat de. lectioni cōcupiscentie. vt siquā patit pollutio nē dormiēdo vel aliquid turpe imaginando vel dñi tangit a viro non tñ ad h data opa nec ex. pposito. recuperare p pñiam vgnitatem poterit et inter virgines consecrari. licz ē et post huius pollutionem placuerit talit esse pollutā. Scd; vero alios non tñ p dicit vgnitas quādo vo. lūtariē pollutio cōple. sed etiam quando sine ea coitens p fide sicut facit qui ante tempus semis p sui turpem tactum huius delectationem i se perficit vel ab alio in se fieri pmitte. r h sime videt hu. fuisse. Item cū dicit aliqua inuolūta. ria cognoscā. Inuolūtariū non est hic iudicand fm aliquos in ipa delectatione vbi ratio absō. bet s; ante r post. Alij vero dicūt serarium. Quid de puellis q i ānis puerilibus antequā; inapianē pubescere agunt huius turpia. Rē nō debent dīd corrupte quia in talibus ante ānos discretionis cum necdum scūt in hoc esse bo. vel malū nec pollutio nec delectatio coitus ēē potest. Quid de femis fluxū patientibus se. minis. Rē non debent ex hoc dīd corrupte quia talis distillatio nō fit in eis ex pposito quāmo cū sint in sancto pposito sentiūt distillationem hu. moris. suadendum est tñ eis q se tēnt a collo. cutione r aspectu viroz que eis occasio pnt esse.

Sed nunquid p pollutionem in somnis per. dit vgnitas. Rē q non quia tūc volūtas et deliberatio talis delectationis non habet nec ha. beri potest. Credūt tñ aliqui qsi delectatio pol. lutionis nocturne placeat deliberate ante l post vgnitas p dicit. Idem credunt de eo q cām dat in vigilia tali pollutioni p cōsensū in talem delectationem vel actum. Quid de mulierib; q in ebrietate vel dormientes a viris agnoscam. tur. Rē dicit tho. sup. 2. sen. di. 33. q silis rō est de his r de pollutione in sōnis nisi forte hac intē. tione inuenit dormiē l se inebriauerit vt a vi. ro agnoscerent. Quid de his q a demoibus in cubis agnoscent. Rē tho. dicit ibi d. q nō p dicit vgnitatem si tñ quātū pnt mente renitant.

Ad h nota q sic dēplex humor fluit d ge. nitalibus mēbris. s. semen. vrina. r hūoz silis semī qui est medi. inter semē r vrinā r distil. lat qñq; ppter solū semē tactū vl aliquoz tur. piū auditū. p dicit aut vgnitas p solā semis resolutionē quia ipa sola locum coit. supple. l eius delectationem complet. Quid de illa que violenter corrupta fuit. Rē p hoc vgnitatem non amisit dummodo ppositū seruandi eā per. petuo custodiēs illi actui non cōsensit vllō modo. Et hoc siue p fide siue quacūq; alia cā violente corrupta sit. s; si p fide ad martiriū ptebūt. Vñ bēa luda dixit si me inuitā violare feceris michi castitas duplicabit ad coronā. Intelli. gens q ex hoc duplex pmiū reportaret. vnum p vgnitate seruata aliud p iniuria illata. his pcorat au. 1. de d. del. c. 19. dices de violen. ter corruptis q pposito ai manente p qd etiam corpus sanctificari meruisset. non aufert ipsi.

corpi sanctitate violentia libidinis aliene quam
uat perseverantia sue continentie. Sic enim integri-
tatem mentis deus restaurare potest mentis corru-
ptione per peccata. licet non possit facere quod fuerit corrupta
Ita integritatem carnis deus restaurare potest facere
non possit quod fuerit corrupta. Quoniam integritas
carnis ad illud quod est de essentia virginis non sit
necesse. hec rich. Quid de illa quod fuit corrupta
tamen mente si non carne. Respondeo talis ut etiam tactus est in
quod precedenti per veram penitentiam ad plenam recuperabit in
corruptione mentis. et si in tali proposito in fine
vite fuerit aureolam habebit. Quod enim dicitur
virginitas meditatio perpetue incorruptionis. refertur
ad finale incorruptionem ex parte mentis. Ex parte ve-
ro carnis oportet esse perpetuam incorruptionem quoniam
tunc est de voluntate mentis. hec alex. an. **Ar. iii.**

Sequitur videre de tercio scilicet de aureola
virginis. scilicet quid est et cui debet. Circa
quod sciendum quod aureola est quoddam privilegium
respondens victorie privilegio. Et ideo
fuit tres victorie privilegio eo quod sunt ce-
teris aliis excellentiores. In tribus pugnis immen-
tibus cuilibet homini sic sumunt tres aureole.
Nam potissimam victoriam obtinet virgo con-
tra carnem. maritum contra mundum. doctorem contra
dyabolum. dum non tantum a se sed etiam ab
aliis remouet ipsum. Et ideo his tribus aureola
proprie dicta debet. Debet autem aureola tamen illis
virginibus que propositum seruandi perpetuo vir-
ginitatem habuerint. et hoc secundum rich. siue propositum
illud firmanerit voto siue non licet illud pro-
positum aliunde fuerit interruptum integritate ca-
rnis manente. dummodo in tali proposito i-
ueniat in fine vite. **Tho.** vero videtur velle quod
oportet illud propositum esse voto firmatum ut pa-
tet ex dictis in primo articulo in solutione argumen-
ti ibi positi. unde debet corruptis sola mente dum-
modo de penituerint et in tali proposito reperiantur
in fine. Debet etiam violententer vel non voluntarie
corruptis sola carne non mente ut etiam patet
ex dictis in secundo articulo. Debet etiam secundum rich. his
que sunt virgines ex necessitate ut sunt naturali-
ter frigidi et eunuchi si voluntatem habuerint in
corruptionem perpetuo seruandi et si facultas ad-
esset coeundi.

Artic. iij.

Sequitur videre de quarto. scilicet de consecratione
virginum. Et circa hoc querunt plura. scilicet quod
re solus episcopus consecrat et virgines velat. Respondeo sic per
matrimonium carnale representat matrimonium
spirituale inter christum et ecclesiam quantum ad secun-
ditatem. Ita per virginem velationem representat
matrimonium spirituale quantum ad eius integri-
tatem ut patet per omnia que ibi geruntur et perferuntur.
Et ideo solus episcopus cui ecclesie cura committitur
virgines velando desponsat. non sibi sed christo quasi
panimpham et amicum sponsum. Sed quare sole vir-
gines et non vidue consecrantur. Respondeo quod in conti-
nentia virginum potest esse integritatis signifi-
catio plena. sed in vidua est semiplena. ideo vi-
duis datur aliquod velum sed non cum illa so-
lemnitate cum qua virginibus datur. Quo te-
pore sunt virgines consecrande de hoc quere infra.

li. 6. ti. de tpe et loco quo debent ordines conferri

Verum in consecratione virginum gratia debet. Respondeo
secundum tho. 2. 2. sen. di. 38. quod sic. sic in vocatione regni
et aliis huiusmodi benedictionibus nisi si sit impedi-
mentum ex parte recipientis. Sed tamen non di-
cunt sacramenta quia non sunt ad curationem
morbi peccati sicut alia sacramenta instituta.

Verum occulte corrupte debeant consecrari
propter vitacionem scandalum. Respondeo in consecratione
illa fuit et dicuntur aliqua que pertinent ad eius
substantiam ut verba que expriment virginita-
tem et benedictio veli secundum formam consecratio-
nis et modum velandi. Et aliqua que pertinent
ad eius solennitatem ut accensio candelarum. donatio
capitis et come cum producantur. Dicuntur quoque
contra omnes qui in velando occulte corrumptas si-
ne a viro sine alio nullo licet filiare vel vere fa-
cere vel dicere ea que sunt de substantia consecra-
tionis. cum quia circa ecclesie sacramenta vel
sacramentalia nulla debet intervenire scienter
falsitas vel simulatio quia fieret iniuria sacra-
mento. cum quia esset contra decretum. 21. q. 1. de
notis.

Circa vero ea que pertinent ad solenni-
tatem consecrationis adhiberi potest cautela pro-
pter vitacionem scandalum et infamiam secundum aliquos
et hoc per episcopum cui mulier debet secrete dicere suum
statum. poterit enim disponere quod talia fiat et caute
subdicere verba que sunt de substantia consecrationis
vel et nomen virginis in nomen castitatis
mutare. Alii dicunt quod tales corrupte nullo modo
debent se sociare sacris virginibus in consecratione
etiam quantum ad ea que sunt de solennitate cur-
talem sanctitatem simulare sit hypocritarum maxi-
ma. Putant autem suam infamiam vitare aut se huius-
modi dicendo se non esse dignas tali consecratione
propter periculum infirmitatis humane ne imposse-
runt consecratio contaminetur. Et sic magis hono-
rant quam infamant. quia omnes si vellent se sic ex-
cusare possent aut tunc consecrationis sumendo ne-
gocium aliquod impediens consecrationem. Aut
etiam tunc infirmitatem filando iacendo in lecto vel
aliquid simile saluo meliori iudicio veraciter opi-
nio est satis tolerabilis. si secunda videtur esse ratio.

Quid de violententer oppressis. Respondeo quod loca que
tali sunt valde nervosa. ideo tactus corporis irrita-
tionem causat. et per consequens ad voluptatem incli-
nat. hoc autem alludit ad consensum. vel ad minus
impedit ne homo totaliter conetur ad contrarium.
Et ideo cum de pleno dissensu constare non possit
ecclesie statuitur est ut tales humiliter abstineant
a consecratione. 22. q. 4. ille fallit. 7. 14. q. 1. si quis
iratus.

De luxuria et eius speciebus. ti. 20.

Postea dicendum est de luxuria. et primo de
ipsa. 2. de adulterio quod est quedam eius
species de quo plenius dicetur quam de aliis
speciebus eius. unde de ipso erit titulus specialis.
Circa primum primo dicendum est de luxuria et
de speciebus eius in communi. 2. in speciali de similia
fornicatione. 3. de stupro. 4. de rapto. 5. de in-
cestu. 6. de sacrilegio. septimo de vicio contra

naturā. **C**irca p̄mū sciendū sic dicit ysidor² li. cehi. luxuriosus dicit aliquis quasi solutus in voluptates. voluptates autē maxie veneree solūnt aīn hoīs. et iō luxuria est p̄ncipaliē in eis. scđarto autē dī esse in quibusdam alijs p̄nenti: bus ad excessū. Vñ ad gal. 4. dīc glo. q. luxu: ria est quedā sup̄fluitas. p̄tinet autē ad rationē eius ut excedat arca venerea ordīem rationis et ideo est peccatū. Est autē luxuria viāū capi: pitale ut dicit grego. 31. mo. ut habitum est s̄. Et s̄m eundē ibid ex ea oriūtur octo filie. s. cecitas mentis. incōsideratio. inconstancia. p̄pita: tio. amor sui. odiū dei. affectio p̄ntis seculi hor: ror sine desperatio futurū. Scđm vero ysid² ex ea oriūtur q̄tuor. s. turpiloq̄a. scurrilia. ludicra. et stultiloq̄a. que quatuor nascunt ex p̄te sermo: nis. sermo ei debet esse decens contra qd est tur: piloq̄um. Lideus contra qd est scurriliēas. Ex: pediens contra qd est ludicra. Et sale. s. sapien: tie oditus. p̄tra qd est stultiloq̄um. Species autē luxurie sūt sex. ut habet. 36. q. 1. s. fornicatio. si: plex. adulteriū. incestus. stupr. raptus. et vici: um contra naturā. Quid autē sit vñq̄qz istoz hīcū est s̄. li. 1. a. 31. et habet in sequenti: bz articulis.

Artic. ij.

Sequit̄ videre de 2° scilicet de fornicatione si: plic. Circa qd firmiter tenendum qd forni: catio simplex est peccatū mortale. qd patz p̄ h̄ qd apl² ad gal. 4. p̄missa fornicatōe et quibus: dam alijs viāis subdit qd qui talia agunt re: gnū dei non possidebūt. Ab hoc autē nichil ex: cludit n̄ peccatum mortale. Scđnd aē qd for: nicatio qñqz sumit̄ generaliter p̄ quocūqz pec: cato mortali. ut in psal. p̄didisti oēs q forni: abs te. Aliquando p̄ peccato carnis ut. 1. cor. 4. fugite fornicatōz. qñqz sp̄aliē p̄ coitu soluti: cum soluta. et sic diuidit̄ p̄tra alias species lu: xurie. qñqz p̄ scđis nupcijs. et sic dīc crisō. qd ac: cipe vxorē scđaz est fornicatio s̄ hoc vlcio mō n̄ est peccatū sed incontinentie signum. Sed qd de tactibus. amplexibus. osculis. et huiū ille: cebris alijs nūq̄ est ibi peccatū mortale. **R**e: aliquis dicit eē peccatū mortale duplicē. vno^o s̄m speciem suā. et sic talia s̄m rationē suā non sūt peccata mortalia. possūt enī fieri sine libidi: dine vel p̄pter patrie osuetudinē vel p̄pter neci: tatē aliquā. vel p̄pter cām rationabilē. Alio^o ex sua causa ut cū qd dat elāz ut aliquē in h̄re s̄m iudicat mortaliē peccat p̄p̄ itētiōē corru: ptā. dicit̄ est autē sup̄ qd osens² nō tñ in actū s̄ etiam in delectationē peccati est peccatum mor: tale. Et ideo cum fornicatio est peccatū morta: le. consequens est qd osensus in delectationem eius est mortalis. Et ideo cū p̄dicta sūt p̄p̄ de: lectionē huiū sūt peccata mortalia. et sic tñ dicunt libidinosi. Vñ ip̄e etiam aspectus libi: dinos² est mortalis s̄m illō. qd. 4. qui viderit muli. ad cupi. eam iam mecha. est eam i cor: suo. vñ au². impudic² ocul² impudic² cordis ē nūc². ergo multo magis alia que sūt illi actui p̄p̄q̄ora sūt mortalia. **N**ota s̄m au². non autē qui occupauerit sed qui viderit ad occupiscen:

dum. id est. ut concupiscat qd est plene libidi: ni consentire. Est enī occupiscere duplicē. s. ex motu subito sine deliberatione vel intentione perficiendi. et hoc est veniale. Et cū deliberatiōe et itētiōe p̄ficiēdi. et h̄ est mortale. q̄ mod² secū: dus melius exp̄mit̄ p̄ ad concupiscendū. Sūt autē visū nō tantū p̄ sensu exteriori. s̄ et interi: ori. Et qd dicit de muliere intelligit de quacūqz alia re c² abus² est s̄ dei p̄ceptū. **P**ergo dī gre: nō licz intueri qd nō licz occupiscā. est vez qñ vi: sui viūgit̄ itentio siue osens². et p̄ visū itelligit etiā alios sensus. Intueri enim est intus euen: vel intus tendere. et hoc est peccatum morta: le.

Artic. iij.

Sequit̄ videre de tercio. s. de stupro arca qd sciendū qd stupr est illata defloratio virgi: nū sub cura parentū existentū. s̄ numeri. 4. v. bi dī si latet adulteriū et testibz argui nō p̄. qz nō est inuenta in stupro tē. stupr sumit̄ cōir p̄ oī coitu viri singati cū alia muliere qz cū vxo: re. Inuria autē stuprator et virgini et patri eius et ideo satisfacere tenet̄ vñqz. ut habet exo. 22. et deut². 22. Quid de illo qui deflorat virgi: nē solutā nūquid ducere vel maritare tenetur eā s̄m qd dīc videt̄ ex. de adul. c. 1. **R**e s̄² rod. si defloret eā volūtariē non tenet̄. si autē inuitā aut dolo inductam ad consensū. inuigenduz est ei in foro p̄mē qd ei satisfadat vel cū ea cōpo: nat. ad penā aut illi² decre. non tenet̄ in foro ciuili. Et exponit̄ eā glo. de raptore qui a domo patris virginem seducat. i. seorsū ducit et vi ex: trahit. Accusat̄ autē stupr infra quinquennium qñ sū vi est s̄missū. si autē vi sit oppress² ma: scul² vel femia sū p̄finitōe t̄pis accāē. ff. e. ma: rita. s. quinquennū. et s. vlc. **P**unit̄ quoqz stup: tor si sit honestus s̄m leges punitiōe medie: tatis bonoz suoz. humilis vero religat̄ et i cor: poze coercet̄. **I**nsti. de publi. s. itē lex multū de adul. et hoc qñ sine vi quis opprimet̄. Si autez ui decapitat̄. ut patz ibid. s. s̄m aē p̄ vum. **I**dez sit qñ s̄mittit̄ etiā sine vi in puez. C. e. cū vir: itē si tutor stuprauerit eam cui² est tutor depor: tat̄ et eius bona publicant̄. C. e. siquis eā. **S**cđz vero canones stuprator puellā dotabit. C. d. do: te cau. n. nu. l. 2. et eam ducet in vxorē si pat̄ osensit. si autē pater renuerit subaudi. et puel: la alias s̄. ex. d. adul. et stu. c. penlt. rñso. 1. **T**ene² dotē assignare s̄m mod² s̄m quē v̄gines so: lent accipe. ex. de adul. c. 1. s. osiderata osuetu: dine regiois et facultate assignātis et dignita: te virginis ad arbitriū boi viri. ar. 30. q. 4. n̄: lus. Si eam vero vxorem accipe renuit verbera: tur excoicat̄. s. quo ad cōiōnē sacramentoz q̄ vsqz uidebit̄ iudici reuocand². et in monasteri: um ad agendā p̄māz p̄petuo detrudend². ex. de adul. puenit.

Artic. iij.

Sequit̄ uidere d quarto. s. d raptu arca qd sciendū qd raptus put nūc de eo loq̄mur. quandoqz in idem coindit̄ cum stupro ut cuz quis uirginē uiolenter deflorat que uiolentia quandoqz inferē et uirgini et patri. quādoqz pa: tri tñ. Itē puella qñqz de domo p̄ntū uiolēter

educet et violenter corrumpit. quique violentē
educta volūtariē corrumpit. vel fornicariē vel
matrimonialiter. Et utrobique est raptus quique
ē inuenit raptus sine stupro et quique stuprū
raptu ut p se patz. **S**i cui rapte restituitur
si sit alius dōpōsate. sūt spōsis restituēde. si nō sit
dōpōsate sūt pmo pti rēstituēde. et tē de volū-
tate pntū pnt eas vxores acapē. alē mātmo-
illūte dērahie nō tū iā dētractū dīrime. Unde
illō conditū mēdēsis placuit ubi videtur dīd-
ōrū est abrogatū. **Q**uid siqz violentē spōsaz
suā dōmo pntū auferat et carnalitē agnoscat
Rē spōs? ius aliqō bz i spōsa sua ex dōpōsate
et iō licz peccet violentiā inferēdo excusat tū a c-
mie rapte. **Q**ue est pena raptorū. Rē s? leges
decapitat. et ei sba rapte applicat. s. in foro in-
diali. et si si raptat mulierē honestā. sec? est si
meretricē. ff. d. furt. l. nullū. **S**ec? ec ē si raptat
ācollā l. libetā qz tē tū decapitat. Et si et plā alia
habent. C. de raptu virg. l. i. hac ec pena pūi-
unt comites raptorū. Et q al dāt eis auxilium
Serui aut et analle hui? facti culpabiles oburū-
tur. et cōdēnnato appellatio dēnegat. **E**t patet
ibi d. hoc aut delictū vindicare pnt parētes ra-
pre. s. angne. tūtozes. et curatozes. et forte co-
mites eoz. **I**dem forte ē tū fēia rapuerit virg.
Nec pē pī remittē in iūmā istā. C. e. l. qz pnt
bz. qd est vez pōs s. pab. sic fm hosti. e. ti. **N**e
pē rapta sfortū raptoris eligere. et si h fecerit.
raptoris sba a lege sibi datā pōt. i. aut. d. rap-
mu. q rap. nu. coll. 9. **S**i fm cān. raptor fit s
u? rapte nō se velit redimē. 36. q. 1. de rap. debz
ec cū suis fautoribz excōicari. e. q. c. 1. et. 2. si
rapta vult pē cū raptore dērahē. ex. e. accedēs.
licz ec pntes dōicāt. **N**ec ex h pōt dntū rerū
raptoris qz lex supōicta abrogata est. ex. de se-
cūdis nup. dñs. **R**aptores aut puerorū cā abu-
s? exqstis pēis capitalibz pūiūtur fm leges.
C. ad l. iul. de adul. l. cum vir. **S**i vero pnceps
cōmittat ecclesiastico iudici pūitionē taliū at
mortē vel mēbrū trūcationē l' sāgnis effusione
scz enozmē poterit iubere talē incarcerari vel fla-
gellari l' pecūia multari. et si est vez fm hosti.
si nō accusat. si aut accusat nō pē dīminuere pēaz
et ideo debet eā pīapi resuare. ex. e. i. archiepī.
scopatu.

Actus v.

Sequit videre de. 4. s. d. incestu. Circa qd sc-
end qd sangneaz et affiniū abus? antio-
nomatice dī incest? p pūationē. s. castitatis. **S**i
pone qd deficeret gū? humanū sic tpe noc. nūn
qd tē si supstites essēt ff et soroz licetē coplaren.
E. **R**ūdet alex. an. in 2? q hoc nō licet eis facere
autoritate ppa qz hoc phibet lege dīna. s. h fie-
ret eis licetū dispēlatōe dīna. **P**ūiū aut incest?
si omitterat ptra leges sciēt ead pena fm leges
qua adulterū. **S**i vero p ignorātiā iuris a vi-
ro omitterat pena mitgat. et sic exaudiri dī qd
dī pūiendi correctōe incestū excusari. ff. e. si adl-
terū. **S**i at omitterat a fēia p ignorātiā iurī na-
tural' l' gētū pūiū ut masculū. **S**i vō p igno-
ranciā iuris auilis excusat i totum. Et iō est
de minore ut dī ibidem. **S**ed tū dīstrabat illū

tā dīctōz ātequā accusat hac pena nō tē ut ibi
dē. Et est hic pstitutū quinquēniū. ut i lenoamio
ff. e. l. mariti. **S**ec? aut cān. qui macula incest?
est pollut? est ifamis et ec quilibet dñēs sibi.
2. q. 2. **E**t si infamia p pīam nō delet. 34. q. 6.
si duo. **E**t dū stat in crimine vsqz ad missam
cathecuminorū. i. vsqz ad sursum corda tū in eccle-
sia admittit. et cū eo nec absumi dī. 34. q. 3. d
his. et h dīcta sufficiāt ad pīs de incestu. quia
de ipō ifra li. s. de impedimēto cōmis aliq dīcen-
tur.

Sequit videre de sexto. s. de sacrilegio. orē
qd sciend qd omitterat in re sacra. Res at sa-
crata est vel psona sacra que occupat ad cō-
cubitiū. et sic pntet ad luxuriā. vel q occupat
ad possidēd. et sic pntet ad iusticiā. **P**otest ec
sacrilegiū pntere ad irā. ut siqz iniuriat ex tra-
sacre psonē. **E**t si obū sacra assumat gulose sa-
crilegiū omitterat. **S**peciali? at sacrilegiū luxurie
attribuit q castitati opponit. **N**o pōit tū sacrile-
giū intē spēs luxurie. 36. q. 1. qz ibi numerant il-
la q sē spēs luxurie fm sepaz. sacrilegiū at ē spe-
cies luxurie fm q ordinat ad finē alteri? vicij.
Et potest occurrere cū dīuersis speciebz luxurie.
Siqz cū abutatur psona sibi dīicta s? spūalē o-
gnationē omitterat sacrilegiū ad modū incestus
si vigne deo sacra que inquantū est xpi spō-
sa est sacrilegiū ad modū adulteri. **I**nquantū
vero est sba cura spūalē pīs est qdā spūalē sta-
pū. **E**t si ius iferat est spūalis rapte. q ec fm le-
ges gūi? pūiū qz ali? rapte.

Actus v.

Sequit videre de. 4. s. de vicio d naturam
Circa qd sciend qd h pē multap? dēngere.
vno mō si in se pollutio pcurat. et sic dī immū-
dicia vel mollities. **A**lo mō p coitū ad rē alte-
ri? speciei et dī bestialitatis. 3? ad iē eusd speciei
debiti sex? et dī sodomia. 2? si nō seruat nātū-
modus coitū dī. vel quātū ad instrumētū nō obī-
tū vel quātū ad mōstruosos ocūbendi modos.
Peccat aut hō h facēdo magis cū vxore qz cum
meretricē. qz magis tenet cauere malū vxoris
qz alteri? mulieris. **E**st at viciū d naturā ma-
ximū intē species luxurie ut vlt au. li. de adul-
terinis pūiū gūis. post h incest? vñ adulterū vī-
a f ab incestu ut dīc au. qd est vez acopiēdo
vtrūqz in suo sumo. **P**ai? est cū peccatū coire
cū matre qz cū alteri? vxore. **A**dulterū vō est
gūi? stupro. et vezqz aggrauat p violentiā. **S**i
rapte vginis est graui? pēz stupro. **E**t rapte
vxoris adulterio. **E**c ec viciū oīa aggrauat fm
rōz sacrilegiū. **I**nsumū vō pēz intē spēs luxurie ē
fornicatō simplex q omitterat sine iniuria alteri?
psonē. **I**n viciū vō contra naturā ifimū ē pe-
catū immūdicie. grauiūmū autem est bestiali-
tas. **P**ost hoc autem est sodomia. **D**einde ē pe-
catum in quo non seruat ocūbendi debi? mo-
dū. **M**agis autem si non sit vas debitum qz si
sit inordinatio fm aliqua alia pertinet ad o-
cubitus modum. **P**unicum autem fuit h pe-
catum āte legem incendio. gen. 19. **E**t in lege
vetari gladio. iudic. 19. **E**rgo multo magis

modo tpe gratie in quo assumpta est humana natura a filio dei. et huiusmodi viciis igne et gladio est puniendum. imo et omni genere tormentorum exterminandum a seculari peccate quod non sine causa gladium portat. **Ab ecclesiastica vero potestate omni genere coercitiois et abiectiois ab ecclesia velut puriorum sit tales a corpore abscidendi vnde tales non tamen quod faciunt. si est quod suadent sodomiam secundum leges capite puniuntur.** Sacri vero canones sub silentio transierunt in detestationem tanti criminis et flagitii quod non debeat nominari. de tamen iudex ecclesiasticus ipsum pena grauiori quod scelerum punire.

De adulterio et lenocinio tit. xlvij.

Dum considerandum est de adulterio. et primo quod est et vnde dicitur. 2º de punitione adulterij. 3º de lenocinio. De his vero quod pertinent ad accusationem adulterij sufficiant illa que dicuntur infra li. 8. tit. 34. cetera vero relinquuntur iurisperitis. **Circa primum sciendum quod adulterium est alieni thori violatio. 22. q. 4. non mecha beris sui thori deturpatio. quicquid enim committitur adulterium respectu viri et mulieris. quandoque respectu viri tamen. quandoque respectu mulieris tamen. proprie tamen loquendo adulterium in nupta committitur. ff. de l. inter liberos. §. lex iulia. Extensio etiam vocabulo dicitur adulterium aliquando cum propria vxore. et hoc secundum quandam iuris interpretationem secundum illud hiero. ardentior amator vxoris est adulter. ut quoniam ita diligit vxorem quod eam agnosceret et si alterius vxor esset. Dicitur autem adulterium quasi accessus ad alterius thorum. vnde proprie dicitur ut deinde est quoniam accessus ad coniugium.**

Sequitur videre de 2º. Circa quod sciendum quod pro adulterio secundum leges imponitur pena mortis. C. de l. quibus sententia autem a viro verberata in monasterio includitur quia intra biennium viro reciperet licet. biennio vero transacto vel viro mortuo antequam vxorem de monasterio educat adultera tonsa monastico habitu suscepto. ibi dum vivit maneat. duobus partibus proprie substantie liberis applicandis et tertia monasterio. Si autem liberos non habeat parentibus eius peccato non satisfaciendo applicetur pars tertia. et due monasterio. parentibus autem non extantibus tota sibi applicabitur monasterio pactis dotaliu instrumentorum omni casu fuatis. **Et in autentica ut nulli iudicet. §. maiestas coll. 9. et ponitur in. C. de adulterio. §. hodie si vir in probando deficiat tenetur ad rationem ut ibidem. §. adulterio. §. si vir volens ab vxore separari indirecse sequi poterit quod directe non potest. accusabit cum vxorem de adulterio calumiose et si deficiet in probatione in monasterium detrudet. Et sic indirecse ab vxore separabitur. Et non tamen si fiet secundum autem si aliter vir punietur. si vel in bonis suis l. ca. flagitando aliter vel aliter non consequetur. quia erit in voluntate mulieris sibi reconciliare viam ut potest est super etiam de viro. 6º autem vetus testamentum mulier de adulterio sumpta lapidabatur non autem vir. 33. q. 4. huiusmodi imago. Secundo vero casum in foro ecclesiastico agitur ad separationem. et de pariter. Et ad totis vel donationis assensum.**

sionem. ex. de dote post divortium restit. plerumque. Secundo vero canones clericus adulterum deponit et laicus excommunicatur. di. si. si quis clericus. ar. 6. q. 1. illi qui. Ad hoc nota quod ea quod ministrat in capite non potest accari de adulterio. C. de l. qui adulterium. Et hoc quod probas huiusmodi vite vilitas non credit legum observatione dignas. **Et dicitur ibidem quod secundum canonem non procedit ut dicitur gof.**

Sequitur videre de tercio. s. de lenocinio. Circa quod sciendum leno est qui adulterum vel adulteram subducit vel pro comperto stupro pecuniam accipit vel donatam de adulterio accipit siue ducat. l. qui de adulterio vxoris facit. l. de pbenf. adulteram retinet. Secundo est si habeat eam suspectam et preteritum incredulitatis ignorantiam valeat obumbrare. Sed et pena lenonis tenetur is qui ope l. auxilio vel consilio dolo malo factum est ut de pbenf. i. adulterio se pecunia redimeret vel interveniente alia pactio. C. de l. 2. et l. castitati. Est autem eadem pena lenonis que est adulteri. ff. de minoribus auxilium.

De continentia et incontinentia tit. xlvij.

Postea considerandum est de partibus potentibus alibus et partibus. Et primo de continentia 2º de clementia. 3º de modestia. Circa primum videndum primo de ipsa continentia. 2º de incontinentia sibi opposita. **Circa primum sciendum quod nomen continentie dupliciter sumitur a diversis. quidam enim continentiam notant per quam aliquis abstinet ab omni delectatione venerea. vnde apostolus ad gal. 4. eam castitatem coniungit. et sic continentia perfecta et principalis est virginitas et secunda viduitas. vnde secundum hanc eadem ratio est de continentia quod de virginitate quod sit videtur. vnde et a dionisio sic loquens de continentia. dicit quod est habitus inuictus a delectatione. Alii dicunt continentiam esse per quam resistit aliquis concupiscentiis pravis que in eo vehementer existunt. et sic accipitur. A. ethi. et in collationibus patrum. et hoc modo continentia habet aliquod rationis virtutis quantum scilicet ratio firmata est per eam contra passiones ne deducatur ab eis. Non tamen attingit ad perfectam rationem virtutis moralis secundum quam etiam appetitus sensu subditur rationi. sic ut in eo non insurgant vehementes passionem contrarie rationi. et ideo dicitur. 3º. ethi. quod continentia non est virtus sed quedam mixta scilicet in quantum habet aliquod de virtute et in aliquo deficit a virtute. et in septimo conditio virtutis scilicet in quantum deficit a virtute. Large tamen accipiendo virtutem per quolibet principio laudabiliu operum dicitur potest continentia virtus. Est autem continentia proprie circa concupiscentiarum delectationum tactus. Est enim circa eadem circa que est continentia. ut dicitur A. ethi. In his enim est optima et difficillima continere. Contra autem et 6º quid potest dici in quantum alia materia.**

Sequitur videre de secundo. s. de incontinentia. De qua queritur an sit peccatum. Et incontinentia potest attendi circa aliquod dupliciter. vno modo proprie et simpliciter et sic est circa concupiscentiarum delectationum tactus. et sic est peccatum duplici ratione secundum quod dicitur A. ethi. quod incontinentia

vitupatur non tantum sicut peccatum quod
scilicet est p' recessu a ratione sed sicut malicia q'
dam. s. inquantu sequit' concupiscētiā p'uas
Alio modo incontinentia dicit' circa aliquid p'p'e
inquantum homo recedit ab eo qd est fm ratio
nem sed non simpliciter ut cum aliquis nō ser
uat modū rationis in concupiscētiā hono
diuitiāz et alioz huiōi que fm se vident' eē bo
na. Cirē que nō est continentia simpliciter s; fm
quid sicut sup' dictū est de continentia et sic in
continentia est peccatū nō qd ex eo q' aliquis igerat
se concupiscētijs p'auis s; ex eo q' nō fuit modū
dōbitū rōis in concupiscēdis et rebus appeten
dis.

De clementia et mansuetudine et vicijs
oppositis ti. 29.

Deinde considerandū est de clementia et
mansuetudine. et p'mo de ip'is. 2° de crude
litate que opponit' clementie. 3° de ira
que opponit' mansuetudi. Circa p'mū scien
dū q' ex passiōe ire puocat' aliquis ut grauiorē
inferat penam. Ad clementiā autē p'inet dirēte
q' sit diminutua penaz qd impedire nō potest
p' excessum ire. Et ideo mansuetudo inquantū
refrenat impetū ire concurrat in eundem effem
cū clementia. differūt tñ inquantū clementia est
moderata exterioris punitionis. Mansuetu
do autē p'p'e diminituit passionem ire. et inde se
quē alia differentia quā pōit seneca 2° li. d. cle
mentia. s. q' clementia est lenitas supioris ad iſe
riore. s. in p'stituendis penis. Mansuetudo autē
est cui'libet ad quēlibet. Nota etiā q' miseri
cordia et pietas cū his oueniūt inquantū i eū
dem effectū occurrūt qui. s. est phibere mala p'
ximoz. s; dñt quātū ad motuū. quia pietas
hoc facit ex reuerentia quā habet ad aliquē su
periozem. s. deū vel pentē. Misericordia vero h
facit ex amicitia quā habet cū p'ximis. Mansue
tudo inquantū remouet iram metantē ad vī
dictā. Clementia vero hoc facit ex ai lenitate in
quantū indicat equū esse ut q's ampli' nō pūa
ē. Ponit' autē mansuetudo siue mitas inē bēi
tudinē q' 4. Et inē fruct' ad gal. 4. Nā be
atudes sūt acc' virtutū. fruct' autē sūt delectatō
nes de acabo virtutū. Et id nichil phibet man
suetudiez pōi et beatitudiez et fructū. s; q' nomen
eē diuersimode sui potest.

Sequē vidēre de 2°. s. de crudelitate. circa
quā scien' q' h' nomē sup'tū esse videtur a
crudelitate. sic at ea q' sūt decocta et digesta solēt
h'ē dulcē et suauē sapore. ita cruda h'nt asperit
et acrē. dictū est autē sup' q' clementia dicit' quāda
ai lenitatē siue dulcedinē p' quā quis est dimi
nuti' penaz. et sic crudelitas directe opponitur
clementie. Nomē at' seuidie et feritatis a silicudi
ne feraz sumit'. q' etiā seue dicunt'. et id p'p'e
loquendo feritas vel seuidia dicit' fm quā quis
in crudatu alio delectat'. et sic sub bestialitate o
tinet'. talis em delectatio non est humana s; be
stialis. Crudelitas vero culpā in eo qui punit
attendit. sed in puniendo modum excedit. et
ideo differt a seuida sicut malicia humana a be

stialitate ut didit'. A. ethi. unde seuida non op
ponit' directe clementie s; excellentiori virtuti
quā phus vocat' heroiā vel dīnam. et fm nos
didit' potest q' directe opponit' dono pietatis. Se
uer' autem dicitur quasi seuis et verus ut dicit'
ysidorus li. ethi. quia sine pietate iusticiam te
net.

Ar. 11.

Sequē vidēre de tercio scilicet de ira. et arē
hoc querunt p'la scilicet utz ira sit pecca
tum. Rē ira ut dictum est supra est p'p'e que
dā passio. passio autē appetitus sensitui mēti ē
bona inquantū rōe regulat'. si autē ordinem ra
tionis excludat est mala. Ordo autē rationis in
ira potest attendi quātū ad duo. p'mo quātū
ad appetibile i qd tēdit qd est vīdicta. In siquis
appetit q' p' ordinē rōis vīdicta fiat. laudabil
est appetit' ire. et dicit' ira p' zelū. Si autē appetat q'
fiat vīdicta qualitercūq; s; ordinem rationis ē
ira p' uiciū. Alio modo attendit' quātū ad modū
irascendi ut scilicet motus ire si immoderate
feruescat interi' vel exteri' qd si p'ermittat nō
erit ira sine peccato. eē siquis appetat iustam vī
dictam. Utz omnis ira sit mortalis. Rē q'
non. Unde sup' illō psal. Irasamī et nō. pe. di
cit' glo. venialis est ira que non pōndit ad effe
ctum. motus em ire potest esse peccatū duplici
ut dictū est. vno mō ex p'te appetibilis. ut cum
quis appetit vīdictā et sic ex genere suo est mō
talis quia contrariat' iusticie et caritati. posset
tñ talis appetitus esse venialis p'pter imperfeco
nē actus. et hoc vel ex p'te appetentis ut cū accit
ire puenit iudiciū rationis. vel ex p'te appetibi
lis. ut cum quis appetit se in aliquo modico vī
dicare qd etiā si inferat non erit mortale. ut si
quis parū trahit aliquem puerum p' capillos
et huiōi. Alio modo quātū ad modum ira
scendi et sic p' se non est ex genere suo mortā
posset tñ eē mortāl' puta si ex vehemētia ire ex
adat a dilectione dei vel p'ximi. Utz q' 4.
dñs ponat sgrue ēs modos vī gradus ire. Rē
illi gradus ire non pertinent ad diuersas speci
es ire. sed accipiūt' fm processum actus hūai
in quo p'mo aliquid corde cōapiē. et sic dicit' qui
irascit' fratri suo. et loquit' de illo qui vlt' graui
ter p'ximo nocere. talis em ira est mortalis. Si
vero motus leuis esset cui ratio non consentit
venialis esset. Secdo p' aliqua signa manifestat'
exteri' etiam antequam prumpat in effectum
et sic dicit' qui dixerit fratri suo racha. qd est in
teriectio irascēdis. 3° peccatum interi' accipit
p'ouens ad effectū. Est autē effectus ire nocu
mētū alteri' sub rōe vīdictie. minimū autē no
cumentoz est qd sit solo verbo. et s; h' dicit'. qui
dixerit fratri suo facie. et sic patz q' 2° addit' s;
p'mū. et 3° suz vtrūq; unde si p'mū est mortale
peccatum in casu in quo loquit' dñs ut dictum
est multo magis alia. Et ideo singulis eoz ponit'
tur correspondētia aliqua penentia ad ordina
tionē. sed in p'mo ponit' iudiciū quod est mīp.
quia ut dicit' aug. in iudicio adhuc dat' defen
sionis locus. In secdo ponit' consiliū in quo m
dices inter se conferunt quā pena sit punitiō

In eo ponit gelena ignis qui ē gēnnatō cer-
ta. Nota q̄ hoc dicit p̄ quandā similitudinē
cū enī quis punit d̄ delicto iudex enī indicat eē
puniendū et hoc est illa magna pena. s. q̄ fac se
ad penam iudicandū. sed vltim⁹ est sibi graui⁹
or pena qm̄ fac sibi determinatam esse penam.
s. adhuc est ei grauior pena qm̄ ferē pene sūa.
p̄mū vocat iudiciū. 2⁹ p̄siliū. 3⁹ gelennā. quia
tūc est pena grauiſſima. et sicut gradatim sūm
hec tria crescit pena. Ita ire sūm illas tres diffe-
rentias maior et minor debet pena. et hec oīa ha-
bent ex glo. s. m. 4. **V**tz ira sic viciū capi-
tale. **R**e q̄ sic vlt grego. 30. mora. Scendū
enī q̄ de ira possum⁹ loqui dupliciter. vno modo p̄
accidens scilicet inquantum impedit iudiciū ra-
tionis p̄ quod homo retrahit a malis et sic p̄
esse p̄cipiū peccatorū tū sup illō puer. 19. vir
iracū⁹. puocat rixas. dicit glo. Janua oīm vi-
ciōz est iracūdia. Alio modo directe et p̄ se et sic
est cā aliquoz specialem peccatorū que sunt filie
eius. Et he sūt sex sūm grego. 30. mora. s. rixa.
tumoz. mētis. p̄tumelia. clamor. indignatio.
et blasphemia. Sumitur autē hic tumoz mētis
n̄ p̄ supbia s. p̄ quodā conatu seu audacia ho-
mīs inuentantis vindictam. blasphemia vero
i quam aliquis ex aī emotione p̄cipit ex ira
p̄cedit. blasphemia vero in quā q̄s deliberate
p̄cipit ex supbia hoīs se d̄ deū erigētis. p̄cedit
q̄m̄ vero et si nascat ex ira h̄z tū aliquā potē-
orē cām ex qua directe p̄cedit vel orit. s. tristi-
tiam. sic ecōtrario amor nascit ex delectatione.
Ex tristitia autē illata qm̄q̄ i iram qm̄q̄ i odi-
um aliquis mouet. Vñ suelenti⁹ fuit odiū po-
nere ori ex accidia. licet au⁹. dicat in regu-
la q̄ orit ex ira. **V**tz sit aliq̄ viciū oppositū
iracūdie pueniens ex defectu ire. **R**e ira potest
dupliciter intelligi. vno mō simplex mot⁹ volū-
tatis quo aliq̄s ex iudicio rōis penā ifugit et sic
defect⁹ ire est peccatū. et sic sumit cris. irā sup
q̄. dicens qui cū cā nō irascit peccat. patētia
autē irrationabilis viciū sēniat. negligētia nu-
trit. et n̄ malos tūm s. eē bonos ad malū inuitat.
Alio mō sumit ira p̄ motū appetit⁹ sensitiuū q̄
est cū passiōe et trāsmutatōe corporali. Et h̄ mo-
t⁹ nēcio p̄sequit i hoīe ad s̄pliciū motū volūta-
tis. q̄ appetit⁹ inferior nātālē sequitur motū appe-
tit⁹ superioris n̄ aliq̄ repugnet. et iō n̄ p̄ tota-
liter deficere mot⁹ ire in appetitu sēnituo n̄ per-
subtrahit d̄ debilitat mot⁹ volūtatē. et iō ex
q̄m̄ eē defect⁹ passiōis ire est viciōs⁹ sic et defe-
c⁹ volūtarij mot⁹ ad puniendū sūm iudiciū
rationis.

**De modestia et ei⁹ speciebus in cōi titu-
lus. 40.**

Postea considerandū est de modestia. et p̄mo
in cōi. 2⁹ de speciebus ei⁹. Cirē p̄m s̄den-
dū q̄ diuersimode aliq̄ vident loqui de
modestia. vbiq̄q̄ enī considerauerūt aliquā spālē
delectationē hoī vel difficilē in moderatōe s̄bra-
xerūt illō modestie relinquētes eā circa mīora.
Manifestū est autē oībz q̄ refrenatio delectatio-
nū tace⁹ quandā spālē difficultatē h̄z. Vñ oēs tē

perantiā distinxerūt a modestia. tullio vō q̄ si
derauit q̄dam speciale esse bonū in moderatōe
penaz. ideo etiā clementiā subtraxit modestie po-
nens modestiā circa oīa alia que relinquūtur
moderanda. hec autē vident esse quatuor. quoz
vnū est mot⁹ aī ad excellentiā aliquā quā mo-
deratē hūilitas. 2⁹ est desideriu p̄mittū ad agni-
tionē. et in hoc moderatē studiositas. terciū perti-
net ad corporales motus et actiones vt. s. decentē
et honeste fiāt. 4⁹ est q̄ p̄tinet ad apparatū exte-
riorē. Dicit autē modestia a modo. mod⁹ enī q̄ cō-
muniter sua ē in oī v̄tute specialiter v̄tuti que
ponit modū in minimis appropriatē sic nomē
cōe angeloz appropriatur infimo ordini ange-
loz.

De hūilitate et supbia tit. 41.

Deinde considerandū est de speciebus mode-
stie q̄ sūt quatuor vt patz ex p̄dictis.
et p̄mo d̄ hūilitate. Circa quā p̄mo di-
cendū est de ipā. 2⁹ de supbia sibi opposita. Cirē
p̄m s̄den⁹ q̄ hūilitas s̄ q̄ est v̄tus dicit in sui
rōne quandā laudabilē delectōz ad ima. h̄ autē
fit qm̄q̄ tūm s̄ h̄z exteriora. et h̄ ē flā hūilitas
de qua dicit au⁹. in quadā eplā q̄ est magis su-
pbia. qm̄q̄ autē fit sūm interiorē motū aīe.
et h̄ hūilitas p̄prie ponit v̄t⁹ q̄ v̄tus p̄cipali-
ter consistit in electione mentis. vt patz. i. ethi.
Respicit autē humilitas p̄prie subiectōz hoīs
ad deū s̄ quā etiā alijs humiliatōe se subiat. Vñ
quilibet hō s̄ illō q̄ est sūm i eo se subicere d̄
cuiuslibet p̄ximo quantū ad id q̄ est d̄ i ipō. ho-
minis ei est defect⁹. d̄ autē est q̄q̄d hō ē i hoīe
osee. 12. p̄dictio tua israel ex te ex me tū auxili-
um tuū. p̄ tū aliq̄s r̄putare aliquid hōi esse in
p̄rio q̄ ipē nō habet vel aliq̄d malū in se esse q̄
in alio nō est ex quo p̄ ei se subicere p̄ humili-
tatem. Poit autē ans. A. grad⁹ quoz p̄m⁹ ē se
ostentabilem esse cognoscere. 2⁹ d̄ h̄ dolere. 3⁹ h̄
ostiteri. 4⁹ h̄ psuadere. s. vt velit h̄ credi. 4⁹ vt
patienter sustineat hoc d̄ci. 6⁹ vt patiat se grē
p̄bilitate tractari. 7⁹ vt hoc amet. glo. vō. 10.
3. dicit q̄ p̄fecta humilitas habet tres gradus. p̄-
mus est subicere se maiori et non p̄ferre se eq̄-
li qui est sufficiens. 2⁹ est subdere se equali et n̄ p̄-
ferre se mīori h̄ est abūdans. 3⁹ est subesse mīo-
ri q̄ est p̄fect⁹. **S**z isti grad⁹ n̄ accipiūtur s̄ na-
turā humilitatis sed p̄ opationem ad hoīm ḡ-
dus.

Altit. 11.

Sequit̄ videre de 2⁹ scilicet de supbia. et arē
h̄c querunt plā. s. vtz superbia sit pec-
catum. **R**e q̄ sic. sic enī dicit ysid⁹ li. ethi. sup-
bus dicit qui sup vlt videri q̄z est. h̄ autē est d̄ ra-
tionem. et p̄ p̄sequens est peccatū. q̄ sūm dyo⁹.
c. 8. de d̄mis no. malū aīe est p̄er rōz cāe. vnde
patet q̄ supbia est peccatū. **V**tz supbia sit
spālē p̄c̄z. **R**e supbia p̄t dup⁹ sumi vno sūm p̄-
priā specie quā habet ex rōe p̄p̄i obiecti. et sic
est speciale p̄c̄m q̄z h̄z speciale obm̄. est enī inor-
dinatus appetit⁹ p̄prie excellētie vt d̄m ē. Alio
modo sūm quā dā redūdātiā in alia peccata.
et sūm h̄ habet quandā ḡnālitatē. s. inquantū
ex ea ori p̄t oīa peccata. et h̄ dup⁹. vno mō

p se inquantū. s. alia peccata ordinant ad finē
supbie qui est ppria excellētia ad quā ordinari
pē omne qd quis appetit inordinate. Alio mō in
directe et quasi p accidens. s. remouēdo phibēs
inquantū. s. homo p supbiā stemnit legē dīnā
p quā phibēt a peccando. fm illō hīere. 2. s. fre-
gisti iugū meū. Intelligendū tñ q peccata n sp
oriūtur ex supbia qz nō sp fit peccatū ex stem-
ptu s; qñqz ex ifirmitate et qñqz ex ignorātia
et ideo dīcūt au. li. de natura et gfa. q. multa
peccata sūt que nō sūt ex supbia. **V**tz sup-
bia fit peccatū mortale. **R**e p supbiā hō se ex-
tollit sup illō qd est sibi pfixum a deo et ita ali-
qualiter non subdit deo et regule eius. h ac est
auerti a deo. Et ideo supbia fm genus suū ē pec-
catum mortale. aliqui tñ motus supbie sunt
ueiales ppter eoz impfectionē. dū. s. ei rō nō cō-
sentit. **V**tz supbia fit viciū capitale. **R**e su-
pbia dup. pē sui vt dēm est s. vno modo ē spe-
ciale peccatū. Alio mō vt habet quandā gñala-
tātē. **V**ida aut capitalia ponunt esse quedā
peccata spālia ex qbz oriūtur multa pētoz gñā
Et ideo qdam cōsiderātes supbiā pmo mō ponūt
eā esse viciū capitale vt ysid. et cassian. ggo.
vero cōsiderās eā 2. mō pōt ipam regnā et ma-
trē oīm viciōz. 30. mō. **A**d h nota q grego.
23. mō. pōt quatuor spēs supbie. pma est cum
qz bonū qd hz a se hīe estimat. scda cū dāt sibi
desup p suis meritis dari putat. tēda cū se ia-
ctat hīe qd n hz. qreca cū despectis ceteris siglari-
ter appetit videri hīe qd n habet.

De studiofate et curiositate. ti. 42.
Ostea cōsiderandū est de studiofate et
pmo de ipa. 2. de curiositate opposita.
Circa pmo scend q studiū est vehemēs
applicatio mentis ad aliqd. mēs aut non appli-
cat ad aliqd n agnoscēdo illō. et ideo studiū p p-
respiat agnitionē et p poster. qñqz alia ad que
opāda directōe agnitiōis idigem. et ideo studiofi-
tas q dī a studio ppe dī ēca agnitiō. s. acqredāz
vñ ppe pīm; ad eā modari appetitū put tēd ad
agnitionem acqrendam.

Sequit viderē d 2. s. de curiositate. h ac est
appet. imodat. agtōis acqredē. q qdē du-
pl. pē esse viciū. vno. put oūgīt ei p accdēs
malū. vt qñ qz studet addiscere ad supbiendū
vel aliē peccandū. Alio modo ex ipa iordiatōe
appet. et studiū addiscendi veritatē. Et h qua-
drup. vno modo iquātū p studiū mī. vile re-
trahit aliqz a studio qd sibi nēcio icūbit. 2. in-
quantū aliqz studet addiscere ab eo a quo n liz
vt a dya. 3. inquantū n refert quis ad debitū
finē. s. deī agtione. 4. inquantū qz studet agno-
scere veritatē s ingenij pprii facultatē qz p h qñ
qz qz facile labit in errozē. et hēc dicta sūt quā-
tū ad agnitionē intellectuā. quantū vō ad sēfici-
uā dup. pē esse viciū. vno modo iquātū agni-
tio sensitiua non ordinat i aliqd vtile s; magis
auertit hōiem ab aliqua vtili cōsideratione. Alio
modo inquantū agnitio sēsiua ordinat ad aliqd
noxīū. vt inspectio mulieris ordinat ad ocupi-
scendū. et diligēs inqisitiō eoz q ab alijs sūt or-

dinat ad detrahendū. Siquis autem cognitionē
sēsiuam itendit ordinare ppter necessitatē na-
ture sustentande vel propter studium verita-
tis immediate sua studiositas est virtuosa.

De modestia i exterioribz motibz corpis. ti. 43.
Cōsiderandū est de modestia pue.
si sit in exterioribus motibus corpis
q serie agūt. et h pmo d ludo. 2. de scur-
rilitate siue d stultiloqo que solent i talibus ad-
misceri. **C**irā primū qñt plā vtz in talibus
possit esse virt. et viciū. **R**e virt. morabz con-
sistit in hoc q ea que sūt hōis p rationem ordi-
nantur manifestum est autem q exteriores mo-
tus hominis sūt p rationem ordinabiles. quia
ad imperiū rationis exteriora mēbra mouent
et ideo circa motus eoz potest esse virtus mo-
ral. s. si sint p rationē ordiat puta modestia.
et viciū si sint deordiat. **V**tz in ludis possit
esse aliqua virtus. **R**e q sic homo ei idigez de-
te aliqñ ad ai fatigati recreationē. qel ac aie ē
delectatio. **V**nd phis. s. ethi. q delectatio si sit
fortis expellit esticiā. et ideo aie fatigationē opz
adhibere remediū aliquā delectationem suen-
entē inēmissa intētiōe in sistēdi opibz siue stu-
dio rationis. c. ex. habet in jo. euāgelista i eo
legēda. **D**ēca aut vel fca in talibz vti ad quāda
qetē ai. et h est qd dī. s. ethi. q in h vte suer-
fatiōe qdam requies habet cū ludo. **C**irā hēn
sūt papue tria cauēda quoz primū et pncipale
est q pōicta delectatio in aliquibz opationibz
bis turpibus vel noxijs nō querat. de tali enī
ioco dīc tull. li. de offi. q est flagitiol. et obse-
nus. 2. est ne totaliter anime gūitas resoluat
vt dīc ambro. li. de offi. 3. est q aguat plone-
tū et loco et f. alias debitas circūstantias ordi-
nent vt tull. dīc ibid. hūid. ac fm ratiois re-
gulā ordinent. habet aut fm rationē ordinis
siue opans est vt. moralis. et ideo ēca ludol pē
aliq vt. esse quā pl. eutrapeliā vocat a bōa cō-
uersione. qz. s. bñ suerit in solaciū aliq pica l-
facta. et inquantū homo p istā vte refrenat
ab imoderantia ludoy sub modestia pncipat.
Vtz i supfluitate ludi possit esse peccatū. **R**e
q sic supflūū ei in ludo dī qd reglāz ratiois et
cedit. et h pē esse dup. vno mō ex ipa spē acio-
nū q assumūt i ludo. vt sūt curpia vba l fca-
vel ec pxiō noxia et sic est ibi pētm mortale.
Alio modo f. defectū debitz circūstantiaz. et
sic potest ibi esse peccatū. qñqz mortale vt cum
quis delectationem ludi pponit dilectioni dei.
quādoqz veiale. vt cū quis n tñ affiat ad ludū
q ppter h omittē velle aliqd s pceptū dei vt et
clesie. **A**d h nota q n. aliqz pueit ex seroni-
tate cōdētie et pgrustatione suauitatis dīe et il-
le pncipet ad fructū spūs q est gaudiū. Aliquis
ex afflictione celestis glē. puer. vlē. ridet in
die nouissimo. Aliquis ex māsuetudie nate et
sic attestat bōitatē nate. Aliqz ex inordinandē
impre leticie. de q ecē. A. melior est ira nlu. et se-
ridere nō est sine peccato. **S**ilr lud. vel saltatio
qñqz pueit ex spūali iocūditate. et sic ē mortuo
n. sic dauid lusit et saltauit coram archa dñi.

quādoq; aut puenit ex recreatione quādo q; p
exercitatioe et sic potest esse sine peccato. qñq;
ex dissolutioe mētis lasciuie. et sic est peccatū.
hec alex. an. in 2°. **Q**uid de inspectorib; ludoz
vel ioculationū. **R**e inspectio quedā est in trā:
siti nō tendens vltim^o ad delectatōz pēti mōz
vt fornicatiois et h est vialis. qdā est studiosa
i q. s. est fomentū pēti mortāl. et h qñq; ē mor
talis. **I**oculatio qdā est histrioica quedā core
alis mliet; lasciuarū. qdā causa exercit; vl
fastidij tollēdi siue acadie vitāe sic. **I**nspectio
ergo studiosa ioculatiois pme et scde vgere po
test in peccatū mortale. tercie vero et quarte pē
esse vialis. h alex. an. in 2°. **Q**uid de coreatō
b; nūquid peccat mortale ducēdo coreas. **R**e
rōd. credit q sic. si faciāt hoc vt se l alios iōtēt
ad libidēz. l si faciāt h de osuetudie licet n cor
rupta intentioe q; talia de se habēt ad libidinez
inātare. **S**i aut aliq raro sine intentione corru
pta coreis se imisceat. dubitat an mortaliter
peccet cū exponat se pīculo alios ad libidinem
puocandi. et exēpla pbeat alijs filia faciendū.

Quid de histronib;. **R**e vt sup dictū est lu
dus est necessari; ad osuationē vite hūane. ad
oīa aut que sūt vilia hūane ouersatōi pnt ali
qua officia licet deputari. et iō officij histrio
nū qd ordinat ad solatiū hoīm non est s^o se il
licitum dummodo ludu vtantē moderate scilicet
n vtdo aliqb; verbis vel factis illicitis et n ex
hibendo ludū negoas et tpiōz indebitis. vñ il
li qui moderate eis subueniūt nō peccāt s; iuste
faciūt dum eis mercedem sui ministerij ebūit.
Siqui aut in tles supflue sua osūmūt vel su
stineāt illos histrones qui ludis illicitis vtāt
peccant quasi eos in peccato fouendo. vñ au².
sup 10. dicit q donare res suas histronib; vici
um est immane. n forte aliquis histrio esset i
extrema necessitate in qua ei subueniendū eēt
hec tho. **V**tz aut corp² xpi sit dandū histrio
nib; regre infra li. g. ti. 14. arti. g. **V**tz in
defectu ludū osistat aliqd peccatum. **R**e q sic vñ
pl². 3. ethi. pōt defectū in ludu esse viciōsū. est
enī gera rōz q aliq; exhibeat se alijs onerosum
dū. s. nichil exhibet de se delectabile et etiā dele
ctatōis ipedit aliōz. **E**t dicūt tales duri et ag
stes vt dī. g. ethi. **S**i seū. dīc sic te gerat sapiē
ter vt null² habeat te qsi aspezz nec stēnat qsi
vilem.

Artic. 11

Sequit videri de secūdo scilicet de scurrilita
te siue turpiloqio. et circa hoc qrunē plā
scilicet vtz sit idem scurrilitas q stultiloqum.
Rndet alex. in 2° q hec aprie loquendo differt
quia stultiloqum referē ad discretione ratiois.
scurrilitas ad lasciuā affectiois pnt tñ i inuicē
inādere et vñū alterz stānere. **V**tz scurrilitas
sp sit peccatum. **R**espondet idem q scurrilitas
aprie dicta est peccatū. sumit tñ aliqñ p vrbai
tate sermois et hoc impprie. et tñ si assit debet
fms vt osuatio bone aīcie. vel remotio secu
lans tristide vel acēdie non est pēz. dūmō nō
fiat pēpia verba. **S**i aut fiat p vba ēpia vel in
utilia et tancum risū iōrdinatū puocantia pec

catū erit. et sic dī ad eplā. 4. non noietur in vob
sicut decet sacros dei. turpitudine aut stultiloqū
aut scurrilitas q ad rē nō ptnet. i. nulli² ē vtili
tatis. **V**lteri² nota q talis fmo pcedere pē ex
lubricitate lingue et impetu irasabilis et scu
pisabilis et surreptōe rōis vel ex deliberatōe ra
tiois et mala assuetudie lingue. et puerfa affe
ctione irasabilis et scupisabilis. et fm hoc re
ferē ad libidmē mortale vel vialē tanquā ad
radicē et fm h erit mortalis l vialis. **Q**uid
de auditorib; talū. **R**espondet idē q illi q sustē
tant turpiloquos vt talia dicant magis peccāt
quā turpiloqui. **A**utores enī sceleris sūt mag
in culpa q; mistri. ex maiori enī libidine peccāt
qui vero casualiter audiūt tñ hnt opacentiaz
nim² peccant. **C**riso². vis ostendere manifeste
q in talib; non letaris nō audire patiaris.

De modestia in apparatu exteriori ti
cul². 48°.

Postea considerandū est de modestia fm q
osistit in exteriori apparatu. et circa h q
runē plā. s. vtz poss; i eē vt et vici
um. **R**e q in ipis reb; exteriorib; quibus vt
tur hō non est aliqd viciū. s; in hōie q immode
rate vtē eis. et h potest esse duplicat. vno modo
p opationē ad osuetudies hoīm cū quib; viuūt
aliquis. dīc enī au². li. 3. osfessionū q turpis est
ps oīs suo non osgruens vniuerso. **A**lio mō ex
iōrdiato mētis affectu. et h pē esse dup². vno²
s^o excessū vt qñ aliquis in supfluo cultu vesti
um hoīm glāz vel etiā carnis delicias qrit. vel
etiā nimā solitudinē appoit. **S**i criso². non ē
simul corp² et aīam ornare. qd est vtz s^o alex.
an. quādo est tanta libido in ornatu corpis q
de ornatu aīe n curat. **L**ic; tñ fm eūdem et fm
tho. vti vestib; pōsis fm psone nobilitatem
fm terre osuetudinē. et fm officij vel misterij
dignitatem dummo absit libido in volūtate
et scandalū in exteriori ope. **A**lio² pē esse iōrdi
nat² affect² i exteriori cultu fm osfectū. vt qñ
hō ipm pl² debito ex pigdia negligit. vel eē i de
fectu tali glāz qrit. **S**i au². li. de ser. do. i mō.
dīc q in vestib; sordidīs iactātia pē esse. **S**i q
tñ vestib; viliorib; vtat q; aliq pē carnis ma
ceratōz et spūs humiliatōz. h ptnet ad tptie v
tutem. hoc aut papue oueit hīs qui alios ver
bo et exēplo ad pīam vocant. vt pphetis de q
bus dī heb. 11. arcuerūt in melotis in pellib; ca
pnis. **V**tz ornat² muliez possit esse sū pec
cato mortali. **R**e cult² muliebris viros ad la
sciuam puocat fm illō puer. **A**. mulier occur
rit illi ornatu meretricio pparata ad capiendā
animas. potest tamē mulier singata liate ope
ram dare solūz ornando se vt placeat viro suo
nē p eus contemptum in adulterū labat. vñ
1. cor. 4. mulier nupta cogitat que sūt mūdi
quomodo placeat viro. **M**ulier aut que n² vi
rū habet nec vlt habere et est in statu non ha
bendi si se ornet vt alios ad osupiscendū puo
cet peccat mortaliter. si aut ex quadam lenita
te vel etiā vanitate ppter quandam iactanti
am non est semp peccatum mortale s; vialē.

Si autē sit mulier virgo nubilis aliquatenus pl^u h^ue debet de ornatu. qui tñ nō puoz ad libidēz s; hēat i se decentiā muliebri. **V**n au^o ad possidoniū. nolo ut de ornāmētis p^uā; hēas i p^uhibendo s^uā; n^u in eas q^u neq; iungate sūt neq; iungi capaces q^u cogitare debēt qūo placeāt deo. **Q**d autē dīc aprian^u li. de hītu v^ugīnū. man^u do mīnī i^ufirmāt. qui illd qd ipe formauit refor^u; mare p^uedū t. s. adhibēdo aliqd q^u pulciores vī deant. loq^u i caū quo fit h^u p^uē lasauīā l^u i dēi cō tēptum. tunc enī est peccatū mortale. t^u eod mō debent intelligi similes autoritates. **N**ota tñ q^u aliud est fingere non habitam pulcritudinem aliud est tegere turpitudinem ex aliqua cā pro uenientē. hoc enim licet. **h**ec tho. et alex. an.

Vtr^u femis liceat uti veste virili vel viris vestē muliebri. **R** hoc est de se viciōsum quia ut dictum est supra. cultus exterior competere debz additoni p^usonē s^um omunem p^usuetudinē. t^u p^ud pue q^u h^u potest esse cā lasauīe et spēdālīter p^uhibetur deuteronomij. 22. quia gentiles vtebantur tali habitus mutatione ad supstitionem ydolatric. potest tñ hoc quandoq; licite fieri p^upter ali^u quam necessitatem. **Q**d autē dīc raban^u q^u cōtra naturā est vīz muliebria facere. **E**xpone s^um alex. contra naturā. i. contra nature decentiā. **Q**uid de artificibz huiūdi ornamentoz. **R** mulieres ut visū est sup^u licite se possunt ornare vel ut p^useruēt decentiā sui stat^u vel etiam aliqd sup^u addere ut placeāt viris suis. **E**t ideo artifices talium non peccant in vsu talis artis nisi forte inueniendo aliqua superflua et curiosa.

De fide et articulis eius titulus. 44.

Consequenter considerandū est d^u v^ututibz theologicis et vicis ei^u oppositis. **C**irca qd sciendū q^u virtutes theologicę sunt tres s^um illd. i. cor. 13. **N**ūc autē manent fides spes caritas tria h^uec. **R**ō est q^u deus est obiectū cūbet v^ututis theologicę. **D**e^u at^u n^u potest esse obiectū v^ututis nisi sub ratione sūmī veri v^ul sūi: mī arduū. vel sūmī boī. p^umo modo est obiectūz fidei. scōo spēi. tercio caritatis. p^u fidem enī vni^u rationalis cum deo. p^u spem irasabilis. p^u caritatem cōcupisabilis. p^u quas tres potentias sūm^u vni^ubiles cū deo. **D**icunt autē h^uec tres v^ututes theologicę. cum quia deū hūit p^u obiecto iquātum p^u eas recte ordīamur in deū. tū q^u sola deī reuelatione in sacra scriptura tradunt^u h^uay autē trū v^ututum prima est fides ut patz in premissa autoritate. t^u ideo p^umo dicendum est de ea t^u d^u vicis sibi oppositis. **D**e fide autē p^umo dicendūz est quid sit. 2° de eius obiecto qd est credibile. 3° de eius actu. 4° de eius obiecto. **C**irca p^umi sciendū q^u fides s^um apl^um ad heb. 11. est substantia rez sperandaz argumentū non apparentiū. **D**icē autē fides s^uba rez sperandaz metaphorice. quia sicut substantia est subiectū oīm accidētūm t^u cā existentie eoz sic fides est totū spūal^u cōsistū fundamentū et dispositio qua res sperande iam aliquo modo existūt in nobis t^u existēt in futuro realiter. **E**t q^u hoc esse non posset nisi p^u

habitu bonum ideo in hoc implicite continet^u q^u fides est habit^u bonus. quia etiā argumentum est manifestatū. intellectus at^u est manifestatōis sūi: iectū. **D**eo cū dī fides est argumentū implicatur q^u fides est manifestatūa t^u q^u intellectus est cō subiectū. **R**es autē non apparentes soliz p^u aliqd existens infra facultatem rationis naturalis sūt fidei obiectum. res autem sperande sūt eius finis. cum ergo dīcē fides est substantia t^u s^ul^u est. fides est habitus bonus totū cōsistū spūal^u fundamentum existens ad res sperandas ordinatus. manifestatū veritatis transcendentis facultatez nostre cognitionis naturalis. **E**t ergo fides habitus virtuosus. t^u quidē si sic firmata est simpliciter virtus. quia oīa oumune sibi que requirunt ad plenū esse virtutis q^u t^u habentem et actū credendi p^uficiat et p^u eā ipe acc^u re ferē debito modo in finem vltimū. fides autēz informis h^u non facit t^u ideo non est p^uprie v^uus potest tñ large dīcē v^ure p^uut vire^u dīcē q^u habit^u determinans potentiam ad aliqd actūz respectu obiecti debiti s^um rich. **O**mnes alię diffinitiones a p^udicta sūt explicationes diffinitionis p^udictę. **Q**d enī dīcē au^o q^u fides est virtus quia credunt^u que non vident^u est idem cum eo qd ibi dīcē argumentum non apparentiū t^u id esset facile videre de diffinitionibus alijs. **D**istinguit autem fides p^u hoc q^u dīcē argumentū ab opōne suspitione et dubitatione. p^u que intellect^u non adheret firmiter ad aliqd. **P**er h^u v^uo q^u dīcē non apparentiū distinguit a scia t^u itellectu p^u que fit aliquid apparens. p^u hoc q^u dīcē substantia sperandaz rez distinguit vire^u fides a fide omuniter sūpta que non ordinat^u ad beatitudinem speratam. et sic fides p^u ea que ponit^u in diffinitione apl^ui distinguit^u ab oībz alijs q^u p^u tinent ad intellectum. **N**ota insup^u q^u argumentum p^uprie dīcē mediū in cui^u virtute cōtinet^u totus p^ucessus argumentatōis. vnde dīcē boecius. 2. topi. q^u argumentatio est argumentū p^u orationem explicatio. **E**t inde trāslatū est nomen argumenti ad omnē breuē p^ulibatōz narratōz. t^u sic breues p^ulogi in epl^uas pauli dicuntur argumenta. **E**t inde vlt^uer^u trāslatū est ad cōlumen intellectus manifestatū veritatis p^uus i cognite. t^u hoc tercio modo fides dīcē argumentū s^um rich. vel potest dīcē q^u argumentū ibi sūmī p^u effectū argumenti s^um tho. p^u argumentū enī inducē intellect^u hoīs ad inherendū alicui vero. vnde ipa firma adhesio intellectus ad fidei veritatē non apparentem dīcē h^u argumentum vnde alia litera h^uz ouictio. q^u soliz p^u dīmā autoritatē itellect^u credētis quindē ad assētiēdū bī q^u non videt.

Articulus 1^u

Sequit^u videre de scōo. i. de obiecto fidei. **C**irca qd sciendū q^u duplex est obiectū fidei sicut cui^ulibet a l^uer^u habit^u cognitūi scilicet formale t^u materiale. obiectum fidei formale est p^uma veritas. nō enī fides de qua loq^umur hic as sentit alicui vero. nisi inquātū est reuelatum a deo. vnde dīcē veritati p^ume siue dīne cāquā medio. vnde dīcē dyonisiū. A. c. de di. no. q^u

fides est circa simplicem et se existentem veritatem
hec autem est veritas prima. Obiectum autem materi-
ale fidei est non tantum ipse deus sed etiam multa alia
que tamen sub affectu fidei non cadunt. nisi secundum quod ha-
bent aliquem ordinem ad deum prout. scilicet per aliquos dei
tatis effectus homo inuatur ad tendendum in
deum. et ideo etiam ex hac parte obiectum fidei est quod
amodo veritas prima sicut etiam obiectum me-
dicine est sanitas quia nihil considerat nisi in or-
dine ad sanitatem. Hec autem que sunt fidei obie-
ctum materiale per certos articulos distinguuntur.
Articulus autem grece quod dicitur articulus latine si-
gnat coaptationem aliquam partium distinctarum. unde
credibilia fidei dicuntur per articulos distingui in
quantum in partes quasdam diuiduntur habentes
aliquam ad invicem coaptationem. Est autem
obiectum fidei aliquid non apparens siue non vi-
sibile ut dictum est superius. et ideo ubi occurrit aliquid
ratione spirituali non visibili. ibi est spiritualis articulus. ubi
vero sunt multa secundum eandem rationem cognita ibi non sunt
articuli distinguendi. sic aliam difficultatem requi-
rit ad videndum quod deus sit passus. et aliam quod mor-
tuus resurrexit. et ideo sunt diuersi articuli. Quod autem
sit passus mortuus et sepultus sunt similiter difficilia
quia credito vno non est difficile credere aliud.
Et ideo hec omnia pertinent ad articulum unum. ratio enim
formalis obiecti fidei potest sui dupli-
cite. et hinc est una incredibilitas. scilicet veritas prima.
Et ex parte nostra et hinc est ut sit non visibilis. et ex
parte secundum rationem et non prout articuli distinguuntur ut di-
ctum est. Sciendo autem quod aliquid sunt credibilia de quibus
est fides secundum se. alia vero sunt credibilia de quibus fi-
des non est secundum se. sed tamen in ordine ad alia. sic est
in alijs scientijs quedam ponuntur ut per se intentia.
et quedam ad manifestandum alia. quia vero fides
principaliter est de his que videnda sperantur in patria. secundum
illud fides est substantia sperandarum rerum. ideo per se prout
nec ad fidem illa que directe nos ordinat ad vitam
eternam ut sunt tres persone omnipotentia dei. misterium
incarnationis christi et alia huiusmodi. et secundum hunc articulum
fidei distinguuntur. quedam vero ponuntur in sacra sc-
ptura non quasi principaliter intentia sed sicut aliorum maiore
stantia ut quod abraham duos filios habuit et quod ad
eandem ossium helys mortuus suscitatus fuit. et alia
huiusmodi que narrant ad manifestationem divine ma-
iestatis vel incarnationis christi. et secundum talia disti-
guere articulos non oportet. Ex predictis patet quod ar-
ticuli fidei distinguuntur secundum ea quorum visione et
in patria perficiuntur. et per que ad patriam perducimur.
Duo autem nobis ibi videnda proponuntur. scilicet oculis
deitatis cuius visio beatum facit. et misterium humani-
tatis christi per quod in gloria filiorum dei accessum habet
ut dicitur ad romanos 4. unde 10. 14. hec est vita eterna ut
cognoscatur te verum deum. et quem misisti iherusalem christum.
Et ideo prima distinctio credibilium est quod quedam
pertinent ad maiestatem deitatis. quedam ad misterium
humanitatis christi. Ad primum pertinet tria. scilicet unitas
deitatis de qua est articulus primus. et trinitas per-
sonarum de qua sunt tres articuli secundum tres personas.
et tria opera propria deitatis. scilicet creatio quo ad esse
nature hominis. sanctificatio quo ad esse gratie. et
carnis resurrectio et vita eterna quo ad esse glorie.

de his tribus sunt tres articuli. et sic septem articuli per-
tinent ad deitatem. Sic ad humanitatem christi pertinet
alij septem articuli. primus est de incarnatione si-
ue conceptione. 2º de natiuitate. 3º de passione mor-
te et sepultura. 4º de descensu ad inferos. 5º de re-
surrectione. 6º de ascensione. 7º de aduentu ad iudi-
cium. Omnes autem predicti articuli ponuntur in simbolo
maiori quod a sanctis. 12. apostolis editum fuit quod quod fu-
neccessarium proponere. ut enim dicitur ad hebraeos 11. accedentes
tem ad deum oportet credere. non potest autem quis credere
in veritas credibilis ei proponatur. et ideo necessarium fu-
it fidei veritatem in unum colligi ut facilius omnibus
possit proponi neque per ignorantiam deficiat a fidei veri-
tate. et ab huiusmodi collisione fidei summe nomen sym-
boli quod dicitur a sym quod est similis et bole quod est summa. unde
symbolum quasi summa similis a pluribus constituta dicitur.
Continet autem sufficienter in predicto simbolo doctri-
na christi. Sic etiam in alijs scientijs sunt quedam prin-
cipia communia que supponuntur ut digitates. quedam sunt prin-
cipia propria illarum scientiarum. ut sunt principia interse-
ca suarum demonstrationum. quedam sunt autem ut sunt con-
clusiones correlarie. sic est in doctrina fidei quedam
sunt antecedentia ut ea que sunt de deitatis iuris
naturalis. licet ei respectu principiorum iuris naturalis
non sit actus credendi. propter eundem eorum. tamen respectu
conclusionum ex principijs illis sequentium potest esse actus
credendi in illis qui nesciunt elicere illas secundum richardum.
quedam sunt principalia ut illa ad que directe diri-
git illustratio fidei. et hec dicuntur articuli. quedam sunt
consequentia ut illa que ex articulis pertinent elicere
ad eos habent sequi. Doctrina ergo fidei quantum
ad ea que sunt in ipsa principalia et propria ut sunt arti-
culi sufficienter in predicto simbolo continentur. hoc
autem patet dupli-
ter. primo ex parte articulorum constitutorum
eo modo quo dictum est superius. 2º ex parte autorum pro-
ponentium quod ibi ducit universitas apostolorum quam non
latebat aliquid penens ad fidei complementum. et ut
maiores haberet firmitatem singuli posuerunt ibi
suas presulas et omnes in singulis approbaverunt
ut una ecclesia super apostolos fundata. una fidei cre-
dibilitatem et confessionem haberet que diceretur fides catholi-
ca. et vltis quia scilicet vniuersis data. et ab vni-
uersis apostolis que erant fundamentum vltis ecclesie consti-
tuta. **V**ideamus igitur quis apostolus quam posuit per-
tinet breuiter ut oportet expositionem adiutores. Scien-
dum ergo quod per primum posuit primum suam prout dicens. Cre-
do in deum patrem omnipotentem. et terra. In quod quedam prout cla-
res articuli continentur. scilicet articulus de unitate deitatis
articulus de persona patris. et articulus de creatione.
Credo inquit in deum iste articulus exponitur in sym-
bolo maiori ubi dicitur credo in unum deum. ubi ex-
cluditur error gentiliu qui non credunt in deum sed in ydo-
lum vel aliquam creaturam. vel error maiestatis que di-
cunt esse plures deos seu plura principalia. **S**ed nunquam ex-
istens in peccato mortali dicere potest sine peccato credo
in deum videtur quod non. quod dicitur autem quod credere in deum est
credendo credere in eum. credendo eum amare. et credendo
ei incorporari. et ita videtur quod talis mentis cum dicit
credo in deum. **R**esponsum fidei traditur in simbolo
quasi ex persona totius ecclesie. fides autem ecclesie est
fides formata que est in omnibus illis qui sunt de
ecclesie numero et merito et ideo confessio fidei editur

in symbolo fm q̄ uenit fidei formate. vñ ex
istens in peccato mortali non mentis dicens cre
do in deum cum non sit sermo eius sed ecclesie
Sequitur. patrem omnipotentem. hic pbantur
plura alia consequentia. si enī est omnipotens
potest creare celū et terrā. et potest dimittere pec
cata et sic de alijs. Et licet omnipotentia sit cōis to
ti trinitati. tñ p̄ appropationē attribuit patri. et
fm rich. hęc omnipotentia inducit omēm scien
tiam et summā bonitatem et ex consequenti pro
uidentiā respectu oīm. Sequitur. creatorē celī
et terre. hoc exponens maius symbolū addit. vi
sibiliū oīm et inuisibiliū. Celū ei sumit dupl. ē
enī celū quod videt. et est celū quod non videt
vt pbat p̄ illō ps. Celū celī domīno. qd̄ nichil
esset dicere. nisi a dñm̄ essent duo celī. verū
qz ergo creauit deus. cum utrūqz sit celū vt dīc
scriptura. In p̄ncipio creauit deus celū et terrā
similiter et contenta ab eis. Celū enī inuisibile
tinet inuisibilia vt angelos. celū vero visibile
continet visibilia vt corporalia. Ideo congrue
fm qd̄ exponit symbolū maius p̄ celū intelligū
tur inuisibilia omnia que nobis celantur. et p̄
terram omnia visibilia. sic videt ps. dicere. ē
ram at̄ dedit filijs hoīm. Et licet creatio sit cō
munis toti trinitati tñ p̄ appropationem attri
buit patri. Sed quare dicit hic creatorē. et i
maiori symbolo factorem. Rē creare est de ni
chilo facere. Facere vero cōiter dictū est cōe ad
opari aliquid de nichilo et ad opari aliqd̄ d̄ ma
teria. vt ergo oīdā opator non tñ factor de
nichilo vt angeloz. aīaz. et materie p̄me sed ec
oīm p̄ductoz ex aliquo ostenditur n̄ tñ creato
rē s̄ ē factorē. Sed posuit andreas. Et i ihe
sū xp̄i si. ei⁹ vñ. dō. nō. Eius. i. patris. Au.
li. de symbolo. cū audis filiū dei agnosce deum.
si enī est ver⁹ fili⁹ est illō qd̄ est pater. si ergo pa
ter est deus fili⁹ est de⁹. Vñ. i. vñ. i. vñ. i. m̄ q̄
oīdī q̄ licet a patre pcedat fili⁹ et spūssac̄ tñ
est tñ vñ fili⁹ qui pcedit a patre p̄ modū ge
nerationis. Ihesū xp̄m dñm nōstrū. s. iure crea
tionis gubernatiois et vltē redēptiois. Est at̄
dñm̄ increatū et hoc non appropat filio cū di
cat athanas. dñs pater dñs fili⁹ dñs spūssac̄
et est dñm̄ creatū. et h̄ appropat filio vt etiam
inquātū hō credat dñs creature. Plē. data
est michi oīs p̄as in celo et in terra. fm alex.
an. nfm̄ dicit p̄ p̄cipatōz n̄re nāe. s. hūane
et p̄ executionē mīsterij redēptiois in assūpta
carne. Ad h̄ at̄ articuli expositionē maius sym
bolū addit pl̄a dīcēs. Et in vñ. tē. Exp̄mū
tur at̄ ibi de filio fm dīcatē. q. ad excludendū
quinqz errores arrianoz. p̄m⁹ est qd̄ nō est eius sō
substācie cū p̄e. p̄tra qd̄ ibi dī et in vñ. repete
deū cum patre. 2⁹ est qd̄ fili⁹ est mīor patre. 3⁹ qd̄
dī dñm̄ ihesū xp̄m. i. equalē patri et spūssac̄
in dñio et potentia. 4⁹ est qd̄ nō est fili⁹ natural
s̄ adoptiu⁹. p̄tra qd̄ dī filiū dei vñ. genitū. 5⁹ ē
qd̄ nat⁹ est ex tpe nō ab eterno. 6⁹ qd̄ dī ex patre
natū ante oīa sc̄la. 7⁹ qd̄ est pura creatura. Dīc
enī qsi fili⁹ esset a p̄e vt fili⁹ nāalis cū null⁹
pater sine sui dimīnuōe et deasione generet fi

liū equalē sibi et illō d̄ deo dicere sit absurdum
Restat qd̄ de⁹ pater nūquā habuit filiū nāaleq
p̄tra qd̄ dī dei de deo lumē de lumē. sic enī lumē
sine sui dimīnuōe generat aliud lumen sic
pater filiū. Causa at̄ erroris eoz est qd̄ qd̄ ē crea
ture attribuit deo siue creatori. Ex p̄dīcīs at̄
erroribz iāderūt in p̄fūdū errorz vt diceret xps
esse purā creaturā. et nō esse deū nāaliter s̄ ad
optine vel p̄ gratiā. 8⁹ qd̄ dī dei vez de deo vero
genitū nō factū s̄ sub. pa. i. eius sō sbe cū patre.
p̄ quē oīa facta sūt. Aug⁹. si p̄ ipm̄ facta sūt
omīa. iā nō est fact⁹ iā nō est creat⁹. dīcī s̄
li⁹ fact⁹ fm hūanitatē ad ro. i. et in pl̄ibz alijs
locis. Tercio posuit iohānes. Qui excep⁹ ē de
spūssac̄ nat⁹ ex maria v̄gine. Et sumit h̄ ex m̄
i. inuenta est in vtero hīs de spūssac̄. Nota qd̄
ābro. dīc li. de spūssac̄. qd̄ est ex aliquo aut est ex
ei⁹ suba vt fili⁹ a patre. aut ex eius p̄ate vt ex
deo oīa. sic sumit hic de. qz potestate et opatione
spūssac̄i exceptus est xps. ideo xps non dicitur
fili⁹ spūssac̄i. In symbolo vero maiori explica
tur ille articulus sic. qui p̄pter nos hoīes et vñ.
qz ibi. et homo factus est. vbi notat qd̄ descen
dere dī de filio dei non p̄prie s̄ trāsumptiue ad
significandū incarnationem. sicut ei qui descē
dit de sursum in deorsū tendit. sic cū deus factus
est homo. deus qui est sup̄ oīa infimam sibi na
turā vnuit. Nichil ergo est aliud hic descen
dere qz in carne hūilī apparere. Quarto posuit
iacobus maior. Passus sub pondo pilato cru
cifixus mortu⁹ et sepul⁹. huic articulo nichil
addit symbolū mai⁹. Quinto posuit thomas
Descendit ad inferos terda die resurrex̄ a mō
tuis. In hac p̄te tenent duo articuli. vñ. est de
scendit ad inferos. s. fm aīam q̄ p̄ermitit in
maiori symbolo qz arca enī null⁹ error erat ex
ort⁹. Et ideo non oportuit arca h̄ explicationem
aliquā fieri. Alter est. resurrex̄ a mortuis cui
nichil addit mai⁹ symbolū ad explicationem.
Sexto posuit iacobus minor. Ascendit ad celos
sedet ad dexterā dei patris omnipotentis. huic arti
culo nichil addit symbolū mai⁹. Si queratur
fm quā naturā ascendit. Dicendū qsi li fm
designet additionē ascendens sic ascendit qd̄
hō siue fm nāaz. hūanā q̄ loco stant et mo
tui subia p̄. non at̄ ascēdit fm naturā dīā q̄
est altior vniuersis. et est immobilis et illoca
bilis. Si at̄ designet cām ascensionis sic ascēdit
non fm qd̄ hō. s̄ fm qd̄ deus. qz ascendit ex vir
tute dīmitatis. s̄ nō hūanitatis. Vñ au⁹ in f
mone de ascē. de n̄ro fuit qd̄ fili⁹ dei in cruce pe
pendit. de suo qd̄ ascēdit. Ascendit at̄ xps ad si
mā p̄tem celī sup̄mi. quia cū sit nobilissimū
locatū debet esse in nobilissimo loco qui est sup̄
or locus celī sumi. Et sic itelligi dī illō ps. ascē
dit sup̄ celū celī. et illō ad eph. 2. ascēdit super
oēs celos. Nō tñ aut̄ ascēdit corp⁹ xpi super
omē creaturā corpālē s̄ ē sup̄ omēm spūalē
quia p̄prie dignitatē vñionis eas oēs excēdit.
ep̄. i. constituit illū sup̄ omē p̄ncipatū et p̄atē
et sup̄ omē nomē qd̄ notat in h̄ sc̄lo siue i fūo.
Idē etiā exponi qd̄ xps ascendit in celū fm glo.

eph. 2. qui descendit ipse est qui ascendit. ibi glo. ad equalitatem patris secundum divinitatem non in re sed in notitia. tunc enim innotuit hominibus eum esse equalem patri. Quod autem Christus secundum quod homo in loco supposito residet ita quod nunquam alibi ad modicum tempus se transferat non est asserendum secundum rich. cum post eius ascensum narret aliquando apparuisse aliquibus in hac vita. Nec apparet aliqua ratio congruens quare nunquam ad aliam partem se transferat. Die etiam credi potest quod Christus in celo nullum habeat retro se sed omnes electi aspiciunt in faciem eius. Sequitur sedet ad dexteram patris. Circa quod nota quod per dexteram intelligitur vel gloria vel honor divinitatis secundum damianum 3. h. Vel beatitudo patris secundum augustinum li. de symbolo. secundum illud psalmi delectationes eius in dextera eius. Vel iudicialia potestas secundum augustinum. i. quodam sermone de symbolo. Sessio vero secundum augustinum ibidem designat vel habitationem suam quietem vel regiam vel iudicialia potestatem. Sic igitur si li secundum designet conditionem nature Christus secundum quod deus sedet ad dexteram patris. i. in equalitate patris. secundum autem quod homo sedet a dextris patris. i. in potestate bonis patris. per ceteris. i. in maiori beatitudine. et hinc iudicialia potestatem. Si vero designet unitatem suppositi sic etiam secundum quod homo sedet ad dexteram secundum equalitatem honoris. s. in quantum eodem honore veneramur filium dei cum natura assumpta. Ex predictis patet quod quicquid predictorum modorum sumat sedere ad dexteram signat habere beatitudinem quadam divinitate potestatem. quod nulli alii nec angelo. nec homini queat. nisi soli Christo. Unde beatus. i. ad quem aliqui dixerunt angelorum sedere a dextris meis. i. secundum gloriam in potestibus bonis. ut li sedet notat divinitatem. Potest tamen dici quod omnis sanctus qui est in beatitudine est constitutus ad dexteram dei sedet. i. 24. statuet omnes a dextris. Sed nunquid posset dici pater sedere a dextris filii. Respondeo quod non. quia li ad denotat cum personalis distinctione ordinem originis. filii autem et spiritus sanctus originantur a patre non econverso. Sed et spiritus sanctus per prophetiam dicit sedere ad dexteram patris vel filii. licet sedet quodam approbatione attribuat filio cui appropinquat equalitas. Unde augustinus dicit quod in prelo est unitas in filio equalitas. in spiritu sancto unitas et equalitas coniunctio. Septimo post philippum. Unde veteris est iudicare vivos et mortuos. i. eos qui in eius adventu vivi reperti sunt qui in momento morientur et postea resurgent cum eis qui primo erant mortui. huic articulo addit symbolum maius cuius regnum non erit finis sed illud luc. 1. et regni eius non erit finis. Octavo bartholomeus post. Credo in spiritum sanctum. hoc exponit maius symbolum addens dominum et vivificantem. qui ex patre procedit. Unde exponit. 4. de spiritu. s. potestas quod dominum. bonitas quia vivificantem. 10. 6. spiritus est qui vivificat. Distinctio personalis. qui ex patre filioque procedit. Equalitas. qui cum patre et filio filius adoratur et glorificatur. Et per hec quatuor predicta excludit errorem et heresim eutychis et nestorii. qui dixerunt spiritum sanctum esse suum patrem et filium. Et quod dicitur filioque addiderunt latini propter errorem grecorum. 4. exponit doctrinam. qui locutus est per prophetas contra errorem;

quorundam qui dixerunt quod prophetę locuti sunt sic fanatici ut montani et quidam alii. Thimo ponit matheus. sanctam ecclesiam catholicam. loco cuius dicit symbolum maius. et unam sanctam catholicam et apostolicam ecclesiam. Deduco ponit symon chananeus. sanctorum communionem remissionem peccatorum. loco cuius dicit symbolum maius confiteor unum baptismum in remissionem peccatorum. Et hec pars symonis et mathei pertinent in unum et eundem articulum. qui. s. de operatione dei est per quam datur nobis esse gratie. et est sensus. Credo in spiritum sanctum facientem sanctam siue sanctitatem ecclesiam catholicam. i. vlem in qua est coio sanctorum et remissio peccatorum. unde non debet dici in sanctam ut dicit leo papa. sed sanctam. vel est sensus. credo catholicam ecclesiam esse sanctam scilicet per operationem dei. Ecclesiam inquam habentem communionem sanctorum et remissionem peccatorum. Ea que dicit symbolum maius quo ad hunc articulum sic exponit. Et una. s. i fide et caritate. apostolicam. i. super apostolorum doctrinam fundatam. Confiteor unum baptismum in remissionem peccatorum. Nota quod quia baptismus dari potest ab omnibus in necessitate ideo fit magis mentio de eo quam de alio sacramento in symbolo fides quod pertinet ad omnes. nec fit hic mentio de communionem sanctorum. quia intelligitur per hoc quod dicitur ibi una. Una enim est ecclesia non tamen fides et caritate. sed etiam sanctorum participatione que est coio sanctorum. Unde ad hunc articulum reducitur fides de sacramentis. quia in eis communicant fideles et sunt iustis sacrificandi et ex omni peccata remittendi. Unde dicitur post iudas thadeus. carnis resurrectionem. Quod enim post matthias. vitam eternam. Et est sensus. Credo quod deus resuscitabit nos et dabit nobis vitam eternam. et isti sunt duo articuli loco quod dicit symbolum maius. Et expecto resurrectionem mortuorum et vi. ven. scilicet. Et ex quo deus tanquam iustus iudex bonos remunerabit vita eterna. sequitur. quod etiam reprobos puniet pena eterna. et ideo non post ecclesiam specialiter articulum de purificatione malorum. Ad hoc nota quod credere deliberatum transgressionem dominorum preceptorum esse mortale peccatum est ad salutem necessarium tanquam aliquod quod est de dictamine rationis naturalis. Et sic videtur esse de antecedentibus ad fidem. Sed quod deus hoc illud precepit designatis aliquibus bonis singulis preceptis que sacra scriptura narrat deum precepisse magis videtur in illa que ad articulos communicatur. hec rich. Nichil autem ponitur hoc quod paulo et barnaba appropinquat. quia fuerunt electi per divisionem apostolorum ad predicandum ut patet in actibus apostolorum. Unde autem divisionem symbolum constitui debuit ab omnibus apostolis in suis aggregatis. Sed que fuit ratio oppositi alia symbola per symbolum apostolorum est in ipso articulo sufficienter doctrina fidei ut visum est. et quod ipso est principalis. Respondeo quod symbolum apostolorum est principalis unde etiam dicitur maius non quidem scripture quantitate. sed potius est secundum hoc modum quia est ad prefatum articulum expressionem. Alia vero duo sunt ad maiorem fidei explanationem et heresim confutationem unde sunt quasi explanationes illius. sed symbolum athanasii est maxime contra errorem arii. Et ideo maxime exprimit unitatem essentie et trinitatem personarum ut quod est equalis patri filius.

fm dñitatem et minor patre fm hūanitatez.
symbolū vero niceni scilicet suae sanctorū patrū
fuit conditum ad confutationem multimo-
dorum heresiū pullulantū. et idē duo sunt
maiora in scriptura. Illō tñ licet in scriptura
sit mīm^o est tñ et dicitur mai^o tñ quia pl^o conti-
net de sententiā in virtute. cum ratione pleni-
oris continentie articuloz fidei ut patz ex pōi-
ctis. tñ ratione maioris autoritatis ipoz cōpo-
nentū. Ex pōictis patet que fuit ratio sponē-
di alia duo symbola. Sciendū est autē qd sym-
bolū aploz continet fidei fundamentum. ideo t
ecclesia quotidie dicit. et hoc sūmisse quia cōdi-
tum fuit tpe veritatis nōdum ppalate. Et ma-
ne et sero ptra tenebras errorū pteritoz et futu-
roz. Alia vero duo dicunt tantum in diebus
solēmbus quando popul^o ad ecclesias cōueit.
Et hoc alte quia sūt ad declarandū illō aplōzū
et opescendū garrulitatem hereticoz. et qd fūit
pōicta tempore veritatis manifestate et ecclesia
pacem habente. Sed cui^o est exponere symbo-
lū fidei. Rē soli^o pape vel etiā romane ecclesie
ad quā sūt deferende cause maiores vls ecclesie
vnde pñet tñ ad eaz congregatio generalis cō-
dij ut habet di. i. a. generalia. Et maxime est
ad eam deferenda dubitatio d. via salutis si ori-
ret ut patet ibid. nec licuit. Vnde si necessitas
enigeret adhuc ecclia romana sibi alius facē
posset ut etiā habet ex sūa an f. li. de pcessu spi-
ritu sancti versus finem. Si autem obidat qd
athanasius non fuit papa sed patriarcha alex.
et tamen condidit symbolū. Dicendū qd ipse n
composuit in manifestationem fidei per modum
symboli sed magis per modum cuiusdam docē-
ne ut patet ex modo loquendi. quia tamen f.
dei veritatem breuiter tradidit. eius doctrina ē
autoritate pape recepta ut habet quasi fidei re-
gula.

Articulus iii.

Sequit^o videre de tercio. s. de actu fidei. et p
mo d. actu interiori qui est credere. 2° d. actu
exteriori qui est confessio. Circa pñm videndū
est de quidditate credendi vel necessitate. Scien-
dū igit qd f. au^o. li. de pñsti. sanctorū. crede-
re est cum assertionē cogitare. et sumit hic crede-
re p actu intellectus deliberantis. licet enī fides
non habeat inquisitionem rationis naturalis
demonstrantis illō qd credit. h. tñ inquisitionem
quandam eoz p que inducāt homo ad credendū
puta quia sūt a deo dicta et miraculis confir-
mata. Assensus vero sumit hic p actu intelle-
ctus fm qd ad vnum p voluntatem determinat
fm tho. Si ergo credere est vni pñ firmiter adhe-
rere in quo ouenit cum actu sciendi et intelli-
gendi. non tñ est cognitio pfecta p visionem
manifestam in quo conuenit cū actu dubitan-
di. suspicandi et opinandi. et sic actus creden-
di distinguit ab oibus actibus intellectus qui
sūt circa verū et falsū. Scdm autē au^o. li. de verb
dñi. et sup. jo. et habet etiā. 3. li. sen. di. 23. explicē
stingit credere. Est enī credere deo. credere deū.
et credere in deū. credere deum est credere qd verū
est deū esse. credere deo est credere qd vera sūt que

ipse dicit. credere in deum est credendo amare cre-
dendo in eū ire. credendo ei adherere et ei^o mēbris
corpore. Et pōicti quidē tres act^o credendi fm
bonū. pñere pñt ad eūdē habitū et ad diuersos
habitus. Respicit enī vnam et eandē veritatē
scilicet dñam s. diuersimode. quia credere deum
respicit eā ut obiectum. Credere deo ut motū
Credere in deum ut finē vltimū. que quid tres
operationes habent credē. unde habitum reperiri
Et quia fides non tendit pfecte in deum n. fm
qd est iuncta caritati. ideo actus credendi in de-
um diffinit ab aug^o. li. d. pñsti. s. acto. ex quo p
dicta verba sumunt p actū amandi non tan-
quā p actum pñm s. tanquā p actū finem.
Et pñt au^o. in illa diffinitione quatuor act^o ad
quos ordinat fides put est caritati iuncta solū
credendo amare quo ad affectū. credendo in eum
ire quo ad opus bonum. credendo ei adherere qd
ad tolerantia mali. credendo eius mēbris incor-
porari quo ad dilectionem pñm. Possunt etiā
pōicti actus ad diuersos habitus pñere. pñ
enī homo credere deum ex habitu naturali sive
ex ductu rationis naturalis. Credere deo potest
ex habitu aqñito p doctrinam theologie fm p
jo. si moysi crederetis. crederetis forsitan et mi-
chi. de me enī ille scripsit Credere autē in deū pñ
ex habitu infuso. et de hoc credere dicit au^o. ibi
de qd est in nobis a deo. ita qd nec cogitare nec
assentire est a nobis. de quo jo. 12. credetis in
deū et in me credite. vñ v. crede deo credasq. de-
um pl^o credo valere. Si credas in eū qm vel ei
vel eū. Viso quid est credere videndū est de ne-
cessitate actus credendi. Circa qd sciendū qd ne-
cessariū est hōi ad salutem credere aliquid super
rationem natālē ad heb. 11. sine fide impossi-
le est placere deo. Vltima enī beatitudo hōis
sistit in quadā supnatālī vlsōe dei ad quā pñ-
gere nō potest nisi p modū adfiscens a deo.
fm illō jo. 6. oīs qui audit a patre et didicit
venit ad me. huiōi vero discipline sic homo par-
ticeps successiue fm modū nature sue. oīs autē
talis adfiscens oportet qd credat ut ad perfe-
ctam scientiam perueniat. sicut et plus dicit qd
discipulum oportet credere. vñ ut homo pueni-
at ad beatitudinem oportet qd credat deo sic mīro.
Non tñ at est hōi necessariū credere ea que sūt
sup rationem s. etiā aliqua que ratione natū-
rali possūt probari. ut deū esse vñ et incorpore-
um ut dñus et ouenientius et certius hōies di-
uina cognoscant. hec tho. Si queraē q sūt il-
la que credere necessariū est ad salutem. Dican-
dū qd oīs xpiani post aduentū xpī credere te-
nentur omēs articulos fidei. Hoc autē tripliciter
potest esse scilicet aut omēs credere implicite aut
omēs credere explicite. aut aliquos implicite ali-
quos explicite. Credere omnes implicite est fidei
diminutē. Adeo enī noticiā quorūdam articulo-
rū est manifesta qd null^o habens vsum rationis
eos ignorat nisi oīs negligat et contemnit dei
cultum et suam salutem. Credere aut quosdam
articulos implicite et quosdam explicite est fidei
ad salutem necessariē. potest etiā simplicium

fidei sufficere. tenent enim ad illos explicite credere
eos quos eis manifestat non tantum predicatio sed et
ecclesiastica consuetudo ut est de unitate et trinita-
te quam noscere possunt ex actu significationis consignante
enim se homines in nomine patris et filii et spiritus sancti
Sicut etiam est de nativitate passione et resurre-
ctione quas possunt noscere ex ipsiis festis. sic
etiam est de peccatorum remissione quam noscere
possunt ex actu presbiterorum. ideo nullus ratione utens
ab ignorantia talium excusatur quia non potest esse
talis ignorantia sine negligentia et contemptu.
Credere autem omnes articulos explicite et distincte
est fidei iam puerile et non de generali fidei necessi-
tate. sed si hoc est necessarium alicui necessarium est
illis qui cognitione fidei profecerunt. et specialiter
illis qui fidem alijs manifestare tenentur. vel etiam
qui officium docendi et predicandi assumpserunt.
hec bonum et cum eo quod est rectum. Si autem essent aliqui
quibus Christus locutus non esset nec per se nec per
aliud nec per inspirationem interiore non tenen-
tibus credere explicite secundum rectum. nisi illud quod
credebant in lege nature. Unde crisostomus dicit in dis-
tinctione 14. si non venissem et locutus es fuisset pec-
catum non haberent scilicet de hoc quod non credebant
in eis ut dicitur glo. Sed obiicitur quilibet tene-
tur vitare quemlibet errorem contrarium cuiuslibet
articulo. sed hoc non potest facere nisi cognoscat
quemlibet articulum ergo tunc. Rndet rectum. quod vi-
tare errorem siue non consentire errori est pre-
ceptum negativum unde obligat semper et per se. Credere autem
articulum explicite est preceptum affirmativum. unde non
obligat per se sed per illo tempore quo homo non creditur
ad illud explicite assentiret errori. Vel potest dici
secundum aliquos quod minores non credendo
aliquos articulos explicite possunt errores il-
lis contrarios eis ab aliquo suasos vitare vel
recurrentes ad orationem vel ad viros probatos
instructionem vel tenendo se in hoc generali. scilicet
quod si credant quod tenet ecclesia. hec rectum. Unde sim-
plicius non debent exquiri de subtilibus fidei nisi
si quando habet suspitio quod ab hereticis sint deprava-
ti si tamen tales non adherent penam acriter prave doc-
trine sed potius ex simplicitate deficiant eis non imputa-
tum est. minores namque fidem implicitam non ha-
bent in fide maiorum. nam quatenus maiores adherent
doctrinae domine. unde apostolus 2. cor. 8. dicit. imitato-
res mei estote sicut et ego Christi. unde si quod maiorum a do-
ctrina divina deficiant non imputatur fidei simpliciter
quia credunt eos rectam fidem habere non penam
acriter adherent erroribus eorum in particulari contra
fidem vultus ecclesie. que non potest deficere domino
dicente luc. 22. ego rogavi pro te petre ut non de-
ficias fides tua. hec etiam. Ad hoc nota quod olim fi-
dei per se est illud quo homo fit beatus ut dictum est
super per accidens autem vel secundario se habet ad ob-
iectum fidei omnia que in scriptura divina tradita
continentur. hec quod ysaac duos filios habuit et hu-
iusmodi secundum etiam. ergo quantum ad prima crede-
bilia que sunt articuli fidei tenentur homines explicite credere
sicut et tenentur fidem habere. Et si homo non po-
test hoc ex se potest tamen cum auxilio gratie
dei. quod quidem aliquibus ex misericordia datur.

aliquibus ex iustitia non datur in penam pec-
cati precedentis saltem originalis. Et dicit augustinus. li-
bro de cor. et gratia. Alia vero credibilia in di-
vina scriptura contenta non tenentur homo crede-
re nisi implicitate. scilicet in fide maiorum vel in prepa-
ratione aut in quantum preparatus est credere quodquid est in
divina scriptura. sed tunc homines tenentur credere explicite
cum sibi constiterit ea in doctrina fidei contineri.
De certitudine quoque fidei loquens rectum. de san-
cto vic. primo li. de tri. c. 2. sic dicit. unde attenden-
derent iudei et pagani cum quanta securitate
scire per hac prece ad dominum iudicium poterimus accedere
nonne confidenter poterimus dicere deo. domine si er-
ror est a te decepti sumus. nam ista in nobis tam-
tis signis et talibus confirmata sunt que non nisi
per te fieri potuissent. certe a summe sanctitatis viris
nobis sunt tradita. et cum summa et autentica atte-
statione probata tempore cooperante et sermonem pro-
firmante sequentibus signis. Maxime etiam
episcopus in sermone plurimorum martirum loquens sic ait
magni periculi res est si post prophetarum oracula.
post apostolorum testimonia. post martirum vulnera. ve-
terem fidem quasi novellam discutere presumas.
et post tantos duces in errore permanere. et post
mortuorum sudores odiosa disputatione extendas.

Quid de puero ab infantia in carcere sarace-
norum incluso. nunquid dandus quia non habet fi-
dem? Rndet alex. an. in secundo. quod talis cum ad eta-
tem adultam venerit non habet omnino impotentiam
credendi. quia si faciat quod in se est deus illuminabit
eum per occultam inspirationem aut per angelum aut
per hominem. Vide tamen per augustinum. li. de questionibus
novi et veteri testamenti. quod si non fuerit a quo
didicerit nec ad eum rumor doctrine fidei pue-
nerit in unum erit. Sed hoc intelligi debet de doc-
trina exteriori vel interiori. oportet autem quod faciat
quod in se est scilicet utendo ratione per quam com-
prehendere potest deum esse et dei adiutorium invocare.
Dicit etiam beda. quod quilibet intelligere potest esse
deum et iudicium eius venturum de incarnatione autem
si faciat quod in se est vocabitur interius et si non ex-
terius. Sed nunquid etiam ante aduentum Christi
necessarium fuit ad salutem credere mediatorem
Christum? sic. unde augustinus. in enchiridion. c. penult. nec quicquam
antiquorum iustorum potuit propter Christi fidem inveni-
re salutem. hec augustinus. cum enim gratia et veritas per
Ihesum Christum sit facta. et liberatio a peccato a deo
sit per Christi merita. et hec non extendant se nisi
ad eos qui fuerint eius membra et ei copulantur per
fidem. impossibile fuit unquam aliquem sal-
vari post lapsum nisi aliquo modo scilicet explicite
vel implicite crederet in Christum vel ipse per se si ef-
set adultus. Vel aliter per eos si esset parvulus. ut enim
habetur ex verbis beati. li. 1. de sacramentis pre. 10.
c. 4. semper in ecclesia dei fuit post lapsum fides in
carnationis et passionis Christi que etiam in sacri-
ficijs illius temporis significabatur. Et ad hanc
fidem explicite habendam tenebantur maiores
quibus hoc fuit divinitus revelatum. Alii autem te-
nebantur habere fidem illam saltem implicitam
in hoc quod tenebantur maioribus assentire. Et tanto
penitentia ad Christi misterium distincta cognoscitur

quanto xpo propinquiores fuerunt. huc oia ex sua
hu. **S**i obicit qd multi gentiles adepti sunt salu
te p misteriu angeloz vt dicit dyo. c. 9. ecclesia
fiatlice gerit. tñ fide n habuerunt de xpo vt vi
det qd eis nulla reuelatio fuit facta ergo tñ h
imo multis fuit reuelatio facta de xpo vt patz
p ea q de xpo p dicit. **N**ā iob. 19. dicit qd redē
ptor me viuit tñ. **S**ibilla eē qdā de xpo p dicit
vt au. dicit inuenit eē in historijs romanoz q
inuentū fuit qdā sepulchz in quo iacebat hō la
minā aureā hñs in pectore in qua scēptū erat.
xpc nāscet de vrgine t credo in eū. siq tñ salu
ti fuerāt quibz n fuit reuelatio facta n fuerūt
sine fide mediatoris saluati. qz habuerūt iplici
tā fidem in dīna puidētia credētes deū eē medi
atozē t liberatozē hoīm fm modū sibi placitū
t aliqbz ab eo reuelatū fm iō iob. 34. q docet
nos sup iumēta tēre. fm tho. **M**estat nūc vīde
re d actu fidei exteriori q est cōfessio. **C**irca qd sc
enō qd cōfiteri n sp l vbiqz est de nēcitate salutis
fz aliquo tpe t loco. vt qñ p omissionē hō cōf
fiois subtraheret honor debitus deo t voluntas i
pendēda p xio. vt siqz interrogat de fide taceret.
t ex hoc crederet l q n hñet fide l q fides n esset
vera. l alii ppe cōfessionē eē a fide recedēte.
Ideo dī ad ro. 10. ore at cōfessio fit ad salutē. **S**i
qd si cōfessionē fideles de manifesta cōfessione fidei.
Rūdet tho. qñ in tali cau nō est laudabile sine
volūtate fidei sine fidelitū fide publice cōfiteri. vñ
dñs **M**. A. dicit nolite scē dare canibz nē mar
pi. an porcos ne pueri dirū. **V**os. f. siqz volūtate
fidei speraret aut nēcitas assit. pētra fidelitū f
batōe dī hō fide publice cōfiteri. **V**ñ **M**. 14. cum
disapli dixi sēt dñō q pbe audito eē vbo scā
dalisati sēt. **D**ñs rñdō fīmite illos. f. cōfiteri ced
fuit. t duces cecoz.

Sed vīde de 2. f. d subo fidei. **E**st at fides
in intellectu tanqz i subo. **E**t p aliquos ē
pncipali in intellectu practico. f. h rlinquo inue
stigatorī maioz. **Q**uerēda at fuit alia pla. f. vñ
fides sit i intellectu dya. **R**ūdet rich. q fides pē
fui tñp. **V**no. p qdā credulitate exorta p eui
dētā signoz. 2. p hñu ifuso dēmināte intelle
ctū ad actū cōdōi iformē. 3. p fide fōrta primo
mō fides est in dyabolo. videt enī talia siqz testi
ficātia vitatē quā scā ecclia cōdit qz velit nolit ē
dit esse vñ qd ecclia credit. **I**llā tñ veritatē nō
videt. t sic dicit iacobz. 1. demones credūt t cō
tremiscūt. loquēdo vñ d fide 2. mō t 3. fides nū
quā fuit nec est in dyabolo. nec ante lapsū qz n
infundit sine gfa quā illi nūquā habuerunt.
nec post lapsū est eis infusa qz digni nō sūt.
Vñ in eo q dīscrdit vñ articulū fidei possit
esse fides in formis d alius articul. **R**ūdet qñ n spēs
enī cōlibet habet dependet ex formali ratiōe ob
iecti qua sublata species habet manere nō pē
Formale at obiectū fidei est veritas pma fm
qd manifestat in scriptura sacra t ecclesie docē
na. vñ qñqz nō inherz sic ifallibili t dīne rgle
docēne ecclie q pcedit ex vitate pma i scēpta sac
manifestata n hñz fidi hñtū. f. ea q sūt fidi t abē
qz p fide. **M**aifestū at ē q ilherēs docēne ecclie tā

qz ifallibili rgle affēit oibz q ecclia docz. al vñ
si ipoz aliq tenet aliq nō. nō iā ilher docēne ecclie
sic ifallibili regule f. volūtati ppe. t sic patz q
heretic q pñacit dīscrdit articulū vñ nō est
pat ecclie docēnā in oibz seq. si ei n pñacit nō
est heretic f. tñ errās. vñ patz q talis heretic
n hñz de alijs articlis fide f. quā dā opioz f. pñ
am volūtate. **H**ec tho. **V**ñ apli instāte paf
sione xpi habuerūt fide. **R**ūdet q mē aplos qdā
oio pōderūt fidez vt iudas. **V**ñ sup illd ysa. 4.
de qtrabitis iniquitatē i fūmclis. dicit glo. q iu
das se suspendit putans nichil esse post mortē
qdā vñ pōderūt fide tñ quātū ad formā ca
ritatis vel gfe t n qñ ad certitudīez cōgōis vt
petr. **E**t sic itelligit iō abzo. fidelior fē est petr
postquā se fide pōdisse fleuit. atqz iō maiorez
grāz regit qz amisit. qdā vñ pōderūt fide qñ
ad vñqz qz dubitauerūt vt **M**. vñ. vñ. vñ. vñ.
at adorauerūt. qdā at dubitauerūt. **V**ñ
jo. bap. dubitauerūt de aliq fidei articlo t dicit
qd. 11. tu es q vñ es tñ. **R**ūdet q ipē d xpo n du
bitauit qñ essz hō t dē. **E**t dicit jo. 1. ego vñi et
testimo pñbim. qz h ē filz dei. nec qñ essz pas
sur p gñe hūano cū de eo dixit. ecce agnō dei.
ecce q toll pēta mūdi. **S**i vt qdā dicit nesciat
vñ essz ad iferos i ppa pñā dēscēsur liz hñ cre
derz vtutē pñfiois ei pñgē vñqz ad aicos ei
q erāt i limbo cū scēptū scāz zach. 2. tu qz i sang
ne testamēta tui eduxisti victos de lacu i q nō
erat aq. **C**ui sñe vñ gē. pñtēre i qdā omel. sup
iō **M**. 11. tu es q vñ es tñ. **S**i sic opz dicit q bñs
jo. n tenebat explicite credē xpi ad iferos i pñā
pñā dēscēsur. **Q**uibu sō vñ h dicit n placz ē xpi
dī cēl ad iferos sit vñ de articlis t veritate sic
q bñs jo. reuelat fuit ē xpc de eo dicat. **I**ntēna
mu n sur. ma. jo. bap. **E**t iō vñ gē. exponit
q dubitat. 1. p mod dubitāns se habuit. f. rōe
interrogatōis. **V**ñ dīstignit q multiplex ē du
bitatio. vñā ifidelitatē q fuit i iudeis. alia caroi
tatis q fuit i duobz disapul eūbz i emaus. tē
cia pñtatis fidei q qñ n tñ cōfideit sic opz t h dī
dubitātō pñ fillāimitatis. **M**. 12. modice fidei
qre dubitasti. **E**t ille due fuerūt i qñbū dīd
pul. qra est pietatis t admiratōis t h fuit i
jo. t huiōi sñe fuit ambzo. sup lucā dicit qñ
qñuit ex dubitātōe l ignorantiā f. ex pietate.
Et dīc hīero. q si iohēs dubitasti. nūquā xpc
eū corā plebe tot laudibz extulisti. **C**riso. autē
sup **M**. omel. 36. dicit qñ qñuit qz ignoratz f.
vt p xpi ei disapul satisfiēt. vñ xpc ad bñi p
itētōz t disapulz istructōz respiciēs eis rñdō
ostēdēs opz signa.

De infidelitate t infidelibus com
muniēti. 46.

Postea cōsiderandum est de vñis opposi
tis fidei. **E**t pmo de infidelitate que op
ponitur fidei quantum ad actum cre
dendi. secundo de blasphemia que opponitur fi
dei quantum ad actum confitendi. **C**irca pñ
mum primo dicendum est de infidelitate in
cōmuni. 2. de saracenis t iudeis. 3. de hereticis. 4.
apostot. **C**ir pñ pñ d infidelitatis peccato. 2.

de eius speciebus. terdo quō xpiani se debent ad infideles hñe. Circa pñmū scēdō q infidelitas duplicatē potest sumi. vno mō fm purā negationē vt. s. qd dicat infidelis ex hoc tm qd non habet fidem vt illi qui nichil audierūt de fide. et h modo infidelitas non habet rationē peccati sed magis pene quia talis ignorātia dīmoz est cōsecuta ex peccato pñi parentis et tales nō damnamē ppter peccatū infidelitatis s; ppter alia peccata que sine fide remitti nō pñt. vnde io. 12. si non venissem et locut⁹ eis nō fuisset peccat⁹ non haberent. qd au⁹. expoīt de peccato quo nō crediderūt in xpm. Alio mō potest infidelitas sumi fm contrarietatem ad fidem. s. inquantū ei repugnat et ptemit cum auditur fm illud ysa. 40. dñe quis credi. audi. nro. Et in h ppe ratio infidelitatis complet et orit ex supbia ex q contangit q homo suū intellectū non vlt subicere fidei et sane doctrine patz. vnde greg. 30. mo. ra. dicit q ex inani gloria pñsiones oriūtur nouitatū. Licet dīa possit q sicut virtutes theologicæ non reducunt ad cardinales ita nō vidē eis opposita reducunt ad vicia capitalia. et hoc scdo modo infidelitas est peccatum. Et cum peam homo maxie elonget quia non tantum quo ad affectionē s; etiā quo ad cognitionē ē maius oibus peccatis que contangūt in puerficate mox. secus est de peccatis que opponunt alijs virtutibus theologicis vt in fra dicef. hñ au⁹. sup illd io. si non venissem. et lo. 17. magnum inquit peccatū qd sub noīe generali vlt intelli gi qd. s. est infidelitas. Sicut autem habet. 6. q. 1. vtz. au⁹. papitare noluit sententiā de catholico malo et heretico al. non peccante quis esset peior. quia qd peccatū heretici sit graui⁹ ex genere potest tñ ex aliqua circūstantia alleuiari. et eonuerso peccatū catholicū ex aliqua circūstantia aggrauari. licet ē infidelis p pccō infidelitatis graui⁹ pñat qd alius peccator p quocūq; alio peccato cōsiderato gñe peccatū. p alio tñ peccato vt p adulterio ceteris partibus graui⁹ puniet si delis qd infidelis. tñ ppter noticiā veritatis ex fide. tum ppter fidei sacramenta quibus est imbutus quibus peccatō stumeliā facit. Et nūq; infidelis facere pē aliq; bonū opus. Rē q sic. s. illd ad qd faciendū sufficit nāa. s. opus de genē bonoz. nō aut potest facere illd ad qd requiritur gratia. s. opus meritorū. Nec obstat glo. que sup illd ro. 12. omne qd non ex fide est peccatū est dīat q oīs vita infidelū peccatum est. quia p hoc non intelligit q in oī opere suo peccent. s; q peccant quicq; ex infidelitate op⁹ aliq; opā. ē. vñ subdit ibid q oīs infideliter viues l agēs vehementer peccat. l ēc itelligi potest illa glo. quia vita infidelū nō potest esse sine peccato cū sine fide non tollant peccata. De cor nelio vero de quo in actibus apl⁹ habet. nota fm tho. q non erat infidelis alioq; ei⁹ opā nō fuisset dō accepta cui sine fide null⁹ placere potest. habet aut implicatā fidē nōdū manifestata fidei euāgelij veritate. vñ petr⁹ ad eū mittit plēi⁹ instruendū.

Sequit̃ videre de scdo. s. de speciebus infidelitatis. circa qd scēdō q si infidelitas attē dat fm compationē ad fidem. species infidelitatis sūt diuerse et numero determinate. s. tres peccatū em infidelitatis cōsistit in renitēdo fidei et hoc vel fidei nōdū suscepte vt in gentilibus siue paganis. vel fidei suscepte et hoc vel suscepte in figura vt in iudeis. vel suscepte in manifestatōne veritatis vt in hereticis. Si vero spēs infidelitatis distinguant fm errorē in diuersis que pñent ad fidem. sic nō sūt determinate qz errores in infinitū multiplicari possūt. vt patz p au⁹. li. de heresib. Predictaz aut triū species infidelitatis simpliciter est pessima infidelitas hereticorū. tñ quia magis fidei resistit. tñ quia graui⁹ peccat qui nō implet qd pñit. qm q nō implet qd nō pñit. hñc dī. 2. pe. 2. meli⁹ erat illis nō agnoscere viam iusticie qz p⁹ agnitā retroz sū pueri.

Artic. iij.

Sequit̃ videre de terdo. s. quomō xpiani se debent ad infideles habere vbi videnda sūt. 4. s. vtz. cum infidelibus sit publice disputandū vtz infideles sint cogēdi ad fidē. vtz cū eis possit cōicari. vtz hñe dñiū sup fideles sint permittendū. et vtz ritus eoz sint tolerandū. Circa pñmū scēdō q in disputatōne fidei duo sūt cōsideranda. vñ ex pte disputantis. aliud ex pte audientū. Ex pte disputantis attendi dōbz intentio. si em disputet tanquā dubitans in fide de peccat tanquā infidelis. Si vero disputet ad cōfutationem errorū vel ad exercitiū est laudabilis. Ex pte vō audientū distinguendū est qz si sint instructi et firmi in fide nullū periculū est corā eis de fide disputare. Si vō sit simplices. aut se solatiati siue pulsati ab infidelibus fidem in eis corrumpere nitentibus et tñc necessariū est disputare de fide si sint aliqui apti ad cōfutandū errores p hoc ei simplices i fide firmabunt. cācēnitās vero esset eis occasio erroris. vñ greg⁹. sicut incauta locutio in errorē perabit ita silētū in discretū eos qui poterant instrui in errore relinquit. Aut non sūt solatiati vt in terris in qbz non sūt aliqui infideles. et coram talibus disputare de fide est piculosū quia fides eoz ex hoc est firmior q nichil contrariū audiunt ei qd credē. Ad hoc nota q nulla psona laice licet publice l secrete disputare d fide. qui vero contra fecerit excoīcet. 6. e. quicūq; 5. 1. Circa 2⁹ nota q infidelū quidā nūquam receperunt fidē. vt gē tiles et iudei et tales sūt ad fidem autoritatibus rationibus et blandimentis inducendū et non cogendū. quia credere est volūtatis et seruicā coacta deo non placent dī. 24. de iudeis. Si tamē addicionaliter coacti vt p minas. rez suaz ablationem. p verbera vel similem coactionem baptisum receperit. et postea a fide recesserint cogi debent redire ne fides contemnat. vt ibidem. Si tamen absolute coacti baptisarent non reciperent sacramentum baptisimi. nec deberent ad fidem cogi. ex. de bap. maiores. tales tamē qui fidem nunquam receperūt debent a fidelibus si possit compesci. ne aliquo modo impediāt fidē.

xpi. ppter qd qnqz ptra eos bellu mouent. Aliq
vero infideles quandoqz fidem receperunt. vt here
ticis et quicunqz apostote. et tales etia corporaliter
cogi debent vt seruient qd pmiserunt. Et sic dicit
au⁹. ptra eplam pmeniam. qnqz qsqz crimen
ita notum et oibus execrabile apparet. vel vt
nullos prorsus vel non tales habeat defen
sores p quos possit scisma contingere non cor
miat seueritas discipline. Ad h nota q ptra
xpianos qui ad ritum transierunt vel redierunt
iudeoz. etia si huiodi redeutes dum erant infan
tes. s. mimoses septenio vel mortis metu non
tn absolute vel p se coacti fuerunt baptisati. p
cedend est tanqua ptra hereticos si fuerit de hoc
pessi. aut p xpianos seu iudeos conuicti. Et
ita pcedend est ptra fautores receptores et dfe
sores taliu. sic contra fautores hereticoz et dfe
sores li. 6. e. contra. et sic apte dicit tales puni
entos vt hereticos. ergo eoz bona non deuolu
tur ad filios. vt li. 6. e. cum fm. Et sic p hoc. c.
contra corrigi fm io. an. illd. i. q. 2. iudei.
vbi dicit q bona iudeoz diuoluuntur ad filios ca
tholicos. nec optet q lex noua corrigens pcedat
tem de illa faciat mentionem. li. 6. de isti. c. 1.
Sed nuquid liceret secrete puulos iudeoz l
alioz infidelu baptisare. R^o credit rod. q sic si
ipi puuli essent in articulo mortis alias non
n cam rebaptisarent si postea adulti ad fidem
uertant. tn ne deuozadi lu p. i. iudeis relinqua
tur. tuc patrum taliu laborare debet q in fide et
moribus instruant. Circa terciu nota q co
munio cu aliqua psona fidelibus inediait du
plicat. vno mo in pena ei⁹ cui omniu subtrahit
Alio mo ad cautelam ei⁹ cui inediait ne comuicet
et vtraqz ca elici potest ex verbis apli. i. cor. 4.
pmo modo non inediait ecclia fidelibus omniu
infidelu qui nullo modo fidem receperunt. s. pa
ganoy vel iudeoy quia non habet de eis iudica
re iudicio spuali sed tpali in cau. vt cu in xpi
anos morantes aliquam culpa dimittit et p fide
les tpaliter puniunt. sed hoc modo. s. in pena i
cerotat ecclia omunionem illoy infidelu qui
deniauerunt a fide recepta. s. eos excoicando. Qua
tu vero ad cautelam distinguendu est q firmi
in fide non sunt phibendi coicare cu infidelibus
qui fidem non receperunt et maxime si necessi
tas cogat. Simples vero et ifirmi in fide quo
ru subuersio posset pbabiliter timeri sunt a co
munionem infidelu phibendi et maxime ne ma
gnam familiaritatem habeant cu eis neqz sine
necessitate pcent cu ipsis. Circa quartu scien
du q nullo modo pmiti debet q infideles o no
uo instituant dñi vel plati vel officiales sup fi
deles. hoc em cederet in piculu fidei quia dñi de
facili possunt subditos puertere nisi sint magne
vritatis. Cederet etia in fidei dampnu du. s. ipi
infideles noscerent defectu fidelu. Cederet etiam
i scadalū et derimentu fidelu du. s. infideles eis
sub tali ptextu nimiu essent infesti. ex. e. cum
fit. 7. 48. di. nulla. vno et apl. i. cor. 6. phibu
it ne fideles in iudicio stenderent coram iudice
infideli. potest tn dominus redditus suos veni

dere indeo deputate custode xpiano a quo ipso
 recipiat ita qd p h xpiani no grauent a indeo
Si vero loqmur hic de dño vel platione existi
 te ante distinctionem infidelium et fidelium illud do
 minium vel platio non tollet p talem distinc
 tionem fm se consideratam quia dominium et platio
 introducta sunt a iure humano. **I**lla vero disti
 ctio est ex iure dño. **I**us aut dñi est ex gratia
 et non tollit ius humanum qd est ex ratione na
 turali. **E**t ideo illa distinctio non tollit dñi p
 existens infidelium sup fideles. **S**ed potest etiam
 dici qd dñi et platio introducta sunt ex iure di
 uino quia seruit que no est sine dño introdu
 cta est fm **g**of. de iure dño di. 34. **s**exto. **C**onfir
 mata de iur gen. di. 1. ius gentium. **E**t approba
 ta de iur canonico. 12. q. 2. si quos de suis. **P**osset
 tñ ius talis dñi vel plationis iuste tolli p ecclē
 sic sententiam vel ordinationem auctoritatem
 dei habentis quia infideles merito sue infidelitatis
 merent amittere potestatem sup fideles. si h ec
 clesia qñqz facit vt patebit infra de seruis inde
 o qñqz non facit ppter scandalum vitandum.
 sic et dñs **p**t. 14. ostēdit q excusari poterant
 a tributo quia liberi sunt filij. mandauit tñ solu
 tributum ad vitandū scandalū. **E**t apł loqns
 de dñis infidelibus. 1. **e**thim. 6. cū dixisset. **S**ui do
 minos suos honorent subdit. ne nomē dñi et
 doctrina blasphemetur. **C**irca qñtū sciendū q hu
 manum regimen a dño regimine derivatur et
 ipm imitari debet. deus aut pmittit aliqua ma
 la fieri in vniuerso que phibere posset ne subla
 tis illis maiora bona tollerent vel peiora mala
 sequerent. **S**ic etiam et in regimie hūano illi qui
 possent aliqua phibere tolerant ne aliqua bona
 impediant vel ne maiora mala sequant. sicut
 dicit au. 2. li. de ordine. **A**ufer métrices de mūdo
 et turbasti oīa p libidine. **S**ic i gñ licet infideles
 in suis ritibus peccent tamen tolerari pnt vel
 ppter aliqd bonū qd puenit ex eis. vel ppter
 aliquod malū vitandū. **E**x h aut q uidei ob
 suant suos ritus in quibus olim figurabāt
 dei veritas puenit h bonū q. s. habem. abs
 nostre fidei testimoniū. **E**t idē i suis ritibus tole
 rant. **A**lioz vero infidelium ritus qui nichil veri
 tatis vel utilitatis habent non sunt tolerandi
 forte ppter vitandum aliud scandalū t. malū
 dissidiū qd ex hoc puenire posset vel impedire
 tñ salutis eoz q sic tolerati paulatim auerunt
 ad fidē.

De indijs & saracenis ti. 4. 10.

Deinde considerandū est de iudeis et saracenis.
Et p̄mo qui dicunt iudei et saraceni.
2° quomodo se debent habere ad eos ch̄-
stiani ubi pl̄a que dicta sūt in titulo p̄cedenti
in generali explicant̄ magis in speciali. 3° de p̄ca
trāsgressiōis. 4° quid iur̄ de seruis eorū si sūt v̄-
volūt fieri xp̄iani. Circa p̄mū nota q̄ iudei
dicunt̄ qui legem moysi tenent ad litteram sed
cūcidendo et alia legalia faciendo. dicti iudei a
bu digniori scilicet iude patriarche. Saraceni ve-
ro dicuntur qui nec nouū nec vetus testamen-
tum recipiunt. qui cum vocari deberent agarani.

quia nati sunt de agar ancilla abrahe se a sara vxore eius et libera noiant saracenos. sicut tamen quidam inter eos. s. samaritani a samaria ciuitate dicti qui quinq; libros moysi receperunt sed non prophetas.

Artic. 11.

Quia 2° no. q. xpiani aliquo modo non debent cum iudeis comedere nec habitare nec eos ad sua conuiuia sapere. 28. q. 1. nullus omnes cum saracenis vero potest comedere. 11. q. 3. ad mensam. **R**espondeo huius diuersitatis est quia iudei fidem nostram magis impugnant per scripturarum abusu et ab eo non solum exemptum. Quidam tamen ut laur. 10. et multum sequaces eorum dicunt indistincte et melius secundum ray. et gos. q. nec cum saracenis debet christianus facere potestatem quia et ipsi hodie iudayzant. s. se arcum addendo et quosdam abos discernendo. vñ eadem est causa prohibendi utrobique. Exapit tamen casus in quo licet uti ab eis appositis a paganis epibus tamen seruatis ab ecclesia statutis. ut cum ad predicandum christi fide ad eos accederet christiani. ex. e. quam sit. Et sic intelligitur illud. 11. q. 3. ad mensam dummodo non esset dictum eis quod illud esset imolatum ydolis. quia tunc ut dicit augustinus. sanctius esset fame mori quam ydolotico vesci. 22. q. 2. sic. quod est intelligendum si uelut ad uenerationem ydoli alias in similia necessitate famis possit eo uesci. s. prestando quod non comedere ad uenerationem ydoli. quia necessitas non habet legem. de off. di. 40. sicut.

Item christiani non debent cum sint infirmi iudeos vocare nec ab eis medicinam recipere nec se cum eis in eisdem balneis balneare. 28. q. 1. nullus omnes. **I**tem iudei non debent promittere nouas synagogas erigere si antiquas non tamen latiores vel altiores vel profundiores solito reficere et suos ritus et solennitates suare. ex. e. iudei. c. consuluit. **I**tem in sabbatis non debent ad iudicia trahi nec alios trahere. nec se pulchra eorum effodi obtentu alicuius pecunie. C. e. die sabbato et ex. e. sicut iudei. nec debent in suis festis perturbari ut dicit ibidem. **I**tem si sint promittendi in triduo ante pascha et maxime in die ueneris facti hostia vel fenestras aptas habere in publicum potest. ex. e. quia. **E**o quod nonnulli ex eis die illo solent christianis illudere. ex. e. in nonnullis. sic etiam et alias ab hostiis et abusus prohibentur facere. ex. e. q. iudeos. **I**tem cogi debent in omni christianorum puina omni tempore tale signum vel habere deferre quo distinguantur ab alijs manifeste. ex. e. in nonnullis. **I**tem iudei cogi debent decimas soluere prediales. ex. de dec. terris. **I**tem debent cogi testes christianos contra se recipere. ex. de testi. in i. dei. **I**udei vero contra christianos testificari non possunt ut dicit ibidem in glo. 2. q. 1. si licet. **N**ec reges nec principes debent privilegia concedere. vel concessa suare. vel suari promittere iudeis vel saracenis quod per christianos quicquam non possint. ex. l. 4. de test. cum iudei. **I**tem christiani non debent iudeos grauare. ex. e. sic. in forte circa pensionum exactiones in principio locacionis non postea. ut sic cogantur. 23. q. 6. iam vero. **I**tem nullus iudeo vel pagano potest aliquid in testamento relinquere. quod si fecerit etiam per mortem iudicabitur anathema. et anathematizabitur. ex. de h. si quis eps. 2. q. 2.

sane. **D**icit tamen hosti. q. vniuersitati iudeorum legare non potest. C. e. l. 1. sed singulis forte sic laico sed clerico non licet etiam si iudeus sit frater eius. **E**os tamen pascere licet. **R**espondeo vero est dicit quod siue clericus siue laicus daret iudeis siue legaret eis. maxime sangneis ut eorum succurreret arte necessitati puniri non deberet. **I**tem si iudei vel saraceni uenirent ad fidei nullatenus a possessionibus suis excludantur et habeant preter hereditatis sue. **E**t hoc est verum propter seruos qui precesserunt eos in fide quos non recuperabunt. C. de epis deo nobis. et ex. e. iudei. 1. cum tamen iudei sint serui non possideant eas ut proprias siue ut peculium unde possent illis priuari per dominos suos nisi cum conuertuntur ad fidem. quia tunc non debent in fidei fauorem nisi eas habeant per usuram. **I**n quo casu restituere debent eas vel per aut eam si compate fuerint de usuris. illis vel hereditibus eorum a quibus eas habuerunt si sciantur. alias poterunt se conuersis tanquam pauperibus per episcopum assignari secundum rescriptum. et bñ. sup. c. iudei. 2.

Item licet domini terrarum res iudeorum cum sint serui possint accipere. ut dictum est non tamen debent eis necessaria subsidia vite subtrahere. nec exactionibus ultra suorum predecessorum consuetudinem pergrauare. si tamen ipsi iudei nichil preter usuras haberent. accepta ab eis ex causa lucrativa siue ex causa lucri captandi puta per exactionem donationem et punitionem licite retinere non possunt si illis quibus ipsi iudei restituere tenebantur si inuenirentur restitui. aliter in pro usum erogari deberent. **H**abita vero ab ipsis iudeis nichil preter usuras habentibus. habita inquam ex causa non lucrativa siue causa dñi vitandi ut propter venditionem vel locationem. potest licite fieri dummodo non accipiant res ipsa usuraria eadem numero. **E**t idem dicendum est de receptis a christianis nichil preter usuras vel furta vel rapinas habentibus. **I**tem non promittantur iudeis vel saracenis in domibus suis habere mancipia christiana. ex. e. iudei. 2. **I**tem christiani per nulla mercede exponant se fuitio iudeorum quod intelligitur in domibus iudeorum. **E**t si non sint ab eis discedere sint excoicandi ut in c. iudei. **E**t si iudei nolint eos dimittere prohibetur christianis omnia cum eis. ex. e. et si iudeos. potest tamen cole re potest. ex. e. multorum. **I**tem ecclesia neutros admittit ad accus legitimos. 2. q. 1. alieni. sic igitur iudicat in pleribus iudeos ecclesia licet sint in fideles. **N**ec tamen facit contra illud. 1. cor. 6. quid michi de his qui foris sunt iudicare. quia hoc intelligitur de pena spiritali directe. sic enim dicit eos non iudicare. s. eis penam spiritualem infligendo. vel regulas religionis imponendo. si infligit eis penam temporalem. s. corporalem vel pecuniariam. vel etiam spiritualem indirecte scilicet christianos ab eorum communione remouendo. **H**ec alex. an. in secundo. **I**tem iudei possunt agere et conuenire apud iudices christiani nos sed non apud seniores eorum arbitrium possunt eligere iudicium cuius sententiam ordinarius exequatur. C. e. iudei romano. **I**tem principes catholici non debent in terris suis promittere saracenos

alta voce aliqua verba dicere in honore macho
meti. nec aliquē saracenū vt factū venerari li
bro. A. de iudeis. cedit

Circa 3° sciendum q^o trasgressores oīm pre
dictarū ostentionū in hoc titulo positurū
pūmū hoc modo. Si clerici sint et admoniti
canoice satisfacere nolūt offitio et bñficio sē pūādi
Si vero sunt laici xpiani siue pñipes exeq^o no
lentes. siue alij impediētes debent si admoniti
non satisfecerint excoīcari. Si vero sūt iudei l^o
saraceni tandū xpiani sūt ab eoz cōsortio com
merdo et cōmūione sub pena excoīcatis si ex
pedierit remouendi. donec nutrices et fientes
xpianas dimiserint et restituerint oīa bona sua
illis qui de ritu suo fidē xpianā elegerūt. et do
nec eē in vsus paupū xpianoz fm pūdentia
epi dyoc. quertat quidquid a xpianis adepti fu
erint occasione officij sup xpianos suscepti. Et
hoc intellige de iudeis et paganis. Statuit etia
ecclesia illos iudeos publice cedendos qui sbuer
tere attemptauerit ex infidelibz baptisatos et si
miles pēas. Quq^o eē statuit q^o tēs pēas pecu
nias fm qualitatem delicti moderatōe tñ habi
ta in verberibus q^o eius statutū in vindictā sā
guinis trāsire nime videat. talis em̄ pena iōi
stincte debet relinqui iudici seculari. Probanē
oēs iste pene. 18. q. 1. sepe. et c. null. et ex. e. sic
et c. q^o iudeos. et c. cū sit. et ex. d. rap. i. a. epatu
et. 1. A. q. 2. ostendit. Item xpiani phibiti sūt de
ferre saracenis arma ferrū et lignamina. Et cō
trariū faciētes ipso facto sūt excoīcandi. ex. e.
quozūdā ad liberandā. Et idē de illis q^o eis gale
as vel naues vendūt. aut in nauibz eoz pirati
as curam gubernatōis exercent. vel quibusdā
alijs machinis impēdūt eis aliq^o siliū l^o auxi
liū in dispendiū terre sancte. Et in c. ad liberan
dam. De hoc etiam vide infra li. A. de cen. q. et. c.
siue ti. 2. caū. 24. Alie vero merces non sūt p
hibite tpe treuge. ex. e. significauit.

Circa quartū sciendū q^o seru^o iudei aut est v^o
nacul^o. i. de analla ppria nat^o aut empti
cul. si vernacul^o si sit vel velit fieri cristianus
statim efficiatur liber nullo pcedo dato. C. de epis
et cl. deo nobis ar. di. 42. fraternitatem. Si
vero est empti^o aut erat xpian^o qñ fuit epus
aut pag. m^o. si xpianus indistincte liber effici
nullo pcedo dato. di. 42. manapia. Similit^o etia
hui hereticoz impune possūt et dños relinq^ore et
ad ecclesiā sfugere. C. de hereticis. et manicheos
Si aut erat paganus aut fuit empe^o cā fūcij et
tūc si vlt fieri xpian^o efficiat^o liber sine pcedo di. 42
fraternitatem. Aut cā meramonij. et ita si in
fra tres mēses eū nō exposuerit venalē p^oea si
velit fieri xpianus sine pcedo liberabit^o. q^o psumi
tur q^o emerit p fūcio. si aut eum exposuit in
fra tres mēses et ipse vlt fieri xpian^o infra spa
ciū illō vel post dū tñ p dñm nō steterit quo mi
nus eū vendiderit infra spaciū illō liberabit^o rō
dito pcedo. xij. sol. di. 42. fraternitatem. et ex. e.
c. 1. et 2. et vlamo. et hoc intellige nō dñs eū no
lentē cū diceret se velle fieri xpianū arcūderz
vel eius alteri^o secte signū impmeret. tūc ei p

iniuria corporis pprii sine p^ooliberabit^o. di. 42.
nulla. Qd aut dictū est de suis iudeoz idem di
cendū est p oīa fm laur. jo. et multos alios de
suis saracenoz. Hu g. vero dixit de vñacul^o in
deoz. q^o etiam si fiant xpiani dñs pagani ser
uire tenent. et sic paganus potest esse dñs xpia
ni sed non fieri vt etiam sup dictum est in ti. p.
cedenti. Secus est de vernaculis iudeoz ppter p^o
dian et magis suspectam cohabitationem illo
rum. pñmū magis placet fm ray. et alex. in
scdo. quia hodie eadem suspicio et idem periculū
est de vñisq^o vt etia sup dictum est. Sed cur
monete erūt illi. xij. sol. supdicti. Re dicūt q^o
dam quibus videt^o sferre gof. q^o solius ibi
acapiē p aureo. insti. d. penis te. li. 5. fi. Alij di
cūt quibus assentit ray. q^o erūt illi^o monete q^o
habet ibi in vsu. ff. de le. tercio. nūm^o. Si nū
quid ille sic redempt^o fiet redimentis seru^o. Re
q^o non sed reddet ei pecuniam et erit liber. ar. in
sti. de noxa. ac. 5. dñs. et si non potest ei reddere
hostiam querat vel ipi redimentū aliquanto tē
pore ad arbitriū boni viri fūiat ar. 36. q. 1. d. ra
pto. Si tamen ab aliquo ex pietate redimatur
aīo non rependi. nec pū reddet nec pcedo f
uies. q^o ex pietate dat phibet ius ne rpta
q^o sēper psumit nō strariū pteat. ff. d. relig. et
fū. fu. l. si q^o. 5. interdum. Quid si plures cō
currant ad redimendum. Respondet gof. et bo
sti. q^o eps loci mag^o eligat idoneum ar. ff. de ac.
si plures. vel si sint pares episcopus gratificet
cui velit ar. ex. de iurepa. cum aduocatus
Sed nunquid cristianus potest emere iudeum
vel paganum. Re q^o sic. ex. q^o iudeus. sed
iudeum secum in familia non habebit. 28. q. 1.
sepe. et c. null. Et si ille velit fieri xpianus nō
potest phiberi. 19. q. 2. due. et ex. de renū. n. cum
priedm. 5. sed dices. baptisatus tamen remane
bit seruus domini. 12. q. 2. ecclesiarum seru^o.

De hereticis ti. 48.

Ostea considerandum est de hereticis. et p^o
quis et quoe modis dī heret^o. et quā pe
na feriant^o heretici. 3° q^o pena feriat^o fan
tores eoz. 2° q^o pena feriat^o dñi negligētes hēsi
extirpare. 4° qualit^o ab heresi rediēs reapiat^o. 5°
quis relapsus censet^o. A^o qui notarij et qui te
stes in officiū inquisitionis admittant^o. 6° qñta
et qualis potestas inquisitionibus dat^o. Circa
pñmū sciendū q^o nomē heresis grece sōat electio
nē latine. Loqmur aut nūc de heresi fm q^o est ē
ca ea que sūt fidei. Electio em̄ est eoz q^o sūt ad
finē p^osupposito fine. Et idō recte dī heresis spēs
infidelitatis pertinens ad eos qui xpī fidem pro
ficentur sed eius doctrinam peruertunt. Hi em̄
xpō tanquam finī assentunt sed in eligendo ea
de quibus cristo assentiant deficiunt quia non
eligunt ea que vere sunt a cristo tradita sed ea
que sibi suggerit mēs ppria. Inueniē ac heret
c^o dīa mlti p^o. dī em̄ heretic^o errans in fide. An
au^o. dīe q^o heretic^o est q^o falsā opioz de fide vlt gi
gnit. Et hēsi archa. f. arri^o. sabellius. et macedo
ni^o. vel sequit^o vt qui heresiarchā imitat^o vt ar
riani. sabelliani et macedoniani. 28. q. 3. heret^o.

et c. qdē. dicit autē hereticus ut dicit hiero. q
scripturam aliter intelligit q; spiritus sanctus a q
scripta est efflagitat. licet ab ecclesia nō recesse-
rit. 28. q. 3. heresis. h autem facit qui exposito-
nē sacre scripture ad hoc retorquet quod con-
trariat ei quod reuelavit spūs sanctus. Vñ eze.
12. dicit de falsis pphetis. q; pgenerauerūt cōfir-
mare smonē scz p falsas expositōes scripture.
Dicit etiā hereticus qui a sacris ecclesie et gione
fidelium ē diuisus. 2. q. 1. q; autē. ut excōicat?
Dicitur etiā hēticus qui est sacramētoz pū-
sor. ut simoniacus qui vendit vel emit bona spiri-
tualia vel ecclesie sacramēta. ut. 1. q. 1. patet.
Item dubi⁹ in fide ex. e. c. 1. Vnde in leui articu-
lo deuians a fide censetur hēticus. c. e. l. 2. Itē q
conat auferre ecclesie romane priuilegiū a xpo
sibi traditū. 21. di. c. 1. Omnes pōctos sex mo-
dos ponit gof. et host. Addit autē pōctis host.
scz q; large potest dici hēticus omis qui non te-
net articulos fidei. Et sic iudei et gentiles sunt
hētic⁹. et hoc mō non omis hereticus est excōica-
tus. Item dicit hēticus qui gionez ecclesie catho-
lice non respicit. in autē. de priuile. doct. hē. mu-
non p. post pūcipiū coll. s. Item qui transgre-
ditur pcepta sedis aplice. di. 19. null⁹. Item q
non respicit eas. di. 20. debilis. Sed stricte dicit
hereticus qui aliter sentit de articulis fidei q; ec-
clesia romana. 20. q. 1. hec est fides. Item nō est
docendū nec sentendū de sacramētis ecclesie ali-
ter q; sentit ecclesia romana. Hi enī qui faciūt
hoc si sit notoriū et omēs alij licz ab initio occul-
ti. ex quo singuli epi p suas dioc. cū pilio cleri-
coz vel ipsi clerici sede vacante cū pilio si optue-
rit vicarioz epōz eos indicauerint hereticos sūt
anathemati ppetuo vinculo innodati. ex. e. ad ab-
olendā. rñso. 1. hec hosti. Numerant autē. 28.
q. 3. quidā vsq; ad finem qstiois secte hereticōz
18. qz nouē vltimas nō noiat actor spēali no-
mie. sūt autem oēs hereses hodie dānate. ex.
e. ad abolendā. Est autē pūctus itentionis pñda-
re de hereticis fm pūm modū dicendi hereticuz
fm quē etiā modū dicit hētic⁹ qui d articulis fi-
dei vl sacris ecclesie sentit aliē q; romana ecclia
Sedōū autē q; sicut dicit aug⁹. et habet. 28. q. 3.
dixit apl⁹. Si quidā sententiā suā licet puer-
sam nulla pūcti animositate defendūt quē
autē tanta soliditudine veritatem pati corrigi
cū innenerint nō sunt int hēticos cōputandi.
quia scz non habent electōnez contrariā doctri-
ne ecclesie. Siquis autē detrimacōi vl is eccle-
sie pūcti resisteret hēticus censere. cui⁹ quidē
autoritas pūcti i papa residet. 2. q. 1. quo-
tens. et. c. hē est fides. Ex his patet q; nō qdā
q; deuiat a fide. sed qui pūcti deuiat pūcti di-
ctur hēticus. Nunquid hētic⁹ ad omia credi-
bilia se extendit. Respōdet alex. an. in 2. sūme
sue q; hētic⁹ ad tria genā credibilia extendit p
oppositiōē ad fidem. tamē fm quandā anolo-
gram Nam ratio fidei pmo et pūcti est ar-
ca articulos fidei et p oppositum heresis. 2. fides
extendit ad illa q; docet sacra scriptura ēca mo-
res. ut q; fornicatio ē pētm mortale. et p oppo-

sitū heresis. 3. fides extendit ad historias in bi-
blia contentas. et p oppositum heresis. qui ei as-
serēt aliquā historiā biblie eē falsā et h pūcti
hereticus censet. pma credibilia pūcti credunt
et postea intelligunt. secunda simul intelligunt
et credunt. tertia credunt et nūquā intelligunt
Sed nūquid excusat aliquis ab errore si te-
neat opionē mēri quem audit. Rē in his q; nō
pūcti ad fidem vl mores potest aliquis sine pi-
culo sequi hanc opionē vel illam. In his ve-
ro que pertinent ad fidem vel bonos mores nul-
lus excusat si sequatur opionem erroneam
alicui⁹. In dubijs enī non debet quis defacili as-
sentire. sed ut dicit au⁹ li. 3. de do. xpiana. debet
consulere regulam fidei quam d locis planiori-
bus sacre scripture et autoritate ecclesie pcepit
qui ergo assentit opionē alicui⁹ manifeste con-
trarie sacre scripture. vel etiā publice doctrine
ecclesie excusari non potest ab errore. Et hic
nota q; fm alex. an. in scdo sūme sue tria con-
rūt ad pfectam rationē heresis. s. falsa credu-
litas in rōnali. pueria volūtas in concupiscē-
tiali. et defensionis sue impugnatiōis pūcti
ex pte irascibilis. scdm pūm attendit illud
hiero. s. qui scripturam et. ut s. fm pūm. et
fm attendit descriptio au⁹ li. de vltimate creden-
di. s. q; hereticus est qui alicui⁹ tpals pmodi et
maxie glē pūcti gratia falsas opmōes
vel nouas gignit vel sequit. Et tangit hic au-
gustinus illud qd frequenter accidit cum dicit
qui alicui⁹ et. Scdm vero tertiū suppositis pmo et
scdo attendit diffinitio q; ponit in glo. sup illd
1. cor. 11. A uoio inter vos scissuras esse. q; inq;
ecclesia dei praua sua dogmata dēfere pūcti
heretic⁹ sūt.

Sequit videre de scdo. s. q; pēa heretic⁹ feriā-
tur. Circa qd nota q; pūm vitatōe ex-
cōicatione. depositōe. rez ablatōe. et militari p-
secutiōe. Pūm quidē vitatōe. circa qd nota
fm alex. an. in scdo suo q; multiplex est cōio.
Et similē multiplex est cōionis pūcti. Est ei
cōio spūalis. s. que est in consensu vero vel inē
pūcti. Et hoc modo nō est cū heretic⁹ cōicand
sic itelligit illd. 2. cor. 6. exite de medio eorum
glo. spiritūaliter. s. ut eoz scelera scēpetis. 2.
est cōio in sacramētis. Et hoc modo etiā non
est communicandum cum heretic⁹ notatis si
ue nominatis. qui etiā licet non sint notati
siue nominati quantum tamen est de se pūan-
tur effectu cōionis sacramētoz. quia ipō iure
sūt excōicati. siue sint occulti siue manifesti. ex
de hereti. excōicamus. 3. est cōio in cibo potu et
hui⁹. Et hoc etiā modo non est cōicandum
cum illis heretic⁹ qui pūcti sūt ab ecclesia noia.
tū. 2. est cōio corporalis. ut cohabitatio in eadē
cūitate. Et talis cōio non vitabatur in pūcti
pūcti ppter multitudinem hereticōz. et etiā ad
huc alicubi nō vitatur. si autem ab aliquibus
timere de lapsu tutius esset non habitare cum
eis. et fm hanc distinctionem solui pūcti si qua
obiectant. Sed obiect illd qd. 12. ne forte col-
ligentes zizania eradicetis simul et triticū finite

veraque crescere usque ad messem zizania scilicet heretici
triticum fideles. messis finis seculi. ergo heretici
qui sunt tolerandi inter fideles. et non sunt ab eis
separandi vel vitandi usque ad finem seculi. **R**e
illud dictum potest intelligi de hereticis occultis quod
heresis deprehendi non potest. tales enim etsi excoicantur
excoicatione generalis non tamen excoicatione persona
li. nec exterminantur gladio materiali. nisi cum mul
titudine infidelium manifestorum inueniantur. Vel
intelligi potest de catholicis malis. unde rabanus
habens discreto exemplum equumque tolerare de
bet malos propter bonos. **S**ed cum autem quod messis
dictum illud tempus quo heretici manifeste corrup
turi aliorum sunt abiciendi evangelica falce. secundum
hoc intelligitur promissio per tempus illo quo non disci
nitur plene an sit hereticus. cum autem innotue
rit plene ecclesie corruptio sua est personaliter per
dendus. **U**n autem li. de vera reli. dic. sententia
quod in ecclesia tandem sustinetur error alicuius donec
accusationem inueniat aut opinionem prauam
primaciter defendat. **C**um autem dicitur. i. cor. 12. ne
cesse est hereses esse. ibi dicitur. necesse est illud quod est vici
le per accidens siue propter intentionem hereticorum. s.
ad hoc ut ab his qui se exercent in divina scripta
pigritia eam discutiendi excutiat. et magis si
dei veritas declaretur. et habetur ex glo. ibidem. **U**n
et secundum quod habetur ex glo. super illud ysa. A. h. dicit dominus
deus etc. semper. s. usque ad finem seculi erunt ali
que hereses vel malicie hominum ad exercendum fi
delium patientiam et sapientiam. **P**uniri etiam
heretici excoicatione qua omnis hereticus siue occultus
siue manifestus est ipso iure excoimunicatus maio
ri excoicatus. ex. e. ad abolendam. **I**tem de posi
tione. quia indistincte siue sit clericus siue laicus
papa vel imperator vel quilibet inferior deponi
debet ab omni dignitate. di. go. si papa. et. 28. q. 1.
qui contra pacem. et ex. e. ad abolendam. **D**amnati
vero presentibus secularibus potestatibus aut
eorum balivis relinquuntur ad aduersione debita
puniri. **C**lericus prius a suis ordinibus degra
datur. nisi continuo post deprehensionem erroris spore
te ac canonice recurrerit ad fidei unitatem. ex.
e. ad abolendam. et c. excoicamus. 1. et c. excoi
camus. 2. **D**egradationem autem in tali casu siue
presbiteri siue alterius in sacris constituti facere pote
rit solus episcopus suocatus abbatibus aliisque prelatibus
et religiosus personis ac literatis siue doctoribus de quibus
videbitur expedire li. 6. e. c. 1. **E**t secundum jo. an. p. h.
quod dicitur solus. non excludit c. suum. 18. q. 2. nullam
Degradationem autem celebrata dicitur episcopus potesta
ti quod in suum fore recipiat degradatum et sic intel
ligitur sibi tradi. pro eo tamen debet efficaciter eccle
sia rogare ut contra mortem puniat. ex. e. de v.
sig. nouum. **S**unt autem heretici secundum leges pu
niendi ultimo supplicio. C. e. arriani. de consuetu
dine tamen cremantur. **S**ed quomodo depre
hes error. **R**e dicunt aliqui quod error deprehenditur
aliquando per facti euidentiam. aliquando per profes
sionem in iure factam aliquando per probationem
testium vel instrumentorum. **D**ixerunt ergo aliqui
quod predicta exceptio scilicet nisi continuo intelligi
tur de deprehensione erroris secundum duos primos mo

dos. **A**liqui autem dixerunt quod etiam secundum tertium
modum. **S**ed quia secundum rod. consuetudo aliter se ha
bet que est optima legum interpretis credit ipse
rod. sine preiudicio quod loquitur tamen de deprehensione erro
ris in facto. s. cum inuenitur poicans vel docens
errorem aut faciens reuerentiam secundum ritum talium
quomodo dicitur furtum deprehensum cum fur depre
henditur in furando vel cum furto antequam se re
cipiat ad locum destinatum. unde post talem de
prehensionem licet sic deprehensus ad unitatem fidei
reueri continuo. i. antequam diuertat ad acculum con
trarium. Vel sicut aliqui voluit et alicubi de consue
tudine seruatur continuo. i. prima die qua examina
tur causa illa. ita etiam quod hoc faciat sponte. non
meu probationum vel cruciatuum et canonice. ita
quod paratus sit heresim abiurare et ad mandatum
ecclesie pertinere. **S**iqui autem de predictis postquam
fuerint deprehensi redire noluerint ad agendum con
dignam penitentiam sunt impetuo carcere detin
dendi. ex. e. excoicamus. 2. **S**iqui. **I**tem puni
tur reus ablatione quia omnia bona eorum confiscari
debent ecclesie cui seruiebant si clerici erant et id
est si erant laici ecclesie temporaliter subiecti.
Aliorum vero laicorum bona principibus. ex. e. excoi
camus. 2. et di. 8. quo iure. **S**unt autem bona he
reticorum ipso iure confiscata sed non debent appre
hendi per dominium seculare nisi prius fuerit de
nunciatum super crimine per ecclesiasticum iudicem
qui hoc possit li. 6. e. cum secundum. **S**unt autem con
fiscata a tempore criminis omnia. C. e. l. 2. etiam si
habeat filios catholicos secundum jo. an. quia nec rex
tutus distinguit. **N**on tamen propter heresim viro
rum dotes uxorum catholicarum confiscari debent
nisi ipse forte contraxisset cum illis quos ta
les tunc esse sciebant li. 6. e. decreuit. **I**tem vasa
li sunt ipso iure absoluti a fidelitate in omni pa
cto vallato quacumque firmitate quo heretici te
nebantur. ex. e. c. fi. **I**tem militum persecutione.
quod si aliter fieri non potest manu militum omnia
bona debent eis auferri. quia nullo iure possunt
ab eis possideri di. 8. q. 1. iure. et. 22. q. 1. c. 1. 2. 3.
Sed nunquid catholici possunt hereticos au
toritate propria spoliare. **V**ideatur quod sic. videatur et ec
clesia eis dare generalem auctoritatem ipsos ex
terminandi. **C**oncedit etiam exterminantibus
idem privilegium quod euntibus in terre sancte sub
sidium est concessum. 22. q. 6. si vos. et ex. e. ex
coicamus. 2. q. catholici. **T**amen satis videtur
tutum quod semper fiat ex edicto principis vel eccle
sie ne ab alijs ex cupiditate vel ultione potius
quam ex iusticia vel obedientia videantur pugnare.
22. q. 1. quid culpatur. **Q**uid si conuertantur
postea ad fidem nunquid eis ablata restituantur.
Re quod non nisi ex gratia. ex. e. vergentis in fi.
Quid si heretici habeant filios vel alios agnatos
orthodoxos. nunquid illi bona sua debent habere
videatur quod sic quia hoc dicunt leges. C. e. maniche
os. et l. cognouimus. et in autem. ibi signata idem in
nestorianis. **S**ed strariu videtur quia immo. ar
guens a minori de crimine lese maiestatis diui
ne. constituit etiam filios orthodoxos a patris
bonis penitus excludendos. ex. e. vgetis in

fi. quod videt intelligendū sūm ray. cum pater publice pōicat contra fidem vel publice pfitet vel defendit errorem vel coram plato suo est cōuictus vel confessus vel sententialitē adēnatus de heresi. ex. de v. sig. sup. quibusdam. Sed circa hō distinguit laur. et jo. q. illō c. vergentis corri-
 gie leges illas. quod etiam videt sensisse ray. et inno. sup. c. excoīcam. ar. ff. de legi. et oīti. nō est nouū. et ex. de q. spiri. c. i. Gof. autem dī-
 ct q. decretalis pualer legibus in terris eccle-
 sic romane temporaliter subiectis vt ī pīapio de
 cre. inuicē manifeste. leges vero pualer in alijs
 terris cum stineant equitatem decretalis autem
 rigorem. Equitas enī pferenda est rigori et in
 nō stricto. C. de iudi. placuit. ff. l. eos. leges autē
 puniunt filios eoz qui cōmittunt crimen lese
 maiestatis. quia timuerūt ne imitarent patres
 6. q. i. si quis cum militibus. sed si ecclesia vide
 at p. indida certa fidem et deuotionē filioz hereti-
 coz. qūo puniet eos cū filius non debeat puniri
 p. patre. C. ne filius p. patre. cum etiā oēs debeat
 iuuare et amare. s. q. i. clemēs. Sed gof. credit
 qd inno. considerauit q. parentes puniunt ī pe-
 nis filioz. ff. qd me. cā. isti quidem. Et sepe pu-
 nit ecclesia tēporalitē p. delicto patris. q. q. vlt.
 cum mltē. hēc gof. Itē emāpacio filioz illoz q.
 rū parentes post emancipationem huiōi appa-
 ruerit ante ipam ad heretice supstitionis viciū;
 declinasse nulla est. valde facta d. hoibus sin. iū-
 ris quia filij hereticoz non sunt in potestate eo-
 rū. h. 6. e. quicūq. s. g. Item religiosi sunt im-
 mutationis pena vel alia grauius puniendi
 qm seculares. s. laici vel clerici si inuenti fuerit
 in heresi vel similibus deliquisse li. 6. e. accusa-
 tus. s. si. ad h. ar. ex. e. c. pen. s. i. de consilio
 habes li. 6. e. c. accusat. s. sacerdotes. Itē here-
 tid puniunt in sepultura et in sepelientibz eos
 non enī debent tradi ecclesiastice sepulture tra-
 dētes vero scēntes sepulture hereticos. credētes
 receptatores defensores vel fautores eoz sūt ex-
 coīcati vsq. ad satisfactionē idoneā. Nec absol-
 uūt nisi publice p. prijs manibus extumulēt
 et pīant huiōi corpora dānatoz et locus ille p.
 petua careat sepultura li. 6. e. quicūq. in pīd.
 pio. p. hoc q. dicit scēntes pat. fm jo. an. q. ig-
 norantia p. habilis eos excusat. ex. de cli. ex.
 mi. aplice. Item q. dicitur extumulēt tē. itel-
 ligē esse verum fm jo. an. si offa eoz discerni
 pnt ab offibus alioz fidelū. alias secus est. ex. d.
 sepul. sacris. Itē heretici credentes receptato-
 res dēfēsores et fautores eoz ipozq. filij vsq. ad
 scdām generationem ad nullū ecclesiasticū bñ
 ficiū seu publicū officiū admittant. et si secus
 actum fuerit irritū erit li. 6. e. quicūq. s. 2. Tho-
 ra fm jo. an. ibid q. p. hoc qd dicit vsq. ad scdā
 generationem comprehendunt p. mus et scdus
 gradus. i. filij et filij filioz in linea paterna. s.
 extenditur tantum ad gradum primum in li-
 nea matna li. 6. e. statutum. 2. Rē. i. bñ si tid-
 us fuit hereticus receptator vel huiōi et habuit
 filiū et filiā vterq. s. filius et filia subiacebūt isti
 p. bitioni et etiam filij filij. non autē filij filie.

Item si mulier aliqua est heretica et habeat filios
 ipi in hac p. bitione includunt non autē filij fi-
 lioz. et hoc est vey si pater sit catholicus et non
 habeat eius respect. et intelligit hoc de filiis non
 infectis. filij enī infecti de peccato p. prio puniunt.

Itē quicūq. viri ecclesiastici ad p. ces huiōi pe-
 stilentii psonaz. psonatus. dignitates et que
 cūq. alia beneficia sūt adepti. ipis sic acquisitis
 ipo facto sūt priuati ita q. etiam habitis ppe-
 tuo carent. Et si receperūt illa scēntes. s. q. scē-
 bant ipos esse tales non sūt ad alia vel similia
 postea admittendi li. 6. e. quicūq. s. 2. Item
 qui fuerint inuenti sola suspitōe notabiles de
 heresi nō ad arbitriū epi se purgauerint scēntie
 simili subiacebūt. ex. e. ad abolendā. s. laicus.
 et ex. de sen. ex. vt sane. Item fm hosti. suspitō
 ex dissidentia moz vel alias. si vocatus pfitet
 timore p. batiois et sperat de correctione potest
 ei iudex inuncta sibi penitentia salutari p. cere
 et multo magis si venerit sponte. Si autē dis-
 sitet et sit infamat. si nō potest suina expur-
 gabit se qd si non fecerit puniet vt cōuictus. In
 fama autē quis de heresi etiam argumento leui
 i. p. babilis. i. si nullo modo velit iurare l. huiōi

Item si suspectus de heresi vocatus ab eo c. i
 teret vt de fide respondeat excoīcatus fuerit p.
 eo q. parere subterfugit vel scumadter se absē-
 tauerit et excoīcationē p. anū sustinuerit aio p. i-
 naā. extitit velut hereticus p. damnet li. 6. e. cūz
 scumada. Et fm jo. an. notat ibidē p. hoc qd
 dicit vocatus vt de fide respondeat. Ad h. q. de-
 cretum habeat locū requirit q. h. sit exp. s. l. vt d.
 fide veniat responsur.

Utrū iij.

Equitē videre de tercio. s. de pena credentiu
 et fautoz hereticoz circa qd sciendū q. p. ter
 penas p. ximo sup. taxatas credentes recepta-
 tores defensores et fautores eoz. ipo iure sunt ex-
 coīcati maiori excoīcatione. ex. e. excoīcamus.
 Item si quis taliū postquā fuerit ab ecclesia ex-
 coīcatione innotatus non satisfecerit infra an-
 nū a lata snia ipo iure extitit est infamis effec-
 nec exercere potest aliquod officiū legitimū. i.
 qd a iure sortit effectum. et si fecerit non valebūt
 quidquid p. eum dictum vel factum fuerit. Si
 vero fuerit cleric. ab oī officiō et beneficio suspē-
 dat. Et si aliquis clericus huiōi pestilentibus ec-
 clesiastica sacramenta exhibuerit vel eos sepul-
 ture tradiderit vel oblationes eoz vel elemosias
 receperit p. uari debet officiō suo ad qd nūquam
 rēsticuet sine indulgētia sedis aplice special. Et
 idem est non obstante aliquo p. uilegio de regula-
 ribus obseruandum. ex. e. ad abolendam. ver-
 gentis.

Utrū iij.

Equitur vidē d. 2. s. q. pena feriantur re-
 ctiores negligētes hēricos extirpare. Circa
 qd sciendū q. tales sūt monendi et si necesse fu-
 erit p. ecclāsticā censurā cogendi oēs hēricos ab
 ecclesia innotatos de suis p. uicijs bona fide pro
 suis viribus extirpare. Et cū de nouo quis e-
 ligitur in rectorem p. petuū vel t. palem debet hoc
 ipm iurare. Si vero p. pter suā negligentā excō-
 municatus fuerit et infra annū nō satisfecerit

significari debet dño pape vt ipse vasallos oēs ab eius fidelitate denūdet absolutos. et terram exponat catholicis occupandam. et illū si videbit expedire deponat a sua dignitate. **S** nūquid ante denūcationem huius statim cum esset excoicatus erunt vasalli absoluti. Responderet hugo q̄ erunt absoluti vasalli ab exhibitio ne eoz que huius fidelitas exegisset non ab ipsa fidelitate sicut notatum est. 14. q. 1. nos sancto rum iuratos. **I**nsup epi et archiepi q̄ circa ex tirpandam heresim negligentes fuerint cum illud indicis certis patebit ab epali officio dponā tur. In quoz loco debent alij substitui qui velint et possint hereticam pfundere prauitatem. Oia supradicta pbanē ex. e. si aduersus excoicamus. 2. Item fm hosti. epi tenent saltem semel in āno p se vel p alios ad h̄ idoneos querere hereti cos vbi est fama eos habitare et cogere iurare quos credunt de hoc aliquid scire vt indicent he reticos siquos habēt suspectos ppter pericula riuenticula vel alia signa. ex. e. cum de inuncto. Item illi qui p̄sūt ciuitati vl' loco alicui ad p̄nt vl' p̄fuerint in futuꝝ quocūq; noīe censeantur ad requisitionem eoz quoz interest debent iura re papue attendere et inuolabiliter seruare ac facere ab oibz suis subditis obsuati toto tē pore regiminis sui constitutiones in fauorem fidei a sede aplice pmulgatas ac etiam approba tas. quas qui iurare noluerit et seruare vt infa mis et tanquā hereticoz fautor ac de fide suspec tus officio et honore sui regiminis spoliatur. **N**ec ulterius ad dignitatem aliquam vel offi ciū publicum assumat. Nec teneat aliquid qd fecerit vt potestas baliu' consul vel rector. ex. li. 6. e. vt officiu. 5. statum. Item rectores loco rum quocūq; nomine censeantur de crimine heresis se non possunt nisi fm beneplacitum i quisitoꝝ intrmittere. quibus etiam tenentur in his que pertinent ad suū officiu obedire. et damnatos ab eisdem relictos sibi. statim obita pena puniendos suscipere. non obstante aliqua appellatione. Cōtrariū vero facientes et n̄ p̄tes eisq; in h̄ n̄ fauentes sūt excoicati. Et si excoica tionē p̄mū sustinuerit aio p̄na ad debent extūc velut heretici dēnari li. 6. e. vt inq̄sitor. Ab illa aut excoicatōe p̄t epus eos absolvere. qz n̄ reseruat pape. **S** qd si epus et inq̄sitor i mā dato discordant. quia vnus mandat puniri al ter dimitti. Rñdet 10. an. q̄ satis supsedendūz videtur donec papa consulat li. 6. e. p hoc. Item rectores alicui regni puinde seu loci licet sint excoicati excoicatione maiori etiam publice l' defacto tantum vel non de iure. iurisdictionē habentes et eoz officiales ad requisitionem or dinariorū vel delegatoꝝ ipoz aut inq̄sitorū heri ce prauitatis non valentū sine more dispēdio vel negocij piculo ad supiores recurrere. q̄ legi time possint in his locis iusticiā exeq. possūt et debent iusticiā et suū officiu exercere tra hereticos credentes fautores et receptatores et defensores eoz. Et req̄rentes huius excoicatos ppter h̄ ex coicationē huius nō inādūt scz maiorem l' mō

rem fm 10. an. **N**ō tñ iō p̄batis rectoribus l' officialibus eozūdeꝝ in alijs caibus intelligit eē ocessū aliqd l' p̄mi sū li. 6. e. p̄sidentes. **N**ō fm 10. an. de hoc qd dicit sine more dispēdio q̄ quā do possent h̄ sine more dispēdio essent excoicati eos req̄rendo qz cōicans excoicato est excoicat suata distinctione. ex. de sen. ex. nup. **E**x p̄ dictis collige qz p̄ncipes seculi et dñi tyales non tñ ppter heresim suā sed etiam ppter negligē tiā extirpādi heresim alioꝝ sūt excoicandi ab ec clesia. deponendi. de terris suis expellendi. et ter re eoz occupande a catholicis p̄nt expoi. Et idē si p̄ncips circa regē et iusticiā faciendā inuētus fuerit negligēs insufficiens. et inept. 11. q. 2. si quis deinceps. 7. 11. q. 1. null. 7. 32. q. 4. p̄ceptū Vñ zacharias papa deposuit ludouicum regē francoꝝ p̄decessorē pipini patris karoli. 14. q. 6. alius. et jmo. ottonem impatorem. **R**atio h̄ est quia quilibet nullo excepto strabit for eccle sie ex peccato. ex. de indi. nouit. p̄t eē etia p̄t ipoz iudiciū negligētiā de illoꝝ s̄bdis iudica re. ex. de foro p̄petenti. ex. trāmissa. lūq; ex teno re. 3. q. 4. administratiōes. **C**ertū est ei qd eē sup oēs p̄ates. di. 8. qui circa mores in fi. ergo et ei vicari' q̄ vices gerit i tris. ex. de trāssa. p̄. inē corpalia. Vñ dicit dñs ad hieramiā. ecce p̄stitui te p̄. sup oēs gētes et regna. 26. di. 5. ec ce. Et hoc fm grof. maxie locū h̄ eē si p̄ncips de cui' pena queritur aliū secularem supiorem nō habet.

Artic. v.

S Equit videri de 4. s. qualē ab h̄si rediā redpiat. Circa qd sciendū qz si aliqd hereticoꝝ credēs receptator. fautor. defensor. nō nō et de h̄si i famat' vel suspect' ad vnitatem ecclesie redire voluerit. **A**d arbitriū epi p̄m p̄ us abiurare d̄ erroꝝ et p̄mittē et etia p̄ tēpu rā firmare. **T**enebit firmiter ad mandatu ec clesie catholicā fidei. Et h̄ publice vel p̄uate fm qd ei' crimē fuerit publicū l' p̄uatiū. 1. q. 1. q̄ ens. et de p̄se. di. 2. ego. b. et ex. e. ad abolendū postea debet fm ecclie formā absolui de qua habe tur. 11. q. 3. cū aliqd. et ex. de sen. ex. cū defidēs postea ei debet ipoi qd i talibz solet inungi. vt in c. quotiēs. et c. ego. b. Et quādo tales volūt reuerti. p̄uideri debet solerter qz sint vere suer si debeāt recipi. li. 6. e. vt officiu. 5. 1. **N**otandū aut f̄ jmo. et hosti. ex. de sen. ex. sup. c. a nob 2. qz heretici in extremis agētes non reconciliā tur sine solēnitare p̄missa si assit facultas. si at ofiteri nō p̄nt signa tñ p̄mē p̄cesserint tūc eē sine solēnitare p̄missa reconciliant. lex em̄ que a liud statueret ihūana esset. **S**iqs aut talū post abiurationē erroris vel postquā ad arbitriū epi p̄p̄ se purgauerit de p̄hēsi fuerit i h̄sim abiura tā rediisse seculari iudicio est sū vlla audiētia relinquēd'. ex. e. ad abolendū. 5. illos. Et itelli git h̄ fm rod. qn̄ dephēsiē p̄ facti euidentā vel p̄ pfessionem p̄mā vel p̄ testes. In quo cū n̄ p̄t ē ei nec quo ad vitam nec quo ad epalē subam. **S**i at sū huius dephēsiōe occulte a fide recepat et occulte penitens ad ecclesiā redeat sibi p̄ceat tur q̄ ad utrūq; et absolui poterit et p̄ p̄sibit.

simplicem si epus sibi taliu retinuerit absolu-
tionē. Non est autē extra poicta illō qd dicitur.
22. q. 2. duo ista. scilicet qd ecclesia nulli claudit
gremium redeunt quia hoc intelligit quantū ad
ea qd pūnt ad salutem aīe scz quantum ad ad-
ministratiōē sacramētōz. s. pñie et eu karistie
si ea humilitē petierint. et in eis pñie manifesta si-
gna apparuerint. Ille autē. q. illos. intelligit quo
ad penam corporalem li. 6. e. sup eo. Vt autē
tales ad fidem dūcti possint de iure cōi vel sal-
tem dispensatiue pmoueri vel in ordinibus rece-
pes ab hereticis ministrare. vide infra tractatu d
sacramento ordīs titulo. a quo ordines habēt
offerri. Sciendū tamen qd tales. s. ab heresi re-
deuntes de iure cōi non debent recipi nisi ad lai-
cā pñionem. 1. q. 1. a. c. 1. archieps tñ circa eos qua-
druplex dispensatiō scilicet semiplena. vt recipi
ant in ordinibus iam receptis sublata eis oī. spe
pmotionis. 1. q. 1. si quis heretice Plena vt fieri
possint pñbiteri et non ultra. 1. q. 1. a. c. 1. conuenien-
tibus plenior vt fieri possint epī et archiepi si
non pñates. di. 12. nos consuetudinem. Ple-
nissima vt ad oēs dignitates possint pmoue-
ri. 2. q. 2. ipi pietas. Quis autem dispensare
possit dicet infra de sacramento ordinis ti. d. di-
spensationibus.

Tit. lvi.

Equitē videre de. 6. s. qd relapsus cēseat.
Circā qd nota qd qñ qd est de heresi accusa-
tus vel suspectus et non plene extra eū. pbat si
heresim i iudicio abiurauit. et postea in ipa cō-
mittit. aut erat extra eū extra suspiciō magna et
vehemens. et tñ debet censeri quādam iuris ficti-
one relapsus. Aut monica et leuis et tñ non
debet puniri penā relapsōz in heresim licet sit
grauis puniendus qd si nūquā abiurasset li. 6.
e. accusatus. rñso. 1. de hac penā. ex. e. ad abolē-
dam. q. illos quoq. et. q. sup eo. fictione ideo di-
at fin jo. an. quia non potest vere dici relapsus
de quo non cōstat an fuerit relapsus. pñt tñ ve-
hementem suspiciōē fingit lapsus. Ita qd post
abiurationem rediens fingit relapsus. iura ei se-
pe fingit talia. de hoc di. 40. ferz. Item qui in
vna heresi specie vel secta gemit aut in vno
fidei articulo vel ecclesie sacramento errauit. et
postea heresim simpliciter vel gñaliē abiurauit
si extitit i alia heresi specie siue secta aut articu-
lo alio seu sacramento gñaliē debet vt relapsus
in heresim indicari li. 6. e. accusatus. q. 1. p. h. qd
dicit simpliciter putat jo. an. qd si abiurasset tā-
tū in vno articulo licet relabere in alio nō di-
ceret relapsus. quia indefinita nō eqpollz vlti-
ad id de pñl. quia circa. Putat etiā qd infama-
tus non tenet se de oibus purgare. si tamen h
faciat valet. Et habebit postea locum pna rela-
psōz vt sequit in dicto. q. Vel potest dici scd
eundē qd non querit an sit relapsus in heresim
illam in qua fuerat pmo lapsus sed an fuerit
relapsus in heresim post abiurationem lapsus
licet in alia specie siue secta dicit relapsus. Et il-
le de cui lapsu in heresim ante abiurationē cō-
stiterat vel nūc constat si post abiurationē illam
hereticos receperit. deducat. visitet seu associet.

aut dona vel munera eis donet vel mittat vel
fauorem eis impendat qui excusari nō possunt
etiā sine abiuratione debet iudicari relapsus
cū illū ex erroris a se pñs approbatū osequētia
non sit dubiū fecisse talia vt in c. accusatus. q. 2.
Nota qd donū et munus differūt quia munus
ex cā dat. donū vō ex cā et sine cā. ff. de v. sig.
in donū. Nota etiā fin jo. an. qd dicit qd non
possit excusari quia si pñt famis necessitatem
daret. vel qd eos ē hereticos ignoraret excusa-
ret de pmo. di. 22. qdscam. de scdo de reg. iur.
ignorantia.

Tit. lvij.

Equitē videre de septimo. s. qui notarij et
qui testes in officio inquisitionis admit-
tant. Circā qd nota qd concedit religiosis oīb
qui cum essent in seculo notarie officiū habue-
rūt et exercuerūt. Et etiā clericis secularibz oī-
bus istud officiū habentibus etiā in sacris cō-
stitutis qd libere possit exercere officiū poictū qd
ad faciendū oīa que in officio inquisitionis pñent
ad officiū notarie non obstante aliquo statuto
errario canonis. ex de rescrip. nonnulla. vlt. or-
dinis quimo et pñt oībus et singulis fratri-
bus religionis eiusd cum inquisitoribus qui i
seculo illud officiū habuerūt et exercuerunt Et
illis quibus idem officiū ratione pñati negotij
fidei fuit ab aplīca sede cōmissum et in posterū
cōmittet li. 6. e. vt officiū. q. ad scribendos. Item
cum inqñt de heresi excōicari. Et participes vel
socij criminis ad testimoniū admittunt cōtra
hereticos credentes receptatores fautores et defē-
sores eoz. si ex circūstantijs vera dicere pñmā-
tur li. 6. e. in fidei. Secus est si pcedat per modū
accusatiōis vel exceptionis tñ enī tales testes nō
admittunt vt dicit idem jo. an. Item quia i tā
gravi crimine scilicet heresis oportet cum mul-
ta cautela pcedi testes recipiendi sup poictō ē-
mine ipmz stringentibus coram duabus pso-
nis religiosis et discretis debent examinari et eo-
rundē testium depositiones vel p tabellionem si
potest haberi vel p duos idoneos viros fideliter
conscribi li. 6. e. vt officiū. q. vey. Item licet per
iurē etiam post penitentiam a testimonio repel-
lant. si tamen hi qui coram inquisitoribus iu-
rantes tam de se qm de alijs sup facto heresis di-
cere veritatem eam celando dixerant. et postea
etiā ex interuallo alias nichil esset h fauoris
fin jo. an. vt ex. de testi. co. pñrea. velint cor-
rigere dictum suū s se et alios suos opl. ces de
ponendo. cū huiū crimen sit exceptum si in di-
is manifestis apparuerit tales non ex leuitate
aī aut fomite odij seu corruptione pecunie sed
zelo fidei dictū suū velle corrigere in fauorem fi-
dei. stari deberet eoz attestatiōibus tam s se qz
contra reliquos nisi aliud obstat. s. qm pñm
pñriū vt in c. accusatus. q. licet. vñ de si de falso
redarguerent eoz dicto non stabiē. ex. de testi.
ex tenore. Item filij vel heredes illorum qui dū-
essent infirmi petierunt hereticos consolatos.
vt ab eis p manus impositionem reciperent cō-
solationem sicqz decesserūt. admitti non debent
ad probandum qd ipi defuncti consolationem

illam non sane mentis effecti vel post p̄ditam loquelam receperint si dum vivebant erāt de hēsi diffamati et suspecti aut legitime ostēderit q̄ s̄ae mentis existeret huiōi hereticos petierūt. Alias p̄dicti filij vel heredes admitti poterūt ad probandū p̄missa. s. q̄ tūc sane mētis nō erāt vel loquelā p̄diderāt. nec memoriā ordinatā habebant. Admittentē autē ad p̄bandū non quidem p̄ uxores filios familiares vel de suis aliquos. s. p̄ alios testes fide dignos et specialiter fidei zelatores li. 6. e. filij.

Artic. viij.

Sequit̄ videre de octavo scz quantā et q̄lis potestas inquisitoribz dat̄. Circa q̄ nota q̄ in negotio inq̄sitionis p̄cedi potest simpliciter et de plano et sine advocatorū et iudicorū strepitu et figura li. 6. e. statuta i p̄n. Et s̄m̄ jo. an. p̄ hoc q̄ dicit sine figura. inquisitor nullū ordi nē iudiciariū suare teneat imo sufficit sentētia solēniter p̄missa. vñ si ex publicatione nōm acc̄torū vel testiū. ip̄is graue piculū immineret eorū nōia debent exp̄mi non publice sed secreta coram ep̄o. vel eo absente eius vicario quando i inquisitor p̄cedit. quādo vero ep̄us p̄cedit corā i inquisitore si om̄de possit haberi. Et nichilomin⁹ q̄nq̄ p̄cesserit corā aliquibus alijs p̄sonis p̄ iudis et honestis virisq̄ p̄itis quibus etiam totus p̄cess⁹ debet integraliter explicari et de eorū p̄silio ad sententiā vel cōdemnationē p̄cedi. et eis potest ep̄us vel inquisitor secretum indicē et etiā in eos si reuelauerint excōmunicatōis sententiā p̄mulgare. Ita tñ q̄ hac de cā inquisitor non excōmunicet ep̄m nec ecōuerso. teneat tamē vñ q̄ p̄ obedientiam pape ad huiōi p̄ceptum. Cef. tante autē tali piculo debent acc̄torū et testiū nomina publicari li. 6. e. cū fm̄. Si tamen nō publicarent non tñ p̄pter hoc p̄e tacente vidēret p̄cessus vt dicit jo. an. ad hoc li. 6. de accu. c. 1. et 2. Item inquisitores p̄nt q̄nq̄ ad ea q̄ p̄tinet ad suū officiū citaciones et sinay denūciatōes committere. p̄itos dēz et populū vt eis assistant et uocare. extra hereticos qui d̄ sua p̄uincia in aliā se trāstulerint p̄cedere. scripta inq̄sitionis fēta aut p̄cessus p̄ quoscūq̄ auctoritate sedis aplice vel legatorū eius habitos continentia assignari sibi facere. vna cū p̄latis penas om̄utare et mitigare. dignitatibus et alijs beneficijs ecclesiasticis ac officiis publicis et honoribus quibus cūq̄ eos dē hereticos. credentes receptatores. et defensores eorū p̄uare. et p̄uatos denūciare. Et hoc fieri debet quo ad beneficia ecclesiastica de cōsilio ep̄orū vel vicariorū eorū in absētia ip̄orū n̄ ip̄i scēter talibus beneficia stuliffēt li. 6. e. vt cōmissi.

Quid de eo qui crimen heresis alibi cōmisit et modo est in p̄uincia huiōi inquisitoris. Respōdet jo. an. q̄ poterit cognoscere et extra eum p̄cedere. quia vbi quis inuenit de crimine ouenit. C. vbi d̄. agi oportet. l. 1. et sic iterōū duo in q̄ sitores cognoscerent. Itē statutum loci cui⁹ cū q̄z p̄ q̄d negotiū inquisitoris directe vel indirecte vel quomodolibet retardari posset vel impediri null⁹ est roboris. Et eius rectores quocūq̄ nomine censeant cogi debent p̄ censuram ecclesiasticā

eam illud reuocare vel saltem sic moderari q̄ p̄ illō p̄cessus inq̄sitionis nullatenus impediatur vel retardetur li. 6. e. statutum. Vñ in statuto d̄ non portandis armis exapies familia inquisitoris et his similia. *Nota* tñ fm̄ jo. an. q̄ directe impediret si statueret ne aliquis illud loci posset accusari vel contra eum inq̄ri sup̄ crimine heresis vel etiam contra aliū testificari et huiōi. Indirecte vero si statueret ne aliquis posset p̄ aliquo crimine aliquem punire vel capere nisi potestas vel similia. Item officiū inquisitoris etiam re integra non expirat mortuo papā li. 6. e. ne aliqui. Itē si sint plures inquisitores in eodem loco simul vel separatim aut singulariter possunt in his que requirit officiū suū p̄cedere p̄ ut valitas sua debet li. 6. e. vt officiū. r̄iso. 1. Inquisitores possūt quēstuarios compellere ab officio p̄dicationis nisi contigerit p̄ negotio inq̄sitionis congregationem fieri vel abas ex libidem negotiū impediri li. 6. e. vt officiū. c. cōpescendi. Possūt etiam si indiguerint p̄ suo officio inuocare auxiliū brachij secularis cōtradi. ctores p̄ censuram ecclesiasticā p̄pescendo. nō obstantibus aliquibus p̄uilegijs quibuscūq̄. sub quacūq̄ forma concessis vel impoſiti cōcedendis ibidem. c. deniq̄. Item nullū obstaculū inq̄sitionis officiū puenit ex cōstitucōne de duabus diebus edita in consilio generali vt ibidem de illa cōstitucōne. ex de rescriptis. nōn. li. Et est hoc quoddā speciale fidei fauore q̄ nō tollit p̄ cōstitucōnem generalem poster⁹ editam li. 6. e. de rescriptis. statutū. Itē inquisitores de crimine heresis. extra ep̄os et sup̄ nequeunt inq̄rere vel p̄ceptu eius. p̄cedere sine speciali mandato sedis aplice. s. si sauerint eos i illo crimine culpabiles esse tenebunt h̄ sedis aplice nunda. re li. 6. e. inquisitores. Item p̄ hoc q̄ negotiū be refil alicui a sede aplice generaliter omittat̄ diocesanis non derogat q̄nq̄ et ip̄i auctoritate ordinaria vel delegata si habent possunt p̄cedere in eodem li. 6. e. p̄ hoc. dū tamen p̄cedant s̄m̄ in inquisitoribus a sede aplice datum vt ibidem in fi. Et fm̄ jo. an. bñ dicit generaliter qui a se eius esset si certi criminis et certe p̄sone cōmissio fieret. quia quantum ad eā illam p̄iudicare tur ordinarie potestati. ex de offici. le. studiū. *Nota* q̄ dicit delegata si habent quia forte habent delegatam vel ab homine. q̄d accidit in ordinario vel a iure sicut est videre in hoc crimine sup̄ exemptos. ex de abolendam in fi. vñ de eodem facto possunt ep̄i et inquisitores inq̄rere cōmuniter vel diuifim. Et si diuifim p̄cesserint tenentur sibi inuicem cōicare p̄cess⁹. vt p̄ h̄ possit veritas meli⁹ inueniri. Et nisi in hoc casu in sententia p̄latōe sibi inuicem deferant p̄ viros q̄z simul sententia p̄ferat vt in c. p̄ h̄. c. 1. Sed quid si p̄cess⁹ isti sint extrarij. Rē tūc iudices eos q̄ dicūt p̄ximiora veritati cōsiderabunt et p̄ eorū dicta se informabūt. ex de testi. i. nostra. Si autē nō ouenit in sinā p̄ferēda p̄ viros q̄z negotiū sufficienter instructū ad sedē aplice remittat̄. vt in c. p̄ h̄. c. 1. Nunc autē officium

Inquisitionis debet exerceri tam p̄ diocelanos q̄
p̄ inq̄sitores a sede apl̄ica deputatos vel etiam
p̄ alios ad hoc ab eis substitutos. Quō aut̄ per
eosdē debet exerceri. et quō heretici debent custodi
ri et eis necessaria ministrari habet. A. li. de here.
multoꝝ. Vbi etiam ponit casus suspensionis
et excoꝛcationis contra inq̄sitores excessus ibi
phibitos cōmittentes. de quo caū regre infra
li. A. ti. 2. caū. 91. Item nulli cōmitti debet offici
um inq̄sitiōis hereticoꝝ. nisi 20° attigerit an
nū. qui si p̄textu istius officij quouismodo illi
deco pecuniam ab aliquo extorserit v̄l etiā sciē
ecclesiā bona ob delictū clericorū fisco et ecclesie
applicauerit ip̄o facto excoꝛcat⁹ erit. nec absol
ui potest n̄ i articulo mortis donec ei a quo ex
torserit de pecunia sic extorta plene satisfecit
nullis sup̄ hoc p̄uilegijs pactis vel remissioib⁹
valentis. Notarij vero et officiales dēi officij et
fratres et socij inq̄sitorū vel om̄i sarioꝝ ip̄orū
qui secrete notauerint eosdē talia cōmisisse te
nent eos grauit̄ arguere in secreto. Et si ea p̄
bare possint p̄lati eorū nūciare debent. qui quid
p̄lati eos inde reos reptos ab officio amouere.
et amicos punire debite siue corrigere debent.
quibus illd̄ agere negligentib⁹ s̄ ordinarij p̄
dictorū locorū p̄missa oīa sedi apl̄ice tenentur
p̄ obedientia iurare. Porro inq̄sitores nō
debent abuci quolibet scissione armorum. nec
officiales non sibi necessarios habere. talesq⁹ q̄
se offerant ad sua cū ip̄is officia exequenda li.
A. de here. nolentes. Item inq̄sitores possūt p̄
sbiteros et alios clericos qui officij inq̄sitiōis
instruendo hereticos vel eorū credentes d̄tatos de
celanda veritate vel dicenda falsitate sen liberā
do eos indebite fuerint iūcti impedire. s. manife
ste vel non manifeste dūmō de hoc possit cōstare
a talibus p̄p̄et̄ et p̄ea debita castigare tā p̄ ca
pionē p̄sonarū q̄ alias fm̄ exigētiā cl̄pe li. 6. e.
accusat⁹. S. sacerdotes. Itē q̄n̄ q̄s p̄ eo q̄ hereti
cos acceptauit vel defendit vel eis fauit nō tñ
existens hereticis obligauit inq̄sitoribus bo
na sua ad recipiendam ab eis penitētiā et cō
plendā si talis decedat antequā iniūgat sibi pe
nitentiā illā ei⁹ heredi b⁹ satisfaccione iponet.
Si vero decedat penitentiā iā icip̄ta nō tamē p̄
acta si p̄ hui⁹ penitentiā onus impositū fuerat
ad salutem p̄ficiēns in bonis eius t̄p̄alibus exe
quendis vt q̄ fundaret vel edificaret ecclesiam
hospitale vel aliquid sile. ad oplenētum eius
cogent inq̄sitores heredes vel alios ad quos
ei⁹ bona cū suo onere deuenerūt. vt in c. accusa
tus. S. si vero. et. S. porro. Sed p̄tra hoc q̄ dicit
nō exis hereticus videt̄ esse illd̄ ex. e. c. penl.
vbi dicit q̄ defensores et fautores hereticoꝝ sūt
heretici. Et q̄ illd̄ c. fm̄ 10. an. loquit̄ de non fa
uente et defendente. s. de credente. Item i caū q̄
heredes ad successione admitti non debent. ob
heresim sui actoris puta quia nō fuit reicoꝛpa
tus vniuersitati ecclesie inq̄sitores post mor
tem eius ad occupationē bonorū eiusdē p̄cedere d̄
bent nō obstāte q̄ hoc eo viuēte non fuerit eius
morte interueniente declarati p̄ sententiā. vt

in. c. accusat⁹. S. in eo vero. Et q̄ dicit post mor
tem. intellige vsq⁹ ad. 20. ānos. postea enī ab
dicari non poterūt etiā ab ecclesia romana a fi
lijs catholicis qui illa tanto t̄pe bona fide possi
derūt. q̄d est v̄z si p̄ntes t̄pe mortis catholic
putabant li. 6. de p̄s̄p̄. c. fi. Item inq̄sitores
heresis a sede apl̄ica deputati et multominus
alii se non debent intromittere d̄ d̄inationib⁹ et
soralēgijs n̄ sapient heresim manifeste vt in c. ac
cusatus. S. sane. Manifeste aut̄ sapient heresim
vt dicit 10. an. b. s. circa aras ydoloz nephari
as p̄ces emittere. sacrificia offerre demones cōsu
lere eorū r̄nsa reape et filia. 62. q. 2. hi q̄. et. q. 2.
igit̄ genus. Et p̄ hoc q̄ dicit manifeste est ar.
q̄ in dubio non h̄nt iurisdictione. Nō p̄nt eē
se intromittere de q̄nib⁹ vsuraz motis etia
p̄tra illos quibus restitutionē vsuraz in p̄iten
tia p̄ crimine heresis iniunxerit. ac illi se et sua
ad hoc faciendū in iudicio ecclesie obligarunt
vt in c. accusat⁹. S. de questionibus. Et si non
possūt p̄tra illos. multominus p̄tra alios. Ad
hoc nota q̄ papa bonifac⁹ confirmat oīa p̄ su
os antecessores tradita in negotio heretice p̄ui
tatis que non obuiant suis cōstitutionibus s̄
eodez editis vt in c. cū fm̄ in fi. Itē leges p̄ fride
ricū olim romanū impatorē i fauorē fidei fce et
canoib⁹ n̄ d̄rie approbate sūt et fuāde li. 6. e. vt
inq̄sitiōis in p̄ncipio.

De apostotis a fide ti. 49.

Deinde considerandū est de apostotis. et p̄
quid sit apostotia. 2° quot et q̄ sūt d̄rie
ei⁹. postea qua pena apostote feriant⁹.
et qualiter reuerentes recipiant⁹. deinde dubi
tationes de apostotia mouent. Circa p̄mū scien
dū q̄ apostotia est temerari⁹ a statu fixi obie
l̄ religiois recess⁹. Et d̄ apostotia quasi post sta
tio vel retrograda statio. 26. q. 1. A. nō obfuetis.
Vbi d̄ sciat se apostotā. i. retro abeuntē. Est aē
triplex apostotia. s. p̄fidie. inobie. et irregulari
tatis. p̄fidie. s. q̄ q̄s recedit a fide vt iulian⁹ apo
stota. de qua. 2. q. 1. A. nō p̄. Inobie qua. s. quis
transgredit̄ sponte p̄ceptū. vt adā et eua. Et q̄
sacris canonibus obedire p̄tennit. de hac. 3. q.
2. alicui. et ex. de ma. et obe. si quis. Irregulari
tatis qua quis a statu religionis assumpte r̄ce
dit. vt cū apostotat cleric⁹ monachus uel aliq̄s
religiosus vel ouersus. de hac d̄. 40. c. fi. et d̄.
2. A. quātūlibet. et. 16. q. 1. legi. De p̄ma autem
apostotia. s. p̄fidie q̄ simp⁹ et p̄m⁹ ē apostotia
tñ hic diceē alijs duabus apostotijs ad sua lo
ca reuatis. Preter etiā p̄dictos modos potest
generaliter dici apostota quicūq⁹ recedit a deo
mortaliter peccando. fm̄ illd̄. eccl̄. 10. Inicū su
p̄bie hoīs apostotare a deo. qm̄ ab eo recessit
cor illi⁹. Apostota a fide est hereticus. Et iō est
sicut heretic⁹ puniend⁹ de q̄ pena dictū est in ti.
p̄cedēti. Vñ est excoꝛcat⁹ res ei⁹ publicā. nō te
stat. nec in statu p̄stinū eē pacta p̄mā reuertit̄
infamis est. et a dignitatib⁹ multisq⁹ alijs i pel
lit̄. ex. de iurēiurā. q̄relam. et. 6. q. 1. infamis. et
de cōse. d̄. 3. celebritatem. Redūtes ab hac apo
stotia cum fuerint heretici tanquā reuerentes

ab hīs sunt recipiendi. de quibus dictū ē sup̄.
Non obstat illud. 11. q. 3. iulianus. ubi dicit q̄ mi-
 lites catholici obediebant iuliano apostate imp-
 atori in omnibus que non erant contra deum
 quia ipse tolerabat ab ecclesia ppter scandalū qd
 timebat. Potest autē hic dubitari sic. ecce mul-
 ti xpiani resident in aliquibus ciuitatibz sarace-
 nor. Et aliquis eoz pfitet machometū esse nū-
 cū dei ad venerationem eius sicut faciūt sarace-
 ni. Aliquis vero ipoz osculat sepulcrum quasi
 ob fūerentiam eius ac si esset sanctus. Ali-
 publice se gerit pro saraceno. et occulte p xpiano.
 Hodo querit vtz isti et similes sint apostote l-
 heretici iudicandi. Ad has q̄stiones rñdet ray-
 et alex. an. in scdo. q̄ si xpiani spore et ex fide. qz
 scilicet ita credūt pfitentur illū esse dei nūcū
 vel eus osculantur sepulcrum vñ publice se p
 saracenis gerunt quasi deo placere p hoc inten-
 dentes tales omnes indistincte sunt apostote et
 heretici iudicandi et p consequens excommu-
 cati. licet em̄ isti nichil dicant expresse contra
 aliquē articulū specialē tñ tacite contradicunt
 cum dicant vel sentiant verbo vel signo illū p-
 fidum esse sanctum quem constat fuisse hereti-
 cum. Et in caū similitū fuit anastasi. qz de heresi
 dānatus di. 19. anastasi. Si vero pfitentur h-
 tantū verbo vel faciūt ppter victum. sed in cor-
 de in nullo deuiant a fide non sūt p̄rie aposto-
 te nec heretici nec excoīcati peccant tñ mortali-
 ter quantūcūqz metus fuerit magnus. Vñ pos-
 sūt dici omniū apostote. quia recedunt a fide
 p̄fessione fm̄ alex. vñde au. ad mendaciū i do-
 ctrina religionis salicet xpiane dicendum nul-
 la condicione quis debet abduc. 22. q. 2. p̄mum.
 Et 10. crisost. nō tñ ille est p̄tor veritatis q̄
 palam loquit mendaciū. sed etiam ille qui non
 libere p̄nūciat veritatem quam libere p̄nūciare
 oportet. aut non libere veritatem defendit quā
 libere defendere conuenit. 11. q. 3. nolite. Idem di-
 cit iñnoc. ex. q̄ me. ca. sacris. Et idem dicendū
 est de his qui ppter metum filios suos arcādē
 vel arcādī p̄mittūt. quia licet mortaliter pec-
 cent non tñ ppter hoc sūt apostote vel heretici.
 nisi aliter habeant intentionem corruptā. Nec
 obstat illud de pe. di. 1. potest fieri. ubi videt tal-
 excusari. qz illud intelligit post penitentiā vel intel-
 ligit de alleviatiōe pene ppter metū. **N**unq̄
 licet xpiano assumere habitū saracenoz et sic se
 simulare saracenū. Respondet rod. q̄ hoc si eri po-
 test ex rationabili cā sic sebastianus sub veste
 militari militā xpī gerebat secrete. Si autē ali-
 qd signū vel aliqs character p̄ncipaliter esset cō-
 stitue. ad discernendū p̄fessores alicui⁹ ifideli-
 tatis non licet alicui fideli ferre hui⁹ habitum
 vel characterē cū eo ipso p̄fessorem talis ifidelitatis
 se p̄fiteret et sic p tale signū mētrēt mēdado d
 fidei p̄fessionem.

De blasphemis ti. 60.

Postea considerandū est de blasphemia q̄
 opponit fidei quantum ad actum cōfi-
 tendi. Circa qd sciendū q̄ nomē blas-
 phemie videt importare quantā derogationem

alicui⁹ excellentis bonitatis et p̄pue dīne. dñs
 at vt dī dīo. li. d. dñis noibz est ipa essētia bo-
 nitatē. vñde quidquid deo ouenit p̄tinet ad boi-
 tatem eius. et quicquid ad ipm non p̄tinet lon-
 ge est a ratione p̄fecte bonitatis q̄ est essētia a-
 quicūqz igit vel negat aliquid de deo qd sibi cō-
 uenit. vel asserit aliquid de eo qd ei nō ouenit.
 dīne derogat boītatē. qd quidem ouingere potest
 l. f. intellectū tñ. l. eē f. intellectū et affectū. Et
 vtroqz mō hui⁹ derogatio si sit tñ in corde est
 blasphemā cordis. si vñ sit i ore ē blasphemā oris
 q̄ quidē opponit p̄fessioi fidei n̄ p̄ma blasphemā
 vero sanctorū ex gñti redūdat i dñū. Est autē p̄e
 blasphemā in verbis. Extensio tñ nōle est etiā
 in factis sic eē p̄fessio et negatio. licet p̄rie sint
 in verbis. nichilomin⁹ tñ accipiunt in factis.
 fm̄ illud ad titū. 1. confitentē se nosse deum scīf
 aut negant. Blasphemie autē fm̄ aliquos sunt
 tres species. vna ē cū attribuit deo qd ei nō oue-
 nit. scda cum ab eo remouet quod sibi conue-
 nit. terda cum creature attribuit qd deo approp-
 at. Scdō vñ cho. scdō illa tria n̄ p̄t p̄rie loque-
 do distinguī diuerse species blasphemie. p̄ma ei
 duo nō dñt n̄ fm̄ affirmatōz et negatōz. que
 quidē dñā nō diuersificat habie. in specie qz p
 eandem sententiam innouet at falsitas affirma-
 tionū et negationū. Et p eandē ignorantiam
 vtroqz modo errat. P̄ aut ea q̄ sūt dei p̄ria cre-
 atis atēbuanē. ad h̄ p̄tinere videt q̄ aliqd deo ac-
 tēbuaē qd sibi nō ouenit. qdqd em̄ est deo p̄m ac-
 tēbuaē h̄ create ē dicē dñū id eē create. Est at blas-
 phemia peccatū mortale ex genere suo cū repu-
 gnet caritati dīne. qz derogat boītatē dīne vñ
 ctū est q̄ est obm̄ caritatis. Vñ puniē morte.
 leui. 24. q̄ blasphemauerit nomē dñi morte mo-
 riā. Si at aliqs ex surreptiōe in verba blasphe-
 mie prumpet. ita q̄ hoc qd diceret blasphemā
 esse non aduerteret. venialitē peccat. et rō blas-
 phemie p̄rie nō haberet fm̄ cho. et alex. in 2.
 Est at maxi⁹ p̄cēm sic et ifidelitas ad quā p̄-
 net et etiā ipam aggruat si sup̄ueiat dēstatio vo-
 lūtatis et adhuc maḡ si prumpat i verba. hic
 sup̄ illud ysa. 18. ad populū terribilē. dī glo.
 qz om̄e peccatū blasphemie opatū leui⁹ est. Et
 nūquid hoc peccatū remissibile est. videt q̄ sic.
 qz dī dī. 12. om̄e peccatū et blasphemā remittet
 hoībus. Sed gñū videt p̄ qd ibidē imediare seq̄-
 tur. spūs autē blasphemie nō remittet. Et blas-
 phemia si fiat ex coactione peccatē ḡra patrē. si
 ex deceptione ḡra filiū. si ex certa malicia ḡra
 spūsēm. Scdm̄ ei veritatē om̄e peccatū est con-
 tra tñitatē. appropate tñ p̄cēm ḡmissū ex ifir-
 mitate dī esse d̄ patrem cui potētia appropat. ḡ-
 missū ex ignorantia d̄ filiū cui sapientia. ḡmissū
 ex certa malicia ḡra spūsēm cui boītas app̄-
 priat. Nota eē q̄ irremissibile dicit tripliciter
 vno modo negatiue. s. qd nullo mō potest re-
 mitti vt peccata demonū et dānatoz. Alio mō
 ḡrie. s. qd habet ḡrā dispositionē ad remissionē
 vt peccata q̄ sūt ex certa malicia q̄ dicūt irre-
 missibilia. i. valdē dīfficiali r̄missibilia. q̄ mō p̄-
 uatiue. s. qd in se nō est aptū natū vel dignū

mitti ut quilibet peccatū mortale. Si ergo blasphemia fiat ex coactione l' deceptōe dī remissibilis qz secū habet cām anexā. dīne misericordie puocantū ad remissionē. Et de tali blasphemā intelligit illō. omne peccatū. s. peccatū in ope et h' ex infirmitate vel impotentia et blasphemia. i. peccatū peccatū in verbo et hoc ex ignorantia et mittet hoibz. i. est remissibile. vel remittetur scilicet si peniteat quia ex circūstantia que peccatum attenuat dignum est remitti. Si autem blasphemia committat ex certa malicia tunc dicitur irremissibilis non quia non possit remitti vel quia non remittat aliquando sed quia nō habet secum causam motuam ad remissionē. Et de hac dicit spiritus autem blasphemie. i. blasphemā illata ex certa malicia et quilibet aliud peccatum factū ex certa malicia non. i. vix siue difficulter remissibile. quia nullam excusationē h'z. Est autē blasphemia nō tū in viatori: bus s; et dānatīs s; in illō apoc. 16. blasphemā uerit nomen dñi habentis potestātē sup' has plagas. non tū est in eis demeritoria s; perierit pars ad penā dānationis. Est autem in eis blasphemia cordis quia detestant iusticiā dī eos punientis. credibile ē est q' post resurrectionem erit in eis blasphemia oris sic et in sctis laus vocalis.

De spe desperatione et p'sumptione
titul' 61.

Consequenter considerandū est de spe et vicijs sibi oppositis. s. de desperatione et p'sumptione. Cur igitur spem nota q' spes potest dupliciter sumi. s. p' spe s; qd est passio. et p' accu sperandi. et p' re sperata. et p' habitu p' quem dicit accu sperandi. p'mis ēbus modis nō est virtus. 2° mō est virtus. Et qd si sit habitus caritate formatus est simpliciter virtus. p' sicut em habentem eam et actū eius et actū illū debito modo refert in finē vltimū que requirunt ad plenū esse virtutis. Fit autē illa relatio cōplectue p' caritatem. Si vero spes sit informis sic est virtus s; qd virtus cōiter sumit p' quocūq' q' habitu determinante potentiā ad aliquē actū respectu obiecti debiti. Et utroq; mō spes est habitus infusus cū p' ea p'cedat appetit' aīe i' bonū arduū. s. eterne glorie qd est super omnem facultatem nature. Sciendū autē q' spes large potest dici credulitas p'habilis s; qd dicit aliq's de aliquo q' sperat eū esse futurū bonū hoīem et filia et sic p'tinet ad cognitionē. Alio mō potest dici p'rie s; qd est quedā p'tensio appetit' in bonū arduū ut dictū est et sic p'tinet ad affectionē. et sic est hic intentio de ea. diffinit autē eā haymo sic et habet li. 3. sen. di. 26. spes est certa expectatio future beatitudinis pueniens ex diuina gratia et meritis p'cedētibz vel ipsam re speratā vel spē. Et vlt p' hoc dicere q' ipa merita p' q' hō dī spōit se ad sperandū p'cedūt spem vel in re vel i' p'posito. Cū autē dī spes est certa expectatō tē. nō est ibi p'dicatio p' essētiā s; p' cām. Ad qd nota q' dupliciter p'ngit aliquē merita sua itueri. vno modo attribuendo sibi et hoc est sup'bie et vani

tatis. Alio mō attribuēdo grē dī et h' est humilitatis et veritatis. et h' mō mot' spēi ex ituitu oris meritoz.

Circa desperationē sciendū q' desperatio ē peccatū imo ē max' peccatoz. s. quātū ē ex pte nostra. infidelitas ei et odiū dī s; in p'p'iam spēdem sūt grauiora qm desperatio qz illa duo sūt d' dī s; in se. s. infidelitas q' non credit dīne veritati et odiū dī qd dīat dīne bonitati. s; de desperatio est p'tra dī non s; in se s; in q' ei' bonū participat a nobis. Sed si p'dicta tria adinuicē compent ex pte nostra sic desperatio est piculosa qz quia p' spem reuocamur a malis et introducimur in bona p'sequenda et ideo spe sublata irrefrenate homines in vicia labuntur et a bonis operibus retrahunt. vnde ysid' d' sūmo bono dicit. p'petrare flagitiū aliquod mors est s; d' sperare est descendere in infernum. Oritur autē s; q' dicit greg'. 31. mox. ex luxuria ex qua pueit q' homo fastid' bona spūalia. et non reputat ea bona ardua. sed spēdalius etiam s; in eundē ibidem orit' ex accidia que est tristitia q' dam spiritus defectu a. Remediū autē p'ncipale contra desperationem est cōfidentia de xpo passo p' genere humano qd erat in peccato. vnde sup' illō ro. 4. p' impijs mortu' est. dicit glo. ne de speres de eius potentia cui' apparet in morte tāta beniuolentia a quo tales arras accepim' q' donauit ipiis suā mortē q' suat iustis suā vitā.

Circa p'sumptionem sciendū q' duplex est p'sumptio viciosa. vna que oritur ex p'p'ia virtute que est spēdes sup'bie et opponitur magnanimitati. est em sup'biūdanā ei' et oritur ex inanī gloria. vnde greg'. 31. mox. ponit p'sumptionē nouitatū filiam inanīs glorie. Alia p'sumptio viciosa est que confurgit ex p'temptu diuine iusticie que si ex sola electione p'cedat est peccatū in spiritū s; in et h'ec directe opponitur spēi. est em quedā spēi inordinatio ex sola electione p'cedens s; rich. et h'ec directe videt' oriri ex sup'bia ac si talem quis se estimet q' etiam eum peccantem deus non puniat vel a gratia non excludat. Est autē p'sumptione desperatio peior. quia voluntas p' desperationem totaliter a deo recedit. non em imitat' misericordie quam contemnit. nec iusticie quia quantum potest eā re fugit. p' p'sumptionem autē in deum licet inordināte tendit. Ad h' nota q' p'sumere qnq; ponit p' sperare. ut iudith. 9. exaudi me miserā et de tua misericordia p'sumentē. ratio hui' est quia spes recta que habet de deo videt' p'sumptio si s; humanam conditionem mēsuret. non autē est p'sumptio si dīne bonitatis imēnsitas attēdat.

De caritate et odio ti. 62.

Consequenter considerandū est de caritate. Et p'mo de ipa. 2° de effectibz p'sequētibz actū caritatis. Et de ipa caritate p'mo qntū ad ei' essētiā 2° qntū ad ei' s'biectū 3° quantū ad obiectū. 4° quo ad ordinem. 5° quo ad actum. 6° quo ad oppositū viciū. s. odiū. Circa p'mum sciendū q' caritas sic diffinitur li. 3. sen. di. 24. caritas est dilectio qua

diligere deo propter se et proximum propter deum licet enim caritas et dilectio sint idem in re differunt tamen ratione. dilectio enim est ipsa quoniam caritas unde consuevit dici quod amor est naturalis dilectio voluntatis de liberatue. unde caritas notat habitum et dilectio actum. et ita diffinitur caritas per dilectionem sicut minus corde per magis corde vel sicut habitus per suum actum. Quod autem caritas sit simpliciter virtus imo maxima omnium virtutum patet per Augustinum. 14. de trinitate. c. 18. dicentem quod nullum donum est excellentius dono caritatis. hoc enim solum est quod diuidit inter filios eterne regni et filios eterne perditionis. Est etiam caritas omnium virtutum forma ut dicit Ambrosius. quod intelligitur in quantum ceterae virtutes quantu ad rationem tendent in finem ultimum ab ea recipiunt complementum propter quod perfectio meriti attribuitur caritati. quod bene datur intelligere apostolus. 1. cor. 13. dicens. si edidero corpus meum. ita ut ardeam. aut non habuero nichil michi prodest. bene et glossa. si illud gal. 4. fructus spiritus est caritas. dicit glossa. quod sine caritate ceterae virtutes non reputantur esse virtutes.

Aliter. ii.

Sequitur videre de 2. scilicet de caritate quantum ad eius subiectum. Circa quod sciendum quod virtus caritatis sit virtus infusa secundum illud rom. 4. caritas dei diffusa est in cor. non per spiritum sanctum qui datus est nobis. Non infunditur secundum capacitatem naturalem sed secundum voluntatem spiritus sancti distribuentis. unde 1. cor. 2. hec omnia operatur unus atque idem spiritus dei in nobis. putat vult. Potest autem caritas augeri loquendo de caritate vie unde Augustinus super 10. caritas mereatur augeri ut aucta mereatur perfici. Potest etiam caritas amitti in statu vie quia non tollit a libero arbitrio veritatem. ideo dicitur 1. cor. 9. qui stat videat ne cadat. Amittitur autem caritas per hoc quod auerit a deo voluntas quod sit per quodlibet peccatum mortale. unde Augustinus super gen. dicit quod homo deo prout se habet illuminatur. absente vero continue tenebatur. a quo non locorum intervallis sed voluntatis auersione discedit. Recuperatur autem caritas per penitentiam quia tollit auersionem illam. unde Augustinus li. 4. confessionum. penitentia est quodammodo res optima et perfecta omnis defectus reuocans ad perfectum. Recuperatur autem caritas maior vel minor secundum quod homo se plus vel minus parat et divina largitas dispensat. Non potest aliquis existens in hac vita secundum communem legem scire etiam carnaliter se habere caritate. tamen propter caritatis et dilectionis acquisitionem studietur. ut dicit bene de amore. tamen propter divinam dispensationem propter quam deus claudit oculos suorum suorum ad ea de quibus prout effertur. hinc dicitur ezechiel. 9. nemo scit vultus odii vel amoris dignus sit. Quod tamen quodammodo dicitur esse vultus loquendo de amore finali per omne tempus et absolute. Per susceptionem enim peccatoris qui est sacramentum adhibita omni diligentia que ad hoc requiritur ut digne recipiatur. potest per illo tunc scire etiam carnaliter certitudine fidei caritatem se habere per eos.

Aliter. iii.

Sequitur videre de tercio scilicet de caritate quantum ad eius obiectum. Circa quod sciendum quod formale obiectum et primum principale caritatis

ratione cuius diligere quiddam ex caritate diligere est bonitas summa. unde Augustinus in monol. c. 68. dicit quod creatura rationalis nichil diligere debet nisi si maiorem essentiam aut propter illam. plura autem alia sunt diligenda ex caritate propter summam bonitatem vel propter deum sub ratione summi boni quorum numerum et etiam ordinem debitum ponit Augustinus. li. 2. de do. christiana. c. 2. dicens. quatuor sunt diligenda scilicet quod super nos est scilicet deus quod nos sumus. quod iuxta nos est. scilicet proximus. quod infra nos est scilicet corpus. Ad hec quatuor reduci possunt omnia. Angeli enim continentur nomine primi. ut dicit Augustinus. 1. de do. christiana. corpus vero primi continentur sub quarto membro quia est infra nos scilicet nostrum corpus. Ambrosius autem ponit sex diligenda ex caritate dicens. ante omnia deum deinde nos ipsos. postea parentes. deinde filios. deinde domesticos. postea inimicos diligamus. horum quique membra reducuntur ad tria membra Augustinus. scilicet ad dilectionem proximi. nec est ibi contrarietas quod Ambrosius considerat differentias diligibilium accidentales. Augustinus vero differentias et gradus magis essentielles ut infra melius patebit. Scendum autem quod aliquid diligere potest ex caritate dupliciter. primo modo per se scilicet obiectum ad quod dilectio terminatur. Alio modo per accidentem sicut aliquid bonum quod obiecto illi ex dilectione optatur. vnde in actu dilectionis eius includitur primo modo diligatur aliquid amore amicitie. 2. amore concupiscentie. Secundo modo non primo diliguntur ex caritate virtutes gratia et gloria eterna. Et quia accidentis non facit numerum cum subiecto. ideo ipsa non numerantur Augustinus. vel Ambrosius inter diligenda ex caritate. Intendunt enim assignare tamen numerum diligendorum ex caritate amore amicitie. Item aliquid potest diligere ex caritate dupliciter. primo modo ex caritate impante sic diligere debent ex caritate omnia que spectant ad salutem nostram et divinam laudem. Alio ex caritate elidente sic diliguntur illud ex caritate ad quod tanquam ad obiectum terminatur formalis et proprius actus caritatis. scilicet amor amicitie. tunc enim non est nisi summum bonum vel illud quod naturae est beatificari in summo bono. primo modo creature irrationales et inanimate diligende sunt ex caritate sed non 2. modo secundum aliquos. unde secundum eos earum dilectio a caritate impatur. sed non a caritate sed potius a naturali voluntate elidit. 2. modo alios quos a caritate elidit. unde secundum hos diligende sunt ex caritate elidente non dilectione amicitie proloquendo. sed in quantum ex caritate voluntas eas conservari ad hominum utilitatem et dei honorem. sic etiam deus eas diligit. secundum illud sap. 11. diligis omnia que sunt. prout scilicet fuit bonum. sed et nichil. Peccatores autem qui sunt proximi nostri ratione nature secundum quam sunt capaces eterne glorie sunt ex caritate diligendi. sed ratione culpe sunt odiendi. et hoc est perfectum odium de quo apostolus. perfectio odii odium illos. Et prosper. sic diligendi sunt homines ut non diligantur eorum errores. Nec obstat quod in scriptis sacra sancti videntur optare peccatoribus mala secundum illud psalm. convertantur peccatores in infernum. quia huiusmodi auctoritates intelligi possunt vel

p modū pñdatoris. t sic sēs pñertā. i. pñertē. l.
p modū operationis. Et h vt desiderū attendat
vel respectu dñe iusticie l respectu remouende
culpe. **D**yabolus aut et cē demon est nomē na
ture in malicia obstinate. ido concedi non debz
fm rich. q sic diligendus ex caritate n ratioe
nafe que naturalit bona est. Non est tñ nafe
ex caritate diligenda amore amide quo vitā
eternā optamus amato. s. poti⁹ ex caritate debe
mus in cō eterna pena dei iusticiā diligē volen
do eā ad dei gloriā pmanere. **S**ed qd de inimi
dis nūquid tenemur eos diligere fm affectum
dilectio inimicorū ēplicit⁹ potest intelligi.
vno mō in qñtū sūt inimici. 2º quo ad nafez i
vlt. terdo quo ad naturā in speciali. diligere in
imicos pmo mō est puerfū. quia hoc est diligē
eos in qñtū sūt mali. scdo mō est ad salutē ne
cessariū. **4º** diligite inimicos vestros. 3º mō
salicet vt aliquis in speciali moueat amore ad
inimici non est de necessitate caritatis absolu
te. sed fm pparationē aīmi. s. vt animus ad h
sic patet. si necessitatis occurreret casus. hoc ei
pter necessitatē implere est de caritatis pfectōe
Et sic dicit au. in encl. q diligere inimicos n
est tñte multitudis quantā credimus exandi
ti. cū i oratione dicit dimitte nobis debita no
stra. sic tē. **V**ltē nota q dilectiois affectus
est duplex. s. innocentie et beneficentie. pmo af
fectu tenemur omīs inimicos diligere ne eis op
temus mala p se. i. in quantum sunt mala.
possum⁹ tamen eis p accidens optare mala in
quantum credimus illa eis vel reipublice expe
dire. vnde omīs tenent inimicos non odire et
de eorū malis non gaudere n forte p accidens vt
dictum est. puer. 24. cum ceciderit inimic⁹ tuus
ne gaudeas. 2º affectus. s. beneficentie est duplex
vnus est pñcipalis quē caritas pmo t p se eli
cit vt optare dilecto bō spūalia. s. grāz t glam
Et hoc affectu tenemur omnes diligere etiam
actu inimicantes. **A**lter est secūdari⁹ vt optare
bona temporalia. Et hūc imperat caritas s. nō
elicit fm aliquos. fm alios vero etiam elicit sed
non pmo t p se et pñcipaliter. sed p accidens.
salicet in quantum bona tpalia credunt aliq mo
do expedire ad salutē aīe. Et hoc scdo affectu in
imicos diligere non est necessitatis siue sint i
imici pñone siue ecclesie. sed si sūt inimici pñoe
est pfectionis n p accidēs. s. in quantum bona tē
poralia eis vel alijs credunt fore nocua. **I**nimi
dis vero ecclesie optare pñperitatem temporalem
est poti⁹ impfectionis qm pfectionis n p acci
dens. **N**unquid tenemur diligere inimicos etiā
quantū ad effectū. **R**ē sicut in affectu ita t in
effectu ab eo pcedente distinguendū est. **D**ilectō
aī inimicorū fm affectū adim⁹ in cōi est d ne
cessitate pcepti absolute. In speciali aut non ē
absolute. sed fm pparationē aī. vt sup dictum
est. s. l. etiam dicendum est de dilectione fm ef
fectum. **I**tem quantū ad effectū innocentie omīs
tenent. s. vt inimidis non inferant mala nisi
forte p accidēs pñt bō pñoe l reipublice. **D**e effcū
aī beneficentie distinguendū est. quia beneficia

quedā exhibent cōiter alijs. vt cum quis p po
pulo in cōi orat. vel ei pñcat vel aliquod be
neficiū ei dat. t talia exhibere inimidis est de ne
cessitate pcepti. **S**i vero ab hui⁹i excludantur
inimici hoc pertinet ad luorem vindicte. cōtra
illō leui. 19. non queres vltionem et non eris
memor iniurie cuius tuorum. **T**enetur etiā
quis fm rich. eis impendere effectum salutatio
nis que cōiter impenditur nisi in casū salicet
quando timeret eos. puocari contra se vel ali
quod malū oriri. **Q**uedam vero beneficia exhi
bentur particulariter aliquibus pñois. Et h ex
hibere inimidis n est de necessitate salutis n p
pparationē aī. s. vt ei subueiat in casū necessita
tis. t tunc est opus iusticie poti⁹ qm amide.
quia vt dicit. 1. jo. 3. qui habuerit substantiam
hui⁹ mūdi t viderit fratrem s. necē habere et
clau. viscera s. ab eo quō carī. dei manet in eo.
Sicē itelligit illō puer. 24. si esurierit inimi
cas tu⁹ aba illū. si sitit potum da illi. **E**x vero
casū necessitatis hui⁹i beneficia exhibere inimi
co persone est perfectionis. vnde sup illō. **4º**
benefacite his qui ode. uos. dicit glo. benefacere i
imidis est cumul⁹ pfectionis. Et hoc est vey nī
si p accidens. s. in quantum hui⁹i beneficiū est si
bi vel alteri occasion aliter noauū. tūc em subē
here est melius. vtilius em vt dicit au. pñs sub
trahit si de cibo secur⁹ iusticiam negligat qm e
suriēti panis frangit vt iniusticie seduct⁹ ac
quiescat. **I**nimico vero ecclesie beneficiū subtra
here pfectus est et meli⁹ nisi p accidens inquan
tum. s. ipm beneficiū sperat vtile fore ecclesie.
quia p beneficiū sperat reconciliandus ecclesie.
Predicta distinctio. s. inter inimicos ecclesie t
pñone ponit a petro i terdo suo. **A**d h nota q
dimittere rācorē inimico est necessitatis dimit
tere aut rancorem t signa rancoris est pfectio
nis fm bon. vnde ad h non tenet hō n in casū.
scz qñ deuote et humiliter venia postulat. scdm
aī rich. non tenet homo inimico etiam petenti
veniam. remittere satisfactionem siue emendā
p iniuriā. sed p illa optat de iure actio in iudi
cio contra iniuriantem. n forte sit homo talis
status siue ligatus tali obligatione ratione cō
sibi non conueniat in iudicio oueniri. **N**ob
stat pñctus qd dicit leui. 19. nō queres vltionez
qñ. quia p hoc t similia intendit actio contra i
niuriantem zelo vindicte et non zelo iusticie. vt
sūt gñlia mouentia ad illō qd est superogatois
et non necessitatis. **h**ec rich. **S**ed qd est ma
ioris pfectionis et meriti. s. diligere amicum l
inimicu. **R**ē sup hoc diuersa scribunt a diuers
quibus omīssis gratia breuitatis. dicendum
est adpresens q sicut tradit bon. si loqmur de
istis actibus put pcedunt ab eodem habitu ca
ritatis quodāmodo sūt equales salicet respectu
pñij substantialis. et quodāmodo mutuo se exce
dunt salicet respectu pñij accidentalis. **N**am
motus dilectionis erga amicos est intensior et
frequentior. erga vero inimicos ē purior t dif
ficialior. Et ideo pfectior et melior est simpliciter
ille motus in amicum fm aliquos. t motus

in inimicū fm alios. p̄mū videt̄ approbare magister sen. li. 3. di. 30. Scdm̄ vero aug⁹ videt̄ p̄blema facere dicēs in ench. c. 20. magnū est erga eū qui nichil malū tibi fecit esse benivolū et beneficū. illō vero multo grauius et magnificēcentissime bonitatis est vt tuū diligas inimi-

Articulus iiii.

Sequit̄ videre de quarto scilicet de caritate quantum ad ordinem fm quē est ex caritate vn⁹ pl⁹ alio diligendus. de quo can. 2. ordiā nūt in me caritatem. Et quidē ordinem hui⁹. aug⁹ et ambro. ponūt sil' cū numero diligendo rum ex caritate ex verbis sup̄positis i p̄ncipio articuli p̄cedentis. Sed differūt quia ordo aug⁹ respicit caritatem fm se. et ideo attendit̄ fm p̄ncipales dīas boni que sūt bonū sup̄ nos. bonū intra nos. bonū in x̄ nos. et bonū ifra nos que dīe attendunt̄ penes bonū magis bonū. et maxie bonū. Ordo vero ambrosij respicit caritatem p̄t̄ est in nāa quā dirigit et regit. et hic ordo nō attenditur tñ penes differentias boni s; etiā penes rationē p̄prij et alieni p̄prij et re: moti. et hic ordo multiplicat̄ in sex differentias vt habitum est sup̄. ad quas quidem omnes alie possūt reduci. pater em̄ spūalis reduci ad patrem carnalē. ceteri s̄ angeli ad filios. domi nus et seru⁹. discipul⁹ et magister. et etiam s̄ p̄ter uxor ad domesticos. Scdm̄ igit̄ qd fm ordinem quem ponunt aug⁹. et ambro. deus est sup̄ oia et p̄pter se ex caritate diligendus. cuz ip̄e sit sūme bonus. Et res tantum est amabilis quantum est bona. vt dicit ansel. li. 2. cur deus homo. c. 12. Item pl⁹ debet homo se diligere qm̄ p̄ximū. quia fm aug⁹. 11. de ci. dei. c. 24. b̄ est amor in spūalibus qd pondus in corporalib⁹ pondus autem plus trahit corpus in quo est ad locū sibi debitum qm̄ aliud corpus sibi annexum. Nec est contra illd̄ aug⁹. 8. de trini. c. 8. tantum caritatis debemus fratrib⁹ impen dere quantum nobis. qz ibi tñ sumit̄ p̄ nota similitudinis non equalitatis. Sed nūquid debet se homo plus diligere qm̄ deum inquātū homo. Respondet bon⁹. qd h̄c determinatio inqñ tñ. aut importat vnitatem p̄sone et sic xpc̄ in quantum homo est diligendus sup̄ nos. quia sic est noster creator et redemptor. Aut conditōez nature assūptę et sic est noster p̄ximus et iux̄ nos diligendus. Et idē dicendum est de beata v̄gine. Debet etiā homo se plus diligere qz totum aliū mundum. vt exp̄sse dicit hugo li. de sacramentis. p̄t̄. 13. c. ex. debet tamen homo plus diligere p̄ximū qm̄ corpus p̄prij et hoc quantum ad salutem aīe. consolatio em̄ in plēa participatione beatitudinis que est ratio diligendi p̄ximū est maior ratio qm̄ participatio beatitudinis per redundantiam que est ratio diligendi corpus p̄prij. Debet etiā homo magis diligere vnū p̄ximū qm̄ aliū et affectu et effectu. Deus em̄ tāquā obiectū formale caritatie dilectionis. et ip̄e diligēs tanquā efficiēs p̄ caritatem. sūt p̄ncipium caritatie dilectionis. Et idē fm maiorem p̄p̄nuitatem diligibilis ad alte

rū istoz p̄ncipioz est maior dilectionis affect⁹. quia in oib⁹ in quibus innem̄ aliquod p̄ncipiu attendit̄ ordo p̄ compationē ad ip̄m. Vñ quia quanto diligibile est meli⁹ tanto est dō p̄p̄nū. tantoqz magis est diligendum ceteris parib⁹. Similiter quanto diligibile est diligenti p̄p̄nū. tanto magis est diligendū ceteris p̄ib⁹. Et sic patet qd homo debet magis ceteris p̄ib⁹ diligere p̄ximū magis bonū. et similiter sibi magis conuictū. Ceteris p̄ib⁹ dico quia vnus ita parū excedere posset aliū in bonitate. et ita p̄p̄ excedi ab eo in p̄p̄nuitate qd magis debet diligere meliorem extraneū qm̄ min⁹ bonū p̄p̄nuiorem. Quod autē dicit aug⁹. p̄mo de do. xp̄iana. qd oēs hoīes sūt eque diligendi. intelligi debet rōe boni optati. s. eterne gl̄e quam oib⁹ optare debemus. Nota tamen scdm̄ rich. qd p̄pter esse qd habet a parentibus non debet aliquis magis diligere aliquē qz patrē suū. quantumqz excedat eum in bonitate non p̄uilegiata. qd dico p̄pter bonitatem hūane nature xp̄i et beate virginis qui magis debent diligere pater et mater. quia p̄ eoz bonitatem puenit nobis maius bonū qm̄ p̄ parentes. S; qd si parentes nostri sint mali. Rndet bon⁹. qd duplex est amor. s. complacentie et beneficētie. amore cōplacētie diligit quis aliquē qm̄ approbat et facta. s; amore bñficētie diligit qd aliquē quando vult ei bñfacē. et amat eū n̄ tñ qz sit bō. s; vt sit bon⁹. In p̄mo amore p̄p̄derat bonitas. in 2⁹ p̄p̄t̄as. Vñ dato qd p̄r me sit mal⁹ et alius extrane⁹ sit bonus. magis debeo velle et dīcare et p̄curare qd pater me⁹ sit et remaneat bonus qz qd ali⁹ extrane⁹. liz eū et fca ei⁹ qm̄ dū ē p̄cō n̄ debet̄ approbare. Sic ergo debeo p̄r meū diligere et affectu intensiori. et effectu maiori. Debeo tñ magis diligere illū extraneū bo⁹ rōe boni maioris optati. et hoc p̄ illo statu i quo sūt ad p̄ns. qz hoc requirit iusticia dei. dum tamen p̄r meus est in statu vie. debeo velle qd ip̄e p̄ueniat ad bonum statum. et ad maius meritū. et p̄sequens ad maius p̄mū. S; quē debet homo magis diligere. s. patrem carnalē vl' spūalem. Respondet rich. qd patrē carnalē oib⁹ pensat. magis inquā. i. intensi⁹ et optatō sibi mai⁹ bonū licet ei mai⁹ bonū recepit a p̄re spūali qz carnali. p̄r tñ spūal' n̄ dedit illi n̄ misteriale. p̄r vō carnalis dedit filio eē nāte sicut cā efficiēs. Et tñ vero dī fieri aliquā reuerētia patri spūali qd n̄ debet̄ carnali. qz vt dicit pl⁹. 9. ethi. non oib⁹ eadem reddendum neqz patri oia. Diligendus est igit̄ pater sup̄ oēs alios p̄rios et similiter mater. Vnde diligere debent plus ex caritate qz filii ceteris p̄ib⁹. licet filij magis diligant̄ dilectione nāali. Et pl⁹ qz vxo oib⁹ pensat. pater vero diligere debet pl⁹ qz mater ceteris p̄ib⁹. filij autē debet diligere pl⁹ qz domesticū. Domesticū tñ vt dicit magister sen. li. 3. di. 28. si sint boī sūt mal' filijs p̄ponendi. b̄ aut exponit̄ aliq̄ nō quātū ad affectū. s; quātū ad effectū nec quāleciqz s; il lū qd est collatio bñficioz vl' eleuatio ad regimē alioz tpale vel spūale. Et etiā fm rich. exponi

quantum ad affectu. quia beatitudo debet opera-
ri bonis domesticis non autem malis filiis. per statum in
quo sunt. potest esse etiam tanta malicia in filiis
et tanta bonitas in domesticis quod simpliciter ex af-
fectu maiori magis debet diligi perfectus dome-
sticus quam filius. Unde notandum quod licet aliqua-
do postponere caritatis ordinem super dictum. hoc enim
contingit fieri aliquando ex debita causa. ut cum quis esse
bonum. proprio bono ponit in equalibus. Et hoc licet
videatur postponere magis tamen est perfectior
ordinatio et meriti cumlatio. Aliquando prece-
dit debita ut si quis ex sola liberalitate volu-
erit sue se magis exhibere alicui extraneo quam do-
mestico et sanguineo et etiam patri suo. consi-
derando in eo magis aliquam strenuitatem quam
de voluntatem vel meriti dignitatem. et in hoc
meret. Aliquando contra causam debitam ut si pa-
ter meus indiget et eo neglecto subveniam. ex-
cepto. et hoc est peccatum. Et sic dicit magister se-
ten. li. 3. di. 29. peccat qui postponere agit. hoc bonum.
Ad evidentiam autem maiorem huius materie est no-
tandum secundum bonum quod tripliciter potest affectus accipi.
Est enim affectus passio quedam mulcebris com-
placencie qua se delectat in alterius bono. Et est
affectus motus. scilicet quedam rationalis eligentia
et ille est duplex. quidam est a caritate elictus
quo. scilicet quis operatur alii summum bonum quidam ve-
ro est impatiens quo. scilicet quis operatur alii equali bono
ad conservationem nature ordinatum. Est igitur
triplex affectus et primum minime respicit or-
dem caritatis. secundus sicut patet quod aliquis plerumque
delectatur et gaudet in respiciendo socium presentem
quam in recolendo patrem absentem. licet magis
diligat eum. 2. vero affectum respicit principaliter
magis enim debet quis operari de se sibi quam alii.
post se autem magis patri et sic deinceps. 3. vero
respicit minime principaliter. unde per diversis op-
eribus et additionibus ordo ille quem ad illud
affectum variari potest et postponere. Similiter
etiam effectus eius est triplex. scilicet procuratio eterne
salutis. releuatio temporalis necessitatis. et com-
missio sue collatio beneficii spiritualis. scilicet eccle-
siastici. primus et secundus respiciunt personam. scilicet est
quod respicit utilitatem communem. primum respi-
cit ordinem caritatis principaliter. primum enim homo debet
curare salutem suam quam patri. et prius patris
sui quam alterius. et sic deinceps procedendo. Secundus ef-
fectus respicit minus principaliter. unde secundum
diversas oportunitates et condiciones potest et
debet homo magis esse beneficus aliis. Tercius
effectus minime respicit ordinem caritatis in collatione
enim beneficiorum ecclesiasticorum parum aut nichil
sanguinis. proximitas et multum meriti dignitas
debet attendi. Ad hoc nota quod ordo caritatis per
assignatus cadit sub precepto. cum enim dicit deus. 6.
diliges dominum deum tuum ex toto corde. et. et. dicitur intelli-
gi quod deus debet super omnia diligere. cum vero precipit
proximus diligere sicut se. preterit dilectio sui dilecti-
oni proximi. Significat etiam quod proximiores sunt ma-
gis diligendi. Et per illud. 1. 10. 2. debemus per fra-
tribus animas ponere. a vitam corporalem. In-
nuunt quod plus debemus diligere proximum quam cor-

pus nostrum. Et ad gal. 6. operemur bonum ad
omnes. maxime autem ad domesticos fidei. Innuit
quod inter proximios meliores et proximiores sunt dili-
gendi magis. Sed nunquid predictus ordo cari-
tatis in patria remanebit. Respondeo secundum rich. et tho.
quod remanebit quantum ad hoc quod deus est super omnia
diligendus. Respondeo vero boni operati diliget meliores
plerumque quam se. 2. vero bonos diliget minus quam se.
secundum vero intensiorem dilectionis plerumque diligit se
quam proximum etiam meliorem si quando ordinem proximorum ad
inimicem simpliciter diligit quod magis meliorem secundum
caritatis amorem. Contingit tamen secundum tho. in patria quod
aliquis sibi iunctum plerumque rationibus diliget. non enim cessat
ab amore beati honeste cause dilectionis. Quibus tamen
rationibus aliis ratio dilectionis ex propinquita-
te ad deum preferatur. Et secundum rich. ceteris pari-
bus intensius vult iunctiori sibi illud bonum quod
habet.

Articulus v.

Sequitur videre de quinto. scilicet de caritate qua
tunc ad eus actum. Circa quod sciendum quod
actus caritatis quidam ab ea imperantur. Et
isti sunt plures et secundum speciem differentes quod vo-
luntas per caritatem impat accens omnium aliarum
virtutum. unde. 1. cor. 13. dicitur quod caritas omnia credit
omnia sperat etc. quidam ab ea eliciuntur. et isti esse
plures. per ordinem tamen se habentes. Ille enim qui im-
mediate elicitur a caritate et mediante quo alii
actus ab ea eliciuntur non potest esse nisi unus
secundum speciem qui est actus diligendi mediante quo
elicitur actus desiderandi bonum futurum. gau-
dendi de bono presenti. odidendi malum contrarium
bono ex caritate amato. et fugiendi illud cum est
futurum. et tristandi de illo cum est presentis. Potest
autem queri de actu diligendi deum. utrum habeat
aut modum. Respondeo aliquis actus tripliciter dicitur
habere modum. scilicet aut secundum limitationem essentie.
aut secundum determinationem debitarum circumstantiarum
aut secundum proportionem medij inter superfluum et dimi-
nutum. primo modo omnis actus habet modum
secundo modo omnis actus virtuosus. 3. modo omnis
actus virtutis cardinalis. Accipit vero virtutem theo-
logicam ut caritatis est duplex secundum petrum. Unde
exterior in effectu et hic habet modum. Alter inter-
rior in affectu et hic non habet modum. et mensu-
ra accipit ex ratione obiecti mouente que est in
mensa. propter quod nulla creatura potest deum dili-
gere quantum est diligibilis. unde dicit beatus li. de di-
ligendo deum. causa diligendi deum est modus sine
modo. unde nimis se potest homo affligere in
iudicio dei. sed non nimis eum amare. eo quod homo ex-
terior per excellentias corrumpitur. sed interior ro-
boratur. Excellentie enim sensu eorum corrumpunt sensum
sed non excellentie intelligibili intellectum. ex
2. de anima. Sed nunquid modus diligendi deum qui
attenditur secundum determinationem debitarum circumstan-
tiarum. et qui precipitur deus. 6. et mat. 22. diliges de-
um. minus deum tuum ex toto corde tuo etc. impleri potest in
via. Respondeo quod sic aliquo modo. diligere enim deum
secundum eorum suum potest tripliciter intelligi. uno modo
ita quod totum cor hominis feratur actu spiritus in deum
et hoc erit in patria quia esse non potest in via per
humana infirmitatem. Alio modo quod homo

studium suū deputet ad vacandum deo et di-
uinis oibus alijs p̄missis nisi quantum re-
q̄rit necessitas vite presentis. et hoc potest esse
in via. non tamen est communis omibz habenti-
bus caritatez. tercio modo quod aliquis habi-
tualiter ponat in deū totū cor suū ita. s. q̄ ni-
chil velit dīne volūtati p̄rariū. hoc est cōmūis
oibus habentibus caritatez. p̄ma totalitas vt
terminus vie nobis ostendit. scda cōsultur.
tercia p̄cipit. De p̄mo intelligit illd qd dicit au-
li. de p̄fectione iusticie. Et in patria implebitur
illd. diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo etc.

Circa modum vero diligendi p̄imum nota
q̄ homo diligere p̄imum debet sicut seipsum
q̄. 22. diliges p̄mū tuū sicut teipsum. et ibi
tangit ratio dilectionis p̄li. p̄mū. s. fm na-
turalez dei imaginē et glorie capacitātē. Nec r̄-
fert vtrum dicatur p̄mū s. vel frater. vt dicitur
tur. 1. 10. 2. vel amicus. vt leui. 19. quia p̄ hoc
oia idem significat. Tangit etiam ibi modus
dilectionis p̄ hoc qd dicitur sicut teipm. qd nō
debet intelligi equaliter sed similiter tibi. Et h̄
ēplīcter p̄mo vt diligas eū p̄pter deū sic teipm
diligere debes. 2. vt velis sibi tantum in bonis
sicut et tue volūtati satisfacere debes tantū i bo-
nis. tercio vt non diligas eū p̄pter aliam voli-
tatem. sed quia vis bonū sibi. sicut vis tibi. et
sic dilectio p̄mi erit sancta ex p̄te finis. Iusta
ex p̄te regule dilectionis. Et vera ex parte recte
dilectionis. **N**ūquid caritatis acc̄ p̄t esse
mercenariū. **R**es. triplex est merces. s. de-
tura. s. beatitudo qua beatificamur i deo. et mer-
ces temporalis. loquendo de p̄ma mercede et scda
actus caritatis potest esse mercenariū. vnde q̄a
ad caritatem pertinet amare deum non tantū
amore amicitie sed etiam concupiscentie. vnde
ambro. sup illd luc. 24. quanta mercenarij etc.
multi inquit mercenarij boni sūt qui spe eterno
rū deo seruiūt. Et si obiciat illd bñ. li. de diligē-
do deū. etsi sine premio nō potest deo serui. ser-
uendū tamen est ei sine intuitu premij. Dicen-
dū q̄ intelligit amore amicitie. si em̄ homo per
affectum amicitie amicu sine intuitu premij di-
ligit vt dicit p̄li. s. multo magis vult homo
deo bonū amore caritatis sine intuitu alicuius
mercedis. sed p̄ hoc non excluditur q̄ caritas
c̄p̄et amore concupiscentie illam sūmā mer-
cedem obtinere. Illd quidem desiderū non est a-
moris naturalis nec acquisiti sed potius grati-
tati p̄cipue illd de quo dicit apl̄. cupio dissolui
et esse cum xp̄o. et hoc videt esse cōmūis op̄io
Aliqui tamen dixerunt q̄ cū amor caritatis sit
gratuitus non intuet premium. sed omnino
liberaliter facit seruire deo sicut patri filius. vñ
fm eos intuitus mercedis non est a caritate.
sed bene potest esse cum caritate et est ab effectu
nature caritatem cōcomitante. Loquēdo autē d̄
mercede tpali non est diligendus deus. p̄p̄ mer-
cedem scilicet p̄ncipaliter. s. diligere potest. p̄p̄ ta-
lē mercedem sic p̄p̄ aliqd adiuuās ad motū di-
lectionis sic distributio quotidiana est rō aliq̄ q̄
canoic⁹ vadat ad ecclesiā. s. n̄ debet esse rō p̄nci-

palis.

Sequit̄ videre de sexto scilicet d̄ odio. quod
opponit dilectioni. Circa qd sciendū q̄
odium dei est maximū peccatorū. semp̄ em̄ qd ē
fm se est potius eo qd est fm aliud. In odio autē
dei volūtas auertitur a deo fm se. In alijs autē
peccatis auertit a deo non scdm se. s. sed aliud
scilicet in quantum appetit aliquā inordinatā
dilectionem. que habet auersionē a deo annexā
vnde odium dei scdm eho. est maximum peccatū
in spiritūscm. scdm q̄ peccatū in spiritūscm
nominat aliquod genus speciale peccatū. vñ
non computat̄ inter species eius. quia in om̄i
eius specie inuenit̄ fm eho. Intelligendū tamen
q̄ etsi deus vt apprehendit in seipso non possit
odiri. quia vt dicit dyonisius. 2. c. de diuinis no-
minibus. omnibus amabile est p̄mū bonū
odiri tamen potest a pueris fm qd apprehendit
vt actor aliquoz effectū qui repugnant eorū
inordinate volūtati cuiusmodi sūt inflicio pe-
nā et phibitio peccatorū. Odium etiam p̄mi
cum opponatur caritati est peccatum. vnde. 1.
jo. 2. qui odit fratrem suū in tenebris est scilicet
spiritualibus que sūt peccata. imo est etiā gra-
uissimū peccatorum que cōmittunt̄ in p̄xi-
grauissimum inquam quantum ad volūtas
deordinationem. licet ea que cōmittunt̄ extē-
sint grauiora quantum ad p̄xi-lesionem.
Oritur autē odium ex inuidia directe fm eho.
Et hoc vult greg⁹. 31. mox. Ex ira vero di-
spoliue. qdā vero dicit vt refert rich. q̄ p̄p̄
odium orit̄ ex iracūdia. licet aliqd odium ex aliqua
inuidia oriāt̄.

**De gaudio accidia et inuidia ti-
tul. 63.**

Deinde considerandū est d̄ effectibus conse-
quentibus actum caritatis p̄ncipalem
qui est dilectio. et de vicis eis oppositis
et p̄mo de effectibus interioribus. scdo de exteri-
oribus. Inter vero interiores. p̄mo de gaudio.
scdo de accidia. tercio de inuidia que duo gau-
dio opponunt̄. Circa p̄mū sciendū q̄ amor
causat gaudium quando adest amatum. causal
autē est amor dei q̄ ex hoc ipso q̄ amat est in ami-
te p̄ nobilissimū eius effectum fm illd. 1. jo. 2.
qui manet in caritate in deo manet et de⁹ in eo
et id spūale gaudium qd de eo habet ex caritate
catur.

Amr. 11

Sequit̄ videre de scdo. s. de accidia. Circa
qd nō q̄ accidia fm damū. est qdā tristitia
aggrauans que scilicet ita dep̄mit animū hōis
vt nichil ei libeat agere. et idō accidia importat
quoddam tedium opandi. vt patet ex glo. sup
illd psal. omnem escam abho. est aia eoz. Et
a quibusdam dicitur q̄ accidia est corporis men-
tis bona inchoare negligens. h̄ autem tristitia
est semper mala et peccatum. vnde interdictur
ecclesiastica. 6. non accidens i vinculis eius. s.
spiritualis sapientie. Et fm alex. in scdo scribi-
tur p̄ vñ. c. quia dicitur ab accidine. vnde pro-
uer. 10. dicitur. sicut acetum dentibus et fum⁹
oculis. sic piḡ his qui miserūt cū. hic compa-

pigda siue acedia aceto. quia sicut acetum infert
dentibus nocumentum corporale scilicet aerodine
ita hoc peccatum infert anime nocumentum spirituale
scilicet quando a credinem spiritualem ex qua pue
nit cetium spirituale boni spiritualis. Sed vero hu.
dicit ab ad greco quod est cura siue anxietas ai
fm vero grecum debet scribi cum aspiratione
sicut achidia. ut dicit frater jo. thetonicus.
Est autem acedia fm genus suum peccatum mor
tale. cum fm priam rationem contrariet car
tati. Nam prius effectus caritatis est gaudium
de deo. ut dicitur e sup. Acedia vero e tristitia de
bono spirituali inquantum est bonum diuinum. et id fm
genus suum est mortale. et hoc est verum quia do
motus eius ptingit usque ad rationem. ita q. p
cedit infugam et horrorem et detestationem bo
ni diuini. quando vero sistit tantum in sensuali
tate tunc est venialis. e etia viciu capitale ut vlt
grego. 31. mox. et e filie sunt sex fm ggo. ibid
scilicet malicia qua quis detestat bona spiritualia.
rancor s. contra homines ad bona spiritualia induc
tes. pusillanimitas respectu consilioy. despera
tio. torpor circa precepta. vagatio mentis circa il
licita.

Ut in 14.

Sequit videre de tercio scilicet de inuidia.
Circa qua sciendum q. sic dicit dan. in 2o li
bro. inuidia est tristitia de bonis alienis obiectu
em tristitie est prius malum. Et fm hoc de bonis
alterius potest esse tristitia. prout apprehenditur ut
malum prius. et hoc facit dupliciter. vel inquantum
ex eo nobis aliquod picum lumen immittit scilicet ut ab
eo ledamur. et huiusmodi tristitia non est inuidia. s.
est effectus timoris ut dicit plus in secundo rhexo
nice. et potest esse sine peccato. ut dicit grego.
22. mox. vel inquantum est diminutum prius
glorie vel excellentie. et hoc est quando exceditur
ab alio in illo bono. et hec tristitia est prius inui
dia. et est semper praua ut dicit plus 2o rhexo
nice et est ex genere suo sp. peccatum mortale cui
repugnet caritati. quia dolet de bono proximi de
quo caritas gaudet. job. 4. puulus occidit inui
dia. Et tunc prius motus inuidie quandoq. etia
in pfectis viris qui insurgunt ex surreptione qui
sunt veniales. Et simile est de inuidia puulorum
in quibus non est usus rationis. et de motu i
uidie fm quod est passio sensualitatis. Secundo potest
esse tristitia de bono alterius inquantum deest no
bis illud bonum quod ipse habet. et hec prius est zelus
ut dicit plus. 2. rhexonice. et si sit de bonis hone
stis est laudabilis. fm illud. 1. cor. 12. emulamini
carismata meliora. si autem sit de bonis temporalibus
potest esse cum peccato et sine peccato. Potest etia
tristitia esse de bono alterius inquantum ille e il
lo indignus. que quidem tristitia ut dicit plus.
2o. rhexonice est de temporalibus bonis. et dicit
fm eum nemesis et ptingit ad bonos mores. Et
hoc ideo dicit. quia reputabat illa magna. sed
scdm fidem nichil sunt respectu futuroy bonoy
quod uant bonis. et id huiusmodi tristitia phibet i psal.
nobis emulari in malignitibus. et c. Non isup q. i
uidia fm plus. 2. rhexonice opponit nemesis et
nisi. s. nisi directe fm oppositoy principalis ob

iecti. tristitia enim de bonis proximi. misericordia
vero de malis. Nemesis vero opponitur ex par
te eius de cuius bono tristatur. tristatur enim de bo
no dignorum. nemesis vero de malo indignorum
misericordia autem virtus est et prius caritatis
effectus. unde inuidia opponit misericordie et
caritati. Est autem inuidia viciu capitale ut dicit
grego. 31. mox. et tamen est filia inanis glorie.
dicit enim plus. 2o. rhexonice q. amatores bono
ris et glorie magis inuidant. et forte propter hoc
fm tho. non ponit viciu capitale. Neq. ab ysi
doro li. de summo bono. Neq. a cassiano li. de in
sticulis cenobioy. Sed tamen ut dicit grego.
ibidem vicia capitalia inquantum sunt sibi sumpta
ut non in vnum de altero pferat. unde non est
contra rationem capitalis vicij quod ex alio
oriatur. Inuidie vero filie fm grego. 31. mox. sunt
quinq. scilicet odiu susurratio qua scilicet quis di
minuit gloriay alius i oculo. defectio qua quis di
minuit manifeste. Exultatio in aduersis. pex
et afflictio in prosperis eius. h. tamen vltima est.
vno modo ipsa inuidia inquantum. s. alijs est de
prosperis alicui. scdm quod habet quandam glori
am. Alio modo est filia inuidie fm q. prospera proximi
eueniunt contra conatu inuidientis. Emulatio
autem et inuidia p eodem accipiunt in scriptis
sanctis inuidiam generaliter sumendo. sumen
do autem utroq. prius sic inuidia attendit in actu
interiori. Emulatio vero in actu vel effectui ex
teriori. ut dicit glo. sup illud ad gal. 4. emulatio
nes inuidie.

De pace et vicijs oppositis a
culis. 62.

Postea considerandum est de pace et vicijs
oppositis sibi. et primo videndum est de pa
ce. scdm de discordia que est in corde. 3o
de contentione que est in ore. quarto de rixa.
quinto de seditione. sexto de scismate. 7o de bello.
hec enim quatuor vltima opponuntur paci qua
tum ad opus. Circa primum sciendum q. viciu
q. est pax ibi est concordia non tamen ecouer
so si nomen pacis prius sumat. Concordia enim
prius sumpta est ad altem. s. inquantum volu
tates diuersoy cordium simul conueniunt in
vnum consensu. Et sic concordia importat vni
onem appetitu diuersoy appetentiu. et scdm hoc
concordia potest esse aliquoy impioy i malo. Su
per hanc autem vniouem quandoq. importat vni
onem appetitu et motu vnius appetentis. s.
appetitus sensitui. et appetitus intellectui. et h.
non est impioy. quia pax non est ipsius. ut dicit ysa.
49. non est pax impiis. Pax autem vera et pfecta
p qua omnis appetitus vnum quietat in vno.
habet tamen in patria. hec enim est vltimus finis cre
ature rationalis. de qua in psal. qui posuit fi
nes tuos pacem. pax vero que habet in via est im
perfecta. quia est pncipalis motus anime quiescat
in deo repugnat tamen alij intus et ex qui per
turbant pacem istam. Appetunt tamen oia pa
cem ut dicit aug. 19. de ci. et dyo. c. 9. d. di. no
mie enim appetens appetit tranquille et sine impe
dimento peruenire ad illud quod appetit in quo

consistit ratio pacis quā au. 19. de ci. dei ordis
tranquillitate diffinit. non tñ omēs appetūt ve
rā pacē. s; qdā apparētē ut mali appetūt. siquā
pacē mō et appetitū sibi opetenti. bellantes etiā
appetūt pacē q; bellādo ad pfectiōē pacē qm ha
beāt puenire qrit. Sic at vult pbs. 9. ethi. ad
amiciciā pmet concordia in bonis sferentibus
ad vitā et papue in magnis. vnde et tull. de
amicicia dicit q; amicorū est idem velle et nolle.
vnde dissensio de mīmis et de opatioibus n re
pugnat impfecte pacē que habet in via. Est at
pax ppi. effect. caritatis. s; illō psal. pax mī
ta dīli. legem tuā.

Artic. 11.

Sequit̄ videre de scō. s. de discordia. Circa
quā scēdō q; cū opponat discordie h pē esse
dupl. vno mō p se ut cū q; a bono pxi i q; sē
tre d; dissēnt scēnt et ex itēdōe. et h ē pēz mor
tale ex suo gñe ppe srietatē quā h; ad caritatez
ex qua concordia catur. vnde ad gal. 4. dissen
siones. i. discordie ponunt inter opa carnis. de
quibus subdit ibi qui talia agunt regnuz dei
non subsequitur. pmi tamen motus hui. di
scordie ppter actus impfectionē peccata sūt ve
nialia. Alio p accūs ut qñ aliq; intēdūt aliq; d
bonū pñēs ad honore dei vel utilitatē pxi.
s; vn. existiat hoc esse bonum ali. nō. Et tunc
discordia est p accūs d bonū pxi ut fuit mē
barnabam et paulū acē. 14. qd pertinebat ad de
fectū humanū. licet hoc pxi fuerit ex dīa. pui
dentia ppter utilitatē ssequenē ordiatū. Et tē
discordia nō est pēz nec repugnat caritati n
sit cū errore circa necessaria ad salutē. vel n sit
cū debita pñada. Est at discordia filia inais
gle. ut dīc gregō. 31. mox. et h est vez loquē
do de discordia p quā q; psequit qd suū est. et i
cedit ab eo qd est alter. q; vero ab alter. volū
tate recedat pmet ad inuidiā. Vñ fm h ab i
uidiā catur.

Artic. 12.

Sequit̄ vidē de 3. s. de sēdōe arc quā scē
dū q; pē suū ēpliat. vno pnt dīc ipugna
tionē veritatis et modū sordiatū s; q; dīc abzo
q; sēdō ē ipugnatio veritatis cū sidentia clamo
ris et sic est peccatū mortale. Nota q; h clau
sula. s. cum sidentia clamoris est arcūstantia
aggrauans vnde etiā sine ea potest impugna
tio veritatis esse sēdō. vñ s; alex. gñaliē pē di
ci sēdō ipugnatio veritatis pñsistens in sione
cā vincendi. hoc ei sdiō videt poni in glo. 2.
thim. 2. sup illō noli sēdē vñs. nemo mē se
patē vñd licet sciat vera esse que audit. Alio
modo pnt est impugnatio falsitatis cū debita
acrimonia. et sic est laudabilis. 3. modo potest
sumi. pnt est impugnatio falsitatis cū mō in
ordiatō et sic potest esse peccatū veniale. n forte
tāta sit inordinatio q; ex ea aliq; scādalizent. Vñ
apl. cū dixisset. 2. thim. 2. noli contendere ver
bis. subdit. ad nichil est vñle n ad subuersiōē
audientū. Contentio autem de qua dīc job.
19. nunquid qui contendit cū deo tā facile quie
scit. sumitur ibi cōiter p disputationē. Et fm
alex. contentio potest fieri plī b; de cāis. pmo cā
malignitatis ut cū quis vult iniuste vicere ut

āos simpliciū svertē. et sic est pēz mortale. et
phibet. 2. thim. 2. noli sēdē verbis. si tñ h i
bis in quib; n ē pēz ex qua dā leuitate fiore
pēz mortale n esset. Scō cā nēitatis sic nō
est peccatū. vñ sup illō puer. non contēdas ad
uersus hoīem frustra. glo. non vetat sēdē
stra malefacentem ut corrigat quia h frustra
nō sit. quia certa nēitas cogit. 3. cā exeratio
nis. sic n ē pēz mortale. licq; aliq; ppter debi
tū modū sēngat esse veniale. 4. cā eruditōis.
sic nō est peccatū. 4. ex qdā titillatōe gle l hono
ris. sic videt esse peccatū veniale. sic videt ac
api luc. 22. facta est sēntio q; eoz videt esse
maior. 6. potest dīc sēntio conat bone opati
onis. s; illō luc. 13. sēndite intrare p agustaz
portā. Est at sēntio filia inanis gle. est tñ affi
nis inuidie. s. inquantū dissēnt ab eo cū quo s
tēndit.

Artic. 13.

Sequit̄ vidē de 2. s. de rixa. Circa quam
nō q; sic dīc glo. ad gal. 4. vbi rixē ponit
tur int opa carnis. rixē sē qñ hoīes ex ira se p
cutiūt. et iō rixā videt esse qdā puatū bellū qd
agit int pñas puatas n ex aliq; publica auctē.
s; magis ex inordinata volūtate. et iō s; peccatū
tū. et i iuadente iniuste est mortale. In defendē
te vero se qñq; pē esse sine pēz. ut si solo aio i
pellendi iniustā illatam et cum debito modera
tione se defendat. vñ nec rixā ppe dīc pē ex pte
ei. Qñq; sit cū peccato ut si aio vindictē oīi
vel etiā imoderate se defendat. sed cū venialē qdē
qñ aio mot. leuis vindictē vel oīi se imiscet. l
cū nō mltū excedit moderatā defensionē. Cum
mortali aut qñ aio effrenato insurgit in impu
gnatē ad occidēdū eū vel grauiter ledendū
Inuadentes aut publica potestate non dicunt
rixam. s; r inordinate se defendentes resistēdo pu
blice potestati. Est at rixā filia ire ut dīc gregō.
31. mox. puer. 14. et 19. dīc vir iraciō. pnt
cat rixas qē.

Artic. 14.

Sequit̄ vidē de 4. s. de sēdōe. hoc at s; por
tat qñdā sēdōz. et h sūit cū bello et rixā.
s; differt ab eis in duob; pmo q; illa impor
tant mutuā impugnationē i actu. sed sēdō
potest dīc sine hui. impugnatione fiat in actu
sive sit pparatio ad talē pugnā. vñ. 2. cor. 12. d;
glo. q; sēdōes sūt cumule. ad pugnā. s. cā
aliqui se pparāt et intēntant pugnare. Scō q;
bellū est ppe s; extraneos et hostes qñ multitudis
ad multitudinē. rixā aut est vñ. ad vñl pau
coz ad paucos. sēdō vero ppe est inter ptes
multitudis vñus iter se dissēntes ut cum
vna pars ciuitatis exat ad tumultū contra
aliā. differt aut a sasmate. quia sasma opponit
spūali vñitati multitudis s; licet ecclīa sit et i
portat dissensionē spūalem. sēdō vero oppo
nit vñitati multitudinis epali vel seculari. i.
portat et pparatōz ad pugnā corporālē. Est autē
sēdō pēz mortale ex suo gñe. vñ. 2. cor. 12.
phibent sēdōes inter illa q; sūt peccata mor
talia. Et tanto ē graui. qñto b; cōe qd ipugna
tur p sēdōnē est mai. qm bonū puatū qd i
pugnāt p rixam. pmet aut peccatū sēdōis

pmo et pnapaliter ad eos q seditione pcurat
qui grauissime peccant. scdo ad eoz sequaces
qui vero resistunt eis p defensione omunis boni n
sunt dicendi sediosi. Perturbatio vero regimif
tyrannid cum non sit iustum quia non ordi
nat ad bonum cde sed ad pnatum. ut patz per
pbm. 3. pol. et. s. ethi. non habet rationem se
ditiois. vnde laudat qui multitudinem liberat a
tyrannica potestate n forte qn sic inordinate
pmbat regimie tyrani. q multitudinis subiecta
part maioris detrimentum ex pcurbatōe oseqn
ti q ex regimine tyrani. Magis aut tyrannus
sediciosus est qui in populo sibi subiecto discō
dias et seditiones nutrit ut etiā dñari possit
b em est tyrannicu cū sit ordinatū ad pnatū bo
psidēis cū dāno multitudis. Ad opuat aut
seditio inter pcta capitalia nec inter ea q oziū
ex illis ut patet. 3. mox. q continetur sub di
scordia sicut et scisma.

Sequit videre de 6. s. de scismate. scisma a
at fm ysid. li. ethi. a scissione dñ aīozu
scissio vero opponit unitati et ideo pprie peccatū
scismatis est peccatum spūale ex hoc q quis in
tendit se separare ab unitate quā caritas facit et
ideo pprie scismatid dicitur qui sponte et ppria
intentione se separet ab unitate ecclesie que est
unitas pnapalis. vnde scisma a canoistis defē
bit p est illud ab unitate vel cōitate discēs
sus. 2. q. 1. scisma. Unitas aut ecclesie atten
dit in duobus. s. in cōnexionē mēbroz ecclesie
admittit siue cōcatōe. et ordinatione oīm mē
broz ecclesie ad vñ caput. s. xpm. cui vicari
est papa. et ideo scismatid dicitur qui subesse re
nuat pape et hoc cū quadam rebellionē saliz cū
pna dter pcepta eius ptemūt. et eius iudiciū
subire refugit. et etiam illi qui mēbris eius cō
municare nolūt. Differt aut scisma ab heresi
quia heresis pprie opponitur fidei. scisma autem
unitati ecclesiastice caritatis. vnde sunt diuersa
vicia. Et potest etiam dici q differūt sic species
et genus. quia oīs hereticus est scismaticus et n
econtrario. nisi scisma durauerit. quia tunc in
heresim incidit. In fine enī sibi cōfingit herē
sim ut recte videat ab ecclesia recessisse. ut dicit
hier. 23. q. 3. iter scisma. vñ isid. lib. 1. heresis ē
gram. peccatum scismate in genere suo. q il
la est contra deum scdm qd est in se veritas p
ma. hoc autem est contra ecclesie unitatem q
est minus bonum deo. vnde heresis pnum locū
tenet in penis. 23. q. 1. qui est in omnib. Pos
set tamen contingere q aliquis scismaticus pec
caret graui q aliquis infidelis. vel pp maior
rem contemptū. vel ppter maius pculū qd idue
ut pp aliud hūdi. Hier. tñ videt scire q scis
ma sit graui peccatū heresi et omni alio pecca
to. quia deus ipm graui punit sicut patet p
opue in chore dathan et abiron. quos viuos ē
ra absorbit numer. 16. et. 2. q. 1. non aufe
ramus. Ad qd dicit potest q scisma ex quo ē ra
dicatum et firmatum habet heresim annexam
vnde peccat contra illū articulū fidei. vñ am
sanctam catho. ecclesiam. et sic est idem emē qd

heresis et pena equalis. vel forte illi de qbus dñ
hier. 2. omiserūt scisma ex maiori contūacia.
et contemptu qm alij ydolatriā pp qd magis
peccauerūt et ideo graui puniti fuerūt. Punitū
tur autem scismatid et a deo ut pceptum est et
ab homine iudice. s. spūali p excoicationem
Eti non resipuerint deponunt. di. 23. in noīe
dñi. Eti non possit aliter destrui inuocandum
est brachiumulare. 10. q. 1. petimus. puniunt
tur et pecuialiter. 23. q. 1. q. 1. Quid at iur sit
de ordinatis a plas scismatis vi de infra tra
ctatu de sacramento ordinis. ti. a quo habet or
dines pferri. Quid et iuris sit de alienatōibz fa
ctis a scismatis. vide infra tractatu de sacro ordi
nis ti. de cais. et forma alienatōis res tpales ecci
ay. Scismaticus at volēs redire ad unitatē ecci
e cū omīe scisma vix aut nūquā sit sine heresi scis
ma debet abiurare et ad mādacū ecciē satisfacē.
et recipi cū manus impositione ut accipiat san
ctū spm qui extra ecclesiam non est nec dari pē.
2. q. 1. dicimus putandum scisma. Si at reco
aliat dicat secū dñ ordie misericordie dispēsa
tū pbare hz et q ab eo q pē dispēare. ex. e. c.
ultimo.

Sequit videre de septio. s. de bello. de hoc at
habitu est sup li. 1. ti. de bellis. Nichilomin
tamen pter ea que dicta sunt ibi possit hic pla
queri. s. vñ bellare semper sit peccatū. Re q n
nam bellare iuste fm legē dñam est licitum et
etiam regibus et pnapibus terre pceptum. fm
q dicit au. ad bonifacū comitem sup illō ps.
et nunc reges intelligite qd qm inquit reges
seruiunt in timore nisi ea que contra deū iusta
sūt religiosa seueritate phibendo atqz plectēdo
aliter em seruit rex quia homo aliter quia rex.
quia homo est seruit deo viuendo fideliter. quia
rex est pugnando fm legem iusticie virliē. Bel
lare autem iniuste illicitum est et phibitū. fm
q ostendit baruth. 3. vbi dicit de gigantibus q
ab imo fuerūt statura magni scientes bellū. n
hos elegit deus et. Ad maiorem ergo euidentā
scendum q ad hoc q aliquod bellū sit iustum
quatuor requiruntur. primo auctoritas pnapis
cui mandato est bellū gerendum. 23. q. 2. c. 1.
vnde et pnapibus dicitur in ps. eripite pau
et ege. de ma. pec. liberate. Secūdo cā iusta ut il
li saliz qui impugnat ppter aliquam culpā
impugnationē mereant. 23. q. 2. dñi. vñ au.
in li. 83. questionum. Iusta bella solent diffini
ri que vldscunt iniurias. sic gens vel ciuitas
plectenda est que vel iudicare neglexerit quod
a suis improbe factum est. vel reddere quod per
iniuriam ablatum est. Sunt autem iuste cause
plures scilicet malozum cohercio. bonozum sub
leuatio. 23. q. 1. apud. Re ablatay repetitio.
Iniurie a se vel ab alijs ppullatio. 23. q. 2. c. 1. et
c. domū. Patrie defensio. infirmoz pfectio. 23.
q. 3. fortitudo. tercio requiritur ut intentio bellan
tū sit recta. 23. q. 1. quid culpā. et capitulo ap.
vbi dicit au. li. de verbis dñi. apud vos dei cl
tores etiam bella ptractantes sūt qui non cupi
ditate aut crudelitate sed pacis studio gerunt

ut mali coherceant et boni subleuentur. **2°** requiritur modestia. Et hec consistit in duobus primo ut tantum accipiat ut sibi reputet satisfactum et non ultra. **Q**uiles enim habens contra aliquem iustum bellum suum facit licite quicquid capiat ab hoste vel ab adiutoribus eius siue subditis siue alijs donec sibi sit satisfactum secundum suam conscientiam de omni damno dato et labore et opis tam suis quam hominum suorum. vel donec hostis ius offerat et satisfacere velit. ultra hoc autem nihil accipere debet nisi propter immanitatem criminis propter uanum meruerit omnibus bonis. ut propter heresim vel crimen lese maiestatis. secundum ray. et roth. **S**ecundo consistit in hoc ut non ledat eos qui in nullo possunt aduersariis suis auxilium vel fauorem mouens enim iustum bellum potest non tantum aduersarium sed etiam uasallos et subditos eius et complices ledere. **ex de offi. dele. c. 1.** Alij dicunt quod non potest res predictorum capere vel personam nisi quando pugnant contra eum nisi forte de rebus illorum vel edificijs ledere. **hec hosti. ex de re. sti. spo. olim.** Si aliquod horum defuit est iniustum bellum. Si tamen hominia defint et tantum prebus repetendis qui sibi bellum non tenetur restituere nisi illud quod abstulit ultra illud quod habuit ille de suo. Sed obicit contra predicta illud **q. 26. omnis qui acceperit gladium gladio peribit.** **ex de iur. au. l. 2. contra manicheos.** Ille accipit gladium qui nulla superiori aut legitima potestate iubente vel concedente in sanguinem alicuius armatur. qui vero ex auctoritate principis vel iudicis si sit persona privata vel ex zelo iusticie quasi ex auctoritate dei si sit persona publica gladio utitur. non ipse gladium accipit sed ab alio sibi commissio utitur. unde ei pena non debetur. Nec tamen illi qui etiam cum peccato gladio utuntur semper gladio occidunt. sed ipsi semper suo gladio peccant quia pro peccato gladij eternaliter puniuntur nisi eos peniteat. Obicit iterum illud **q. 4. ego autem dico uobis non resistere malo.** **ex de iur. au. l. 1.** de sermone domini in monte semper fuit seruanda in preparatione animi. ut scilicet homo semper sit paratus non resistere vel se non defendere si opus fuerit. Sed quandoque tamen aliter agendum est propter commune bonum et etiam eorum cum quibus pugnatur quia ut dicitur **au. in epl. ad marcelinum.** cui licenda iniquitatis eripit utriusque uictor. **U**t iuste bellum possit hostes capere et rebus spoliare. **ex bellum autem est iustum simpliciter aut ex causa si simpliciter puta ex edicto principis. liberi homines capti. sunt serui capiendi. et in domum eorum transeunt res occupate.** **ff. de capti. et postliminio reuersis. l. hostes.** Et tunc peccat seruus si a domino recesserit. **23. q. 4. dicat.** **U**n res feudales in bello capte erant occupantis. saluo tamen iure domini innocentis. **ex de here. ex coi. cam.** Si vero sit iustum ex causa puta quod sit ad defensionem et persecutionem iuris tunc autem bellum habet iurisdictionem super illos quibus mouet bellum aut non si sic quia scilicet subditi sunt rebelles tunc potest res eorum inuadere et suas facere. **ff. de**

le. 3. l. 1. Si autem non habet iurisdictionem iuste tamen pugnat quia alius inuadit eum. ut vi repellere potest et hominem percutere cum modum inculpate tutelae licet. Non licet autem ei personam vel bona eius capere et detinere sed res sibi ablatas potest vendicare. **ff. de rei ven. l. 1. rem actio. hec hosti. ex de iure iur. si.** Si autem res ei sine distractive et ipse loco earum tantundem de rebus illius abstulit restituere non tenetur. Debet tamen penitentia sibi imponi pro rapina sicut dicitur de illo qui furatur est. **10. lib. 1. et qui debeat sibi. 10.** **U**t clericis et episcopis liceat facere bella. **ex q. non. scilicet bella illa que ad sanguinis effusionem ordinantur quoniam potius debent esse parati proprium sanguinem effundere pro christo ut ope imitentur quod gerunt ministerio altaris in quo sub sacramento representatur christi passio.** Et id statutum est ut effundentes sanguinem etiam sine peccato sint irregulares. nulli autem alicui officio deputato licet illud pro quod reddere indignum illo officio. hinc dicitur petro in persona episcoporum et clericorum. **q. 26. mitte gladium tuum in vaginam. ac si apte dicat. accen. tibi tuique preces foribus inimicos dei corporali gladio licet persequi de cetero autem in exemplum patientie gladium in uaginam conuertere.** **23. q. 8. clericus.** Possunt tamen prelati et clerici ex auctoritate superioris bellis interesse non ut manu propria pugnent sed ut iuste pugnantibus spiritualiter subueniant suis cohortationibus absolutionibus et huiusmodi spiritualibus subuentionibus. Possunt etiam disponere et inducere alios ad bellandum iusta bella. non enim interdicitur eis bellare quia sit peccatum sed quia non conuenit eis tale exercitium. **23. q. 8. hortatu.** In persona vero propria debent uel armis spiritualibus. **secundum illud. 2. cor. 10. arma militie nostre non sunt carnalia sed spiritualia que quidem sunt salubres admonitiones deuote orationes contra pernicies sententia excoicationis.** **Ad hanc etiam questionem valent ea que dicta sunt li. 1. et de homicidio. questione. verum liceat clericis maleficos occidere.** De hac materia hosti. **ex de iur. tri. sup. decre. innoc. xpi dilectio et modo habet in sexto positus super diversorum sententiarum in fi. sententiam suam ponens dicit quod clericus habentes iurisdictionem temporalem inordinatim possunt arma sumere pro sua et suorum defensione quia hec omnia iura permittit. et probatur. **23. q. 1. noli. et. q. fi. 2. his ita. ut q. 2. in registro. et c. scire.** Si vero temporalis iurisdictionis non habent. tene quod notauit 10. et alij supradicti scilicet quod talibus non licet sumere arma in propria persona nisi ad defensionem sui vel nisi hortando. **ut. 23. q. fi. 2. ecce quod hec hosti.** **U**trum liceat uel insidijs in bellis. **ex q. sic aliquo modo in bellis iustis.** Insidie enim ordinantur ad fallendum hostes. **Dupliciter autem potest quis ex dicto vel facto alterius falli. uno modo ex hoc quod dicitur ei falsum vel non seruatur ei promissum et hoc nunquam amittit. Unde hoc modo nullus debet fallere hostes. Sunt autem quedam iura bellorum et federa etiam inter ipsos hostes seruanda.****

De dicit ambro. li. de offi. Alio modo ex eo qd nō
aperit et ppositum. hoc autem non semper tene
tur homo facere. vnde dñs iussit iosue insidias
ponere habitatoribus hay. vt habet iosue .8.
Et huiusmodi insidie non dicuntur ppe fraudes.
nec repugnant iusticie nec voluntati ordinate.
Esset enim inordinata voluntas si quis vellet si
bi nichil ab alijs occultare. **¶** Vtrum in festis
liceat bellare. **¶** Et observatio festorum non im
pedi ea que ordinantur ad hominum salutem
etiam corporalem. vnde dominus arguit iude
os jo. A. dicens. michi indignamini quia totū
hominem saluū feci in sabbato. multo magis
atē conseruāda salus reipublice qm salus cor
poralis vnius hominis. Et ideo p tuitione rei
publice fidelit licet iusta bella exercere in dieb
festinis. si tamē hoc necessitas poscat alias non
q. q. si nulla.

De misericordia. ti. 64.

Deinde considerandū est de misericor
dia. huic ppe opponit inuidia vt di
ctum est supra. dicitur autem miseri
cordia quia habetur misericordia super alteri
us miseria. vnde dicit an. 9. de d. di. miseri
cordia est aliene miserie in corde nostro spassio q si
possum subuenire cogimur. vnde misericordia
nō est ad se in similitudine sicut et iusticia
fm q in hoie considerant ptes diuerse vt dicit.
4. ethi. Et fm hoc dicit eccl. 20. misereere aie tue
placens deo. Est autē misericordia potissima in
ter omnes virtutes ad primum punentes. sicut
est etiam actus potioris. supplere enim defectus
alicui in quantum huiusmodi est superioris et meli
oris. vnde sup illud. 1. thim. 4. pietas ad oia va
let. dicit glo. ambro. summa discipline xpiane in
misericordia et pietate est. Et loquitur quantum
ad opa exteriora. Interior tñ affectio caritatis q
deo pūgit dilectōi et misericordie in pimos p
fuit.

De beneficentia. ti. 66.

De ea considerandum est de exteriorib
actibus vel effectibus caritatis. Et p
mo de beneficentia. scdo gliderandū est
de elemosina que est quedam pars beneficentie.
sed de ipsa dicit infra li. 4. Tercio de correctio
fraterna que est quedam elemosina. Quarto de
offensione et scandalo que opponunt beneficentie
et correctioni. De beneficentia autem satis di
ctum est titulo de caritate arti. 3. et 8. Adp sent
autem nota q beneficendum est omnibus fm
illud gal. vlt. duz ty habem opemur bonū ad
omnes cum beneficentia sit effectus caritatis q
se extendit ad omnes. Et si omnibus non pos
sumus benefacere in speciali nullus tamen est
de quo non possit casus occurrere in quo opor
teat in speciali sibi benefacere. Et ideo caritas i
qrit vt homo et si non actu benefaciat habeat
tamen in animo suo vt cuiqz benefaceret si loc
et temporis oportunitas adesset. Aliquibus ta
men vt excommunicatis et hostibus reipublice
potius sunt subtrahenda beneficia in quantum
p hoc arcantur a culpa. si tamen necessitas im

mineret eis subueniendum esset. modo tamen
debito ne natura deficeret nisi scdm ordinem
iusticie paterent. Licet autem omnibus sit be
nefacendum p loco et tempore magis tamen ce
teris paribus nobis magis conueniens. Gratia
enim et virtutes ordinem imitant nature que i
stituit deus. Est atē talis ordo nature vt qdlibet
agens naturale p pus magis diffundat actōz
suam ad ppinquiora sibi sic ignis magis cale
facit ppinquiora. et ideo debemus esse magis be
nefici ppinquioribus nobis. Propinquitas tñ
vnius hois ad aliū attendi potest fm diuersa i
quibus comunicant homines adinuicem vt cō
sanguinea in naturali diuisione. conuies in
culi. fideles in spiritali. et sic de alijs. Et fm
diuersas diuisiones sibi diuersimode diuersa
beneficia sūt dispensāda. h tñ pē variari fm di
uersitatē locoz et tpm et negotioz.

De correctione fraterna. ti. 64.

Dista considerandum est de correctio
fraterna. Et pmo cuius virtutis actus
est correctio fraterna. scdo quid est fra
terna correctio. terdo vtrum et quō sit aliquis
corrigendus. 4. de obligatōe pcepti de correctio
ne fraterna. quito vtz pceptum illud q. 18. si
peccauerit in te frater tu. vade et cor. q. intel
ligi debet tantum de peccante occulte. sexto de or
dine fraterne correctiois. septimo de testium ad
ductione. 8. vtz frater qui lucratus est fratre
corrigendo eū inter se et ipm solū. teneat pla
to papianti p obedientiam reuelare ipm corre
ptum. **¶** Circa pnum scendum est q duplex ē
correctio delinquentis vna que adhibet remedi
um peccato in quantum est quoddam malum
ipsi peccantis. Et hec est ppe correctio fraterna
que ordinatur ad emendationem delinquentis.
remonere autem malū alicui eiusd rōis est et
bonum eius pcurare. pcurare autē fratris bonū
pūnet ad caritatem p quam volumus et opari
bonum amico. vnde et correctio fraterna actus
est caritatis. quia p eam repellimus malū frāis
scilicet peccatum cui remotio pūnet ad carita
tem magis qm etiam remotio exterioris dñi
vel etiam corporalis nocuenti. Alia vero cor
rectio que adhibet remedium peccati delinquen
tis fm qd est in malū aliorum et papue in no
cumentum omnis boni. et talis correptio est
actus iusticie cuius est seruare rectitudiez iusticie
vni. ad aliū.

Actus. ti. 64.

A circa 2. scdnd q sic ex verbis domini. et
sancto colligit. fraterna correctio est ad
monitio fratris d emendatione peccatorum ex
fraterna caritate pcedens. Ad cuius euidentiam
scendum q corrigere fratres est cor eius de ma
lo ad bonum rapere. rapi autem dicunt q dō
et quasi subito auferunt. vnde et sillaba corri
pi dicit que raptim et quasi subito pūndat.
Cito autem frater de malo ad bonum transfer
tur dupliciter. primo cum turpitudine peccati si
bi et pulcritudo vel honestas boni ostenduntur.
secundo cum pena inflicta scetur vel infligēda
timetur. Et fm hoc duplex est correptio. vna

est fraterna in qua bonū fratri persuadet a quo :
cūqz. Et turpitudine peccati vel pulcritudo boni
dimissi ostendit. Alia est potestativa in qua pe-
na infligenda comminatur vel iam infligit ut de
peccato ad statū bonū correptus revertatur. Et
hī ē platoz. p̄ma diffinitio hic et non secunda.

Et nota qd cū dī correptio fraterna ē admo-
nitio fratris. Nomine fratris intelligit oīs ho-
mo peccator siue inferior. siue par. siue superior.
Omnes enī fratres sumus in xpo. potius enī po-
nit nomen fratris qm hominis vel peccatoris
quia frater est nomen amoris et caritatis et hu-
iusmodi. Hec autē correptio fit vel fieri debet ex
fraterna caritate. Vnde au. de verbis dñi sup
qd. 6. debemus amando corripere non nocen-
di cupiditate sed studio corrigendi. Ad hī nota
qd corripere interpretatur. i. simul rapere vel corra-
pere. Non transferre autē nec sumere in hac ma-
teria rapere s̄m qd sonat in violentiam. sed s̄m
qd dicit festinationem quasi subito de malo ad
bonum translationem. Audito enī a corripien-
te qm turpe. qm damnosū qm puniendum sit
peccatum commissum. et quantum sit bonum di-
missum merito raptim et festinanter debet
peccator peccatum dimittere et ad virtutem re-
dire.

Actus. iij.

Quarta tercia quæritur p̄la scilicet utz aliq̄
fit corripiendus. R. qd sic s̄m illō m̄. 18.
si pecca. in te frater tu. 1. Et autē frater corri-
piendus quadruplī de cā scdm au. li. de cor.
et gratia. p̄mo ut peccatum suū et se cogno-
scat. puer. 29. virga et correptio tribuit sapien-
tiam. 2. ut de peccato agnito dolorem pudorem
et timorem habeat. 3. ut peccator se deformem
ex peccato videns. reformationem desideret. et dū
um oret ne in tali feditate p̄maneat. q̄rto ut si
corripiens in correpto non p̄ficiat tamen corri-
pere sibi valet ut peccatum effugiat et meritū
sibi acquirat. Vnde. 23. mox. 20. c. dicit grego. ca-
ritatis zelus mala que corrigere nō valet incre-
pare nō desinat ne se p̄cipue delinquentiū ex con-
sensu taciturnitatis adiuvet. Et au. li. de cor. et
gratia. dicit sine desperatōe corripiam. qd si fili-
us est pacis quē corripiam. requiescat sup eū pax
nostra finalit ad nos revertet. S; obiat q̄a
puer. 9. dicit. qui arguit impiū ip̄e sibi macu-
lā generat. Noli arguere deusorem ne odit te.
ergo peccator nō est corripiendus. R. salomō lo-
quit in casū nō absolute. s̄m grego. 8. mox. c.
49. ubi exponit illō verbū quādo ē peccator l̄
deus credidit p̄babiliter ex correctione peior fu-
tur. tunc non est corripiendus ut dicit ibidem.
aliter enī quādo sperat correctio est corripiendus.
In casū etiā aliquo qm nō sperat correctio. corri-
piē enī ne p̄cedat p̄l i malo. Vñ au. de cor. et
gratia. si aliquando timore non corripiam. ne
aliq̄s pereat cur etiā timore non corripiam. ne
aliq̄s inde p̄l pereat. Vtz correptio frater-
na sit dure vel leniter facienda. R. licet hic sit
difficile certam et vnā legem de corripiendo
dare. quia lex non potest dari de p̄ticularibus i
p̄ticulari. ut habet. 4. et hī correptio autem est

actuū singularium scilicet peccatorū. Potest enī
distingui ex parte peccatorum. quia quando pe-
ccatum fit ex ignorantia et infirmitate tunc de-
bemus corripere leniter et moderate. gal. 6. fra-
tres si p̄cupatus fuerit aliquis in delicto vos
qui sp̄uales estis instruite huiū in sp̄itu leni-
tatis. quando vero fit peccatū ex passiōe et sup
inducta mala consuetudine tunc est corripien-
dum partim leniter partim dure. ut dicit et hī
coz. 3. iuuenis passiōis secutor non solū per
suasionibus et monitionibus corripiendus ē
sed etiam obp̄brijs et contumelijs frequenter
indiget. p̄pter qd hely qui filios suos iuuenes
tales leniter corripuit et non dure. dicit eos nō
corripuisse. qd autem leniter corripuerit. habet.
1. Re. 2. Quando autem peccatum fit ex p̄ter-
uitate malicie et certa deliberatione. tunc corri-
piendum est autē tice et dure. vnde grego. in
pastoz. nonnulla peccata sūt vehementer incre-
panda. ut cum culpa ab autore non cognosca-
tur quanti sit ponderis ab increpantis ore sen-
tatur. Ex parte etiam corripiendiū distingue q̄a
illi qui corripunt aut sūt p̄lati. aut subditi.
si subditi aut sunt iuuenes et hī corripere l̄ mo-
nere debent humiliter. si autem sunt senes corri-
piant iuuenes moderate et mature. alios autē
scilicet consensiores reuerenter. p̄latos humiliter.
Si autem sunt p̄lati corripiant seniores obse-
crando iuuenes persuadendo. 1. et hī. 2. senioz
ne increpaueris. sed obsecra ut patrem. iuue-
nes ut fratres. hoc dico considerando conditio-
nes corripiendiū non conditiones alias peccan-
tiū. qd q̄ ad huiū vix brevis et cōis regula po-
terit inueniri. Quia tamen generosus est ani-
mus hominis. et ideo melius ducit qm trahit
s̄m senecam. dico qd correptioni dure semper mi-
scendum est aliquid blandicie saltem ut videat
tur correptio fieri ex compassione. Vnde sen. in
puer. semper obiurgatiōi aliquid blandicie
admisce. Quod autem dicit apls. et hī. 2. p̄d.
pe doce cū omni imperio exponēs ggo. mox. 23.
c. 21. dicit qd apls hī dicens. s. pape. 1. nō dñi
onē potētie. s; autoritatē suadet vice. cū impio
q̄ppe suadet qd p̄us agit qz dicat. Nā doctrina s̄b
ēbit fiducia qm p̄scientia impedit linguam. hec
gwal.

Actus. iij.

Sequitur videre de q̄. s. de obligatōe p̄cepti dī
correptione fraterna. Et circa hoc q̄runt
p̄la. s. vtz illō m̄. 18. si pec. in te frater tuus.
vade et cor. 1. sic p̄ceptū v̄l p̄siliū. R. scdm
gwal. in quæstionibz disputatis. corripere fra-
trē nō op̄tet n̄ de peccato. scdm illō m̄. 18. si pec.
in te et cetera. peccatum autem est duplex scilicet
veniale et mortale. correptio autem fit ad
lucrandum fratrem amissum p̄ peccatum.
Vnde m̄. 18. si audierit te lucratus eris. f. c.
non amittit frateris anima nisi p̄ peccatū mor-
tale. patet ergo qd corripere fratrem est p̄ceptū
quando peccat mortaliter. Et sic dicit eccl. 1. A.
vnicuiqz mandauit deus de p̄ximo suo. Est atē
p̄siliū qm peccat venialiter. et hoc videt dicere
au. li. de s̄mo. do. dicens. audiui. admonēte

et magna cura sapientem. si pec. in te frat. en:
us va. et cor. ipm. Ita q. admonitio intelligat
de peccato veniali nō de mortali. *hec gwal. glo.*
etiam super pōitum verbū dicit. ita peccat q.
fratrem videt et tacet. sicut qui peccanti non
indulget. *hec glo.* sed pceptum est peccanti in
dulgere. ergo pceptum est fratrem corripere.
Sed obicit quia an. pmo de trini. c. 10. dicit. ali.
quando a corripendis fratribus dīstunt hoīes
vel ppter laborem vel ppter verecundiam. vel
ppter vitiationem nocuenti temporalis q̄uis
displaceat eis malū eorum. *Nec tamen in dūit*
in illam damnationem que post hanc vitam
calibus pparatur. sed si correptio fraterna esset
peccatum desisteret ab ea ppter vitandum in
comodum temporale incurrerent damnationis
meritum. ergo talis correptio sub pcepto non
est. *R. fm rīdī. sup. quartum sen. dī. 19. q. 2. desī*
stere a correptione fraterna potest contingere ē
plūct. *Ino modo meritorie. s. quando homo*
desistit corripere. quia tempus non est nec loc.
Alio modo peridose quando salicq. homo pba
biliter sperat et credit q. possit suo verbo fratē
a peccato retrahere. et h. omittit facere ppter aliq.
modū temporale. tunc enim peruerit ordine
caritatis pl. diligens bonum tyale qm animaz
pimi et honorem dei. terdo modo potest hoc o
mitti ita q. h. c. omīssio non sit peccatum nisi
veniale. quando salicet ppter aliquod tempora
le modum habendum vel inmodum viciā
dum efficitur homo tardior vel minus diligēs
arca pūmorum correptionem. *Non tamen in*
tantum q. si constaret sibi q. ipm posset a pec
cato mortali retrahere. hoc non omittet ppter
incomodū temporale. *Et h. 3. mō intelligit au.*
toritas au. *Vt corripere aliū sit omnib.*
pceptum. *R. notauit jo. 2. q. 1. si peccauerit in*
te q. opi. dicentū q. omnes tenent ad pceptū
de correptione fraterna dura est et teneri non
debet. eo q. constituit omnes transgressores. *Et*
ideo dicit q. mandatum hoc extēdit solū ad eos
qui sūt in gradu vel magistratu constituti. *S.*
conerant hui. habet. 22. q. 2. tam sacerdotes.
Vi dicit q. tam sacerdotes qm reliqui fideles
omnes sūm am debent habere curam de his qui
perunt q̄ten. eoz redargutōe a pēis corrigā
que si icorrigibiles appareant ab ecclesia sepens.
Vi ad epl. 4. dī oib. nolite cōmunicare opib.
infructuosis. magis autem redarguite. *Ad 2.*
autem quod timet jo. et dicit q. si esset pceptum
omnibus omnes constitueret transgressores.
Respondet gwal. q. non est verum quia est pce
ptum affirmatiū ligans tantum p loco et tem
pore necessitatis. vt patebit infra. *Dicendum*
est ergo q. corripere fratrem peccantem in flūgē
do penam est tñi p̄latoy. s. corripere admonēdo
ad sui et peccati correctionem est omnium. qd
patet pmo p legem naturalem que dicit hoc fa
das alijs qd tibi vis fieri. au. qd tibi vis fieri.
i. debes velle fieri debes autē velle q. alijs te cor
rigat quando peccas vt te emēdes. igit et tu de
bes hoc alijs vnicuiq. facere. secundo hoc patet p

legem moysaycam. *Deut. 22. non preteribis bo*
nem aut ouem errantem sed reduces. h. d. benī
gnitate legis est obseruandum ad literam. ma
gis autem tenetur quilibet fratri erranti vt pec
canti qm boui. si ergo bouem errantem teneat
ducere. ergo et fratrem errantem corripere qd ē
ad deum reducere. terdo hoc patet p legem euan
gelicam. *1. 18. Nam ibi dicit si pec. in te fra*
ter tu. non dicit subditus. *Et subdit etiam lu*
cratū grī fratem tuū. quia ergo omnes sūm
fratres omnes tenemur inuicem corripere quā
do contingit aliquem nostrum peccare. *Sed*
obicitur quia *1. 18. dicitur. si pec. in te et si*
ergo peccat in aliū vel in deum non teneris eum
corripere. ergo corripere non est omnium. *R. q.*
illō *1. 18. in te. intelligitur in te scientem. non i*
te lesū. Ita q. amore tui illū corripias. scdm
aug. vel dic q. quicūq. peccat in deum vel in
quemcūq. pximum in te peccat. tum quia de
est caput nostrum. tum quia membra sumus
eiusdem corporis mistici. ppter qd dicit psal. p̄
ceps ego sum omnium timentium te. et custo.
man. tu. *hec gwal. et conuenit cum eo rich.*
Vt peccator teneat corripere delinquentem.
R. fm gwal. aliud est corripere. aliud est sine
peccato corripere. primum potest et debet pecca
tor peccato non obstante. *Nam obligationem*
corripendi tria faciūt que eē in p̄ore pnt eē.
p̄mum est iniunctio pcepti. corripere aē *1. 18.*
inungit indistincte omi hoī tam iusto q. pec
catori. 2. est agnitio peccati. peccator aē potest
peccatum fratris sui cognoscere eē melius qm
ipe. *Vñ eē in dogmate phoy dicit nescio qua i*
firmitate impedimur vt aliena peccata melius
cognoscamus qm nostra. terciū est amor pxi.
licet autem in p̄ore non sit amor caritatis i
spectu fratris peccantis. est tñ in eo amor natu
ralis vel amīcīe quo potest moueri vt corripī
endo subueniat illi. *Circa 2. p̄ncipale nota*
q. peccator corripens peccantem in duobus
casibus peccat. et in duobus non. peccat enī
cū ipe maiora omittit et minora q̄si gūia sp̄hed.
Vñ hiero. sup. illō 1. 18. qd videt festucā et c.
his inquit loq̄tur qui cū crimine mortali detē
tur obnoxii. minora peccata fratribus non o
dunt. *Secundus casus est quando sic corripien*
do peccatū suū palliare intendit. *Et in utroq.*
eū casū scādalizat quantum in se est. *Vñ de criso*
stom. super *1. 18. corripe fratrem vt salues ip̄.*
non vt salues teipm salicet vt p bonam docē
nam malos actus tuos possis opire et scēntie
laudem ab hoībus querere. *Non peccat autem*
quando peccatum suū est occultum. et illū corri
pit ex amore naturali vel amīcīe. bonum est
enī qd facit et bonum intendit nec scandalizat
hoc faciendo ppter quod non peccat. 3. casus est
quando est peccator manifestus et corripens a
liū peccantem simul et ingemiscens corripit l
accusat seipm. *Vñ de au. 2. li. de sermone do. in*
monte. et de verbis domini sup. *1. 18. sermone*
16. si quem vis reprehendere vide an ei simi
lis sis. si sic pariter ingemisce. n. tñ ipm tibi

opres obviare. sed pariter conari mone. **Sed** obicitur quia **q^d** A. sup illud. quid videt festucam. **re.** dicit glo. trabes totius malicie eidenda est. ut possis corripere. ergo cum peccator non ead et totam maliciam. non potest iuste corripere peccatorem. **Re.** q^d trabes totius malicie eidenda est ut possis corripere digne non ut possis corripere. **hxc gual.** **Rich.** autem ad predictam. q^d sic breuiter respondet scilicet q^d peccatori criminoso manifesto non licet fratrem corripere in publico propter scandalum. si autem peccator occultus fratrem corripiat in occulto aut in manifesto si factum exigit. aut si manifestus corrigat in occulto et hoc faciat humiliter prauitatem suam recogitans et seipm minus reputans pro eo q^d si laborat a se remouet iniusticiam quam reprehendit in alio non peccat sed benefacit et loco et tempore facere tenetur. **Utrum** frater non sperans ex sua correptione fratrem corrigi sed potius timens eum deteriorari teneat ipsum corripere. **Et** iuxta hoc queritur cum corripere fratrem peccantem sit preceptum affirmatiuum et huiusmodi preceptum liget semper. non autem pro semper sed tantum pro loco et tempore necessitatis quando sit locus et tempus necessitatis corripiendi fratrem peccantem ita q^d qui non corripuerit extunc transgressor sit. **Re.** **hinc gual.** ad hanc vltimam questionem q^d tribus concurrentibus ex parte corripiantis et tribus alijs ex parte fratris peccantis transgressor est qui non corripit. alias non. primus ex parte corripiantis est certa peccati cognitio. propter q^d dicitur ecc. 11. priusquam interroges non vituperes quenquam. et cum interrogaueris corripe iuste. secundum est mansuetudo in corripiendo. quia corripiens cum ira magis ad peius puocat quam corripiat. ideo dicitur in ps. superueniat mansuetudo et corripiemur. tunc est q^m alio non sit tanta ad corripiendum apertitudo. quia si ipsum fratrem peccantem videant alij eque boni sicut ego vel meliores et ei forte magis familiares vel prelati sui. probabiliter supponere possum q^d aliquis istorum in quibus est debitum et apertitudo ad corripiendum illius corripiat ipsum cum dicatur puer. 12. quis est filius quem non corripit pater. et 3. **Re.** 20. custodi virum iustum qui si lapsus fuerit. erit anima tua pro anima ipsius. **Vnde** non debeo credere q^d prelati sui sit immemor salutis sue q^d esset si negligeret ipsum corripere. **Si** autem certum esset q^d omnes negligenter eum corripere. tunc teneretur alijs tamen conditionibus concurrentibus. **Primum** vero illorum trium que concurrunt ex parte peccantis est spes. probabilis de correctione. quia cum correptio sit instituta propter correctionem. ut patet **q^d** 18. si hoc non speratur sed peioratio timere correptio non debet fieri. ut puer. 9. noli arguere discipulum ne oderit te. **Secundum** est q^d suum peccatum sit mortale non tantum veniale. quia correptio precipitur ut corripiens fratrem lucreet **q^d** 18. si te audi. lu. e. f. t. tertium est q^d non sit spes q^d

habeat maiorem oportunitatem temporis ad corripiendum. **Vnde** aug. 4. de ci. 9. c. si propterea obiurgandis corripiendisq^{ue} male agentibus patet. quia tempus opportunius inquit non est occasio cupiditatis sed consilium caritatis. **Dico** ergo q^d cum corripere sit preceptum affirmatiuum. ideo obligat ad executionem sui tempore necessitatis. tunc autem est necessitas quando si sex concurrunt simul. ita q^d si non concurrat licet hoc precepto ligetur. non tamen ligatur ad exequendum. id est. ad corripiendum. sed potest differre sine peccato. quousq^{ue} hxc simul concurrant. quod dico de non prelato de quo ad presens questio fuit. **Per** hoc etiam patet responsio ad questionem primam quia soluitur per quod tunc membrum. dico enim q^d frater non tenet corripere fratrem quando credit probabiliter q^d ex correptione peior fiat. de prelato tamen in hac causa alia est questio. **Sed** obicitur quia debet imitari deum et ipse illum corripit de quo scilicet q^d peior erit. ut patet de iuda proditore. ergo et nos similiter. **Re.** secundum aug. deum vel proximum imitari debemus in operibus misericordie et humilitatis et huiusmodi. non in operibus iusticie et excellentis potestatis. **Iuda** autem corripuit licet eum futurum peiorem sciret. quia ex hoc plura bona elicere sciret et potuit. non sic de nobis quia nec talis potentie nec scientie sumus. **Vel** dic q^d hoc fecit ex officio ut prelati. unde et prelati dicitur ex officio corripere eum quem scit peiorem ex hoc futurum ut alij terreant et ut alij careant ut nichil cordis iniusticie omittat. non sic autem est de fratre respectu fratris. **hxc gual.** et conuenit cum eo gual. de mara et rich. **Verum** ex illo precepto **q^d** 18. si peccat in te frater tuus. teneatur inferior corripere superiorem. **Re.** prelati superior est ex officio. pater ex beneficio. sed est frater ex fide vel religione vel saltem nature fornicate. peccator vero potest esse ex opere. ergo prelati superior debet ei subditis reuerentiam et honorem. quia pater debet ei amorem. quia frater adiutorium. frater enim qui ad iunatur a fratre quasi ciuitas firma. puer. 1. et sic debet ei correptionem. **Sed** nota q^d corripere aliquem contingit quatuor modis. primo amabiliter monendo. unde tullius l. 8. ad dila. monere et moneri amicorum est. unde libere facere aliquid libenter redire. 2. reuerent obsecrando. et sic inferior potest corripere superiorem. unde gregorius in pastorali c. 24. sunt subditi ut dum culpas prepositorum considerant contra eos audaces fiant sed si qua eorum valde sunt praua sic apud se diu dicunt ut tamen dei timore constricti. ferre sub eis iugum reuerentie non recusent. **hxc gregorius.** imo et superior sic dicitur corripere suum seniore licet officio subditum. 1. thim. 4. seniozem ne increpaueris. sed obsecra ut patrem. glo. seniozem etate vel moribus. tercio asperere increpando. ita q^d supereminat mansuetudo per superuenit mansuetudo et corripit. **Et** hic modus est seniorum ad iuuenes. prius enim vlcus ferro aperitur. et post emplastrum mitigatum apponit. ecc. 36. si est lingua

curacionis et mitigationis et misericordie. 2° penam infligendo quod est p^{ro}prie et tantum prelatoy quibus. **18.** post illud si pec. in te frater tuus. dicitur quecuq; liga. sup. terram e. **18.** hec gival. et conuenit cum eo. rich. qui etiam addit q^{uod} hac correptione que est actus vindicæ tue iusticie inferiores corrigere non debent superiores. n^{on} manifeste errarent iⁿ fide. tunc eni si non adessent superiores vindicantes v^{el} vindicare nolentes p^{er} inferiores possent puniri quia heresis reddit hereticum catholico inferiorem non tantum in foro interiori sed etiam exteriori. **18.** hic eni nota q^{uod} subditi nunquam debent sibi assumere modum corripiendi prelatoy nisi in casu predicto quia ipis non licet alios punire sed prelati possunt et debent nonnunquam assumere corripiendi modum alioy. Debent eni aliqui amabiliter monere aliquando asperere increpare aliquando obsecrare. v^{nde} greg^{orius} in pasto^{rum} vicia subdito^{rum} aliquando sunt leniter corripienda aliquando asperere et dure increpanda. **18.** rich. **18.** obidit q^{uod} 2. q. 1. paul^{us} pet^{rus} reprehendit q^{uod} n^{on} auderet nisi se n^{on} imparem sciret. hoc q^{uod} dicit q^{uod} inferior superiorem reprehendere n^{on} debet. **18.** resistere coram oib^{us} in faciem suo superiori inferiorem non decet. et ideo paulus non fecisset nisi aliquo modo par fuisset petro quantum ad fidei defensionem. sed in occulto monuisset reuerenter. nec intelligendu^m est q^{uod} paul^{us} par fuisset petro in officio ecclesiastice dignitatis. sol^{us} enim petrus inter apostolos gerebat p^{ri}matum v^{nde} dicit textus. **18.** rich. et conuenit cum eo gival.

Actu. v

Sequit^{ur} videre de q^{uod}to scilicet v^{er}o illud. **18.** si peccat in te frater tuus. **18.** totum itel^{ligi} debet de peccante occulte. **18.** fm gival. duplex est peccatum occultum scilicet et publicu^m. occultum autem dicitur tribus modis. 1° q^{uod} solus deus nouit vel homo p^{er} confessionem et de hoc non est questio. quia hoc spectat ad deum non ad nos quo ad istam correptionis formam v^{nde} glo. **18.** sup. illud in te. quia si in deum peccat non est nostri arbitrii. 1° solo deo sciente. secundo dicitur occultum q^{uod} homo solus. 1° non cum alio nouit. gen^{esis} 2. non est bonum hominⁱ esse soli. 1° non cum alio. tercio mo^{do} dicit^{ur} peccatum occultu^m. q^{uod} solus quis nouit. 1° vnus cu^m paucis familiarib^{us}. sicut rex dicit^{ur} esse vel facere aliquid in occulto v^{el} esse sol^{us}. quando est cum paucis sibi familiaribus t^{em}p^{or}e. 1° quomodo sedet sola ciuitas plena populo. 1° quomodo que solebat plena esse populo est sola. 1° paucos habitatores habens. Dico ergo sine p^{re}iudicio q^{uod} p^{re}ceptu^m de correptione fraterna. **18.** datum intelligitur de peccato occulto. 2° et tercio modo dicto. Et de peccato publico ita q^{uod} quilibet tenet^{ur} f^{re}m suu^m corripere de hoc triplici peccato. intentione tamen et obligatione affirmatiua qua ligat^{ur} p^{er} loco et tempore. Ita tam eni q^{uod} quilibet peccato appetitur modus et forma corripiendi fm q^{uod} co^{mp}petet. Nam si fratrem peccantem solus non cu^m alio vidi v^{el} noui. deo eum corripere inter me

et ipsum solum. non cum aliquo alio. si me audit lucratus sum eum. si non audit deo adhibere mecum vnum testem non duos. p^{ro}batio q^{uod} possum et q^{uod} deo. q^{uod} possum. p^{er} q^{uod} domin^{us} ponit disiunctiuam dicens. adhibe tecum vnu testem vel duos. ergo cum de disiunctiua possi eligere partem et implere sine transgressionem possum vnum tantum et non plures adhibere. q^{uod} autem facere debeat patet. quia si duos vocarem quando scirem solus et null^{us} alius posset frater scandalisari. **18.** p^{ro}prie quia plumbus dicerem quod solus scirem. **18.** Et quia etiam videtur q^{uod} eum sub testimonio plurimum vellem capere in verbis et facere per testes duos si fatetur manifestum quod fuit occultum. **18.** Esset aut^{em} meum pericul^{um} quia si coram duobus sibi dicerem suu^m peccatum occultum posset negare et me p^{er} illos duos testes a me ductos coram iudice conuincere q^{uod} peccatum sibi imposui quod probare non potui. et ideo ip^{se} a me diffamatum posset conqueri. **18.** Nec posset me defendere p^{er} eu^m angelu^m. quia non dicit q^{uod} adducam duos. s^{ed} vnu vel duos. **18.** Si dicatur igit^{ur} michi licet alterum illorum quod voluero facere cum sit disiunctiua. **18.** Responderi potest q^{uod} disiunctiua est probabilis et rationabiliter adaptanda. non eni est credendum q^{uod} domin^{us} noster ihesus xpc autor omis pietatis voluerit q^{uod} duos adducerem super peccato occulto quod esse possit in fratris scandalu^m et in meum pericul^{um}. p^{re}cipue tamen vnus solus adducere cum persona p^{ri}ncipali sufficiat ad intentionem domini. p^{ro}sequenda. **18.** Et infra patebit q^{uod} etiam hoc sit v^{er}o probatur p^{er} illud leui. 4. si peccauerit anima et audierit vocem iurantis testisq^{ue} fuerit q^{uod} aut ip^{se} vidit aut conscius fuit nisi indicauerit portabit iniquitatem sua glo^{ria}. interlinearis indicauerit sacerdoti vel ei q^{uod} profite^{ur} vel non obfit. **18.** Ibi autem loquit^{ur} rex. de peccato q^{uod} solus non cum alio nosti. **18.** Et dicit glo^{ria}. q^{uod} dicat sacerdoti non sacerdotibus vel ei n^{on} eis. ergo in hoc casu tantum vnus est adhibendus. **18.** Si autem nec sic te audierit dic ecclesie. 1° prelati tantum qui p^{ro}desse potest in occulto. et obe^{re} non debet. **18.** Nam si diceret multitudini ecclesie nichil valeret imo tibi noceret quia probare non posses. sufficit ergo tunc prelati dicere et non alij qui p^{ro}est ecclesie. v^{nde} au^{tem} in reg^{ula}. frater peccans debet in secreto corrip^{er}i deinde si co^{tra}dixerit prelati ostendi. **18.** Si vero sic occultum q^{uod} tu sol^{us} non cum multis sed cum paucis familiaribus nosti tunc etiam debes tenere formam corripiendi sic. v^{nde} p^{ri}mo inter te et ip^{se} solu^m corrip^{er}is. si te non audierit adhibe tecu^m vnum vel duos testes qui tecum nouerint n^{on} alios qui non nouerint. v^{nde} fm au^{tem} li. de verbis domini. sermone. 16. vbi malu^m contigit ibi moria^m. **18.** Duos inquam testes v^{nde} dicit glo^{ria}. **18.** 18. studio corripiendi vel conuincendi scilicet q^{uod} peccasti. et te ad meam correptionem emendare nolui. **18.** Si autem te nec alios audierit. dic ecclesie. id est. prelati. inquantu^m p^{re}sidi^{um} ecclesie v^{nde} corrigat ad tua^m demercedem et illo^{rum}

qui viderunt testimonium sic nouerit expedire
hec gual. et ouenit cum eo rich. et gwil. d. ma
ra. Si autem peccatum fuerit publicum tunc
fm rich. et ples alios non est necessarium secretam
admonitionem pcedere denunciationem. qz vt
dicat ex. de pe. et re. c. i. manifesta peccata non
sunt purganda correptione occulta. sed mani
festa vt eius pena alij terreat. Est etiam circa
peccatum publicum dicta forma tenenda sic.
qz pmo corripas inter te et ipm solum. et si te
audierit lucratus es f. t. nec ultra procedendū ē
a te qui solum queris fratris correctionem. pre
latus autem qui ex officio debet tollere scanda
lum et alijs dare occasionem vitandi consimi
le peccatum. potest et debet eum arguere in pu
blico vt ceteri qui viderint terreat. vt dicitur
i. thim. 4. peccantes coram omnibus argue vt
ceteri timorem habeant. Si autem te non audi
erit adhibe tecum testes studio corripiendi l. 9
vincendi si te audierit tunc vt prius. si vero nō
audierit dic ecclesie. i. plato publice vt publice
corrigat qd publice peccatur. Qd at hec forma
euangelica sit in pcepto de peccato publico hzm l.
ti b. negent vt dictum est. tñ scdm gual. pbat
p illam decretalem. ex. de iudicijs nouit. 7. 11.
q. 3. pceptum. scribit em nicolaus papa regi lo
thario d. facto publico sic. ceterum pcaue ne qñ
nobis fm pceptum domini duos aut tres te
stes adhibeam. imo nec adhuc sancte ecclesie
dicamus. quod non optamus decetero fias si
cut ethnie et publicanus. Sic ergo patet qz p
ceptum est fratrem peccantē corripere p formā
in euangelio. **De 18. datam.** tam de occulto qñ
solus quis nouit. qm de occulto quod cum pau
cis nouit. qm etiā de publico. Sed quia est pce
ptum affirmatiū ligans semper sed non ad sp
sed tantum pro tempore necessitatis quod est
quando omnes ille sex conditiones concurrūt.
non est timendum multum de transgressione
hoi bone voluntatis. **Sed obicitur** quia petrus
act. 6. manifeste d. manifesto arguit ananiam
et saphiram dicens. quid temptauit sathanas
cor tuum mentiri te spiritui sancto qñ. nec ta
men legit aliquando eos corripuisse inter se et
ipm solum. quod tamen vt videt fecisset si p
ceptum domini de peccato manifesto datū fuis
set. ergo non est datū de peccato manifesto. s
tantū de occulto. **R.** qz petrus illos duos corri
puit inspiratus a domino qui prius vt credet
eos corripuerat. scdm illud apoc. 3. ego sto ad
hostium et pulso. **Obicitur iterum** qz pau
lus ad gal. 2. corripuit tantum manifeste petz
quia aperte deliquit. **Vnde dicitur** qz in fide si
bi restitit. **R.** qz paulus scdm quosdam p
corripuit petrum in secreto sed postea ad tollē
dum scandalū aliorum in publico. vel dicendū
qz necessitas fidei cōfirmande non permisit dif
ferre correptionem donec in secreto facē possz.
hec gual.

Artic. vi.

Sequitur videre de sexto. s. de ordine corre
ptionis fraterne. Et queritur verum sit
preceptum qz caritativa ad monitio vel corre

ptio pcedat denunciationem ecclesie faciendam
R. fm gual. sicut fraterna correptionis est sub p
cepto. ita et ordo scilicet qz denunciationem pce
dat secreta correptionis vel admonitio. Est autē
fraterna correptionis nobis data sub pcepto af
firmatiuo vt visum est supra. Ita etiam et iste
ordo. pceptum at affirmatiū ligat semper. s
non ad semper. sed tantum quando illd imple
ri est necessarium. Sunt autem quatuor casus in
quibus secretam correptionem premittere nō
est necessarium. pmo est quando frater veniali
ter peccat non mortaliter. quia non est pceptū
nisi de peccato p quod frater amittit et corrept
lucrat. **De 18. lucratu** eris fratrem tuū. secū
dus est quando corripit fratem ex sua secre
ta correptione peiorē fore formidat. **Tercius**
est quando licet sit spes correctionis p secretā
admonitionem tamen mora periculum habz
tunc omīssa priuata correptione statim denun
ciare debet. **Nec hoc est cōtra** formam legis euā
gelice datam de correptionis ordine. lex enim in
terpretanda est. p utilitate illius pro quo data
fuit et ex legislatoris intentione. constat autē
qz intentio xpi legislatoris fuit correctio peccatis
que etiam est utilitas eiusdem correptionis. **Et**
ideo licet quando tu possis corripere fratrem. tñ
mora traheret periculum quod periculum vita
ri possit p denunciationem. non est contra le
gem correptionis sed scdm illam dimittere p
uatam admonitionem. **Vnde tullius** pmo rōto
rice. c. 9. ex utilitate republi. non ex legis in
spectione que in literis est leges interpretari debet
ob quam institute sunt. hoc em est epikēia vt
habet. 4. ethi. **Quartus casus** est quando corri
piens sine culpa corripere non valet. vnde. 2.
moz. c. 14. dicitur pfecte magnitudinis laus ē
per peti exteri foriter et interi clementer. **Ita**
sunt nonnulli qui in ipa familiarium conuer
satione corrigi nequeunt sine culpa corrigēis
atqz ideo cū vel corrigentem inquamant. vel nō
omni modo hoc agentes aggrauant magna
misterij arte dissimulāda sunt recteqz dissimu
latione toleranda. **Sed obicitur** quia ex. de accu
sa. cum dilectus dicitur sic. si vobis consti
tū pfactum episcopum non fuisse pmonitum ab
eis dem. a denunciatione eosdem repellat. s. nō
repellerentur a denunciatione nisi fuisset pre
ceptum admonitionem premittere. ergo pre
tere eam est pceptum. **R.** qz licet in foro contē
tioso ptermittens admonitionem caritativā
sp a denunciatione repellat. non tamen dicit de
cretalis qz ptermittens illam semp peccat. **Ita**
ex cā et ex caritate aliquando potest dimittere
et prelato denunciare saltem in foro penitētie.
vel conscientie vbi solū agit ad fratris correpi
onem non ad aliquam penam exteriorem. **Vt**
dic qz huiōi iura que illū qui non premittit
monitionem repellit sunt data in fauorem p
latorum et paas. quia subiti defacti insurge
contra prelatos propter quod ins aliquantū
lum artauit formam correctionis euangelicā
quantum ad forum extrinsecum et publicum

non quantum ad forum penitentie proutum. **O**biatur itez qd ex. de accusa. qualiter et quando dicitur qd sicut accusationem precedere debet legitima inscriptio et denunciationem caritati: uia admonitio. ita inquisitionem precedere debet clamorosa insinuatio. ergo illicitum est denunciare nisi pcedat caritativa admonitio vel correptio. **R**et hoc ratio verum concludit i forma iuris non in forma proutate denunciationis. vel amicitialis que fit i visitatione coram prelatis religiosorum. **V**nde in inquisitionibus visitationum in religionibus que de consuetudine vel ex ordinatione aliqua certo tempore fiunt. non oportet obseruare huiusmodi formam scilicet qd pcedat clamorosa insinuatio. vnde extra de accusa. qd licet et quando in fi. postquam egit de forma accusationis inquisitionis et denunciationis dicit sic. hunc autem ordinem circa personas regulares non credimus vsqz quaqz obseruandum. **V**nde etiam in accusatione non semper perigitur inscriptio. sed sufficit caritativa admonitio. ut patet. 2. q. 1. accusatio. si quis inquit aduersus eos. s. plures vel eorum ecclesias commotus fuerit. p. us ad eos recurrat caritatis studio ut familiari colloquio commota ea sanent que sananda sunt. **A**d oppositum autem scilicet qd admonitio non est necessaria ante denunciationem ostenditur sic xpc peccatum iude denunciat aplis qsi ecclesie jo. 13. nec tamen admonitionem caritativam legitur pmississe. ergo nec nos prius tene mur monere qm denunciare. **R**et qd vel iudam comminus pmonuit prius secreto interius in corde vel forsan non pmonuit. quia ex hoc peiorem fore p. lauit. vel dic qd aplis n denunciat ut p. lato vel ecclesie. sed ut illos p. illis quod eis i. az notum aliquo modo erat instrueret. **O**biatur itez qd religiosi in capitulis et visitationibus frequenter denunciant defectus fratrum prelato nulla admonitione pmissa nec hoc reproba tur nec precepitur eis ut premittant huiusmodi admonitionem. ergo non est necessaria. **R**et ut habetur ex. de accusa. qualiter et quando qd huiusmodi forma denunciationis et inquisitionis. et ordo non sunt vsqz quaqz seruanda circa regulares psonas. vel dic qd visitationes religiosorum ut frequentius uno quasi semper fiunt de venialibus de quibus non datur preceptum correptionis et p. consequens nec ordo huiusmodi est obseruandus. **V**el dic qd factum religiosorum in capitulis coram prelato non est pprie denunciatio nec accusatio nec inquisitio de quibus iura loquuntur. sed potius est quedam visitatio suo ex p. m. statuta cuiusqz religionis rationabilia facienda p. ut patres instituerunt. **E**t ideo modus cuiuslibet religionis est approbandus si non est plane contra deum et caritatem fraternam. **H**ec gual. **E**t conuenit cum eo gual. de mara. et rich. **A**d h. nota responsionem cuiusdam magni doctoris ad questionem principalem p. missam scilicet qd in his que tradit dominus seruanda aliquando est p. d. se forma seruanda. et in talibus non licet recedere a p. scriptis vboz

formis quia in ipsis virens sacramenti consistit. **A**liquando vero finis intentus magis debet attendi qm forma verborum. ut cum deus dixit curato a lepra. **Q**uod. A. vnde nemi dixeris et tamen ille diffamauit eum. qd magis attēdit p. pter quid dixerit qm quid. **S**ilr hic magis debet attēdi finis correptionis. s. emendatio peccantis qm ordo verborum. **S**i qm ergo videat frater peccatis salubrius corripit p. aliu qd potest et vult prodesse p. se secure p. et indicare. **E**t h. est qd dicit amb. li. de similitudinibus cauendum est ne quis aliquo finist. alicui de aliq. loquat n. l. ut ille d. quo loquitur emendetur vel ille cui loquitur ei familiari tate iungat et ab ipso corripiatur. **I**tem aug. exponens verba xpi. **Q**uod. is. dicit aliqui nobis ab vxoribus adulteria viroz secreta pduntur nos vero non prodimus sed secrete corripimus. ut vbi in aliu contigit ibi moriat. vnde cum vxores non reprehendantur de hoc qd manifestant secreta peccata virorum. patet qd non tenemur s. p. suare ordinem p. dictu. **A**ctus. A.

Sequitur videre de septimo scilicet de testium adductione. **E**t circa hoc queritur verum testes sint adducendi ex necessitate pcepti a te. quia denuncietur ecclesie vel plato peccatu p. xi. **R**et qd sic n. subsit ca. quare hoc n. expediat. vñ fm ordinem debitu. omniem frater corripit fratem peccantem. pmo debet eum inter se et ipm leniter corripere. **E**t si sic non p. fidat. debet scdo adhibere testem vnum vel duos studio corripendi vel puniendi fm au. in glo. **Q**uod. is. **E**t si sic non p. fidat. debet terdo denunciare illi s. prelato qui debet eum admonere ut se corrigat. **E**t si platus sic monendo non p. fidat denunciatum conuictum excoicando a mēbris ecclesie sicut membris infectum separaret ne alios inficiat. fm illis **Q**uod. is. si ecclesiam non audi. sic tibi sicut et h. et publi. quecuqz eni ligauit super terram. **E**t si tñ frater non speret fratrem peccantem p. se vel cum testibus adducendis posse corripere sed magis timet eum ex correptione peiorem fore. vel ex mora si non denunciat peridm aliquod imminere. potest et debet testibus dimissis ad monendum statim prelato denunciare qui remedium adhibeat monendo vel puniendo. p. ut sibi videbitur expedire. **E**t in tali casu corripies sic faciendo non facit contra ordinem correctionis euangelice. seruat enim intentionem legislatoris et attingit finem. intentum ab ipso quia ut dicit au. ad macedonem siue plectendo siue ignoscendo hoc bene agitur ut vita hominum corrigatur. **H**ec gual. et conuenit cum eo rich. et gual. de mara. **E**t nota. qd testium inductio de qua loquimur hic fit triplici de ca. primo ad efficacius ostendendum fratri suum peccatum et reuocandum ipsum ab eo. **S**ecundo ad efficacius conuincendum eum si iteraret peccatum. **T**ercio ut corripies possit probare qd fecerit qd in se est. quia qui non premonuit fratrem repellatur a denunciatione. ex. de accusa. cum dilecti. et ideo probare debet qd premonuit eum. ex. de iudic. nouit ille. **H**ec rich. **S**ed obiatur

quia au⁹. in regula talem ordinem ponit scilicet
q^o p^omo frater inter se et ipm secreto debet corripi.
Secundo si non audit illu debet prelato dici.
Tercio debent testes adhiberi. Quarto in pu-
blicum adducit sed nomine prelato intelligit ec-
clesia. ergo p^ous debet prelato vel ecclesie dici
qm testes adducit. **R^o** q^o plato peccatum fratris
dici potest dupliciter scilicet vel ut amico et p^ori
vel ut iudici. primo modo loquitur au⁹. ex quo ei
te non audit. et ex quo scdm formam domini
Q^o. 18. datam oportet unum testem vocare q^o
plus peccante diligit. et p^o quo ille p^o faciat
qm prelatus in quantum pater et frater et ai-
cus. 2° modo loquitur dominus in fine autoritate
quando dicit. dic ecclesie. id est. prelato ut in-
dici qui illu ab ecclesia expellat nisi prius sue
admonitioni acquiescat. **O**bidetur iterum
quia. 11. q. 3. p^opue dicitur sic. p^ocaue ne quado
nobis duos vel tres testes scdm dñi p^oceptum
adhibeamus. ergo nec unus testis sed plures
sunt adducendi. ergo non bene videtur in eu-
gelio dictu. adhibe tecum unum **Q^o**. 18. **R^o** q^o
illud capitulu preapue loquitur in persona in-
dici volentis pcedere ad puniendum quod fa-
cere non potest nisi per duos vel tres testes. Do-
minus aut **Q^o**. 18. loquitur de persona corripien-
tis cui sufficit unus testis ad corripiendum et
etiam ad testificandum iudici q^o admonitus e
quia persona corripiens vel denunciatus in hoc
casu p^oteste acapit. et ille unus adductus est
testis secundus. et sic ibi duo sunt testes q^o suf-
ficiunt sic suscepti in ca denudatōis ut dicit illa de
cretalis extra de testibus. in omni negotio. **h^oc**
g^oual.

Art. viii.

Sequitur videre de octavo scilicet v^o frater
qui lucratu est fratrem p^o correptionem
inter se et ipm teneat prelato p^opienti p^o obe-
dientia reuelare peccatum fratris correctu. **R^o**
h^om g^oual. peccatum puata correptione correctu
aut fuit publicum aut occultum. **E**st occultu
hoc est dupliciter. quia vel illud occultu p^omo de-
uenit in alioz cognitionem et remansit occul-
tu sic ante correptione. In p^omo cau teneat pla-
to p^opienti p^o iuramentu exigenti obedire. no-
tantu in cau denudatōis. imo e^o in q^ositionis vel
accusatōis si ageret contra illu correctu isto l^o
illo mō quia licet sit correctu quantu ad illius
peccatoris p^oscietia. n^o tñ quantu ad alioz scan-
dalū et infamia. In scdo cau e^o dicendū est pre-
lato. s^o tñ corā illis ad quoz noticiā deuenit et
non corā alijs ut ibi infamia mortat vbi habe-
bat ortu. dicete au⁹. de verbis dñi sermo. 16.
vbi peccatu orit ibi mortat. et simili mō dico
de infamia. In tercio cau e^o teneat dicere plato
s^o ipi soli non coram alijs. n^o ut peccatu corri-
gatur. quia iam correctum est. nec ut infamia
tollat quia nulla est nec fuit. sed ut plato sub-
ditum suu cognoscat scdm illud puer. 24. dili-
genter agnosce vultum pecoris tui. et cognitu
prout indiget custodiat in bono. et custodito a
malo caueat. scdm illud. 3. **R^o**. 20. custodi viru
istum qui si lapsus fuerit erit anima tua p^o aia

eius. Sicut enī p^ox inqnat tangentem scdm il-
lud eccl. 13. qui tetigerit picez inqnat ab ea.
et sicut vulnus corporis etiā curatum relin-
q^o in corpore cicatricem. sic sūt nonnulla peccata et
fere omnia que etiā correcta relinquit in eo q^o
illud p^omisit aliquam p^onitatem ad illud iterum
cōmittēdum. verbigratia. si quis peccauerit cū
berta delectatio carnis gustata et antiqua con-
fidentia inclinat ad peccandū cum illa et p^o q^o
cum alia. et sic suo modo est de alijs peccatis.
Quia ergo platus subdit p^onitatem ad ma-
lum cognoscere et eum custodire et ei cauere ut
pastor non posset. nisi ille qui solus scit sibi p^o
apianti diceret. **E**t ideo soli prelato non corā
alijs tenetur dicere. ut pote illi qui debet potest
et vult p^odesse ei et non obesse. scdm glo. au⁹.
leui. 4. et. 22. q. 4. hoc videtur. **h^oc g^oual.** **E**t con-
uenit cum eo rich. et g^ouil. de mara. **E**t breuē
quilibet doctor de ordine beati fransca. et dicere
contrarium foret regularis discipline maxi⁹ d^o
crimen tum. **A**ddit etiam rich. q^o talis denunc-
atio non est in preiudiciū fame fratris si prela-
tus sit talis qualis esse debet. **S**i ei p^o signa val-
de probabilia timent q^o ex illa denundatione
fratrem correctum infamare vellet tunc crimē
occultum fratris iam vere correctum prelato
denundari non deberet. **h^oc rich.** hoc tamen dico
supposito q^o ad hoc se extendat potestas prelati
quia dicit **Q^o**. 23. sup kathedram moy. sede. s^o be-
te et p^ohei oia quecuq^o dixeris vob. ser. et fa. glo.
oia ad kathedra p^onetia. plato ergo ad e^o kate-
dra p^onet p^oleuado p^oetatis obediendū e^o h^o cau et
in oib⁹ ut e^o sūm⁹ p^ontifex. platus at^o q^o sit voca-
ti i^o partē soliditudis obediendū est sūm⁹ q^o datus
est ipoz kathedris ut sūt epi et inferiores illis.
Similiter dico q^o platus religio⁹ tñ obediendū
est quātū spectat ad kathedram ipoz. quātū
extendit se votū ipoz subditoz. **V**n bñ. li. 2. d^o
dis. et precepto c. 6. ponant p^oposita meam
obedientie subditorum et votis labiorum suoz
modus obediētiōis est tenor professiois. **I**lli
ergo religiosi qui vouent obedire in omnibus
q^o n^o sunt contra animam suam et reglā. cū e^o
q^o isti in hoc casu obedire debent. **I**lli etiam in
quoz regula non est expressū q^o sic in oib⁹ obe-
diant. exp^ossū tamen est q^o voluntatem p^opriam
simpliciter abrenūciant. puto etiā q^o in hoc casu
obedire debent. **N**ā sic obedire est scdm deū nec
contra votum est s^o sūm⁹ votū ipoz. e^o sūm⁹ eu-
gelij intentōz. p^omū. s. q^o sit sūm⁹ deū patz. dicit ei
bñ. li. de dis. et p^ocep. c. 8. eadē cā obediendū est dō
et deū vicario. **E**t idē c. 9. prelatus quē p^o deo ha-
bem⁹ in oib⁹ que non sūt ap^ote o^otra deū audire
debem⁹. 2°. s. q^o sit sūm⁹ ipoz votū. patz p^o bñ. li.
de dis. et p^ocep. c. 4. regularis inquit p^ofessio qua
se minor spon^ote subdit maiori eque alligat et
priorem cōmunis equidem p^octi reor verumq^o
partē necessitati teneri. **U**num fidelis cure. alioz
fidelis obediētiē. cura autem non tantum est
ad curandum. sed e^o ad p^oseruandū a peccato
cau. **E**t hoc n^o p^o fieri n^o peccatu correctu ex q^o est
p^onitās derelicta agnoscat nec agnoscere p^o n^o

per te qui solus nosti. ergo teneris dicere ad bonum fratris tui. Et propter officium prelati quod debet exequi. et etiam propter bonum obedientie ex parte tui. Tercium scilicet quod sit secundum intentionem euangelij pater. Nam dominus in 18. c. dicit preceptum de fratre correctione non solum intendit peccatum commissum corrigere sed etiam correctio de residuo cauere vel a peccato impetere preseruare. erat enim medicus in 9. et 12. non est opus valentibus medicus. prelati etiam vicarii sunt medicus. Intendit ergo etiam quod non solum peccatum quasi morbum curent. sed etiam vltimum morbum caueant in subditis et preseruent. Sed obiicitur quia in li. de dis. et preceptis dicitur quod is qui profitetur spondet obedientiam non tamen otiosam. sed determinate secundum regulam. nulla autem regula dicit quod peccatum correctum sit prelati precepti reuelandum. ergo nemo in hoc obedire tenetur. Respondeo licet regula nulla hoc dicat explicitum. dicit tamen implicitum. cum quia dicit prelati voluntatem propriam esse renundandam. tu quia ut dicitur in li. non tamen obediendum est in eo quod est in regula expressum. sed etiam in eo quod est in ea implicitum.

De offensione et scandalo titulus. 68.

Deinde considerandum est de offensione et scandalo que opponuntur beneficentie et correptioni fraterne. Et primo quid est scandalum. secundo verum scandalum sit peccatum et quale peccatum sit. tertio utrum sit in vitiis perfectis. quarto quid sit omittendum vel faciendum propter scandalum vitandum. Circa primum sciendum quod scandalum est dictum vel factum minus rectum. prebens alteri occasionem ruine. Et hec descriptio magis eliditur ex verbis hieronymi exponens illud in 14. scilicet quia prelati audito hoc verbo scandalum. sicut etiam. Ad cuius euidentiam sciendum quod sicut dicit hieronymus. ibidem quod grece scandalon dicitur. nos offensionem vel ruinam vel impactionem possumus dicere. Contingit enim quandoque quod aliquis exponit alicui in via corporali cui impingens disponit ad ruinam. et talis obex dicitur scandalum. Et similiter in processu vite spiritualis contingit aliquem disponi ad ruinam spiritualem per defectum vel factum alterius in quantum scilicet aliquis sua admonitione vel inductione aut exemplo alterum trahit ad peccatum. et hoc proprie dicitur scandalum. Nichil autem secundum propriam rationem disponit ad spiritualem ruinam. nisi quod habet aliquem defectum rectitudinis. quia illud quod est perfecte rectum magis munit hominem contra casum quam ad casum l ruinam inducat. Et ideo conuenienter dicitur quod dictum vel factum minus rectum prebens occasionem ruine sit scandalum. Nota quod minus rectum hic non dicitur quod ab aliquo alio superatur in rectitudine. sed quod habet aliquem rectitudinis defectum. vel quia est secundum se malum sicut peccata. vel quia habet speciem mali sicut aliquis incumbit in peccato quoniam in hoc secundum se non sit peccatum si aliquis hoc non faciat corrupta in

tentione. quod tamen habet quoddam speciem vel similitudinem venie rationis propter alteri prebere occasionem ruine. Et ideo apostolus monet prima ad thessalonicenses. ab omni specie mala abstinete vos. Et ideo conuenienter dicitur minus rectum ut comprehendantur etiam illa que secundum se sunt peccata quam illa que habent speciem mali. Non etiam quod nichil preter hoc esse sufficiens causa peccati quod est spiritualis ruina nisi propria voluntas. ideo dicta et facta alteri bonis preter solum esse causa imperfecta aliquammodo inducens ad ruinam. Et propter hoc non dicitur dans causam ruine. sed dans occasionem ruine quod signat causam imperfectam. Nota insuper quod dictum vel factum alteri potest esse causa peccandi alteri dupliciter. primo modo per se. Alio modo per accidens. per se quidem quando aliquis suo malo verbo vel facto intendit alium ad peccatum inducere. uel etiam si ipse non intendat hoc. ipsum tamen factum est tale quod de sui ratione habet ut sit inductum ad peccandum. puta quando aliquis publice facit peccatum. vel quod habet similitudinem peccati. Et tunc ille qui huiusmodi actum facit proprie dat occasionem ruine. Unde vocatur scandalum actum. Per accidens autem verbum vel factum unius est et alteri causa peccandi quando propter intentionem peccantis et propter additionem operis aliquis male disposuit ex huiusmodi opere inductum ad peccandum. puta cum aliquis iniuriet bonis aliorum. et tunc ille qui facit huiusmodi actum rectum non dat occasionem quantum in se est. sed alius sumit occasionem. secundum illud romani 1. occasione autem accepta etc. Et ideo hoc est scandalum passiuum sine actu. quia ille qui recte agit quantum est de se non dat occasionem ruine quam alter patitur. Quandoque vero contingit quod etiam sit simul scandalum actum in primo et passiuum in altero. puta cum ad inductionem unius alius peccat. Quandoque vero est scandalum actum sine passiuo. puta cum aliquis inducit verbo vel facto alium ad peccandum et ille non sentit. hec etiam. et conuenit cum eo rich. super 2. sen. et alex. in 2. summe sue.

Tit. lxxvii.

Equum videre de secundo. Et circa hoc queruntur plura scilicet utrum scandalum sit peccatum. Respondeo quod sicut iam supra dictum est duplex est scandalum scilicet passiuum in eo qui scandalizatur. factum. Et actum in eo qui scandalizat dans occasionem ruine. Scandalum autem passiuum est semper peccatum in eo qui scandalizatur in quantum ruine aliquammodo spirituali ruina que est peccatum. potest tamen scandalum passiuum esse sine peccato eius ex cuius facto aliquis scandalizatur. Et cum quis scandalizatur de his que alius benefacit. Similiter etiam scandalum actum semper est peccatum in eo qui scandalizat. quia vel ipsum opus quod facit est peccatum vel etiam si habeat speciem peccati dimittendum est semper propter Christi caritatem quia tenet unusquisque salutem proximi prouidere. et sic qui non dimittit contra caritatem agit. potest tamen scandalum actum esse sine peccato alteri sicut supra dictum est. Sed obiicitur quia peccata non eueniunt ex necessitate. omne enim peccatum est voluntarium ut supra habitum est. Sed in 18.

didit. necesse est ut veniant scandala. ergo scā:
dalū non est peccatū. **R**e q hoc qd dē necesse est
ut veniant scandala. non est intelligendū dē ne
cessitate absoluta sed conditionali. qua scilicet
necesse est p̄sc̄ta vel p̄nūdata a deo euenire.
si tamen coniunctam accipias. **V**el necesse est
euenire scandala necessitate finis. quia vtilia
sūt ad h̄ q q̄ p̄bati sūt manifesti fīat. **V**t neces
se est euenire scandala fm̄ conditionem hōim.
qui sibi a peccatis n̄ cauēt. sicut si aliquis me
dicus videns aliquos indebita diēta v̄tēfē di
cat necesse est tales infirmari. quod intelligen
dum est sub hac conditione scilicet si diētam n̄
mutent. **E**t similiter necesse est euenire scanda
la si homines conuersationem malam non di
mittant. **h**ec tho. et ouenit cū eo rich. et alex.
an. **E**st etiā necessariū in vniuersali non in p̄ci
culari. scandalū enī nō semp̄ ē mortale s; quā
doq; est veniale ut dicef̄ infra. **v**nde etiam rui
na in diffinitione scandalū sumitur large scilicet
p̄ ruina vel dispositione ad ruina. vnde etiam
in greco scandalon non tantum sīgt̄ ruina.
sed etiam ipactionem pedis que est dispositio
ad ruina licet non necessaria. non enī omis
q̄ pedibus impingit ruit. **h**ec rich. **V**t scā
dalū sit speciale peccatū. **R**e q̄ ut supra dictū
est duplex est scandalū actū et passiū. Passi
uū autem scandalū non potest esse speciale pec
catū. quia ex dicto vel facto alterius aliq̄
ruere contingit fm̄ quodcūq; genus peccatū.
Nec h̄oq̄m quod est occasionem sumere peccā
di ex dicto vel facto alteri⁹ specialem rationē
peccati constituit. quia non importat specialem
deformitatem specialem virtuti oppositam. Scā
dalū autem actū potest accipi dupliciter. p̄ se
scilicet et p̄ accidens. et quid sit utrūq; dictum ē
supra. scandalū autem actū p̄ accidens non est
peccatū speciale. quia qd est p̄ accidens non o
stendit speciem. Scandalū autem actū p̄ se est
speciale peccatū p̄pter hoc q̄ intendit̄ur specia
le p̄xiimi nocumen tum. **E**t opponit̄ directe cor
rectioni fraterne in qua intendit̄ur spiritualis no
cumentū remotio. **N**am ex intentione specialem
finis sortitur peccatū rationem specialem peccati
quia finis dat speciem in moralibus ut habitū
est sup̄. **h**ec tho. **V**t scandalū sit mortale
peccatū. **R**e sicut supra dictum est scandalū
importat impactionem quandam p̄ quam ali
quis disponitur ad ruina. **E**t ideo scandalū
passiū potest quandoq; esse peccatū veniale
quasi habens impactionem tantū puta cū aliq̄
ex inordinato dicto vel facto alteri⁹ cōmouet̄
motu venialis peccati. quandoq; vero est pecca
tū mortale. quasi habens cum impactione ru
inam. puta cum aliquis ex inordinato dicto l
facto alterius procedit vsq; ad peccatū mor
tale. Scandalū autem actū si sit p̄ accidens po
test esse quandoq; peccatū veniale. puta cum
aliquis vel actum venialis peccati committit l
actum qui non est scdm̄ se peccatū. sed habet
speciem mali cum aliqua leui inductione. Quā
doq; vero est peccatū mortale siue quia com

mittit actum peccati mortalis. siue quia contē
nit salutem p̄xiimi ut p̄ ea seruanda non pre
termittat aliquis facere quod sibi libuerit. **S**i
vero scandalū actū sit p̄ se. puta cum inten
dit aliū inducere ad peccatū. siquidem inten
dat inducere ad peccandum mortaliter est pec
catū mortale. **E**t similiter si intendat inducere
ad peccandum venialiter p̄ actū peccati mortā
lis. **S**i vero intendat inducere p̄xiimum ad pec
candum venialiter p̄ actū peccati venialis est
peccatū veniale. **h**ec tho. et ouenit cū eo alex. et
richardus.

Articulus iij.

Sequitur videre de tercio. et circa hoc que
runt̄ pl̄a scilicet vtrū scandalum passiū
possit in p̄fectos cadere. **R**e q̄ scandalū passi
uū importat aliquam emotionē animi a bo
no in eo qui scandalū patit̄. **N**ullus autem cō
mouet̄ qui rei immobili firmiter inheret. **M**ai
ores autem siue p̄fecti soli deo inherēt cui⁹ nō
est mutabilis bonitas. quia etsi suis p̄latis
inhereant non tamen inherēt eis n̄ inquantū
illī inherēt xp̄o. fm̄ illō. i. cor. 2. **I**mitatores
mei estote sicut et ego xp̄i. **v**nde quāntūcūq;
videant alios inordinate se habere in dictis vl
factis ip̄i a sua rectitudine non recedunt. fm̄
illō ps̄. qui confidunt in domino sicut mons
syon. non cōmo. in eternum. qui habi. in hie
rusalem. **E**t ideo in his qui perfecte deo adhrēt
p̄ amorem scādalū n̄ inueniē. fm̄ illō ps̄. pax
multa diligen. le. tu. et non est illis scādalum.
vnde hiero. sup̄ illō ps̄. is. qui scanda. vni⁹
de pusillis istis. dicte nota. qui scandalifāt par
uulus est. maiores enī scandalū non recipiunt.
hec tho. **V**t scandalū actū possit inueniri
in viris p̄fectis. **R**e q̄ scandalū p̄rie est cum
aliquis dicat vel faciat qd de se aptum natum ē
inducere ad ruina. qd quidem est solum illō
qd inordinate sit vel dicat. **A**d p̄fectos autem
p̄tinet ea que agūt fm̄ regulam rōnis ordina
re fm̄ illō. i. cor. 2. omnia honeste et fm̄ ordi
nem fiant in vobis. et p̄puehanc cautela;
adhibent in his in quibus non solū ip̄i offēde
rent sed etiā alijs offensionem pararent. **E**t si q̄
dem in eorū manifestis dictis vel factis aliq̄
ab h̄ moderamine desit h̄ p̄ueit ex infirmitate hu
mana fm̄ quā a p̄fectōe deficiūt. non t̄ inean
tū ut multū ab ordine rōnis recedat s; modicū
et leuiter qd non est tā magnū ut ex h̄ rationa
biliter possit ab alio sumi peccādi occasio. **S**i
obiect̄. qz passio est effect⁹ actōis s; ex dictis vel
factis p̄fectorū aliqui passiue scandalifant. fm̄
illō ps̄. 14. sc̄s qz pl̄ei audito hoc v̄bo sc̄a. sūt
ergo in p̄fectis viris p̄t inueniri scandalū actū.
Re q̄ scandalū passiū semper causatur ab
aliquo scandalo actūo. s; nō semper ab aliquo
actio alteri⁹ sed enīd qui scandalifāt. qz. s. seip̄
scandalifāt. **h**ec tho.

Articulus iij.

Sequitur videre de quarto. Et circa hoc q̄
runt̄ pl̄a scilicet vtrū bona sp̄alia sint p̄
pter scandalū dimittenda. **R**e q̄ cum duplex
sit scādalū actū. s. et passiū. qd ista nō habet
locum de scandalo actūo. quia cum scandalum

actum sit dictum vel factum minus rectum
nichil est cum scandalo actum faciendum. habet
autem locum questio si intelligat de scandalo passi-
uo seu sub hoc sensu. Verum alijs teneatur di-
mittere bonum opus ne scandalifet proximum.
Considerandum est igitur quid sit dimittendum ne ali-
scandalifet. Est autem de spiritualibus bonis distinguere
dum. Nam quodam horum sunt de necessitate salutis quod
permitti non possunt sine peccato mortali. Mani-
festum est autem quod nullus debet mortaliter pec-
care ut alterius peccatum impediat. quod secundum ordinem
caritatis plus debet homo suam salutem spirituales
diligere quam alterius. Et ideo ea que sunt de neces-
sitate salutis permitti non debent propter scanda-
lum vitandum. In his autem spiritualibus bonis quod non
sunt de necessitate salutis videtur distinguendum. quia
scandalum quod ex eis oritur quandoque ex malicia
procedit. cum scilicet aliqui volunt impedire huic spiri-
tualia bona scandala committendo. Et hoc est scandalum
phariseorum qui de doctrina domini scandalifabant quod
est gerendum. ut docet dominus Mat. 23. finite eos. ce-
dite inquit et duces cecorum. Quandoque vero scanda-
lum procedit ex infirmitate vel ignorantia de qua
dominus de querentibus dragma ait petro. ut autem non
scandalifemus eos vade ad mare etc. Et huic
scandalum est pusilloz. propter quod sunt spiritualia opera
vel occultanda vel interdum differenda ubi pericu-
lum imminet. quousque reddita ratione huic
scandalum cessat. Si autem post rationem redditam
scandalum duret videtur iam ex malicia esse. et sic
propter ipsum non sunt huic spiritualia opera dimitti-
tenda. hec tho. et veniat cum eo nichil. Verum
opus iusticie sit aliquando propter scandalum di-
mittendum. Re. duplex est opus iusticie scilicet
vinculique quod suum est reddere. et pena iusticie. primum
nunquam est propter scandalum dimittendum maxime
quatenus est de voluntate secundum illud. ex. de re. iuris
quod scilicet. veli? scandalum nasci permittit quam vitam
relinquit. Secundum vero. si statuta penas infligere
potest aliquando suspendi. propter pericula que inde
possunt evenire. et maxime quando princeps vel
multitudo est in scelere et timeat si pena infliga-
tur inde scilicet aliud magnum malum evenire. Re.
quod autem. li. 5. epistolam promittit docet quod tunc pene in
furore non punit ad veritatem iusticie. Distingui-
tur tamen vltimum quia si tales peccatum quod faciunt quod
dam auctoritate defendat ad modum hereticorum quasi
non sit peccatum. tunc si tales dormire non debet seueri-
tas discipline quam excoicent. Nam et tales here-
tici possunt dici de pe. di. 6. c. 1. in fi. et di. 40.
dno facto. et di. 82. plurimos. Si vero non defendat
peccatum suum et timeat scilicet aliud magnum
malum diffilari potest et debet. quia ut dicitur au. 2.
ad bonifacium ubi multorum strages iacet derelicta
dum est aliquid seueritati ut maioribus malis sa-
nandis caritas sincera subueniat. di. 40. ut 9
strenueret. fiant tamen ommissiones de scriptis
Et interim allidant caute eorum discretiores quod
autem cetera multitudo fragilis. di. 22. ostentati-
ones. hec alex. an. in 2. Et conuenit cum eo ray
Et doctrina sit dimittenda propter scandalum
Re. quod circa doctrinam duo sunt consideranda.

scilicet veritas que docet. et ipse accipit docendi. quod
primum est de necessitate salutis. ut. s. d. veritatem
non doceat. si veritatem secundum congruentiam temporis
et personarum proponat ille cui officium incumbit docendi.
Et ideo propter nullum scandalum quod sequi videatur
debet homo modo premissa veritate falsitatem docere.
Sed ipse accipit docendi inter spirituales et as operatur.
et ideo eadem ratio est de doctrina et de alijs miseri-
cordie operibus de quibus agebat infra li. 4. Ad
hoc nota regula hiero. s. quod dimittendum est propter
scandalum omne quod potest permitti salua triplid verita-
te. s. vite. iusticie. et doctrine. Unde ex. de re. iur.
ris. qui scandalifauent dicat vali? scandalum nasci
permittit quam veritas relinquat. s. vite iusticie et
doctrine. unde uersus. Scandala pro vita doctrina
iusticieque. Tu non effugies sunt in relijs fugien-
da. Vel sic scandala non vitent iudex doctor
bene viuens. Sunt alij duo versus qui videntur con-
trarii premissis. s. isti. Est veritas vite doctrine
iusticieque. primum spiritus habet duo propter scandala lin-
qui. Non sunt tamen eis contrarii si bene intelligantur. ut pa-
tet ex supradictis et infra dicendis. Distinguitur
autem secundum alex. an. in 2. s. quod veritas vite pri-
net ad omnes. Et comprehendit omnia precepta et consilia
Veritas iusticie ad prelatos. Et comprehendit
seueritatem in puniendo reos et liberalitatem
in sustinendo miseros. Veritas doctrine ad pre-
dicatores et magistros. Nota etiam secundum
tho. quod sub ista triplid veritate non tantum comprehendit
dicit illud quod est de necessitate salutis. sed et illud quod
uenit perfectum ad salutem. secundum illud. 1. cor. 12.
emulamini carismata meliora. Unde et consilia
non sunt simpliciter permittenda neque misericordie
opera propter scandala. sed sunt interdum occul-
tanda vel differenda propter scandalum pusilloz
ut dictum est. Quod tamen consiliorum obsequio.
Et impletio operum misericordie sunt de necessitate
quod patet in his qui iam voverunt consilia. et in his
quibus ex debito imminet defectibus aliorum sub-
uenire. vel in temporalibus puta pascendo esurien-
tem. vel in spiritualibus puta docendo ignorantem
sive huic fiat debita propter innumera officia.
ut patet in prelatos. sive propter necessitatem in-
digentis. Et tunc eadem est ratio de huic sicut de alijs
que sunt de necessitate salutis. hec tho. et veniat
cum eo nichil. Sed nunquid intermittere ad ex-
bonum superogatiois propter vitandum scandalum
pervenit ex infirmitate vel ignorantia primum
dicat merito suo. Re. secundum rich. sup. 2. sen. di.
38. quod non. quia talis intermissio meretur primum
equale primo debito operi superogatiois quod omittit.
vel maius quia nichil de perfectione carita-
tis diminuit sed magis ad augmentum dispo-
nit. Quid de operibus que sunt indifferen-
tia ex genere cuiusmodi sunt carnes edere. vi-
num bibere temporalia licite acquirere et huic. Re. 2.
rich. ibidem talia opera quorum ommissio nulli primum
dicat nec operanti. debent omitti propter vitan-
dum scandalum primum pueniens ex infirmitate
vel ignorantia quando probabiliter apparet quod
primum scandalifabit inde. Et si sit probabile quod
scandalifet mortaliter ommissio est sub precepto

si autem sit probabile quod non scandalizet non veni
aliter omisso est sub silio. postquam autem est proxi
mo ostensum et debito modo suum quod ex tali ope
non debet scandalizari non tenetur homo il
lud omittere. quia si postea scandalizetur hoc
erit ex malicia eius. **P**one quod aliquis habeat pu
ram conscientiam apud deum multum tamen malum suspicantur
de eo. et sic scandalizantur quod ager. **R**e. p. h. quod dicit
autem et habet. 11. q. 3. non sunt audiendi. **N**obis
est necessaria vita nostra aliis fama nostra. **E**t ideo
quantum est in se debet illis satisfacere suam bonam
intentio ostendendo. **E**t speciem mali et occasio
nem scandali secundum quod potest remouendo. **S**i autem no
lunt satisfactionem recipere de peccato illorum debet
dolere. et tunc sufficit ei bona conscientia. quod iam appa
ret quod scandalum eorum est ex malicia. **V**erum liceat
peccare venialiter ne aliquis peccet mortaliter. **R**e.
quidam dixerunt quod peccatum veniale est committen
dum propter vitare scandalum. si hoc implicat con
traria. si ei faciendum est iam non est malum neque pec
catum. **N**am peccatum non potest esse eligibile.
ostendit tamen aliquid propter aliquam circumstantiam non
esse peccatum veniale quod illa circumstantia sub
lata esset veniale peccatum sicut verbum iocosum
est veniale peccatum quoniam absque utilitate dicitur. si
autem ex causa rationabili proferat non est ocosum
neque peccatum. quoniam autem peccatum veniale gratia non
tollat per quam est hominis salus. **I**n quantum tamen venia
le disponit ad mortale vergit in detrimentum
salutis. **H**ec tamen. **V**erum temporalia sunt dimittenda
propter scandalum. **R**e. circa bona temporalia est di
stinguendum. **A**ut enim sunt nostra aut sunt nobis
ad conseruandum commissa sicut bona ecclesie
dimittuntur prelatibus. et bona coram quibus sancti rei
publice rectoribus. **E**t talium seruatio sic et di
spensatio imminet his quibus sunt commissa ex ne
cessitate. et ideo non sunt propter scandalum dimitte
tenda sic nec alia que sunt de necessitate salutis.
Temporalia vero quorum nos sumus domini dimittere ea
tribuendo. si penes nos ea habeamus. vel non re
petendo si apud alios sunt propter scandalum. quam
doque quidem debemus. quoniamque autem non. si enim scan
dalum ex hoc oriat propter ignorantiam vel infirmi
tatem aliorum quod super diximus esse scandalum pusil
loque. tunc vel totaliter dimittenda sunt temp
oralia. vel aliter scandalum sedandum scilicet per ali
quam admonitionem. unde dicit autem. in libro de ser
mone domini in monte. dandum est quod nec tibi ne
alteri noceat quantum ab homine credi potest. **E**t cum
negaueris quod petit indicanda est ei iniusticia.
et melius quid dabis cum petente iniuste correxeris.
Aliqui vero scandalum nascuntur ex malicia quod est scan
dalum phariseorum. **E**t propter eos que sic scandala occurrunt
non sunt temporalia dimittenda. quia hoc etiam nocet
bono coram. daret enim malis rapiendi occasio. et
noceret ipsis rapientibus qui retinendo aliena
in peccato remanent. unde dicit gregorius. in mo
ra. quidam cum nobis rapiunt temporalia solum
modo sunt tolerandi. quidam vero seruata cari
tate prohibendi. non sola cura ne nostra sube
bant. sed ne rapientes non sua semper per
dant. **S**ed obicit quod temporalia nullo conuenientio

ri modo conseruare aut recuperare possumus
quoniam per iudicium. sed iudicio ut non licet et prope
cum scandalo. **D**icit enim quod. 4. ei qui vult tecum
in iudicio contendere et tunicam tuam tollere
dimitte ei et pallium. ergo etc. **R**e. secundum autem libro de
fimo. do. in modo illud preceptum domini intelligendum est
de paratone alii. ut scilicet homo sit paratus pati in
iuriam vel fraudem quoniam iudicium si hoc expediat. quoniam
quod tamen non expedit ut dictum est. **N**on ob
icit quia apostolus seminans spiritualia non accipit
stipendia temporalia ne offendiculum daret eu
angelio christi. ut patet. 1. cor. 9. **E**t ex simili causa et
ecclesia in aliquibus terris non exigit decimas ad
vitandum scandalum. ergo multo magis alia
temporalia sunt propter scandalum dimittenda. **R**e. quod scan
dalum quod vitabat apostolus ex ignorantia peccabat
gentilium qui hoc non consueuerant. **E**t ideo ad
tempus abstinendum erat ut prius instituerentur
hoc esse debitum. **E**t ex simili causa ecclesia absti
net de decimis exigendis in terris in quibus non
est consuetum decimas soluere. **H**ec tamen. et quoniam
cum eo richi. **Q**uid si quis petat a me rem mea
numquid teneor sibi eam dare si sciam eum scan
dalizari nisi deum illam sibi. **R**espondet alex. an
in secundo quod respondent quidam quod rem dare oportet.
In causa non semper. aut enim petit rationabi
liter vel irrationabiliter. si secundo modo non re
neor duplici de causa. primo propter bonum publicum
ad quod pertinet ut dominium rerum sine ratione
non transferat. 2. ut petentium temeritas refre
netur. si primo modo ut cum pauper petit vestem et
tunc autem est magis necessaria michi quam illi. et tunc et
non teneor. tunc propter seruandum caritatis
ordinem. tunc propter reprimendam petentium
temeritatem. **A**ut est magis necessaria illi quam michi
Aut superflua michi necessaria autem illi. **E**t siue
sic siue sic. **A**ut propono rem illam alii dare quam suo
magis indigere. et ea res ad id quod quoniam multos credo pro
babiliter indigere. **E**t in utroque casu non tene
or. tunc ut petentium temeritas reprimatur. cum ut
bonum publicum conseruetur ad quod pertinet
ut quilibet sua dispense. put melius potest. et
non propono eam alteri dare. et tunc teneor sibi da
re. si probabiliter credam quod scandalizet nisi deo
ro sibi de hac materia videtur supra libro. 1. tit. 28. ar.
4. qui est de precepto patientie respectu ablationis
rerum.

De pplexitatibus conscientie. tit. 69.

Postea quia ratione scandali sepe pplexi
tas oritur in conscientia dum timetur
ex parte una proximi scandalum. et ex al
te alia casus in peccatum. quoniam post titulum
de scandalo subdit titulus de pplexitatibus conscientie.
Vbi primo videndum est de multiplici pplexitate
2. ut sit ponere pplexitatem put est inenitabilis
peccandi. 3. de quibuslibet casibus pplexis. **C**irca primum scien
dum quod sic notauit alex. an. in 2. suo. pplex est pple
xitas. prima est intelligentie verborum sacre scripture. se
cunda est agnitiois faciendorum. **E**t ea ista que prima
potest esse in hominibus bonis. tertia est inenitabilis
peccandi. prima tollit per considerationem causarum

dicendi in diuersis locis sacre scripture. q̄a in
telligentia dictorum ex causis est assumenda di
cendi. Et dicit hylari⁹. Scda tollit p̄ vnctōnem
spiritu sancti que de omnibus docet. Tercia p̄
depositionē sciētie erronee d̄ q̄ ē ad p̄sens itēdō

Quarta 2⁹ sciēduz fm̄ eundē alexā. q̄ du
plex est p̄plexitas scz intris et facti. Juris ē
q̄n̄ due aūtates deurrūt ēca aliqd̄ faciendū s̄ne
fm̄ apparētā. facti ē vt cū q̄s sic errat q̄si vnū
p̄c̄m fugiat aliud se p̄petrare ēdat. p̄ma remo
ueri p̄ ab hōie i quocūq; sit statu. scda r̄moue
ri non potest ab homine manēte i tali statu vt
q̄n̄ aliquis ex peccato proprio est perplexus ta
lis enim dum in illo statu manet vitare non
p̄ q̄n̄ peccet de nouo scz vel p̄xi⁹ scd̄alifando
vel cōtra sciētiā faciendū. Et patebit ifra
m̄ quibusdā casibus. qui tamē si de peccato pe
niteret iam dubius siue p̄plex⁹ n̄ esset. De hac
p̄plexitate ḡg. sup. i⁹ iob. 30. nerui testiculorū
leuiathan p̄plexi sunt. loquēs de suggestioni
bus dyaboli. dicit q̄ p̄les sic peccare facit q̄si
forte fugē peccatum appetunt. hoc sine alio pec
cati laqueo nō euadūt. Nota etiā q̄ duplex est
necē sitas peccandi scz p̄onitas et inenitabili
tas. de p̄ma intelligit illud ps̄. saluasti de ne
cessitatibus aīaz m̄. Et i⁹ q̄ dicit aug⁹. l. de
natura et gratia. q̄ necessitas peccandi non ē
ex viciōe s̄ ex viciō nature. audiat ergo homo
vt hēc nēccitas nō sit. dicat deo. de necessitatib⁹
meis erue me. hēc aug⁹. liberat enī d̄us a pro
nitāte ita q̄ non cōducit ad effectum. Si etiā
a deo instāte peteret. put deberet in peccandi in
enitabilitatez nō caderet. aliquando etiā nō ca
deret si prius peniteret.

Amel. iij.

Quarta 3⁹ q̄rit de p̄li b⁹ caibus. Esto q̄ aliq̄s se
ymoc⁹ symoiace ad sacerdotiū et ex offi⁹ te
neat p̄sōalit celebrare nūqd̄ celebrabit. si sic mō
taliē peccat. si non populum scandalizat. Re
sponderet idē alex. q̄si peccatū talis sit occultū
suspens⁹ ē ip̄o iure q̄ ad se em̄. Et tūc si sit i of
ficiō celebrādi cū dolore p̄niali p̄ficiat m̄ssā. sic
enī vitat mai⁹ malū. Si vō nōdū sit i offi⁹ ce
lebrādi dimittat i⁹ offi⁹. p̄p̄ q̄ teneat p̄sōlit ce
lebrare. et expectet dispēfacōis gr̄az si possit eaz
obtinē. Si vō p̄c̄m ei⁹ sit manifestū tē dupliciē
peccaret. s̄ q̄ ad se et q̄ ad alios q̄s scd̄alifaret.

Quid de illo q̄ vitā heremiticā gerit ex voto et
vocat ad ciuitatē. et dī ei q̄ m̄ltas aīas p̄e lūc
ri suo consilio et exemplo. R̄ fm̄ eundē alex.
non debet ire. quia cōtra votū et p̄fessionē sp̄o
te venire est manū ad aratrū mittere et retro
aspicere. Nec prodest homini totum mundum
lucrar et anime sue dēmentū pati. hoc dico ex
cepto ca su vbi fides p̄clitā et p̄ eum releuari
credit. Et etiā si p̄ papā cogat. Quid de exīce
i sc̄to h̄nte p̄ntes paupes ac p̄ hoc timēte si re
linq̄t sc̄m trāsgredi p̄ceptū de p̄ntib⁹ honozā
dis. et ex alia p̄te vouit r̄liquē sc̄l̄z q̄d tal' agē
dī. R̄ndz alex. an. in sc̄do vbi agit de scandalo
q̄ tal' exq̄ vouit iā de ofilio factū ē ei p̄ceptū r̄lin
quē sc̄m. S̄ vltim⁹ ē distīguendū. q̄ aut vouit
cū p̄finitōe t̄pis aut nō. si sic. ifra tem⁹ i⁹ p̄

uideat p̄tibo fm̄ q̄d p̄e vltra enī illō n̄ līz sibi
differre sine dispēfacōe. Si n̄. teneat ad statim
n̄ aliq̄ additio intueat ipeditia. Et tūc ē p̄dēte
illa additio p̄uideat eis fm̄ q̄d p̄e. alias teneat
vt statim int̄re l' admīn⁹ accelerare q̄n⁹ p̄e dic
tante sc̄cia et ofilio salubri alit̄ esset in p̄clō ve
ritas vite. Si vero n̄ interuenit obligatio s̄ est
enī ofiliū. In casū p̄e et dīfferri. p̄ceptū ei p̄e
pore p̄ q̄ ē p̄ceptū. ē implendū. vñ vtrūq; ē iplen
dū fm̄ p̄us et poster⁹ n̄ q̄ trāsgrediat si n̄ ad
impleat ofiliū. s̄ vnū ē iplendū. q̄ p̄ceptū. aliud
vero est faciendū si velit esse p̄fect⁹. s̄ q̄ dī euā
gelio. M̄ credit sp̄e ē dīfferēd ofiliū. p̄p̄ p̄ceptū
nec depit ei⁹ vtilitati sp̄uali si nūc n̄ implet ofi
liū. s̄ si n̄ implet q̄n̄ sp̄s dei q̄ oīa scrutat di
ctat esse implendū. sp̄s enī dei q̄n⁹ est de se mo
uebit vt fiat eo mō quo meliori oueīt. h̄ alex.
de hac materia vide s̄ l. i. ti. de. g. p̄cepto ar. 3.
q. fi. Quid de illo q̄ alicui iurauit q̄ secreta ei⁹
celabit. et postea ille cui iurauit p̄curat alit̄ ho
miciōdū q̄d ille ager. R̄ fm̄ alex. an. monē de
bet eū i secreto fīna correctōe put dī q̄. 18. et
si nolit cessare dicē p̄e i ḡhali ei⁹ hoīciōdū. p̄cu
rat. Aliq̄s te vult iterficē ita q̄ n̄ dēphēdat ab
aliq̄ circūstancia q̄s sit ille. Et habet ex. de offi.
ordi. si sacerdos. vel si sit p̄iculū dicere illi dicē
dū est alicui q̄ p̄e. p̄esse et n̄ obesse i ḡhali vt p̄e
sbiō q̄ p̄moneat eū dūmō sic dicat q̄ nullo
p̄sonā illā s̄phēdat. Et h̄ mō ille n̄ ē re⁹ p̄urij
q̄ secretū illi⁹ n̄ indicat. ec̄. 10. d̄nudare aīd m̄
steria desperatō ē aīe ifeliās. Nūqd̄ potest q̄s
omittē veiale vt ali⁹ vitē mortale. R̄ndz alex.
an. q̄ fm̄ quosdā p̄fectus non debet omittē veia
le vt alius vitet mortale. s̄ penam temporalez
potest sustinere. Imp̄fectus autem potest. Alij
dicūt q̄ etiā p̄fectus potest committere veia
le vt alius vitet mortale. sed quodāmodo cadit
a p̄fectione. videt aut q̄ nulla sit tentio ad pec
catū veniale. sed potest esse tentio ad saluandū
aliū a peccato mortali. et si non potest aliter q̄z
p̄ veiale. Sed obidē illō ad ro. 9. optabam fi
eri anathema p̄ fratrib⁹ meis. i. p̄ salute eoz.
Dicendū q̄ anathema ibi sumit p̄ illa pena q̄
etiā aliq̄n̄ infligit iuste. et tūc n̄ est ibi n̄ tātū
pena. et talis pena est sustinēda p̄ sua et p̄ aliena
salute sp̄uali. Scdm̄ aut q̄d dīc̄ penā iuste ifli
ctā icludit peccatū mortale si tota rō iusticie af
sit. Et h̄ mō apl⁹ n̄ optabat. Multi alij cas⁹ p̄
plexi possēt hic poni. quos omitto. q̄ eos alibi
posui in alijs locis. .

[illegible]